

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת כי תשא ♦ תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אזמרה לשמך

באר הפרשה

פאר מקדושים

וכל מאמינים

אז נדברו

פניני עין חמד

דברי שיח

Dirshu

דרשן ד' ועזון

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת כי תשא פ"ה | גליון מס' 473 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

אמר רבינו שהטעם שרצה לסיימו בליל פורים, כיון שרצה לתת קונטרס זה משלוח מנות לאביו זצ"ל. וכך הווה ב' פעמים ששלח משלוח מנות מסוג זה, פעם את קונטרס "בשער המלך", ופעם את קונטרס "איש איטר" ששלח לאביו במשלוח מנות

פנינים עניינים מאחורי הספרים של שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

אמר רבינו כי מה שכתב בסוף קונטרס "בשער המלך" שבספרו "שיח השדה": "סיימתי ליל פורים תשי"ז", הוא משום דמעיקר הדין מותר לכתוב גם בשאר עניינים, אבל בדרך כלל נוהג לכתוב רק בעניני המגילה.

ועוד אמר רבינו שהטעם שרצה לסיימו בליל פורים, כיון שרצה לתת קונטרס זה משלוח מנות לאביו זצ"ל, וא"כ הוי צורך היום ושרי. וכך הווה ב' פעמים ששלח משלוח מנות מסוג זה, פעם את קונטרס "בשער המלך", ופעם את קונטרס "איש איטר" ששלח לאביו בהזדמנות אחרת במשלוח מנות.

וסיפר רבינו את המעשה שבעל הטורים כתב את פירושו על החומש בליל פורים, כדי לתת לאביו הרא"ש למשלוח מנות (ועמש"כ רבי שלמה אלקבץ בעל "מנות הלוי" בהקדמתו, ששלח את הפירוש לחמיו למשלוח מנות).

טעמא דקרא" על מגילת אסתר

שמעתי מרבינו שהטעם שיש ב"טעמא דקרא" הרבה דברים על מגילת אסתר, כיון שכתוב בהלכה לכתוב בפורים רק מעניני המגילה (מפני איסור מלאכה), ולכך נותן לבו יותר בפורים ללימוד המגילה, ומתחדשים לו באותה שעה הרבה דברים. והוסיף רבינו כי בנו רצה להוציא "טעמא דקרא" על מגילת אסתר בנפרד, ואמר לו רבינו כי ב"ה כל שנה מתווסף הרבה ולפיכך לא כדאי להוציא בנפרד.

מאמר "יין הטוב" שנדפס ב"ארחות יושר"

חתן רבינו הוציא לפני שנים רבות קונטרס "הבו לה' כבוד" על עניני

תפילה, ושם יש מאמר ארוך שנקרא "יין הטוב", בו נקבצו כל עניני התפילה ממדרשי חז"ל מ'חכם א' שליט"א, עי"ש באריכות גדולה, וידוע שהוא מרבינו שכתב לו כדי שידפיסו בספרו, ולאחר שנים רבות כשיצא ה"ארחות יושר" הדפיסו רבינו שם בשינויים מסוימים. ובשעתו כשנדפס הקונטרס שאלו לרבינו האם המאמר שם אכן יצא מתחת ידו, והשיב רבינו "במדרש איכה מסופר על חכמתם של ילדי ירושלים, ומובא שם מעשה בילד שהלך עם סיר מכוסה ושאלו אחד מה בנים, והשיב לו הילד אם אמי היתה רוצה שתדע לא היתה מכסה את הסיר..." (רמש"ג)

יפתחו את הספר "דרך חכמה" ויראו מה פסק

להסכמה מאביו הקה"י זצ"ל יותר משאר ספריו, והשיב רבינו: "האמת שביקשתי מאבא הסכמה על כל הספרים שלי, אך לא רצה לתת כי פחד מאד לתת הסכמה על דברים הנוגעים למעשה, אבל על ספר "קרית מלך" שאין לו שום שייכות למעשה, הסכים לתת". והוסיף רבינו לספר שחמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כתב לו מכתב הסכמה על מס' תפילין ומזוזה שבסופו נדפס חיבור "מזוזות ביתך" שהוא כעין משנה ברורה על הל' מזוזה, ואמר רבינו לאביו שאחר שיש בידו מכתב מהשווער, א"כ יכול גם הוא לצרף הסכמתו, ונענה לו ה"קהלות יעקב" וכתב לו הסכמה, ובסופו של דבר לא הדפיס רבינו שום הסכמה (רמש"ג).

[אגב, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כתב לרבינו הסכמה אף על פירושו ל"ברייטא דמלאכת המשכן", וגם כתב לו הערות, ואף שאת ההערות הדפיס רבינו בגוף הספר מ"מ את ההסכמה לא הדפיס, וכנראה לגודל ענוותנותו].

מחיקת תיבות "אין ספור"...

בראש ספר "קרית מלך" כתב אביו מרן ה"קהלות יעקב" זצ"ל הסכמה נפלאה לבנו, בה כתב "ופעמים רבות אין ספור הציע בני הרה"ג מקורות לפני" וכו'. אמנם אחר שנדפס הספר, הרהר שוב ה"קהלות יעקב" שאין זה אמת, שהרי למה "אין ספור" המקורות שהציע, הרי אם יספרו יהיה מספר... לכן אמר לבנו למחוק תיבות הללו, ואכן בתיקונים (בסוף הספר) כתוב שתיבות אלו מחוקות.

שקל הקודש

"היום כל ברכותיו של רבינו מתקיימות"

סיפר אחד שהיה בערב ר"ה תשנ"ט בבית רבינו, ואמר לו הרבנית ע"ה בשמחה "היום כל ברכותיו של הרב מתקיימות, כי היום יצאו ב' ספרים חדשים מהדפוס" ("שקל הקודש", ו"מסכת ס"ת וגרים") (רמש"ג).

מידת העונה של רבינו

בזמן שרבינו עסק בכתיבת חיבורו "שקל הקודש" על הל' קידוש החודש, נצרך להסתיע באברך שמומחה בעניני קידוש החודש בשם הרב הסגל שליט"א, שלומד בכלל "סלבודקא" וגר בקרית ספר. בתחלה נסע רבינו לקרית ספר לדבר עמו, ולא מצאו בביתו, לפיכך נסע לכולל "סלבודקא", וכשראוהו הרב הסגל היה מופתע מאד ושאל מיד את רבינו מדוע הטריח את עצמו, הלא ודאי שאם היה קורא לו היה מגיע מיד לביתו, והשיב לו רבינו בפשטות האופיינית לו: "אני הוא זה שצריך אותך ולכן באתי אליך".

"לא גרע מחשב לעשות מצוה

ונאנס ולא עשאה"...

במהדורה שניה של "שקל הקודש" הזכיר רבינו בתוך ההקדמה את

אמרו פעם לרבינו דהנה כשיבנה ביהמ"ק בב"א ויהיה שאלה איך לנהוג בביהמ"ק, יפתחו את הספר "דרך חכמה" ויראו מה פסק, ואמר רבינו שיתכן שלעתיד לבא כשיקויים באו המקרא "ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'", כבר לא יהיה היתר לכתוב דברים שבע"פ. ושאלו לרבינו היתכן שכל ספרי ה"חזון איש" וה"קהלות יעקב" וה"דרך אמונה" יתבטלו, והשיב רבינו כי יצטרכו לדעת הכל בע"פ, וסיים רבינו "אני מסתפק בדבר זה" (רמש"ג).

לתרגם את ה"שונה הלכות" לאנגלית

רבינו סיפר שאחר הוצאת ספר "שונה הלכות", ביקשו ממנו רשות לתרגם הספר לאנגלית, שאל רבינו את אביו ה"קהלות יעקב" זללה"ה והשיב לו שלא כדאי לעשות כן, כי פעמים שינוי של תיבה אחת משנה את כל הדין, ומי אמר שהמתרגם כל כך ת"ח שיכול לדייק ולהבין.

לימוד עם החזו"א בצוותא מסכת תענית

שח רבינו: בצעירותי נסענו לנוח בצפת בחודש אב יחד עם מרן החזו"א, ואמר לי החזו"א אלמד עמך, ושאלני איזו גמרא אני לומד, וחששתי מלומר גמרא קשה אז אמרתי לו תענית. ולמד איתי במשך כמה ימים, ושאל אותי על כל תוס' כמה שאלות, וחלק מהחידושי תורה שנתחדשו לי ממנו כתבתי בספרי "שיח השדה" חלק ג' במסכת תענית.

קרית מלך

דרך כתיבתו של ה"קרית מלך"

כידוע אחד מספריו החשובים ביותר של רבינו הוא ספרו "קרית מלך", והוא הרבה מקורות על דברי הרמב"ם שהמפרשים לא מצאו להם מקור, ונדפס בתחלה יחד עם הרמב"ם בהוצאת "פרדס", ושוב נדפס בשנת תשי"ח כספר בפני עצמו. וקודם שנתחבר הספר עבר רבינו בהתמדה עצומה על כל ספר הי"ד החזקה להרמב"ם, וציין לעצמו בפנקס קטן את כל ההלכות שצריך לחפש להם מקור, והניח הפנקס בכיסו, והיה חושב כל פעם כשהיה בדרך מקור לדברי הרמב"ם, וכפי שכתב בהקדמתו: "ואני עני מידי למדי בו תמידין כסדרן זכני השי"ת בחסדו הגדול לציין בכמה מקומות וכו".

וחשוב לציין שספר זה יצא לראשונה בשנת תשי"ח כשהיה רבינו אברך צעיר בן שלושים שנה בלבד, ועשה רעש גדול בעולם, ובאמת אף היום למרות כל תוכנות המחשב ומאגרי המידע וספרי הליקוטים שישנם לא פג טעמו ולא נס ליחו של הספר, ואת היחודיות והמקוריות שיש בו בהחלט לא ניתן למצוא בשום מקום מלבדו (רמש"ג).

ההסכמה ל"קרית מלך"

פעם שאלו את רבינו במה שפר גורלו של ה"קרית מלך" שזכה

מראי מקומות על כל ענין וענין, כלומר רבינו יותר מתייחס לזה כספר ליקוט ופלפול, ולא כ"שונה הלכות" שצריך שיקול דעת גדול איזו שיטה להביא ואיך לכתוב וכו' (רמ"ש"ג)

עבור מי נכתב ה"שונה הלכות"

פעם סיפר רבינו: "מעיקרא לפני למעלה מעשרים שנים כשכתבתי את ה"שונה הלכות" לא חשבתי להדפיסו כלל, כי כתבתי זאת לעצמי לדעת איך להתנהג, ולבסוף סברתי שכן כדאי להדפיסו לתועלת הרבים (רמ"ש"ג).

ופעם אחרת שמעתי מרבינו שאמר שבתחלה כתב את ספרו "שונה הלכות" לתועלת ילדיו, ועל הדרך נהנים עוד יהודים.

ענותותו של רבינו

סיפר הגאון ר' חיים ישראל שפירא שליט"א: בתקופה שחיבר רבינו את ה"שונה הלכות", כשסיים לערוך הלכות מורכבות היה ניגש מידי פעם לאבי הגאון הגדול ר' יהודה שפירא זצ"ל, ומראה לו את מה שכתב, ושואל בהכנעה "האם כתבתי טוב? האם הדברים מדויקים?", ולא נתקררה דעתו עד שקיבל את הסכמתו לדברים.

"אסיא במגן מגן שויא"

סיפר הר"א טיגר שרבינו פעם ביקשו שיגיה את ספרו "שונה הלכות", ושאלו כמה שכר מגיע לו עבור עבודתו, והוא סירב לקחת ואמר בתמיהה וכי אני אקח כסף מרבינו, אמר לו רבינו הרי "אסיא במגן מגן שויא" וישלם לו לפי המחיר בשוק, עוד אמר לו שכיון שזה ספר הלכה צריך לעבור על זה ד' פעמים.

כתיבת מפתח למשנה ברורה

שמעתי שלהגאון ר' אלעזר צדוק טורצין זצ"ל היה משנה ברורה ללא מפתח, ואמר לרבינו שנצרך למפתח, רבינו נטל דף ומיד כתב לו מפתח שלם, וסיפר רא"צ שאח"כ בדק ולא היה חסר כלום.

שליטה מדהימה בכל אותיות התורה

ב"טעמא דקרא" פ' כי תצא הביא רבינו מהגר"א שהטעם שגט נקרא בשם זה, כיון שלא מצינו אותיות ג"ט סמוכים זה לזה בכל הפסוקים, והק' רבינו דגם ג"ק ז"ט ז"ץ ס"ץ לא מצינו סמוכים ע"י"ש. ובעידנא דחדוותא נשאל פעם רבינו איך יתכן לזכור כל אותיות התורה בדרגה נעלה ושליטה מדהימה כזו, וביטל זאת רבינו בענותנותו מכל וכל, ואמר "חישבתי למשל היכן יש בתנ"ך א"א, ואחר א"ב ואח"כ א"ג, וכן על זה הדרך, עד שעברתי על הכל" [ועי' קידושין ל' א' לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה וכו'].

(מתוך ספר "הספרים")

מעשה הגניבה שאירע (אבל במהדורה שאח"כ כבר השמיטו את זה) ואל הנדיב שתרם וכו', וז"ל: "הנה בתחלה נדבו להדפיסת ספר זה (כאן מציינ רבינו את השמות) והם נתנו כל הוצאת הדפוס, אמנם אירע גניבה בעו"ה וגנבו כל הכסף, אבל לא גרע, מחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה דמעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ויה"ר שיעמוד להם זכות זה אמון", עכ"ל.

שונה הלכות

החששות בחיבור ה"שונה הלכות"

ידוע ומפורסם שרבינו הוא מיראי ההוראה הגדולים, ותכונה זו ירש מאביו הגדול זיע"א, ועל כן תמיד כותב בהקדמות לספריו או במכתבים לאחרים שלא לסמוך ע"ז למעשה, ובדרך כלל במשך השנים כשהיו באים לשאלו בהלכה למעשה, אם היה זה דין המפורש במ"ב היה פותח ומראה לשואל, ואם לא היה מצדד לכאן ולכאן [ובחיי אביו סבר רבינו שאסור לו להורות כי אביו שהוא רבו גר כאן, והוא מורה הלכה בפני רבו]. ולכן את כל ספריו הגיה ב' פעמים, אבל את ה"שונה הלכות" הגיה שלש פעמים, ואמר רבינו שכיון שזה הלכה למעשה הוא חושש מאד לטעויות, ומטעם זה זהו הספר היחיד שחיבר עם חברותא (הגה"צ רא"צ טורצין זצ"ל וחלק עם חתנו הגה"צ ר"צ גרינהוז שליט"א) כי חשש שמא יטעה ולא יחשב נכון, וגם נתן לכמה ת"ח גדולים שיעברו ע"ז קודם שהדפיס, והזכירם בהקדמה, וביניהם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל וכן הגרש"ב ולדנברג זצ"ל [וכשהיה רבינו מזדמן לירושלים היה נכנס אליו לכולל ללבן העיניים, ועי' בספר "בינת שמחה" הרבה מכתבים מרבינו אליו בעיניים אלו]. ובאמת השקיע רבינו רבות בספר זה, ובמדה מסוימת יותר משאר ספריו, כדי לברר כל דין ובאיזה נוסח מדויק לכתוב את ההלכה, ובפרט מה שהביא מספרי החזו"א, וניכר ממכתביו להגר"א זילבר זצ"ל מעמח"ס "בירור הלכה" שנכתבו עם כל החריפות, ולא במהרה הסכים לשנות תיבה מסוימת וכיו"ב, ע"ש.

ופעם שאלו לרבינו שבהקדמה לספרו "שונה הלכות" מודה לכמה אנשים שעברו על הספר, ובתוכם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ומדוע נתן דוקא לו לעבור על הספר, רבינו חשב רגע והשיב: "אני ביקשתי מכמה ת"ח גדולים שיעברו על הספר, ר' אהרן לייב הסכים לעבור על הלכות שבת, על עצמי לבד לא יכולתי לסמוך אבל הוא ת"ח גדול ואפשר לסמוך עליו. ואחרי שעוד ת"ח עברו על הספר יכולתי להוציאו לאור".

ודוקא לספר "דרך אמונה" התייחס רבינו פחות כספר הלכה מובהק, ופעם אמר אחד לרבינו: זכה ספר "דרך אמונה" שכל העולם מסתכל בו וכולם לומדים בו, ואמר לו רבינו בענותנותו "זה שום דבר אלא רק ליקוט בעלמא", ופעם אחרת אמר "מסתכלים בזה כי יש שם הרבה

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

אירע פעם שהיה לו באמתחתו סכום של כמה אלפי דולר, שאותו הרוויח מהפרש של מכירת דירה ישנה. היה זה בחודש אדר, עד פורים הספיק לפזר את כל הסכום לצדקה

מסירות מיוחדת לצדקה של הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל

וכישרונו עלה בידו בס"ד לגייס סכומים אגדיים של מיליוני דולרים. כך סיפר למשל הרב עזריאל טאובר (שליט"א) זצ"ל, אודות פגישתו הראשונה עמו:

"היה זה לפני כשלושה עשורים, הוא הגיע אלי לביתי שבמונסי וסיפר כי הוא מתגורר באופקים, ובעיירה ירוחם יש מוסד תורני שלומדים בו בצרפים דלים מתוך עניות. תוך כדי דיבור הוסיף ואמר: 'אני שליח, ושמעתי שאתה חובב תורה. העיירה ירוחם אינה ה'ביזנס' (- העסק) שלי, אינני משמש כרב במקום, לא אקבל אחוזים על התרומות שאגייס, ואפילו משכורת אין לי מזה, אלא שאני מכיר את המקום מהתקופה שהייתי שם, ופשוט מרחם עליהם'. השבתי לו: 'בסדר, אבוא לראות את המקום'. ואמנם בנסיעתי לארץ ישראל נפגשנו והוא לקח אותי לשיבת ירוחם, ומאוד התרשמתי. כך הכרתי את ירוחם, ואותו..." (ואכן בעקבות נסיעה זו נבנה בניין של קבע לשיבה).

ההוד שבחסד

וגם בתחום זה הפעיל את כישרונותיו הברוכים ומבטו המקורי כדי לעורר את הציבור להירתם לעניין הצדקה, אף כאשר היו אלו מקרים שמטבע הדברים היה קשה מאוד לעורר את רחמיהם ולשכנעם לפתוח את לבם וכיסם:

באופקים נערכה פעם אספת התרמה למען אדם ששקע בחובות מעיקים מניהול מוסד תורני שנסגר בינתיים בצוק העתים. ההיענות הציבורית במקרים כאלה שואפת בדרך כלל לאפס, שכן אנשים

סכומי עתק פיזר לצדקה, שאיש לא ידע מהיכן וכיצד מסוגל היה לתת במצבו הדחוק. אין ספק כי לעומת מעשי הצדקה הכבירים שהתגלו בהיסח הדעת, רבים אחרים נותרו חבוים ונעלמים, בכלל ה"סתרי תורה" שלקח עמו רבי שמשון זצ"ל בצניעותו.

למשל, שבהיותו פעם בחוץ לארץ קיבל מאחד מידידיו סכום של עשרת אלפים דולר לצורך מסוים, והנה לא חלפו עשרים וארבע שעות מעת נחיתתו בארץ הקודש, עד שהכסף כולו - עד הדולר האחרון, חולק על ידו לעניים תלמידי חכמים.

אירע פעם שהיה לו באמתחתו סכום של כמה אלפי דולר, שאותו הרוויח מהפרש של מכירת דירה ישנה והחלפתה באחרת. היה זה בחודש אדר. עד פורים הספיק לפזר את כל הסכום לצדקה. כאשר נשאל על ידי ידיד פלוני: "הייתכן לעשות כדבר הזה?!" התרומם מכיסאו והשיב: "מה אנשה? אם אתה היית שומע את הצרות שאני שמעתי בימים אלו, גם אתה היית מחלק..."

הכול בניו

במשך תקופה, החזיק כלכלית משפחה נצרכת מבני הקהילה, ובכזו פשטות, עד שכל אימת שאב המשפחה ההיא נזקק לכסף עבור קניות, פונה היה אליו בטבעיות של בן הפוגש באביו ומבקש הימנו כסף לקניות.

אבל לא רק ממון שפע בנדיבות לב לזרים כמו לבני משפחה, אלא כל דבר בעל ערך שידע כי ישמח לבב אנוש. בשובו פעם מאחד ממסעותיו בעולם הגדול, הביא באמתחתו פירות טרופיים נדירים. מתבקש היה, לכאורה, כי ישמור אותם לבני משפחתו בלבד. אך לא. גם בני המשפחה נהנו אמנם מהפירות, אבל בתוך שעה קצרה מבואו לאופקים כבר הספיק לחלק לכל מי שמצא בדרכו מלוא חופניו מהפירות המיוחדים בטעמם ומרהיבי העין ביופיים.

'זה לא ה'ביזנס' שלי...'

בדרך כלל, נמנע היה מלעסוק בגיוס כסף עבור מוסדות שאליהם היתה לו זיקה אישית. ובעדינות נפשו נאלם דום ובוש לעסוק בהשגת ממון עבורו או עבור מוסדותיו.

אולם כאשר לא היתה לו שייכות פרטית לעניין מסוים, שהיה נכבד וחשוב בעיניו או שהיה בו משום קיום התורה, לא בוש ולא היסס לנהל ברמה מערכה משומנת של גיוס כספים, בחכמה ובתבונה. במקרים כאלו, כמו נעלמה לה הבושה הטבעה בו, וברוב מרצו

הסכום הנדרש - שמונה מאות שקלים. אבל בכך לא אמר די. הבן הבין כי אמנם השן תתקון, אך את אי הנעימות להזדקק למתנת ידו בשנית לטיפול חוזר, קשה לתקן. לפיכך פייסו בדברים והנעים את ההענקת: "השן הזאת", אמר לו, "היא שלי, ואין לך בכלל זכות עליה, לפיכך עלי מוטל לשלם את התיקון".

בנות ישראל על רבי שמשון בכינה

בשיחה אקראית עם אחד מבני הקהילה סיפר לו הלה כי רעייתו זקוקה בדחיפות לתיקוני שיניים קדמיות, והוא עומד חסר אונים בלי יכולת לממן את הטיפול למרות הצורך הגדול.

לרבי שמשון, כדבריו לאותו אברך, לא היתה באותה שעה אפשרות כלכלית להוציא כסף, לא במזומן ולא בצ'קים, אבל אף על פי כן לאחר הרהור קל אמר לו: "אני מעוניין מאוד לממן לך את הכול. תשיג הלוואה ואני אפרע לך אותה בתשלומים. תבוא אלי מדי חודש ואתן לך מאה דולר".

גם במקרה זה דאג שלא יחוש אותו נצרך חוסר נעימות מיותר, כל אימת שיבוא אליו לקבל את ה'קצבה החודשית', ולפיכך אמר לו: "הבה נקבע שאם חלילה אשכח מדוע אתה דופק בדלת, אינך צריך לומר בקול מה מטרת בואך, אלא תסמן לי כך (ובדברו נקש על שיניו, מצביע על אות מוסכם), ומיד אזכר...". וכך הווה. אלא שלמעשה מעולם לא הוצרך להשתמש בסימן המוסכם שכן מדי חודש נקש על דלת ביתו והוא היה נזכר תכף ומיהר להגיש לו את הסכום.

סקרנותו של אותו אברך התעוררה לנוכח הרצון העז של הרב לסייע בפרט בתחום זה, גם במצבי קושי, ולאחר כמה שנים, פנה אליו בשאלה מדוע דווקא עניין זה של תיקון שיניים כה מיוחד בעיניו. כך גילה כי כמו בתחומים נוספים, גם כאן הכריעה מילה אחת של גמרא כנגד הררי סברות אחרות. וכך השיב לו: "למדתי זאת מגמרא מפורשת בנדרים על דברי המשנה שם: מעשה באחד שנדר הנאה מבת אחותו והכניסוה לבית רבי ישמעאל ויפווה וכו'. תנא שן תותבת היתה לה ועשה לה רבי ישמעאל של זהב משלו'. הגמרא אפוא לא מסתפקת בתיאור הסתמי שרבי ישמעאל דאג לייפותה, אלא מפרטת שאחת משיניה נפלה, והוא עשה לה שן יפה תחתיה. מכך למדתי את הנחיצות שבעניין".

מתוך הספר "השמש בגבורתו"

מטבעם אוהבים להשקיע את כספם בדבר קיים וממשי, מתוך תחושת שותפות לעשייה ברוכה ונהנים למחשבה שמוסד מסוים פועל מכוחם ובתרומת ידיהם, בעוד שתשלום חובות בלבד נדמה בעיניהם כ'עסקי אוויר' שאינם מניבים שום פעילות.

ואמנם כן, למרות שנישאו נאומים נרגשים לא הורגשה היענות ציבורית, והאספה נדונה לכיולון חרוץ, והנה רבי שמשון וטוב לבו עמו נעמד לשאת דברים, גייס גם את גאונותו, ואמר:

"מוריי ורבותי, כאשר אוספים כסף למוסד תורני העתיד לקום, כולם נענים לתת צדקה, אולם מי יודע אם המוסד אמנם יעמוד לבסוף על תלו? ואף אם יעמוד ויקום, איך נדע בדיוק להיכן ילך הכסף? אלא שאף על פי כן נותנים ביד רחבה ורוכשים זכויות.

רבותי, הנה כאן יש לנו אפשרות שאינה מזדמנת לעתים קרובות. אין ספק שבשנות קיומו היו במוסד הזה תורה ועבודת התפילה. אם כן נפלה בחלקנו הזכות לתת למשהו ברור ואיכותי..." והוסיף, להלהיב את הציבור, והוא נענה לו לתרום ביד רחבה.

עלי ועל צווארי

לא תמיד היו עמו באמתחתו הסכומים הגדולים שהתחייב לצדקה כל אימת שנודע לו על צורך, אבל גם לצורכי עצמו ומשפחתו, אין אדם נמנע מלהתחייב על סכום הנדרש לצורך דוחק. כך זכה ולבסוף התקיים בו הכתוב "לק-ל גומר עלי", והקב"ה סייע בעדו לגמול בטהרת נפשו חסד לרבים.

השן "שלי"

פיזור צדקותיו של רבי שמשון לכל דל ונצרך הקיף תחומים רבים, אבל היה תחום מסוים בפרט שלדעת יודעי דבר העומדים על סודו, היווה עילה קבועה לפעור חור בארנקו הריקן של הרב ולפזר עליו מזמון רב. היה זה כל אימת שהבחין בצורך של מאן-דהוא לערוך תיקון שיניים. עובדה אחת בהקשר לכך, הוזכרה כבר לעיל, והנה עובדות נוספות:

פעם נודע לו שאברך פלוני חש בושה מפני החלל הפעור בשיניו הקדמיות, לאחר שאחת מהן נפלה ונבצר ממנו לעמוד בתשלום הטיפול בסך אלף וחמש מאות שקלים. רבי שמשון הוציא מכיסו את הסכום ומימן את עלות השן התותבת. מחצית השנה לאחר מכן נשברה שן התותבת, ונדרש תיקון נוסף שגם עלותו היתה גבוהה, ומשנודע לו על כך קרא לו רבי שמשון ונתן ושקל לידו את

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

כשקם אבי מורי זצ"ל לדבר, דרש את הנאום כולו, בתוספת החלק האחרון שאותו שלל אחי. אני, שהייתי ילד קטן, עודני זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם, למה היה צריך ר' יחזקאל לקלקל את דבריו בקטע האחרון בדרשה?

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על הזהירות העצומה מפגיעה בשני - גם בפורים

חשוב לו להוסיף את הדברים הללו. ענה לו אבי זצ"ל: "לצידי ישב באותה עת רב אחד מזקני וחשובי רבני ירושלים, גדול מאד בתורה ובהוראה, אך אינו איש דברים. אותי כיבדו לשאת דברים אחריו. אילו הייתי מסיים את דברי בלי לעמעם את יפים, עלול הייתי לגרום לו חלישות הדעת ועגמת נפש - איך אברך צעיר ממנו מיטיב לנאום כל כך. מחירה של פגיעה כזו בכבודו של רב ישיש ממני אינו שווה לי מאומה".

אלו נקודות רגישות ועדינות ביותר.

פעם אמרתי לרה"ח רבי אלתר משה יונגר זצ"ל, שהגיע מבית חסידי סיגעט, ואביו היה מסתופף בצל הרה"ק ה"עצי חיים" זצ"ל, כי שמעתי שכל דברי התורה בספר "עצי חיים" על התורה אינם מן הדרשות שהיה נושא בבית המדרש, משום ששם לא היה אומר את הרעיונות הנפלאים והמתוקים, אלא מן הדברים שהעלה על הכתב לאחר השבת. הוא אשר לי שכך הם הדברים, והוסיף לספר, כי כאשר היה ה"עצי חיים" נוסע לערים אחרות, היו תלמידיו מתביישים בכך שלא היה מיטיב לדבר ולא נאם נאומים מוצלחים. בית סיגעט היו ידועים כמיטיבי נאום באופן נדיר ומופלא ביותר, והוא לעומתם, לא היה מרתק כל כך את שומעיו.

הייתי עד ראיה לסיטואציה הפוכה

פעם שאלוהו לסיבת הדבר ואמר: "היות שאני רגיל לנסוע למקומות

ישנם אנשים שחוננו משמים בכישרון מיוחד בתחום מסוים. כישרון, המאפיל על כל הסובבים אותם. אנשים כאלו צריכים להיזהר ביותר בשעה שהם משתמשים בכישרון הזה, שחלילה לא יפגע מאן דהו כתוצאה מכך.

אבי מורי זצ"ל היה גאון מופלג במידה זו של שמירה על כבוד הזולת, ומיוחד בעניינים שבין אדם לחברו, עד שלא ניתן לתאר את מידת זהירותו בכך כלל.

הוא היה מחונן בכישרון דרשנות בקנה מידה עולמי. בכוחו היה לדרוש בלילה אחד חמש דרשות שונות, כל אחת בנושא אחר, ובכל דרשה היה מחדש חידושים ורעיונות נפלאים, כמעין המתגבר ממש. את ספרו "תפארת יחזקאל", על שני כרכיו, לא כתב בעצמו. בשנתו האחרונה ישב לידו אחיו, הגה"צ ר' יוסף זצ"ל, וסרט הקלטה בידו, ורשם את הדברים היוצאים מפיו.

שמו הטוב הלך לפניו כנואם בחדר עליון. בכנסים רבים הוא הוזמן לשאת דברים, והודעה על כך התפרסמה ברבים. מחמת זהירותו המופלגת בעניינים שבין אדם לחברו, כאשר הבחין כי לצידי הוזמנו רבנים נוספים, מבוגרים ממנו, או ראשי ישיבות ויושבי על מדין, שלא חוננו בכישרון הנאום, נהג לותר על הופעתו, ונמנע מלדרוש כדי שחלילה לא יפגע במעמדם.

פעם נקרא לנאום במקום מסוים, ובטרם יצא ישב עם אחי, וסדר לפניו את תוכן הדברים שברצונו לדבר שם. בסוף דבריו אמר רעיון מסוים. כששמע זאת אחי העיר לו בדרך כבוד: "אמנם מדין כיבוד אב אסור לי להעריך, אך מאחר ובחרת לומר לי את הדברים, נראה כי ברצונך שאעיר לך את הערותי, ויש לי תפקיד כאן, לכן אני אומר שהקטע האחרון הוא בעיני כקוץ באליה משובחת. אם תאמר את הדברים הללו, אתה מעמעם את כל הזוהר והיופי של הדרשה". אבי זצ"ל האזין להערה, ולא ענה לו כלום.

זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם

בשעת המעמד, כשקם לדבר, דרש את הנאום כולו, בתוספת החלק האחרון שאותו שלל אחי. כפי שחזה אחי, התוספת הזו עמעמה את זוהר דבריו. אני, שהייתי ילד קטן, עודני זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם, למה היה צריך ר' יחזקאל לקלקל את דבריו בקטע האחרון בדרשה? הלא הנאום כולו היה נאה ויפה כל כך... לאחר מעשה לא עצר אחי כוח, ושאל את אבי, מדוע באמת היה

כך שמצות היום בפורים היא "כאיש אחד בלב אחד", ואמר כי אם רוצים לראות סימן לכך אפשר לראות במה נכשלים ונופלים ביום זה!

הוא הזכיר את דברי הגר"א ב"אדרת אליהו": בזמננו - כשאין נביא שיאמר מה תפקידו של אדם, ומה הוא צריך לתקן - איך אפשר לדעת מה לתקן? - במה שהאדם נופל יותר, ונכשל יותר, זה מה שצריך לתקן, וזו העבודה שלו. והוסיף: אם רוצים לדעת מהי קדושת פורים, מהי החשיבות של פורים, ומהו התפקיד המוטל עלינו בפורים - אפשר לראות ממה שנופלים ונכשלים בהלבנת פנים, והיזק לחברו, יותר מכל השנה. אנשים דוחים את הכל לפורים. אם יש בלב משהו על הזולת, טענה או ביקורת - שומרים הכל לפורים. אבל השטן לא ישן! הוא יודע היטב את תפקידו! תפקידו הוא שיהיה "עד דלא ידע", ואז להוציא החוצה מה שיש לו בליבו על הזולת רח"ל. מתוך כך עלינו להבין מה העבודה המיוחדת המוטלת עלינו ביום הפורים.

לפעמים מתחשק לבחור לעשות איזשהו צחוק, או לומר בדיחה בבית רבו, ועלול ח"ו לגרום, על ידי זהירותו, לפגיעה בכבוד רבו, שחז"ל הקפידו על כך מאוד, ואפילו יותר מכבוד אביו. על עוון חמור זה הננו מתוודים בתפילת יום כיפור ואומרים: "ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים". וכן הפליגו והחמירו חז"ל בעונשו של המבזה תלמיד חכם, עד כדי שאמרו שאין תרופה למכתו, ה' ישמרנו.

זאת ועוד, לעיתים מיתוסף דבר, שגם לגביו נדרשת זהירות רבה; לפעמים כשאין נזהרים בדיבור הראוי - ובני ביתו של הרב, המגיד שיעור או המשגיח, רואים ושומעים את ההתנהגות והדיבורים כלפי אביהם - הדבר עלול להביא לידי תוצאות נוראות, וליצור משקעים כבדים עד מאוד. לפעמים עלול כבוד האב לרדת בעיני בני המשפחה, ומי הוא אשר יוכל לקחת על כתפיו דבר חמור זה?! כמו כן, נצרכת זהירות דומה לא לגרום הפסד ונוק כספי לזולת, משום שעל הזק כספי שלא משלמים, צריכים להתגלגל שוב לעולם, ה' ישמרנו. ועל כן צריכים להישמר היטב שלא יקרה ח"ו דבר מעין זה, אפילו כמלא הנמה.

הדברים אמורים בפרט לבני תורה, יקרים וחביבים, שכל השנה שומעים שיחות על הדברים האלו והמסתעפים מהם. עליהם בוודאי מוטל חוב קדוש להיות דוגמא לאחרים, לדעת ולהבין איך מתנהגים בבית הרב.

(מתוך ספר כבודם של ישראל)

רבים, חושש אני שמה אגיע פעם לעיר שבה המרא דאתרא אינו נואם מוצלח, והוא עלול להיפגע בראותו שהציבור נמשך לדברי האורח יותר מאשר אל הדיבורים שלו. נמצא, שאני גורם חלישות הדעת וכאב לב לרב בישראל, לכן אני נמנע מלנאום כיד ה' הטוב עלי".

הייתי עד ראייה לסיטואציה הפוכה - במסיבת 'שבע ברכות' ישבו בשולחן המזרח שני רבנים מכובדים, מפורסמים משכמם ומעלה, ושניהם נאמו באותה מסיבה לכבוד החתן והמחותנים. אחריהם קם לדבר אברך צעיר לימים, שהתברך בכישרון נאום מיוחד במינו. בשעת נאומו ישב הציבור בעיניים פעורות, והאזין לכל הגה היוצא מפיו.

כשסיים האברך לדבר קם אחד הרבנים ויצא את האולם, כשעל פניו ניצרת חלישות הדעת.

או אז הבנתי כמה עדינות נפש וחכמה נדרשות על מנת להיזהר בכבודם של רבנים, וכמה מחשבה והתבוננות צריכות להיות כדי שלא להחליש את דעתו של רב מבוגר היושב לצידך. גם אדם גדול, שאינו לוקה במידת הגאווה, יש לגביו מושג של חלישות הדעת. נאה היה לאותו אברך צעיר שפיו מפיק מרגליות, לקחת זאת בחשבון ולהצטנע יותר במצב שנוצר, להתאפק ולא לנצל את הבמה שניתנה לו להפגנת כישורים שאינה במקומה.

אמנם, אין ספק כי זוהי עבודה קשה מן הקשות שבמקדש, שהרי סוף כל סוף מדובר בדרשנים שמוזמנים למטרה מיוחדת - לעורר את הלבבות. לרוב מבכרים דווקא אותם על פני דרשנים אחרים מחמת כישרון הנאום שלהם. בכל זאת, חובתו של כל אדם היא להיות זהיר במעשיו, ואם מישהו עלול להיפגע כתוצאה מכך עליו לשמור את מוצא פיו.

עצה טובה ונפלאה לכך היא להתחיל כל שיחה בהזכרת הדברים חוצבי הלהבות שנשמעו עד כה בדרשות הקודמות ובאמירה, שאחר דברים נפלאים אלו אין לנו מה להוסיף, וכן במהלך הדרשה להזכיר מספר פעמים אמירות ונקודות מתוך דבריו של הנואם הקודם.

בפורים נדרשת זהירות יתרה

יום הפורים הוא יום מועד לפורענות בעניינים של בין אדם לחברו. מתוך קיום מהודר של "עד דלא ידע" עלולים להיטשטש הגבולות העדינים של האסור והמוותר, ובקלות יחסית אפשר ללעוג לזולת או לזלזל בכבוד רבו.

המשגיח, רבי נתן וכטפויגעל זצ"ל נהג לפני פורים לדבר הרבה על

הצטרפו אלינו לעמוד היומי, שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

וקבעו ביניהם, ש'ראובן' יפצח בשירה וקול זמרה בכל הילוך שלושים הקומות הראשונות, וממילא לא ירגישו במאמץ העלייה כי יהיו עסוקים ראשם ורובם 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה', בהמשך יאמר 'שמעון' דברי צחות המעלים שחוק וככה יעלו עוד שלושים קומות,

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על השמחה והאמונה

אך דבר אחד אסור לשכוח...

לדין יאמר, הנה ימים באים, ימי השמחה בהם ניתן להתעלות ללא גבול, ואף הקב"ה פותח את אוצרותיו להשפיע עלינו עד שיבלו שפתותינו מלומר די, אך דבר אחד אסור לשכוח... את ה'מפתח'... וכלומר, ה'מפתח' להתעלות נמצא בידנו, רק בנו תלוי ועומד אם 'ממנו נקח לעבוד...' או שנשאר אותו נחשל כ'אשתקד', וח"ו שנעלה קומות על גבי קומות ונשאיר את המפתח 'למטה', כי מה הרווחנו בכל הזמנים הגבוהים, אם סוף דבר נשוב למטה לקחת את המפתח ונשאר שמה מחמת חוסר אונים וכח.

הנה הא דאמרו חז"ל (שם) 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' הובא להלכה בשו"ע (או"ח סי' תקנא ס"א), ואילו 'משנכנס אדר' לא נכתב בשו"ע (רק בדברי הגמרא), וכל כך למה, כדי שלא יוכלו לצאת יד"ח השמחה בלימוד ההלכה בלבד על דרך שאמרו (מנחות קי'). 'כל העוסק בתורת... כאילו...' רק יקימוה בפועל ממש.

אמנם בדברי חז"ל במשנה ובגמרא הובאו שני הדינים, אלא שגבי חודש אדר קצרו 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' ולא האריכו במה וכיצד, ולא ידך גבי חודש אב אמרו 'משנכנס אב ממעטין בשמחה', וביארו בארוכה כיצד יש לקיים את ה'ממעטין' בחודש אב, ומדוע לא ביארו כיצד ובמה יש לקיים את ה'מרבין בשמחה'.

מעשה בשלושה אחים שותפים שנסעו לצורך 'עסק' המשותף למדינת סין הרחוקה, ויהי בבואם תרו אחר 'בית מלון' לשכור לעצמם 'מיטה, כיסא, שולחן ומנורה, לא מצאו רק חדר בקומה התשעים, בלית ברירה סברו וקבלו. והנה בכל ימות השבוע השתמשו במעלית (עליוועטער) אשר עמה 'יעלו שמים ירדו תהומות' במהירות עצומה, אך בפניא דמעלי שבתא יצאו מבית מלונם להתפלל בביהמ"ד דמתה מנחה, קבלת שבת ומעריב, ומשחזרו מצאו עצמם אובדי עצות - 'כיצד הרגל', כיצד יעלו עתה תשעים קומות הבנין ברגל, שהרי לא יתכן לחלל שבת ולעלות במעלית, וכך עמדו בקומת המבוא הנקראת 'לובי' חסרי אונים, כיצד ישאו אותם רגליהם עד השמים... והיאך יהא ביכולתם להתאמץ ולהתייגע כל כך...

עד שנמלכו ביניהם כי הנה חנן ה' כל אחד מהם בכשרון נדיר, 'ראובן' נתברך בקול ערב המושך אחריו בשירתו וזמרתו את כל השומעים עד שאינם מרגישים בין ימינם לשמאלם, לעומתו 'שמעון' יחיד מומחה בלספר מילתא דבדיחותא, ואילו 'לוי' הוא פה מפיק מרגליות, וכיד ה' הטובה עליו יודע להמחיש ולצייר את כל דבריו מתוך חיות ומתיקות עד שלוקח את קהל השומעים ל'מחוזות אחרים'... וקבעו ביניהם, ש'ראובן' יפצח בשירה וקול זמרה בכל הילוך שלושים הקומות הראשונות, וממילא לא ירגישו במאמץ העלייה כי יהיו עסוקים ראשם ורובם 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה', בהמשך יאמר 'שמעון' דברי צחות המעלים שחוק וככה יעלו עוד שלושים קומות, ובחלק השלישי יתכבד 'לוי' להשמיע מדברותיו עד שיגיעו בשעה טובה ומוצלחת אל מקום שהותם בקומה התשיעית.

ואכן כך עשו, 'ראובן' הנעים להם את החלק הראשון ועלו 'בנקל' שלושים קומות, לאחריו פתח 'שמעון' במליצות ודברי שחוק ולא הרגישו באימוץ הרגל, ולבסוף החל 'לוי' לדרוש, עד שהגיע לקומה השמונים, ונסתם לו המעיין... ולא עלה על זכרונו שום מימרא נאה, 'ווארט' חזק... או מעשה הגון... וביקש מהם, הזכירו לו 'משהו', בכדי שנוכל להמשיך לעלות, ואכן 'תראו' לו מידעוניהם והמשיכו לעלות עד לקומה השמונים ושבע... ושוב התחנן בפניהם הבו לי מעשה... כי כבר כשל הכח לעלות את שלוש הקומות האחרונות, עד שנזכר בעצמו, ואמר להם שמעו נא מעשה שהיה... מעשה בשלושה אחים שהוצרכו לעלות תשעים קומות, ובהגיעם לקומה השמונים ושבע נזכרו ששכחו למטה את 'מפתח' החדר...

ושמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א, דמי שבא להתלמד להיות 'רופא' ילמד בתוך הלימודים כדת מה לעשות באיש אשר בלע מדי הרבה תרופות בפעם אחת, כי הבולע הרבה מהם מסוכן הוא שיובילוהו 'משמגר ועד הר הזיתים'... אבל אם אחד יבלע כמות מרובה של וויטאמינים, אע"פ שהדבר גרוע אבל אינו מסוכן כ"כ, ואין 'הלכה' או 'הוראה' מה לעשות באיש כזה. כיו"ב, כשמורים לנו למעט בשמחה, אזי 'להגדיל' ולהרבות את הטיפול הוא מסוכן, לזה הורו לנו הלכה ברורה באיזה דברים למעט - כגון לא להתחתן ולא לבנות בית, כדי שלא יסתכנו בעצבות יתירה, אבל בענין 'מרבין בשמחה' אפילו אם יעברו יותר מהנצרך, אין זה סכנה להיות מאד בשמחה (ואפילו אם יגיע למצב של שמחה יתירה מן השיעור, שכבר 'עבר את הגבול' ואינו טוב) ואין צורך ל'הלכה ברורה' ו'הוראה' מה לעשות ומה לא לעשות כדי למנוע זאת.

עוד ייאמר בה, כי כאן לגבי חודש אדר לא נכתב במה וכיצד מרבין, כי אין לומר למי שזכה בלוטו במה לשמות, אלא הוא עצמו ישמח בכל העולה לפי מצבו, ועל דרך זה צריך להיות 'מרבין בשמחה', מתוך עומק הרגשת השמחה בישועת ה', וכל אחד יבטא את השמחה כפי עניינו.

בדרך צחות שמעתי, לבאר מה שנקטו חז"ל בלשונם 'כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה', שלכאורה תמוה מהו ה'כשם', ולמה תלו הא בהא, אלא, שהרואה את חברו אוכל בשר שמן בתשעת הימים שבין ר"ח אב לתשעה בו, ומשמח ב'כלי זמר' וכדו', בוודאי יצחק עליו בקול רעש גדול שהוא פורץ גדר וישכנו נחש (ראה שו"ע או"ח תקנא סי"א), כי אפילו התניוקות יודעים שבימים אלו נהגו איסור באכילת בשר ושתיית יין, כיו"ב ממש 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', שאם יראה את חברו בפנים נפולות יוכיחו על כך בכל תוקף, וידרוש ממנו להסיר עצבות מלבו ולשמח בשמחה של מצוה.

והרי השמחה צריכה להיות 'שמחה' באמת, ולא רק תחת 'עול כבד' שהוא מחויב לשמוח בימים אלו כי אין שמחתו שמחה, וכמו שמספרים בדרך הלצה, שפעם היה עני ואביון שהיה נאנח תמיד על מצבו הדחוק ועל החובות הרבים התלויים בצווארו, פעם הוכיחו צדיק אחד מדוע אינו בשמחה תמיד, והלא צריך האדם לעבוד את ה' בשמחה, ויהי כשמוע כן העני נאנח שוב כדרכו ואמר אוי, נתחייבתי בעוד 'חוב' עכשיו... וכי לא די לי ב'חובות' שיש לי עד היום... פשיטא שזו איננה שמחה מעומק הלב כראוי.

אך שוב סובב את ראשו והנה הוא רואה 'מעשה ניסים'

רמז נפלא נתן אחד ממגיד-מישרים שליט"א, כי שתי תיבות 'אני מאמין' נקראים הן בישר הן בהפוך - אם תעביר את האל"ף שבראש תיבת 'אני' לסוף תיבת 'מאמין', ובא לומר שעלינו להיות 'מקשה' אחת של אמונה, הן כשהכל הולך למישרין (ביושר) הן כשהמצב הפוך ח"ו,

אבל בענין 'מרבין בשמחה' אפילו אם יעברו יותר מהנצרך, אין זה סכנה להיות מאד בשמחה

ובכל אשר הוא פונה הוא נופל ונכשל ל"ע, גם אז יזעק 'אני מאמין'... כי הקב"ה אינו עושה מאומה לרעתו, והכל לטובתו הגמורה.

באחד ממסעותיו שכתב הר"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע 'בעל עגלה' נכרי שיקח אותו עם כמה מתלמידיו למחוז חפצו, בעל העגלה קבע את דמי הנסיעה כשהוא מחשב שה'פמליה' תמנה שישה אנשים, אמנם למעשה היו שבעה אנשים. בטרם יצא לדרכו מנה בעל העגלה את מספר הנוסעים, והנה רואה הוא שבעה אנשים, תיכף ומיד הרים את קולו על ה'חוצפה' להעלות איש נוסף על מה שדיברו ביניהם מתחילה, מה עשה הר"ק שהיה כנודע 'חכימא דיהודאי', ירד מן העגלה והחל למנות את הנוסעים, כשהוא מראה לבעל עגלה שאין כאן אלא שישה... (כי הר"ק בעצמו אינו מן ה'מנויים', שהרי בעת ה'מנין' עמד מחוץ לעגלה) נחה דעת הנכרי וחזר למקומו בראש העגלה - מחוצה לה, ואף הר"ק עלה על העגלה, אך שוב סובב את ראשו והנה הוא רואה 'מעשה ניסים' - שוב יושבים בעגלתו שבעה אנשים ולא שישה... חזר הר"ק וירד לארץ והראה לו 'באצבע' שיש כאן שישה ולא שבעה, ולא פקפק יותר העגלון ונסע למחוז חפצו לשלום. באותה שעה אמר הר"ק מראפשיץ זי"ע כי לימוד גדול למד מומעשה זה, כי מה שנראה 'מלמטה' אינו כפי הנראה באמת 'מלמעלה'...

וכך הוא לכל חיי האדם והליכותיו, שכאן 'למטה' בהאי עלמא נראה כ'רעה', אך המתבונן 'מלמעלה' רואה את הטובה הגדולה והאמיתית שיש בזה, ואין לו לאדם אלא להאמין בהקב"ה ובהשגחתו מהשמים ממעל על הארץ מתחת.

וכך אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א כי דרכם של בני אדם לומר הנה בהביטי על העולם נראה לי כי כאן בזה העולם אין כל סדר, כאן עומד בנין וכאן עץ - זה גבוה וזה נמוך וכו', במקום זה מסובב לו אדם חסר פרנסה ומלא בצרות ומשנהו מהלך כשצרה מסוימת מעיקה על לבו, ואילו בשמים הכל מתנהל 'מסודר' החמה יוצאת בשעה פלונית והכוכבים בשעתם וכו', ובאמת כל זה אינו נראה כן אלא למי שמביט על העולם מלמטה אבל מהמטוס יראה כי הכל מסודר להפליא בחשבון נפלא...

(לקט מתוך 'באר הפרשה' תרומה תש"פ)

ואז התרחש אירוע שאיני זוכרת כמותו: אבא הרים שוב את עיניו הטהורות, נעץ בי מבט חודר, שנמשך לא יותר מכמה שניות ספורות, ושב לתלמודו. אני מדגישה - המבט לא היה כועס, לא רושף, לא קוצף ולא נוזף. הוא היה רק מבט נוקב וקצר שביטא את העצב הרב שהוא חש לשמע דבריי

פרקי הדרכה בחינוך מפי הרבנית מרת נחמה שטנצל ע"ה, אשת חבר להגאון רבי שלמה
זצ"ל, יו"ר ארגון המשנה וההלכה היומית | לרגל שנה לפטירתה, 'באדר ב' תשפ"ד

יצחק סילמן

הגאון רבי משה לינשה - רב שכונת אחוזה בחיפה

מן השאלות היותר מטרידות בתקופתנו אנו היא שאלת חינוך הילדים. "כיצד מחנכין?", שואלים הורים רבים בחשש. "האם קיימת 'נוסחת פלא' שתבטיח את שמירת ילדינו הרכים מפני פיתויי הרחוב והניסיונות הקשים שרק הולכים וגדלים מיום ליום?!"

קולמוסים רבים נשתברו בניסיון לתת מענה הולם לשאלה הגורלית, וגדולי הרבנים ואנשי החינוך מציעים לה מגוון דרכים ושלל פתרונות. ייתכן שהמעשה המרתק הבא - אותו שמעתי מסבתי הרבנית נחמה שטנצל ע"ה שבימים אלו מלאה שנה לפטירתה - יוכל להעניק פרספקטיבה נוספת לנושא החשוב.

כדי להבין את הרקע לדברים, נקדים ונשרטט בקצרה את מפת המסעות והנדודים המפרכת שנאלצה סבתא לעבור במהלך שנות ילדותה המוקדמות:

סבתא נולדה בעיר בוטושאן שברומניה, לאביה הגאון החסיד רבי משה הלוי לינשה זצ"ל ולאמה הצדקת מרת חיה אודל ע"ה, בת הגאון החסיד רבי חיים דוד סאנט זצ"ל.

רבי משה למד בצעירותו בישיבתו של הגאון האדיר רבי יהודה לייב צירלסון זצ"ל הי"ד, רבו הראשי של חבל בסרביה ורבה של העיר קיישינב, ומגדולי הרבנים באירופה שלפני השואה. הוא היה מחשובי תלמידיו ומקורביו, ואף זכה להיסמך על ידו להוראה. כבר אז מינה אותו רבו למלא משימות ציבוריות רבות משמעות, והוא מילא אותן בנאמנות ובמסירות.

במהלך שנות השואה ובתקופה שקדמה לה שימש רבי משה כדיין וכמורה צדק בעיר המעטירה בוטושאן, כממלא מקומו של חמיו הרב סאנט ששימש בתפקיד זה לפניו. נוסף על תפקידו כדיין, היה רבי משה שוחט ובודק מומחה ומוהל מוסמך.

לאחר תום המלחמה עברה משפחת לינשה לבוקרשט, בירת רומניה, שם החל רבי משה לכהן כר"מ בישיבה המרכזית. החשש מעליית הקומוניזם אילץ את המשפחה ובני הישיבה לפתוח במסע נדודים בכל רחבי אירופה, בחיפוש אחר מקלט בטוח. לא קל היה למצוא מקום שבו יוכלו לגדל את ילדיהם לתורה וליראה ללא חשש. בשלוש השנים שלאחר המלחמה נדדה המשפחה במספר

מדינות באירופה; לפרקים בבודפשט בירת הונגריה, בפראג בירת צ'כוסלובקיה ובעיירת הנופש מארינבאד.

כעבור כשלוש שנות נדודים מצאה המשפחה מנוח באנטוורפן שבבלגיה, שם החל רבי משה לעסוק בענייני סת"ם. הוא התפלל בבית הכנסת החסידי והתערה בחיי הקהילה התוססת.

בשנת תשי"א, לאחר כשלוש וחצי שנות מגורים בבלגיה, הם נאלצו לטעום שוב את טעמו המר של מקל הנדודים: היה זה לאחר שרוב הידידים והמכרים שעמם הגיעו לבלגיה עזבו את המקום והיגרו לאמריקה. הוריה התלבטו אם לעבור - כמו מכריהם - לארה"ב, או שמא לבחור בהליכה אל הלא נודע - אל ארץ ישראל שהתבוססה באותן שנים בקשיי חבלי התקומה ובקליטת המוני עולים.

הם התיעצו עם הסב, הרב סאנט, שעלה לישראל תקופה קצרה קודם לכן, והוא המליץ בפה מלא על מעבר לארץ ישראל, למרות כל הקשיים הכרוכים בכך.

לאחר שהייה קצרה במחנה המעבר 'שער עלייה ב' שליד עתלית, עברו למחנה ד' במחנה העולים 'עין שמר' שבסמוך לפרדס חנה, שם קיבלו למגורים אוהל העשוי מבד. עולים שהתגוררו זמן מה

על חיי ועל חיי אחיי המון. אבא לא היה מדבר הרבה, אך חיי היו מלאים בעשייה רוחנית ענפה. הוא היה שתקן באופיו, ואת כל מרצו וכוחו הקדיש לעיסוק מתמיד בלימוד תורה ובעבודת ד'. "הדוגמה האישית שהוא היווה עבורנו, יחד עם האמון בנו שנדע לבחור בדרך הנכונה - הביאו אותנו לרצון עז ללכת בדרך אבותיו ולשמור על המסורת".

"אבא גם היה סמל ומופת לחיקוי לכל סובביו", הוסיפה סבתא. "דמות של אדם שעמל בלימוד התורה יומם וליל, שעות על גבי שעות. שמקיץ בכל בוקר בשעה מוקדמת ומכין את גופו ונפשו בסילודין לעוד יום של עבודת ד' בשמחה ובשלמות".

סבתא הוסיפה וסיפרה שאביה הצדיק השפיע באישיותו ובמעשיו גם על בני המשפחה הרחוקים, שימשיכו לשמור על דרך התורה והמצוות. "למעשה", אמרה סבתא, "חלק גדול מבני המשפחה שמרו על זהותם הדתית, בעיקר בזכות אבא. היו אלו שנים קשות מאוד, גשמית - ובעיקר רוחנית, ואבא דאג מאוד לרוחניות של כל המשפחה. הוא חש כי האחריות על עתידם הרוחני מוטלת על כתפיו".

"כשאני חושבת על השאלה ששאלת", אמרה סבתא, "האם אבא 'חינך' אותי באופן אקטיבי - התשובה המיידית שלי היא לא! אבא מעולם לא צעק עליי, לא גער בי ובוודאי שלא הרים עליי את ידו אי פעם. הוא לא האמין בדרך החינוך הזו.

"אמנם נאמר 'חושך שבטו שונא בנו', ומן הסתם עם הבנים הוא נאלץ לנקוט לעתים בשפה מעט יותר קשוחה, אך גם אם זה קרה - היה זה לא יותר מפעמים ספורות, בוודאי שלא כ'שיטה'. מכל מקום, אני, כבתו, מעולם לא קיבלתי ממנו מכה או תוכחה קשה".

מבט אחד שווה אלף תוכחות

וכאן נזכרה סבתא באנקדוטה המרגשת הבאה: "האירוע הבא נצרב בי עמוקות, וניתן לומר כי השפיע עליי המון, ממש עד עצם היום הזה.

"היה זה בהיותי בשנות ה-20 לחיי, לאחר שכבר סיימתי את חוק לימודי בסמינר בירושלים ושבתני להתגורר בבית הוריי בחיפה. באותה תקופה שימשתי כמורה ומחנכת לבנות ישראל בבית הספר 'אחיעזר' בחיפה.

"יום אחד הלכתי יחד עם אחת מחברותיי הקרובות, שכבר הייתה נשואה באותה עת והתגוררה בחיפה, לערוך קניות בשוק המקומי בעיר. בשוק הסתובבו גם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות והתנהגותם לא הלמה את דרך החרדים לדבר ד', אך בחיפה של אותם ימים לא היו חלופות אחרות.

"הלכנו לשוק תוך נקיטת מאמצים מיוחדים שלא ייקלטו בנו מראות שאין רוח חכמים נוחה מהם. התעכבנו בשוק מספר שעות, ובסופו של דבר נפרדתי ממנה בשעת ערב מאוחרת יחסית, ושמתתי את פעמי לכיוון בית הוריי.

"כאשר נכנסתי אל הבית, אבי המתמיד היה רכון כדרכו על תלמודו. אבא, ששם לב לכך שאני מאחרת מעבר לרגיל, הרים את ראשו מעל הספר הגדול ושאל בעדינות מנין אני חוזרת בשעה כזו. לא

באוהלים אלו העידו שהמגורים בהם היו קשים מנשוא. בהמשך עברו לצריפים 'משוכללים' יותר, העשויים מאבנים, שהזכירו במעט צורה של בית. לסבר את האוזן, היו אלו צריפים קטנטנים בגודל של כ-25-20 מטר, כשחדר השירותים בחצר משמש את כל דיירי הצריפים הסמוכים.

היה זה בעיצומה של 'תקופת הצנע', כשהמצב הכלכלי בארץ היה בכי רע. קצבת המזון הייתה עלובה וזעומה: כל משפחה קיבלה תלושי מזון לפי גודלה, ושלוש פעמים ביום היה אחד מבני המשפחה צועד לחדר האוכל עם סיר קטן בידו, כדי לקבל את קצבת המזון - רבע לחם, קוביית מרגרינה ואבקת ביצים. לפעמים היה מסופק גם מעט חלב.

בסך הכל התגוררה משפחת לינשה ב'עין שמר' כשמונה חודשים. במשך אותם חודשים הסתובב רבי משה בבני ברק ובירושלים בניסיון לאתר מקום מגורים המתאים לגידול ילדים על ברכי התורה והחסידות. באותה תקופה אף התקרב אל מרן ה'חזון איש' שביקש ממנו להגיה ולתקן את ספרי הנביאים שבביתו.

לאחר מכן עברה המשפחה למעברת 'אחוזת' שעל הר הכרמל בחיפה, שם הצטרף אליהם האב, שהחל לשמש כ'ספרא דדינא' בבית הדין הרבני בחיפה. הם גרו בצריף בן שני חדרים שהיה עשוי מאבנים ופח.

לאחר תקופת לימוד קצרה בבית הספר בית יעקב בחיפה, עברה סבתא ללמוד בירושלים. ככל הנראה היה זה בעקבות המצב הרוחני הקשה ב'חיפה האדומה' דאז, כמו גם המצב הכלכלי הדחוק. היא הייתה אז ילדה קטנה כבת 10 בלבד.

מאז ועד סיום פרק לימודיה בסמינר בשנות בחרותה המבוגרות, התראתה עם הוריה פעמים ספורות בשנה. באותן שנים התגוררה בפנימייה, ולימים הייתה מספרת על הקושי הרב שחוותה כילדה קטנה וחסרת אונים, הרחק מביתה החמים.

בהמשך השתקעו הוריה בשכונת אחוזה, לאחר שהוצע לאביה למלא תפקיד רב ושוחט בשכונה, תפקיד בו שימש משך עשרות בשנים. בשנותיו האחרונות עבר לבני ברק, ובה המשיך לשקוד על תלמודו יומם וליל עד לפטירתו בז' בחשוון תשמ"ו.

"סבתא, מי חינך אותך?"

ברגע של גילוי לב פניתי לסבתא ושאלתי: "הרי מי שבדרך כלל אחראי לחינוכו של הילד יותר מכל אחד אחר, הוא האב. אם כן, מי חינך אותך, שלאורך מרבית שנותיי הצעירות - החל מהיותך ילדה בת 10 ועד לבחרותך בשנות ה-20, גדלת ללא שהיה לצדך דמות אב?".

סבתא הייתה מופתעת מעט מהשאלה, והרהרה כמה רגעים. ואז, אמרה לי בכנות: "האמת שלא חשבתי על זה אף פעם יותר מדי. אבא דגל בשיטת 'חנוך לנער על פי דרכו' - וסמך בעיקר על המוסדות המעולים אליהם שלח אותנו, שהם יחדירו בנו תורה ויראת שמיים".

סבתא המשיכה: "עם זאת, דמותו האצילית של אבי זצ"ל השפיעה

יצא נא חוואג'ה איברהים מחדרו לרגע קט, יעשה קשקוש קטן על הדף, זה עניין של שניות. אי אפשר לעכב את המשלחת המלכותית בשל זה...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', עם מסר מחזק בנושא "עשה תורתך קבע"

וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכֹלֹתוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הַעֲדוּת (לא, יח)

נמסרה לו תורה במתנה ככלה

כתב רש"י, והוא מדברי חז"ל במדרש תנחומא: "ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה".

יש להבין: מי מקבל כלה במתנה? הלא כבר לימדונו חז"ל (קידושין ב ע"ב): "מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה, ולא כתב כי תלקח אשה לאיש? מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש. משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי? בעל אבידה מחזר על אבדתו". הווי אומר שהחתן מחזר אחר כלתו, אף אחד לא מקבל זאת בחינם!

זאת ועוד: מה המסר שיש בדברים אלו - שמשה קיבל את התורה במתנה - עבורנו? מאתנו דורשים לעמול ולהתייגע רבות על התורה, והנה משה רבינו קיבל אותה במתנה!

השלמה לדברי חז"ל אלו יש בדברי הגמרא (נדרים לח ע"א): "בתחילה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר: 'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו'". במשך ארבעים יום משה רבינו היה עולה למרום, לומד תורה ושוכח אותה. ביום הארבעים, לאחר ימים ארוכים של עמל ויגיעה, הוא קיבל אותה במתנה.

זו, אם כן, הכוונה בדברי חז"ל שהתורה נמסרה לו במתנה ככלה: הוא עבד עליה קשה, עד שלבסוף הוא קיבל מעל ומעבר לעמל שלו! וזוהי המתנה.

במשך ארבעים יום משה רבינו לא התייאש! העקביות, העקשנות, המאמץ כל יום ללמוד מחדש, הם שהביאו בסופו של דבר לקבלת המתנה. המשנה באבות (א, טו) אומרת: "עשה תורתך קבע" - סוד ההצלחה בלימוד התורה הוא הקביעות, הרצף. לא לוותר!

קביעות מביאה לקבלת מתנה

כשקרובי משפחה היו באים לבקר את הגאון מוילנא זצ"ל, בעוד שבדרך כלל במצבים כאלו נוהגים לשאול זה את זה: מה נשמע? איך הבריות? איך הפרנסה? וכיוצא בזה, הגאון היה שואל רק שאלה אחת: האם גמרת את הקביעות היומית שלך?

צריך לדעת: הסוד הוא "קביעות". כשאדם קובע את עצמו לתורה - הקב"ה נותן לו אותה במתנה. חז"ל אומרים שכל יהודי שיגיע

לשמים ישאלו אותו "קבעת עתים לתורה"? לא יהיה יהודי שלא יצטרך לעמוד במבחן השאלה הזאת! איך אפשר לעמוד מול השאלה הזאת? רק על ידי "עשה תורתך קבע"! משה רבינו עשה תורתו קבע - ורק אז קיבל אותה במתנה. זהו המסר העולה מדברי חז"ל עבורנו: התורה כל כך ארוכה, עמוקה ורחבה, שבכדי לזכות בה נדרשת מאתנו קביעות, נדרש רצף! או אז זוכים לקבל אותה במתנה.

לְשִׁקְדַּת עַל דְּלִתֵּי יוֹם

בגמרא (חגיגה ט ע"ב) מובא: "שבר הי הי שאל את הלל על הפסוק במלאכי, 'וְשִׁבְתֶּם וְרֵאִיתֶם בְּיַד צְדִיק לְרִשְׁעֵי בְּיַד עֹבְדֵי אֱלֹקִים לְאֲשֶׁר לֹא עָבְדוּ', לכאורה זה כפל לשון. צדיק זה עובד אלוקים, ורשע מי שאינו עובד אלוקים.

ענה לו הלל, טעות בידך. מי שנאמר עליו שהוא עובד אלוקים ומי שנאמר עליו "אשר לא עבדו", זה לא צדיק ורשע, אלא שניהם צדיקים גמורים. אז מה ההבדל ביניהם? "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". מי ששונה פרקו מאה פעמים זה צדיק שאינו בדרגת 'עובד אלוקים', ומי שחוזר על תלמודו מאה ואחד פעמים, זה צדיק שהוא גם בדרגת 'עובד אלוקים'.

שאל בר הי הי את הלל, ובגלל ההבדל הקטן הזה בין מאה למאה ואחד, אתה מבדיל ביניהם שזה לא עובד אלוקים וזה כן עובד

לומד את הפעם המאה ואחת, אין פירושו של דבר מאה פעמים ועוד אחת, אלא בפעם המאה ואחת הוא משיג כפול ממה שהשיג בפעם המאה. בדיוק כמו החמרים שלוקחים על הפרסה האחת-עשרה כפול ממה שלקחו על הפרסה העשירית.

בעל חוב שחובותיו אינם נגמרים...

כולם יודעים, כולם מכירים: היה בינינו יהודי אחד שידע את כל התורה כולה בעל פה, ישר והפוך, ואפילו מחשב לא הצליח להתמודד מולו. שר התורה מרן רבי חיים קניבסקי זצ"ל. ה'רצפט' לזה לא היה כישרון! הוא בעצמו חשף בפנינו את ה'רצפט', וכך אמר: "אני בעל חוב שאף פעם לא גומר עם החובות שלי! מיד כשאני מסיים את החובות של היום - מגיעים החובות של מחר!"

ביום שהחזון איש נפטר, רבי חיים, האחין שלו, שגדל על ברכיו וכל שבת אכל על שולחנו, היה עסוק בהלוויה, עם כל הכאב והצער שאפפו אותו.

כשהסתיימה ההלוויה, רבי חיים, שהיה אז צעיר לימים, בערך בגיל עשרים וחמש, חזר הביתה מותש וישב לסיים את 'חובותיו' לאותו יום. מדי פעם ראשו היה נשטט והוא נרדם לכמה רגעים. שאלו אותו: מה התועלת שיש בלימוד כזה? והוא השיב: קביעות! לא מוותרים על קביעות!

למה? כי זה עובד בהכפלה! כל יום זוהי הכפלה נוספת על היום שעבר!

מעשה נורא שסיפר מרן הג"ר שלמה זלמן אוירבך זי"ע על הגאון רבי שלמה יהודה פלצינסקי זצ"ל (אביו של הג"ר אליעזר) שהיה לו קביעות ללימוד חברותא עם מרן האור שמח זי"ע, פעם כשנכנס ביקש להציג בפניו שאלה שהתקשה לא מהסוגי' שלמדו יחדיו, הוא הציג אותה, ורבי מאיר שמחה אמר לו שנדמה לו שלפני שלושים וחמש שנה עמד על קושי' זו וכתב עליה מערכה, ביקש ממנו להוריד מחברת מסוימת ולבדוק, ומשמצא שאכן עומד על קושי' זו בראש המערכה, אמר לו ה'אור שמח' שאינו רוצה לראות מה הוא כתב אז, אלא הוא-ר' שלמה יהודה יחזיק את המחברת ורבי מאיר שמחה יאמר את המערכה. וכך עשה ורבי מאיר שמחה אמר את הדברים כמעט מילה במילה ממה שכתב שלושים וחמש שנה קודם לכן. ר' שלמה יהודה יצא בהתפעלות אבל לא העז לשאול מאומה. והם התיישו ללמוד.

ע"פ רוב היתה רעייתו של האור שמח בבית ורבים שהיו מתדפקים על דלתו באמצע הלימוד היתה אומרת שכעת הוא בקביעות של לימוד ואינו מקבל קהל, אמנם באותו יום היא לא היתה בבית, ובאמצע הלימוד נקש מאן דהוא בדלת, כמובן שרבי מאיר שמחה לא שת ליבו כלל וכלל, הוא המשיך את הלימוד כרגיל מבלי להיזעזע, אך הלה נקש ונקש ונקש, עד שרבי מאיר שמחה הבין שיש כאן משהו דחוף מאוד וא"כ חובתו לפתוח את הדלת ולראות מה נצרך היהודי.

ר' מאיר שמחה אמר לחברותא הבה ונראה אנו אוהזים ברש"י דיבור המתחיל זה וזה, ומה אומר רש"י, ומשסיים חזר ואמר עוד פעם,

השיב לו הלל, כן! לך תראה בשוק של החמרים, אלו נהגי המשאיות שמבצעים הובלות. על עשר תחנות הם מבקשים זוז, ועל אחת עשרה תחנות הם דורשים שני זוזים. לא זוז ועשירית הזוז, אלא שני זוז. לפעמים עוד תוספת קטנה, מעלה אותך לדרגה אחרת לגמרי! אותו הדבר מי שלמד פעם נוספת, מאה ואחד פעמים, מקבל כפול.

בעצם אנחנו צריכים להבין, מה כתוב כאן?

יש הסבר נפלא ב'מאירי' על הפסוק במשלי: "אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁמָעַל לִי לְשֶׁקֶד עַל דְּלֹתַי יוֹם יוֹם". מסביר המאירי ש"התמדת הלימוד והעיון, הוא בכלל קבלת התורה". הוא מוסיף ומסביר שכשאדם בונה בניין למשל, עבודה שלוקחת עשרה ימים. הוא עבד יום אחד ויצא לטיול, כשהוא חוזר אחרי שבוע, הוא מוצא את העבודה שעשה כשהיא עדיין עומדת על תילה. נשאר לו עוד תשעה ימים להשלים את המלאכה. "אבל התורה, אם יפסיק בה ויבטל זמן - הכל נשכח", כך כותב המאירי.

כלומר, אל תחשוב שאם, למשל, אדם יכול להשיג את כל התורה בעשר שנים, זה עובד בצורה שכל שנה הוא משיג עשירית: עשירית בשנה הראשונה, עוד עשירית בשנה השנייה, ואם עשה הפסקה שנה - לא נורא, בשנה הרביעית הוא ישלים את העשירית שהחסיר בשנה השלישית... זה לא עובד ככה! בשנה הראשונה ישיג מעט, בשנה השנייה כפליים, ובשנה השלישית שוב כפליים. אם בשנה השלישית הפסיק - איבד בכך את הכל!

מסיים המאירי: "וכל עוד שיתעסק בה - תקל עבודתו וימצא לפניו נתיב החכמה דרך סלולה".

הלכה מלוח השחמט

להמחשת דברי המאירי מביא רבי שמשון פינקוס זצ"ל את הסיפור הידוע על המלך שחיפש משחק מתאים עבור מלכים והזמין חכם מיוחד שהמציא את משחק השחמט.

המלך שאל אותו מה התשלום שהוא מבקש עבור המשחק, והחכם השיב שהוא מעוניין בגרגרי חיטה כמספר המשבצות שיש בלוח המשחק, אבל שהגרגרים יהיו בכפולות, כשמשבצת הראשונה יהיו כפול גרגרים מהראשונה, וממנה והלאה יוכפל המספר בעצמו וזה יהיה מספר הגרגרים שיונחו במשבצת הבאה...

המלך חשב שזהו תשלום קטן: אם במשבצת הראשונה נשים גרגר אחד, בשנייה שניים, בשלישית ארבע, ברביעית 16 וכן הלאה, כמה גרגרים כבר יהיו בסך הכל? לא נורא!

אולם האמת היא שבמשבצת הששים וארבע יצא מספר בן תשע-עשרה ספרות, שמתחיל בתשע! מספר דמיוני, שאני לא יודע איך אומרים אותו. יהודי שאני מכיר ניסה לחשב את המספר הזה באמצעות בינה מלאכותית, והתוכנה השיבה לו "זה מספר כל כך גדול שאפילו מחשבים מודרניים לא מסוגלים לייצג אותו"...

אמר החכם למלך: זוהי בדיוק החוכמה שמונחת בשחמט.

אומר המאירי: עליך להבין איך לימוד התורה עובד: כל יום אתה משיג כפול ממה שהשגת אתמול! וזהו שאמר בר הי הי: כשאדם

אחזנו ברש"י ד"ה ... ורש"י כותב וכך חזר פעם שלישית, ואז ניגש אל הדלת לפתחה!

בסיום הלימוד, פנה ר' שלמה יהודה ואמר כעת הנני תמה מאוד, בתחילת הלימוד הרב אמר לי מילה במילה מערכה שלימה של חידושים שכתב לפני שלושים וחמש שנה, זה אומר שלרב יש כשרון לא קטן, א"כ בשביל מה היה צריך הרב לחזור על שתי השורות ברש"י וכי חשב שאחרי חמש דקות ישכח מה כתוב ברש"י?

ענה רבי מאיר שמחה בתמיהה: "מה? על התורה שנאמר בה "התעיף עינך בה ואיננו" ניתן ככה לעזוב אותה מבלי לחזור עליה לפחות שלש פעמים?! הוסיף רבי שלמה זלמן, האור שמח גם נתן לו להבין איך הוא זוכר מה שכתב לפני שלושים וחמש שנה, כי הוא לא כתב אותה ושם אותה בארון, הוא עמל עליה, כתבה חזר עליה, וכל פעם שחזר על הסוגי' הזאת היקשה את הקושי' וחזר על המערכה שוב, כך חזר עליה עשרות פעמים!!!

כשאדם לא מוותר ומשתדל בכל כוחותיו לשמור על הקביעות, גם כשיש קשיים ואילוצים - סופו שיזכה לסייעתא דשמיא ויקבל את התורה במתנה.

הפסד כספי ענק כדי לא לבטל חמש דקות של קביעות

יהודי ת"ח מופלג היה רבי אברהם יצחק רוטשטיין זצ"ל, שקידתו בתורה ורוב כשרונותיו הגיעו לאוזני מרן הגרי"ח זוננפלד זיע"א שרצה לצרפו לשורות הדיינים בירושלים. רבי אברהם יצחק חשש ממה שהזהירו חכמים "ודאי שתמש בתגא חלף" הוא אינו רוצה לעשות את התורה "קרדום לחפור בו" חלילה ליהנות מכתרה של תורה.

כל עוד ניתן לו, למד תורה יומם ולילה בלי לתת את הדעת לשאלה הצורבת כל כך ו"כסף מנא לן"? אך כשהתרבו עולליו והעול השתרג על צווארו, ו"רחיים על צווארו ויעסוק בתורה"? גמר אומר להתפרנס ממעשה ידיו אך כמלאכת ארעי כדי הפרנסה, ואת רוב עיתותיו יקדיש לתורה.

הוא עזב את ירושלים לטובת "כפר גלעדי" ששכן באזור תל אביב. כיון שניחן בחוש מסחרי, פתח מפעל ליצור בגדי ילדים ובדים. ברם אי אפשר לנהל בית חרושת וללמוד תורה בו זמנית, חייב הוא שותף שיעזור לו לנהל את בית המסחר בשעות בהן הוא לומד תורה. ומשמים סייעוהו הוא מצא לו איש כלבבו, את הר"ר ברוך מנדלבוים ז"ל, איש נאמן ובר אוריין, הוא הבין היטב בלימוד, ור' אברהם יצחק מצא שניתן ללמוד אתו דף גמרא לעומק, וכך נעשתה שותפות בין בחיי עולם הזה ובין בחיי עולם הבא בחברותא.

את מסחרו היה מתחיל בעשר בבוקר אחרי לימוד כמה שעות לאחר תפילת הנץ. והיה זה רק חלק אחד מסדרי יומו, היו לו קביעות נוספות ביום, כדי להספיק ללמוד את כל התורה. לצורך זה קיבל החלטה "חוק שם לה בל יעבור" כשמגיעה השעה 2 אחר הצהריים הוא פורש מעסקיו, כדי ללמוד עד לשעה 6 ארבעה שעות רצופות, רגע אחד מהן לא יעדר. הוא הודיע לשותפו ולבני ביתו: זמן זה קדוש

מאד עבורי, מוכן אני להפסיד עבור זה כל הון דעלמא!!! לצורך לימודיו, בנה במפעל חדר מיוחד לכך, הוא מילא אותו עם ספרי קודש, בית מקדש מועט בתוך החולין. ברגע שהשעון הורה על השעה 2 פרש מעסקיו בלי לבדוק אם ניתן הדבר. איש מכירות חכם ניהל את העסק ביחד עם ר' ברוך מנדלבוים, וכשהוצרכו לחתימת השותף הבכיר רבי אברהם יצחק הושהה הדבר עד לשעה 6.

שמו הטוב יצא למרחק, עסקיו החלו לפרוח ולהסתעף, מכל קצווי הארץ הגיעו אליו קניינים, הם ראו את הסחורה וטיבה ואת היחס ההגון שהעניקו בעלי המפעל, והסחורה נמכרה.

יצאה לה שמועה.. בכפר גלעדי בתל אביב יש מפעל ליצור בדים בטיב מעולה ביותר. פשטה השמועה עד למצרים, וכאשר נערכה לה שמחה מלכותית הוצרכו לבדים מיוחדים, הוחלט מטעם בית המלוכה לשלוח מספר סוחרים לארץ ישראל ולבדוק את נכונות השמועה.

כשהגיעו לארץ שלחו תיכף טלגרמה לתאם פגישה. ר' אברהם יצחק השיב על כך מענה חיובי אך התנה איתם לבוא בשעות הבוקר מוקדמות, כי בין השעות 2 עד 6 פורש הוא ללימודיו ולא ניתן יהיה לסגור את העסקה עד לאחר השעה 6. המברק נוסח בצורה בהירה שאינה משתמעת לשני פנים. הסוחרים הערביים קראו את המברק וגיחכו, היהודי לא יכתוב לנו את סדר היום מתי שיהיה נראה לנו לנכון נגיע. הם גמרו אומר לצאת בשעה סבירה ומתי שיגיעו יגיעו, הם יראו את הסחורה אם היא מתאימה, וכשהעסקה תצטרך להתבצע בעל הבית יגיע לחתום. אין בנמצא "יאהודי" שיאבד ממון בשביל עקרונות כאלו או אחרים.

כשהגיעו למפעל השעה הייתה 2 בדיוק.

ר' ברוך מנדלבוים קיבל את פניהם בסבר פנים יפות. הבדים היפים הוצגו בפניהם. וכשראו את הטיב ואת האיכות החליטו כי הבדים מתאימים לבית המלוכה. משא ומתן מייגע התנהל על המחירים, עד שהשוו ביניהם. כל שנותר, האישור הסופי לעסקה, אי אפשר לסגור עסקה כזו בלי שחתימתו של רבי אברהם יצחק תתנוסס על גבי החוזה. ר' ברוך נעץ את עיניו בשעון, מחוגי השעון הראו על השעה 4 נותרו להן שעתיים תמימות עד שיוכלו לקבל את האישור הנכסף.

הסוחרים ביקשו את ר' ברוך לארוז את הסחורה, דרך ארוכה ממתינה להם, הם מוכרחים לצאת לדרך כבר עתה, בשעות הלילה המאוחרות מסתובבים להם מזיקים על שתיים ועל ארבע, אי אפשר להתמהמה דקה נוספת. ר' ברוך חש מבוכה רבה, מה הוא יאמר להם כעת, שהוא לא מוסמך לסגור עסקה בלי שהשותף שלו יחתום על החוזה, ולפני השעה 6 אין על מה לדבר. הוא החל להסביר להם עד כמה שרק יכל, כי אי אפשר לסגור עסקה בלי חתימת השותף השני, ולפני השעה 6 הוא אינו יוצא מחדרו, עליהם להתאזר בסבלנות עד אז.

הסוחרים בהו בו בתימהון, החדר נמצא בקרבת מקום, צריכים רק קשקוש, יצא נא חוואג'ה איברהים מחדרו לרגע קט, יעשה קשקוש קטן על הדף, זה עניין של שניות. אי אפשר לעכב את המשלחת המלכותית בשל זה. ר' ברוך חש באוזלת יד. איך יסביר להם כי השותף שלו יצוק מסלע, בעל עקרונות שלא יזוז מעקרונותיו, גם

עם שופל לא יצליחו להמישו מהמקום.

אתם עושים מאתנו צחוק? קשקוש על הנייר הוא בזבוז זמן?! ומה שאנו עומדים ומתמקחים איתך זמן רב כל כך הוא לא בזבוז זמן? לך אמור לחוואג'ה שנעלה לו עוד מעט את המחיר, ונסגור את העסקה. אני לא יכול, זה בלתי אפשרי... ענה ר' ברוך בתנועות ידיים נואשות. קריצות רבות משמעות ותנועות ידיים עברו ביניהם, הדיאלוג שינה כיוון, בנוסח הישמעאלי, קריצות רמיזות, ולא מעט פנטומימה. לפתע נעמדו אנשי השיירה ופנו לצאת. למה אתם יוצאים? לא חבל על כל מה שעשינו כעת? שואל אותם ר' ברוך כולו רועד. כזו עסקה לא עשו עד עתה, הון עתק עלול לרדת לטמיון, אבל הם אפילו לא טרחו להשיבו, הם הפנו לו את כתפיהם ויצאו.

הסוחרים עזבו את המקום כועסים מאד

הסוחרים עזבו את המקום כועסים מאד. הם לא הצליחו להבין את היהודי המשונה הזה שבשביל כמה לירות הפסיד עתה הון עתק. איזו תאוות בצע משונה יש להם, בלי טיפת היגיון. השעה 6 הגיעה ודלת החדר נפתחת, ורבי אברהם יצחק עומד במלוא הדרו. כשפניו קורנות הוד קדושה, אין הוא חש בשמץ עמידה בניסיון... אדם כי יחיה לאחר כזו מיתה. פונה אליו ר' ברוך בכאב... ילמדנו האם הכל שווה בשביל עמידה על עקרונות? וכי זה איננו מוגדר כאונס? יכולנו לעשות עסקה שהייתה נותנת לכולנו שלווה הנפש לכמה וכמה חודשים. אדם צריך לפעמים לוותר על דבר חשוב ביותר בשביל השקעה רבת טווח. ר' אברהם יצחק אינו מתרגש, אמור לי ידידי כמה הפסדת בשביל החמצת העסקה? אני אשלם לך עבור זאת, טבין ותקילין. כל חפציה

לא ישוו בה נאמר, עוד נאמר "יקרה היא מפנינים" מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, איך אפשר לבטל רגע אחד של לימוד תורה בשביל חופן מדומה של זהובים? עולם עומד להחליף בעולם עובר, ואדם כצל נוטה!?

כעבור ימים מספר הגיעה המשלחת שנית, הפעם הגיעו לא בשעה 2 הם פגשו את ר' אברהם יצחק ואמרו לו בהתנצלות, כי הם מבינים שהמחיר שהציעו בזמנו לא היה ראוי, בדקנו את הסחורה ולא מצאנו לה מתחרה בכל השווקים, אכן שווה היא את המחיר שביקשת, החניפו לו. איננו חפצים להפסיד את הסחורה בשביל פער מחירים. הסוחרים נקבו הפעם מחיר מפולפל מאד, בטוחים כי כר' אברהם יצחק יגמור איתם את העסקה במחיר הזה.

אני לא מוכן למכור במחיר הזה, רק במחיר הראשון שנקבתם. על המחיר הזה הסכמתי כבר מהרגע הראשון, וכיון שגמרתי בלבי אעמוד בכך (כרב ספרא) ובכלל, איני רוצה ליהנות מכתרה של תורה. שבגין זה שישבתי ולמדתי תורה ארויח.

ואף אנו שואלים: חמשה רגעים לעבור על החוזה ולחתום ולאחר מכן תשלם חצי שעה נוספת של לימוד כפיצוי וכקנס?...

לאור דברינו אין כאן שאלה, לא השעות קובעות, הקביעות, העקביות היא המעלה, היא שנותנת לנו את נצחיות התורה! מי שמגלה עקביות שייך לסוכתו של הקב"ה והקב"ה משלם על כך בריבית דריבית -

זכה רבי אברהם יצחק לשלושה חתנים גדולי עולם הגאונים האדירים רבי פינחס שרייבר זצוק"ל גאב"ד אשדוד וראש ישיבת ברסלב, רבי בן ציון פלמן זצוק"ל רבה של נחלת משה, ורבי חיים שלמה ליבוביץ ראש ישיבת פוניבז', ובניו בעל ה"נחלת משה" זצ"ל. ויבלח"ט בניו הגאונים היושבים ראשונה בממלכת גור.

המשך מעמוד 11 | פרקי הדרכה בחינוך מפי הרבנית מרת נחמה שטנצל ע"ה

"מצפוני כמו שואל אותי: 'כיצד היה אבא מרגיש לו היה רואה אותך עושה את המעשה'. אם נראה לי שדעתו של אבי לא הייתה נוחה, הרי שאיני מעזה לעשות אותו. רק אם אני בטוחה שאבא היה מרוצה, אני מסוגלת לעשות זאת".

מעשי אבות - סימן לבנים

עדותה המרטיטה של סבתא על דמותו של אביה שהייתה מופיעה בפניה בכל עת שעמדה אל מול ניסיון, מזכירה את דברי חז"ל (מסכת סוטה דף לו ב) על יוסף הצדיק בעת שעמד בניסיון של אשת פוטיפר: "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו: יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שיימחה שמך מביניהם וכו'".

נדמה שזו גם התשובה לשאלה כיצד זכו סבא זצ"ל וסבתא ע"ה שכל ילדיהם יהיו שקועים בתורה ועמלים בה בהתמדה רבה. הדוגמה האישית שהם נתנו בהערכתם העצומה לתורה ולומדיה - וכמובן זכות לימוד התורה של הרבים שהם היו שותפים לה, הן שעודדו את הצאצאים לדבוק בתורה הקדושה שתהיה משובח חייהם.

יכולתי שלא לספר לו בכנות על מעשיי, וסיפרתי לו כי אני חוזרת ממסע קניות בשוק המרכזי.

"אמנם לא היה לי נעים לומר לו שהייתי בשוק, אך לשנות מן האמת ולא לומר לו דברים כהווייתם - לא בא בחשבון מצדי. אבא שמע את הדברים בשקט ובמבט מושפל, כדרכו. ראיתי שהדברים מסבים לו צער ועוגמת נפש, ובלבי כבר התחרטתי על שהלכתי לשוק.

"ואז התרחש אירוע שאיני זוכרת כמותו: אבא הרים שוב את עיניו הטהורות, נעץ בי מבט חודר, שנמשך לא יותר מכמה שניות ספורות, ושב לתלמודו. אני מדגישה - המבט לא היה כועס, לא רושף, לא קוצף ולא נוזף. הוא היה רק מבט נוקב וקצר שביטא את העצב הרב שהוא חש לשמע דבריי. מבחינתי, המבט הכואב של אבא היה כמו סכין המפלחת את לבי, הלוך ושוב.

"מעולם אבא לא נשא אליי מבט מסוג זה, ואני הבנתי כי חציתי קו אדום. מאז ועד היום - שישים שנה ויותר אחר כך", סיימה סבתא את עדותה בעיניים דומעות, "בכל פעם שאני עומדת בפני פעולה שאני מסתפקת באשר למידת הכשרות שלה, קופצת בפני דמותו של אבי הצדיק וניצבת למולי.

השיב לו הצדיק כי הישועה באה על ידי שעושים את רצון הבורא, וביום הפורים רצון הבורא הוא שישמחו באכילה ובשתיה, ולכן פועלים ישועה על ידי שמחה זו!

היהו מחשבות אלו רודפות אחריו, כרדוף השיכורים המבושמים אחר המשקאות המשכרים.

מאת: הרב א. שור

הסתלקה הצרה והמלכות נושעה לגמרי. לאחר מכן שלח המלך לשאול את פי הצדיק באמרו כי בוודאי אין לו ספק שהישועה היא בזכותו, אך רוצה הוא להבין כיצד יתכן שביום הפורים ערך הצדיק סעודה גדולה כיד המלך, אכל ושתה והתבסס ביין, ולא ראו כלל שעמד בתפילה ובתחנונים לפני הבורא שיבטל את הגזירה!?

השיב לו הצדיק כי הישועה באה על ידי שעושים את רצון הבורא, וביום הפורים רצון הבורא הוא שישמחו באכילה ובשתיה, ולכן פועלים ישועה על ידי שמחה זו!

יש נוסחת פלא להשגה בתורה

והשמחה הזו היא המביאה לנו את כל ההשפעות למשך כל ימי השנה ברוחניות ובגשמיות. יודעני באברך מופלג שליט"א היושב באחת מערי הפרזות בדרום הארץ, אשר ניסה כל השנים להתחבר ל'שמחה של פורים', ולא הצליח. באשר היה חושב לעצמו. 'הן פורים יום גדול הוא מאד. הרי בספרים מאריכים בגודל יקר היום הזה. א"כ מה לי לשנות מהיין יותר מהרגלי ולהתבשם בתוצרת הגפן, ארחיק לי נדוד לבית מדרש מרוחק, אשקיע עצמי בתורה ובתפילה, ואצא ידי חובתי בזה. מה לי ולשמחה זו?'

ובאמת היה האברך הזה מבקש אמת. ושנים הרבה היו מחשבות אלו רודפות אחריו, כרדוף השיכורים המבושמים אחר המשקאות המשכרים. שנה אחת החליט להעלות תמיהה זו בפני אחד מגדולי צדיקי הדור המשפיע טללי תחיה וחסידות לאלפים. הצדיק האזין לתמיהתו זו, לא גער בו, אך המחיש לו את גודל העניין בתארו לו את הסצנה הבאה: "הן כולנו שואפי תורה ויראה אנו, השורש המשותף לכולנו הוא הרצון להתקרב אל הבורא יתברך ולקיים את מצוותיו ותורתו".

"עתה תאר לך", אמר לו הצדיק. "שיש נוסחת פלא להשגה בתורה, בהתמדתה ובחשקה על ידי פרישה למדבר ג' ימים בשנה, ואחרי הפרישה הלזו - כל שערי החכמה יהיו פתוחים בפני מי שעשה עצה נפלאה זו, ורק בהתמדת התורה וחשקה ישגה כל הימים. הימצא מי מזרע בית ישראל אשר לא יחשק בשיקוי פלאים זה? היהיה מי שלא ישקיע כל כוחותיו בזה?"

בוודאי לא יהיה מי שיזלזל בתרופת פלא זו, ומי שיזלזל בו ויאמר 'מה לך נטפל אלי, למה לי כל המסע הזה?' הרי לשוטה יחשב. הרי יש לך כוחות פלא לעלות במעלות התורה כפליים ככה, הרבה מאד!"

המשך בעמוד הבא

הבה נתבונן במהותו של יום ובכוח לפעול ישעות בכל מיני עניינים. הרי בכל חג יש מצוות. מצוות שונות. בסוכות אנו מוקפים במצוות הישיבה בסוכה, נטילת לולב, הנענועים, השמחה ברגלים. בפסח אנו נזהרים מחמץ עד לאחת. אוכלים מצות ומחדירים אמונה, וכן הלאה.

אלו המעשים שאנו עושים ביום טוב, אך יש את מהות והגדרת היום טוב שהוא חורג מפעולות המצוה גרידא! מהות יו"ט פסח הוא הגדרת הבן חורין, וכל המצוות הפסח סביבו. מהות היו"ט סוכות הוא חג האסיף וזמן שמחתנו.

וכעת, כשאנו עומדים בעיצומם של ימי הפורים - מהו ההגדרה של חג זה? - אין ספק. אכן הרבה מצוות לנו ביום זה. [והשנה לבני קרתא דשופריא - לרגל פורים המשולש בעיה"ק ירושלים - מתפרס להם מצוות אלו על מרווח זמן יותר גדול] אך ההגדרה והכותרת של פורים הוא 'משתה ושמחה' - זהו מהותו של יום, וכך קבעו חז"ל לציינו לרגל הנס שקרה לנו בימים מור והדס!

אם כן זה הזמן לחגור אזורינו ולהתבונן, ולידע ולהודיע לנו ולנפשותינו - שאכן הרבה עניינים ישנם בפורים, ובוודאי כל אחד צריך לעשות בהידור הכי גדול. אך ההידור היותר גדול הוא בתוספת שמחה ככל האפשר - ושמחה זו היא המביאה לנו את כל הישועות!

אכל ושתה והתבסס ביין, ולא ראו כלל שעמד בתפילה

וכך היה דורש הרה"ק בעל 'חובת התלמידים' מפיסצא הי"ד זיע"א ביום הפורים בשנות הזעם בגטו וורשה בעת היותם בצר ומצוק: פורים הוא כ'יום כיפורים', כפי שביום הקדוש לא יעלה על דעת אדם מישראל לטעום קמעא אף שהתענית קשה עליו מאוד, כך גם בפורים יש לשמוח כי כך הוא רצון הבורא וזה תענוג להקב"ה, אף שהדבר קשה מאוד עלינו!

סיפור נפלא וקדמון מובא בספר 'דברי שמואל' (סלונים) בשם בעל ה'סמיכות חכמים' (וי"א בשם רבי אלעזר רוקח בעל ה'מעשה רוקח') על מדינה אחת שנקלעה לצרה מסוימת, והמלך שיגר את שלוחיו לצדיק שהתגורר במדינה לבקש שיעתיר בעדו להסיר את הצרה והמצוקה מהם. היה זה בתקופת פורים, ומיד לאחר הפורים

'דנו, אני רוצה אותך למשלוח מנות'.. "זאת אומרת שאתה המשלוח מנות שלי לפורים. הגוף והנפש שלך הם שתי מנות שאתה נותן לי לכבוד חג הפורים. עשינו עסק?"

רבה של מגדל העמק הרב יצחק גרוסמן שליט"א בסיפור מרתק על תלמידו 'דנו'

היום משמש הרב דניאל כר"מ ומחנך במוסדות "מגדל אור", ומפיץ תורה ויהדות בלב הנערים הרבים. בכל ליל פורים, לאחר קריאת המגילה, הוא עולה על הבמה ומספר את נס הפורים הפרטי שלו.

את סיום הסיפור שמעתי בשנה שעברה לראשונה:

"חזרתי הביתה", סיפר הרב דניאל, "ואמרתי לבני המשפחה 'אני חוזר למגדל אור'. הם הסתכלו עלי בתמיהון, 'מה יש לך? סופסוף עזבת אותם. מה אתה חוזר?' 'אני משלוח מנות של הרב', סיפר להם דניאל. 'מה זאת אומרת?'"

"הבטחתי את עצמי משלוח מנות לרב גרוסמן", ענה דניאל.

המשפחה, שהיתה שומרת מסורת והקפידה על חגים, לא ידעה איך לעכל זאת, אבל ברירה לא עמדה בפניה. הבן שלהם משלוח מנות של הרב גרוסמן! "טוב לך", קבעה האם.

והוא כאן. המאור שבתורה החזירו למוטב. ולא זו בלבד, אלא בכל שנה הוא מקפיד להביא עוד ועוד משלוחי מנות שכאלו לעם ישראל.

(מתוך הספר אור השבת)

הוא היה תלמיד חביב ומצטיין. "דנו", קראנו לו בחביבות. תווי פניו העידו על עדינות נפשו. ידענו כי הרקע המשפחתי שלו קשה, ושהוא נושא עמו מטען לא קל. צוות המוסדות העניק לו בכל ימי לימודו ב"מגדל אור" את החום והאהבה שלהם היה זקוק.

כשהגיע לגיל 13, חגגנו עמו בר- מצווה. הענקתי לו זוג תפילין ויחלתי להצלחתו, ברם אחיו התעקשו שהוא יחזור הביתה וילמד קרוב לבית. חששתי מאד מכך, אבל לא היתה לנו ברירה. דנו חזר הביתה ועם הזמן הפך לנער שוליים, התחבר לילדים מסוכנים באזור והתדרדר רוחנית ומוסרית.

נשאתי עמי כל הימים כאב לב על שדנו עזב את דרך התורה. הוא שכבר הכיר את בוראו ולמד בחשק רב ובהצטיינות, עזב באר מים חיים לטובת בורות נשברים.

ואז הוא קפץ לביקור מחזור. היה זה בפורים. קראו לו והוא בא. החגיגה היתה גדולה, קראו מגילת אסתר ברוב עם, אחר כך חולקו משלוחי מנות ונערכה סעודה גדולה, שיר ושבח, הודעה והלל לקב"ה. הבוגרים נעמדו לרקוד עד דלא ידע, והאווירה נהיתה פורימית ושמחה.

הבטחתי את עצמי משלוח מנות לרב גרוסמן

לפתע, בין מאות התלמידים, הבחנתי בו. רצתי אליו וביקשתי שיעלה עמי על הבמה. תחילה סירב, אך אחר כך עלה לבמה, ואמרתי לו, "דנו היקר, תלמידנו האהוב, אני רוצה ממך משלוח מנות. תיתן לי?" "בוודאי", כבוד הרב, "אני חייב לך הכרת הטוב." "אז בבקשה", עניתי, "אני רוצה אותך למשלוח מנות." "אותי? מה זאת אומרת?" לא הבין דנו. "זאת אומרת שאתה המשלוח מנות שלי לפורים. הגוף והנפש שלך הם שתי מנות שאתה נותן לי לכבוד חג הפורים. עשינו עסק?" "כן", ענה דנו בבושה, והציבור מחזק את ידיו בשאגות עידוד, "דנו! דנו! דנו! והוא נשאר שם. עד עצם היום הזה.

המשך מעמוד קודם | הרב א.שור

כל השנה כולה להשגות בתורה! אף נזכה להתמדתה ושמחתה! זהו שיקוי פלאים! חבל להפסידה!"

העוסק בשמחה ביום זה - אינו רק מרוויח את עצם קיום ציווי חז"ל, כי אם משקיע הוא לכל השנה כולה! שכן משמחה זו יושפע לו - שפע של תורה וקדושה לכל בתורה במשך כל ימי השנה כולה!

לחיים - ברידע'ר!

ליהודים היתה אורה - זו תורה בשמחה!

"כן הוא בימי הפורים", סיים הצדיק המשפיע. "אכן. נדמה לעומד מן הצד שהעוסק בימים אלו בשמחת החג - שמחה אשר חכמינו ז"ל קבעו את גדריה והלכותיה - הנו כביכול בטל מן התורה? אך לא כך הם פני הדברים. ההיפך הוא הנכון. העוסק במצות חז"ל להרבות בשמחה ביום הזה הוא זה הדבק בתורה ובנותנה. שכן יום הפורים גדול הוא ונשגב עד למאוד. שכל שנרבה בו בשמחת היום - כן נזכה במשך כל השנה כולה להתמדה בתורה עד למאוד! אף נזכה במשך

מדי שנה, לקראת אכילת המצה, אני נוהג לשאת נאום שלם וראיתי שמשוהו נדלק בו. הוא לא סתם שמע והתעניין, הוא גם החל לדמוע. הבנתי שהרגש שלו נתפס, וידעתי שהוא עומד לעשות את השינוי המיוחל

פעיל הקירוב הרב יוחנן בריזל, שכבר עשרות שנים עורך את ליל הסדר בחיק בניו של הקב"ה באוקראינה וברוסיה הקפואה, עם סיפור מדהים על אב ובנו שהתקרבו בזכות ליל הסדר

אליעזר (לייזר) רוט

מיד ראיתי שמדובר בבחור חכם ורגיש מאוד

"אט אט הוא החל להיתפס לפעילות שלנו, מיד ראיתי שמדובר בבחור חכם ורגיש מאוד, דיברתי איתו קצת, ביקשתי ממנו לסייע בפעילות, ואחרי תקופה לא ארוכה הוא היה לחלק בלתי נפרד מהפעילות שלנו כאן.

"אבל למרות שבמשך חודשים ארוכים הוא לא פספס שום פעילות, איליה לא עשה שום צעד בכיוון של חזרה בתשובה. הוא המשיך לאכול מה שהיה אוכל קודם לכן ולהתנהג כמו שהתנהג קודם לכן, רק היה מגיע למרכז שלנו ושומע על סוכות, ועל חנוכה, מקבל קצת מושגים מה זה שבת ומה זה תפילין, אבל הכל מרחוק, בלי להתקרב בצורה ממשית.

כשהגיע ליל הסדר, הוא התייצב כמו כולם. למה לא? יש חגיגה, ארוחת ערב עשירה, שירים מעניינים, יש טקס מיוחד כזה, אמרו לו שאני לובש בגד לבן ואוכלים 'מצות', שנראות כמו קרקרים ענקיים. נשמע נחמד ומעניין.

"בליל הסדר עצמו ראיתי שמשוהו נדלק בו. הוא לא סתם שמע והתעניין, הוא גם החל לדמוע. הבנתי שהרגש שלו נתפס, וידעתי שהוא עומד לעשות את השינוי המיוחל.

"מדי שנה, לקראת אכילת המצה, אני נוהג לשאת נאום שלם בנושא של חשיבות הכניסה בבריתו של אברהם אבינו. נכון שאנחנו לא זוכים לאכול מבשרו של קרבן הפסח, אבל צריכים לדעת שגם כשכן היה בשר הפסח, לא כולם היו זכאים לאכול ממנו. מי שאינו

לקראת חג הפסח, וככל שההכנות לחג מתחילות 'להתחמם', הפכות ידיו של הרב יוחנן בריזל עמוסות בעבודה. יש לו מנהג אותו הוא מחזיק במסירות נפש כבר עשרות שנים, את ליל הסדר הוא לא חוגג בביתו ובחיק משפחתו וילדיו, אלא בנכר, בחיק ילדיו של הקב"ה שזקוקים ליד מכוונת שתראה להם כיצד ניתן להתקרב לאבינו שבשמים.

בשנים האחרונות קבע הרב בריזל את מקום מושבו בעיר וינוקובה שבפאתי מוסקבה בירת רוסיה. מדובר בעיר שמשמשת כמקום מגורים לסטודנטים מכל רחבי רוסיה, הבאים למטרופולין הגדול כדי ללמוד באוניברסיטאות הרבות הפזורות במוסקבה וסביבותיה. המגורים והמחיה בבירה יקרים מאוד, ולכן סטודנטים רבים מתגוררים בפרברים, כמו וינוקובה שהפכה מקום מורים לרבבות סטודנטים, בהם יש גם אלפי יהודים.

הרב בריזל מספר על יהודים שחלקם לא זכו לראות מעולם צורת יהודי אותנטי, כאלו שלא יודעים אפילו לומר בוודאות שהם יהודים, כי אינם יודעים את העובדה הפשוטה שהיהדות הולכת אחרי האם, ולא אחרי האב...

"אנחנו עושים פה פעילות קודש, מכירים להם את היהדות, נותנים להם להבין מה זה בכלל, ומשלבים אותם בפעילות שוטפת, במיוחד בחגי ישראל ובמועדיו, כדי לזרוע את זרעי העשייה התורנית שתבוא מאוחר יותר בעז"ה". ואכן, הפעילות עושה פירות, ובסייעתא דשמיא אור התורה ושמירת המצוות מתנוצץ ברוסיה הקפואה, הודות לפעילות הקירוב של הרב בריזל וארגונים יהודיים נוספים, שנמצאים פה ומקרבים עוד ועוד יהודים לאבינו שבשמים.

פנינו לרב בריזל, כדי לשמוע איך הוא נערך לפסח, והוא הפתיע אותנו עם סיפור מרגש ומטלטל, שיכול לפרנס בקלות ספר עב כרס.

"אחד הסטודנטים שהגיע לפעילות שלנו היה איליה. צעיר יהודי עם אפס ידע ביהדות, הוא בא לווינוקובה כדי ללמוד באוניברסיטה ויקרית במוסקבה, במטרה להיות אקדמאי מדופלם ועשיר, מתישהו בעתיד. לפעילות שלנו הוא הגיע דרך חבר שהיה שומע מהסבתא סיפורים מלאי געגוע על החיים היהודיים לפני המלחמה, ואיליה שלא זכה אפילו למעט הידע הזה, הצטרף אליו סתם מתוך סקרנות.

טיפול דומה, ונקבע לו תור, אבל הוא מאוד רוצה להקדים את התור שלו ומוכן לשלם כסף לכל מטופל שיתחלף איתו בתור. "אבא שלך גם ככה חלש מאוד", אמר לאליהו, "כדאי שהוא יתחזק לפני ההשתלה, וגם ישלמו לך כסף. מה אתה אומר? אתה מוכן לדחות את הטיפול???"

דחקתי את המרפק בצלעותי של אליהו

דחקתי את המרפק בצלעותי של אליהו ורמזתי שלו שלא יראה התלהבות גדולה. הוא בירר מתי התור החדש שיינתן לו אם יסכים, ונאמר לו שזה עשרה ימים מאוחר יותר, כלומר יומיים אחרי יום טוב אחרון של פסח. ממש מצויין!

עלינו למחלקה לבקר את אבא שלו, שאלנו אותו מה דעתו והוא הסכים בשמחה. אבל אז אמרתי לאבא שאני מבטיח לו שהוא יבטיח בעזרת ה', אם הוא יבטיח לי משהו אחר.

האבא ביקש לדעת מה אני רוצה שהוא יבטיח, ואמרתי לו שאני מבקש ממנו להתחייב שהשנה הוא לא אוכל חמץ בפסח, מתחילתו ועד סופו! לאחר דין ודברים הוא הסכים, התאריך של הניתוח נדחה, הבן קיבל סכום כסף משמעותי שעזר לו לכסות את ההלוואות שלקח כדי לממן את הטיפול האב, והאבא עצמו הגיע אלינו לפסח, שכרנו לו חדר בבית מלון קטן השוכן בסמוך, ובכל החג הוא אכל על שולחננו, דאגנו לו למאכלים בריאים ומזינים, וקירבתי אותו מאוד במשך כל החג.

באותו ליל הסדר, קיבל האב על עצמו שגם הוא ייכנס בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, בדיוק כמו שעשה הבן שלו שנה קודם לכן!!! "בימי חול המועד עשינו את הברית, וייקרא שמו בישראל: פסח! הוא אמר שבגלל שחג הפסח גרם לו למול את עצמו הוא רוצה להיקרא בשם זה.

"כך נסגר לו מעגל מדהים, של בן ואביו שהתקרבו יחד לאביהם שבשמים, בהפרש של שנה, שניהם בזכות ליל הסדר. חשבתי לעצמי, מי יודע כמה מסרו אבותיהם את נפשם על קיום המצוות הללו של ליל הסדר, אולי אפו מצות בסתר בצל המשטר הקומוניסטי, ולכן זכו שהצאצאים שלהם יתקרבו לאביהם שבשמים דווקא בזכות הלילה הגדול והקדוש הזה, ליל שימורים בו הקב"ה שומר ומצפה לכל יהודי ויהודי שיתקרב אליו באהבה גמורה ובקרבה מופלאה.

"לשמחתנו הרבה, פסח התחזק מאוד במהלך החג, הזוהר הקדוש אומר שמצה היא לחם של רפואה, ואכן ראינו שהוא התחזק משמעותית, הניתוח עבר בשלום וההשתלה התקבלה בגופו שבהצלחה מרובה. היום הוא בריא לחלוטין ב"ה, והשנה בליל הסדר הוא צפוי להשתתף יחד עם רעייתו ועם בנו אליהו, בתקווה שנזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בירושלים עיר הקודש במהרה".

ניתן להשתתף בפעילות הקודש של הרב יוחנן בריזל, בהוצאות ליל הסדר השנה, בווינוקובה שבפאתי מוסקבה, באמצעות העברה לבנק הפועלים (12) סניף מאה שערים (533) מספר חשבון 90946, וכן בהעברה לחשבון 'ביט' במספר 0545536356. ניתן להעביר שמות לתפילה ולברכה, שיוזכרו בעיצומו של ליל הסדר, על ידי הרב בריזל והיהודים המקבלים על עצמם עול תורה ומצוות.

נימול, לא זכה לכך! אפילו אם זה לא באשמתו ואם הוא לא נימול בגלל הסכנה. זה לא עניין של עונש, אלא פשוט, כדי להיות ראוי לאכול קרבן פסח, צריכים להיות עם הגוף המתאים, גוף של יהודי. מי שאינו נימול לא יכול!

"כמובן שכשדרשה הזאת נאמרת בין יהודים שחלקם אינם נימולים, יש לה משמעות מאוד גדולה, ואכן מדי שנה אחרי ליל הסדר יש בריתות נוספות בסייעתא דשמיא. כך היה גם הפעם, דיברתי על זה עם כל הרגש, תיארתי את היהודי שמשתוקק כל כך לאכול מבשר קרבן הפסח, ולא יכול כי הוא לא נימול, והסברתי שהמשמעות היא לא רק לגבי קרבן פסח, אלא בכלל, יהודי נימול ויהודי שלא נימול זה שתי דרגות אחרות. זה לא אותו בנאדם!"

"עוד לפני שהסתיים ליל הסדר, אליהו כבר הגיע אלי ואמר לי שהוא רוצה לעשות ברית. שנביא מוהל בימים הקרובים.

"למחרת כבר הושבתי אותו לידי בליל הסדר השני, והפכתי אותו לחתן האירוע, הוא מאוד התרגש, ועוד באותו חול המועד סידרנו את העניין והוא נכנס בבריתו של אברהם אבינו. כששאלנו אותו מה השם שהוא בוחר לעצמו, התשובה שלו היתה שהוא רוצה להיקרא אליהו, על שם אליהו הנביא שבלי ליל הסדר מבקר בבתי ישראל. כך הפך אליהו לאליהו, וליהודים היתה אורה ושמחה. מכאן ואילך הוא נכנס לתהליך מואץ של קבלת עול תורה ומצוות בסייעתא דשמיא."

הוא כל כך חיכה והשתוקק לליל הסדר

"שנה לאחר מכן, כשהתקרב חג הפסח, בא אליהו בבכי נורא. שאלתי אותו למה אתה בוכה? מה קרה לך? והוא משיב לי שהוא לא יכול להשתתף השנה בליל הסדר, והדבר כואב לו מאוד, כי ליל הסדר זה החג שלו, זה הרגע שבו הוא עשה את המהפך בחיים שלו, והוא כל כך חיכה והשתוקק לליל הסדר.

"למה לא תוכל להשתתף השנה?", שאלתי אותו, והוא השיב לי שאבא שלו סובל ממחלה קשה וזקוק להשתלת מח עצם. הוא פנה לרפואה פרטית, לקח הלוואות כדי לממן את הטיפול, והתור שנקבע לו יוצא בחג הראשון של פסח, כשיש צורך באשפוז לפני ואחרי, ולכן הוא צריך להיות בשני ימי החג בבית החולים, ואינו יכול להיות בליל הסדר איתנו.

"שאלתי אותו אם הוא ניסה לשנות את התאריך, והוא השיב לי שאין סיכוי: "תבין, זה תור שצריכים לחכות לו הרבה זמן, אין פה הרבה רופאים טובים באזור לפעולה הזאת. התאריך שנותנים לך זה התאריך שבו אתה מגיע, הם לא גמישים בכלל!".

אמרתי לו, שבכל זאת, אנחנו צריכים לעשות את המוטל עלינו וה' הטוב יעשה את שלו. "בוא נלך ביחד לבית החולים וננסה לדבר עם הרופא האחראי", אמרתי. הוא לא תלה תקוות רבות בביקור הזה, אבל כן שמח שאבא איתו לבית החולים כי רצה שאבא את אבא שלו.

"הגענו לבית החולים, וברגע שדרכה רגלנו על סף דלתו של המרכז הרפואי, רץ לקראתנו רופא בכיר בקריאות שמחה: "או, איזה יופי שבאתם...". אליהו מיד אמר לי שזה הרופא הבכיר שאמור לטפל באבא שלו, והרופא הסביר לנו שיש לו מטופל, עשיר גדול, שצריך לעבור

ואז היה הדחק גדול כל כך, עד שיכול היה המצב להביא לידי אסון, שיתמעך איזה איש מגודל הדחק. לכן אמר שצריכים ליתן מחצית השקל, וממילא לא ידחקו עצמם לבוא...

על סגולה לדורות וגודל קדושת השבת

מאת: הרב י. ארלנגר

וְנָתַנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ (לי"ב)

מסופר כי פעם, חפץ הגאון בעל "בית הלוי", זצ"ל, לזרז את הבעלי בתים שבעירו לתת צדקה לאיזה דבר שבצדקה. שלח לקרוא את החשובים שבהם לשיבה בביתו. אולם, בידעם תכלית קריאתו, נמנעו הרבה ולא באו.

אמר הגאון זצ"ל, זה שאמר הכתוב 'ונתנו איש כפר נפשו לד' בפקוד אותם, ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם', כי הנה לו קרא משה את הבעלי בתים שלו למנות אותם, בוודאי היה כל אחד מתאמץ להיות מן הראשונים לעמוד על המנין, ואז היה הדחק גדול כל כך, עד שיכול היה המצב להביא לידי אסון, שיתמעך איזה איש מגודל הדחק. לכן אמר שצריכים ליתן מחצית השקל, וממילא לא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, שלא ידחקו עצמם לבוא...

והנה עם כל ההרגשה של "ירידת הדורות" והידיעה של "אם ראשונים כבני אדם אנו כחמוריים", ובדור שיש בו בלבולים רבים, הרי שיש מקום גם לחלק הזכות, ואמירת איכשר דרא, בכמה וכמה ענינים.

דור מיוחד הוא דורנו, בו זוכים לראות אלפים ורבות שהשכינו עצמם בבתי המדרש, דור בו כמעט כל מקצוע במקצועות התורה, זוכה ללימוד בפני עצמו, עיון וחיבורים נפלאים המודפסים עליו, והידורי מצוות מופלאים, אשר גם פשוטי עם זוכים להם, דברים שפעם היו כרוכים במסירות נפש של ממש.

מצינו דור שכולו סגולות וישועות

מאידך, מצינו דור שכולו סגולות וישועות, כמים לים מכסים. כי ישראל עם סגולה הוא, וסגולות רבות לו, ודרכים רבים להשיג את ה"כופר נפש", וצדקה, מגיע בשכנוע של כוח הסגולה הנפלאה, שיש בנתינת ה"כופר נפש", מלבד נתינת הצדקה. והדרך להוציא את הממון מכיסי בני האדם, דרך הבטחת ה"סגולה" המיוחדת.

עיון בספרי גדולי הדורות מלמד, כי אכן בספרי הקודש, מדורות ראשונים ואחרונים, מצויות סגולות שתועלתן רבה, למען ירבו הזכויות והישועות, בכל בית כדי משאלות ליבו לטובה.

וכך מבואר בספה"ק, ממקורות רבים:

- לימוד תורה - סגולה לילדים, לבנין בית, לחיים, בריאות פרנסה והצלחה בהכל.
- לימוד ברצף - "מצוה גוררת מצוה - קיום מצוה הוא הסגולה

לחמוד עוד מצווה, וכן בלימוד תורה, למד הרבה וקבל חשק ללמוד!"

- תפילה בכוונה - שורש רפואה שתועיל לכל הצרות (ספר העיקרים)
- המעביר על מידותיו - מעבירין לו על פשעיו (ועוד הרבה סגולות הטמונות בהם)
- שמירת הלשון - סגולה לפרנסה קבלת התפילות וכל מילי דמיטב
- חזרה - השונה פרקו מאה ואחד פעמים, סגולה לזכרון
- חסד והלואת ממון, - סגולה לשידוך, לילדים, לחיים בריאים, לעשירות ולקבלת התפילות.
- מצות ליווי אורחים, סגולה גדולה לעשירות והצלחה.
- מעביר על מידותיו - סגולה לכפרת עוונות ולקבלת התפילות.
- ברכת כהנים - סגולה לכל ברכות הד
- איש"ר בכל כוחו - כפרת כל העוונות
- שמירת שבת כהלכתה - זריז וזהיר בשמירת השבת - מחילת עוונות ועשירות
- נט"י כדין - ברהמ"ז בכוונה - עשירות והצלחה.
- לא להכניס מעדנים מיותרים לגופו - סגולה להתחכם בלימוד התורה
- ק"ש על המיטה (מלא!) בכוונה - סגולה לשמירה וישועה
- ק"ש בכוונה - להנצל ממחלוקת
- זהירות בדיבור אסור וראית העין - סגולה שיקבל ד' תפילות
- סיוע כלכלי לכוללים ולישיבות - סגולה לעשירות. (וכך

כותב החפץ חיים: - לפנים בישראל היתה חובה על כל אחד לתת תרומות ומעשרות לכהנים וללויים, וזאת הייתה סגולה לעשירות, עשר בשביל שתתעשר, ועכשיו בימינו בני הישיבות הינם במקום הכהנים והלויים, וכל בן ישראל מחוייב הוא לתת להם מנת חלקם המגיע להם על פי דין)

נבזה הסגולה והישועה

בְּיַיִן וּבְיַיִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֵלָם (לא, יז)

שבת קודש!

דומה שאין מי שיכול למצוא את המילים, לתאר את התחושה, את ההתרגשות ואת המית הלב, שאופפים כל לב מרגיש ביום השבת, אותה מתנה מופלאה שניתנה לכלל ישראל ביד הקב"ה. וכפי שכותב רבינו אור החיים הקדוש, על המתנה ששייכת לישראל בדוקא - "אות היא לעולם- פירוש אין אתנו זר בעולם, ואולי שגם המלאכים לא ישבו במסיבתינו בעולם זה כי הוא למעלה מהמלאכים.

חלק מההערכות לקבלת המתנה הגדולה, היא גם ההכנה לשבת, שמוצאת אף מקום בהלכה, כפי שמלמדים רבותינו בגמרא (ב"ק לב). שאף שאמר איסי בן יהודה שמי שרץ ברה"ר והזיק חייב מפני שהוא משונה. הרי ש"מודה איסי בער"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות בע"ש"

ערב שבת רצים! כי מתכוננים, וממשיכה הגמרא ומפרטת: "מאי ברשות כדרבי חנינא שאמר רבי חנינא. בואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה.

הם, האמוראים הקדושים יצאו לקראת שבת!

מדוע נקראה השבת כלה?

מדוע נקראה השבת כלה? שואל רבינו המהרש"א בדבריו על המקום, ומביא את דברי החז"ל: "תני רבי שמעון בר יוחאי אומר: אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא: לכל נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג. אמר לה הקדוש ברוך הוא: כנסת ישראל יהיה בן זוגך. כיון שעמדו ישראל על הר סיני, אמר הקדוש ברוך הוא: זכרו הדבר שאמרתי לשבת, כנסת ישראל יהיה בן זוגך, היינו דכתיב: זכור את יום השבת לקדשו.

ממשיך המהרש"א ומבאר: כי מה שהיו יוצתאים החכמים לקראת שבת "בפניא מעלי דשבתא". היינו כי הכנסת שבת היא כהכנסה לחופה. הקידושין הם הקידוש שאנחנו מקדשים! כי היא כלת המלך כי כל ישראל בני מלכים הם!

ומדוע יצא רבי חנינא לקראתה? הרי זה ממש כשם שהחתן יוצא לקראת הכלה בעת שהיא מגיעה דבר הנלמד ממה שכתוב "ד' מסיני בא". וכתב רש"י "כחתן היוצא להקביל את פני הכלה".

לעומת זאת, ממשיך ומבאר המהרש"א, רבי ינאי הייתה לו מידה אחרת! הוא היה עומד במקומו, כדרך שהכלה בעת שבאה מחופתה הולכת לבית בעלה. ולכן אמר "בואי כלה" בואי כלה" בואי לחופה ובואי לבית.

המתאר את ההכנה לשבת קודש

"דע לך" שח לי יהודי, שעוסק שנים רבות, בקירוב יהודים רחוקים, לכור מחצבתם, ולשמירת התורה והמצוות, "כי אצל רבים מהם, היה הצעד הראשון והמכריע, שמירת השבת ומציאות של השתתפות בבית של יראי אלוקים ושומרי שבת, עם תפילות וסעודות השבת, אירוע שהיה גורם מכריע בהשפעה על נשמתם של אותם רחוקים, שהאירה באור גדול אור השבת.

גם בקדמונים מצינו את מתן הדגש, על אותו אור, אותה תחושה ואותם רגשות, המעוררות את הלב ביום השבת, והעמידה על סודן וכוחן של אותן רגשות. ומה נפלאה היא לשוננו, של רבי אברהם דאנציג זיע"א, בעל ה"חיי אדם" בספרו "זכרו תורת משה", המתאר את ההכנה לשבת קודש, ותחושת הנשמה היתירה המגיעה לכל מי שהכין את עצמו ליום השבת

וכך כותב ה"זכרו תורת משה": "יכול האדם להתבונן ולנסות, כי כאשר יכוין האדם את דעתו ותהיה יראת ד' בלבו באמת, ויהיו מעשיו רצונים אז בודאי לאחר שטבל בערב שבת בכוונה רצויה לקבל קדושת שבת, ביין בדעתו שנתוסף לו נשמה יתרה, כי ירגיש בנפשו יראת הרוממות שבאה לו, עד שתבער בו אהבת ויראת ד', וזה בדוק ומנוסה מכמה אנשים כמה פעמים בלא שום ספק, אבל כשאין נשמתו טהורה אז לא ירגיש בקדושת שבת! ולכן כיון שמאד גדולה קדושתה לכן רצה הקב"ה לזכות אותנו שנוכה כולנו לנשמה יתרה וקדושה יתרה בשבת ולכן צוה אותנו לשבות ביום הקדוש הזה ולכבדו ולענגו עד שאמרו ששקולה שבת כנגד כל התורה וכל המשמר שבת כהלכתה מוחלין לו כל עונותיו".

כך מתאר אחד מתלמידיו של מרן החפץ חיים, שסיפר, כי באחד מימי ששי היתה לו איזו שאלה אל רבו מרן החפץ חיים זצ"ל, ונכנס לשם כך לביתו לשאול בעצתו. והנה כשנכנס אל הבית היה זה כבר לאחר חצות היום, כששבת קודש התקרבה לבוא, ומבחין הוא כי החפץ חיים עומד בקרן זית בחדר, מבלי שיבחין בו שנכנס, והוא מוכן לקראת שבתא מלכתא, לאחר שהיה במקוה וכו', שאר הכנות ותואר פניו מאירות, ושומע הבחור את רבו הקדוש מלחש ואומר: אהה שבת, באה, אהה שבת אהה שבת, וכולו נהנה הנאה עצומה, שהנה הנה שבת קודש מתקרבת ובאה.

אותה יכולת מופלאה, של "להרגיש את השבת", מוצאת הגדרה בדברים שכותב רבי חיים אב"ד פרידבורג, הלא הוא אחי המהר"ל מפראג, בספרו הנקרא "ספר החיים", כאשר הוא מתאר את המתנה ששבת שמה, ואת התחושות שיש לכל יהודי בעל לב מרגיש ביום השבת, "שמאהבת ה' יתברך את עמו ישראל נתן להם את שבת קדשו, שהוא אות ברית בינו ובינינו, ובמנוחתנו לא ישכנו ערלים, במה שירגיש כל איש ישראל בעצמו שפע אלקי ואור פניו כי רציתיו, ושמחה יתירה שנופל עליו בלי מתכוין מיד בהכנסת השבת, וליל של שבת כולה אור ועוז וחדוה במקומינו בלתי ספק שאין זה רק ניצוץ האור והשמחה המבהיק ממקום שהנבואה יוצאת משם, שאף על פי שאין לנו לא נביא ולא חוזה ואנחנו על אדמה טמאה, עם כל זה לא עזב ממנו חסדו ואמיתו, להשפיע עלינו אור אלוקי מדי שבת בשבתו. (ספר החיים חלק ג' פ"ו)

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

האם מותר לאדם לומר לעצמו בשבת: "מחר אתקן חפץ זה?" האם מותר לומר בשבת: "מחר אסע למקום פלוני?" ובאיזה אופן מותר לדבר בשבת על מחירי מוצרים?

נאמר בספר ישעיהו: 'יִקְרָאֲתָ לַשַּׁבָּת עֲנִיָּה... וְכַפַּדְתָּ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבַּר דְּבָר'; ודרשו חכמינו ז"ל: 'ודבר דבר - שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול', כלומר שלא ידבר האדם בשבת על דברים האסורים בשבת, בין מדאורייתא ובין מדרבנן, אשר עתיד לעשותם בימי החול. ואין הבדל בין דיבור המועיל לעשיית המלאכה, כגון שמבקש מחבירו שיבוא במוצאי שבת לסייע לו בעשייתה, לבין דיבור שאינו מועיל, וכגון שאומר "מחר אתקן חפץ זה", ואף אם אומר זאת בינו לבין עצמו. וכן אם מדובר בדבר שחבירו עתיד לעשותו בימות החול, אסור לו לדבר עם חבירו על אודות ענין זה, למרות שהדבר אינו נוגע אליו כלל. וכן אסור לחשב בפיו חשבונות כספיים בעלי משמעות מעשית, כגון לדעת מהי יתרת התשלום שאמור לשלם לבעל מלאכה. המתכוון לנסוע ברכב למקום מסוים, רשאי לומר על כך בשבת: 'אֶלֶךְ לְמִקוֹם פְּלוֹנִי', אך אינו רשאי לומר: 'אסע למקום פלוני ברכב', משום שנסיעה זו אסורה בשבת. ואם אומר: 'אסע למקום פלוני', ללא הזכרת הרכב - לדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, אם ניתן להגיע למקום זה ברכיבה על אופניים, אין איסור בדבר, משום שרכיבה על אופניים אף היא נחשבת כ'נסיעה', והיא אינה אסורה בשבת מעיקר הדין, אלא מחמת חששות שונים, או מחמת 'עובדין דחול'. אולם, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, אסור לומר "אסע" אף ללא הזכרת הרכב, משום שסתם נסיעה משמעותה ברכב.

ודברים שאסור לעשותם בשבת, אך אין בהם כל משמעות עתידית לימות החול, מותר לדבר עליהם בשבת. ולכן, מותר לאדם לספר על קניות שערך ועל מלאכות שעשה בימות החול; וכן מותר לספר על מחירי המוצרים שקנה, וכדומה. אולם, אם יודע שאחד השומעים מתכוון אף הוא לקנות אחד ממוצרים אלו - כתב הבן איש חי, שאסור לדבר עמו על מחירו; וכפי האמור לעיל, שדיבור של חול אסור אף כאשר משמעותו העתידית נוגעת רק לשומע ולא למדבר. ברם, גם דברים שאין בהם על משמעות עתידית, הרי הם ככל שיחה בטלה, שאסור להרבות בה בשבת, ואינה ראויה ליראי חטא - וקל וחומר לתלמידי חכמים - אף בימות החול.

האם מותר לקרוא בשבת מודעה על מכירת ספרי קודש? והאם מותר לגבאי לקרוא בשבת ברשימת העולים לתורה?

חכמינו ז"ל אסרו לקרוא בשבת וביום טוב שטרי חוב ורישומי חשבונות כספיים, ואיסור זה מכונה 'שטרי הדיוטות'. ונחלקו ראשונים בטעם האיסור: יש אומרים, שבקריאה זו עוברים על איסור 'מְמַצּוֹא חֶפְצְךָ', שפירושו שלא יעסוק אדם בעסקי חולין בשבת; ויש אומרים, שקיים חשש כי במהלך הקריאה ימחק הקורא חלק מהכתוב, כדרך אדם הקורא בשטרותיו ובחשבונותיו בימות החול. שני טעמים אלו נפסקו להלכה; ולכן, אסור לקרוא בשבת כל כתב העוסק בעסקי חולין, כגון מודעות מסחריות; וכן אסור לקרוא כל רשימה שבימות החול עשוי אדם למחוק חלק ממנה במהלך קריאתו, ואף אם אין בה עסקי חולין מובהקים, וכגון רשימת אורחים לסעודה.

ובנוסף על איסור 'שטרי הדיוטות', אסרו חכמים לקרוא גם כתבים שאין בהם איסור 'ממציא חפצך' ואין בהם חשש למחיקת הכתוב במהלך הקריאה, וזאת מחשש שעל ידי קריאה זו ימשכו לקרוא בשטרי הדיוטות. ואיסור קריאת שטרי הדיוטות, וכן הכתבים האסורים בקריאה

מחשש שמא יקראו בשטרי הדיוטות - הוא אף כשאינו קורא בפיו את הכתוב, אלא מעיין בו בלבד; וכן אסור לעיין בכתבים האסורים אף אם יודע את תוכנם בעל פה, וקורא בהם שלא לצורך כלל. ועם זאת, אם אינו מתכוין לקרוא את הכתוב בו אלא רק רואהו ראייה בעלמא, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שאין בכך איסור.

וכתבים שיש בקריאתם צורך הגוף, או צורך מצוה, אינם בכלל איסור שטרי הדיוטות, ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, מותר אף לקרוא מודעות בעניין מכירת חפצי מצוה, אך אין לקרוא את המחירים המצוינים בהן. ומותר אף לקרוא מודעה שהוא מסופק אם כתוב בה דבר מצוה, או לרפרף על פני לוח מודעות כשהוא מסופק אם תלויה בו מודעה הנוגעת לדבר מצוה. וכן מותר לקרוא את גליון ההערכה [תעודה] של בנו, כדי לפקח על לימודיו ולעודדו ללמוד. אולם, אסור לקרוא מודעות שאין בהם דבר מצוה, כגון מודעות על טיול, מפגש או כינוס, גם אם אינן עוסקות בעניני חולין מובהקים.

ועל פי כל האמור, רשימה שאדם עשוי למחוק חלק ממנה במהלך קריאתו, העוסקת בצורכי מצוה, וכגון רשימת אורחים המוזמנים לסעודת מצוה, או רשימת העולים לתורה - האיסור לקוראה בשבת הוא רק מחשש שהקורא ימחק חלק ממנה במהלך הקריאה. ולכן, באופנים הבאים מותר לקרוא רשימה כזו: א. כאשר הקורא אינו רשאי למחוק מאומה, וכגון מלצר הקורא ברשימת האורחים המוזמנים לסעודה. ב. יש אומרים, שכאשר הקריאה מתבצעת בנוכחות 'שומר', שיזכיר לקורא את איסור המחיקה במידה ויתכונן למחוק, אין לחשוש למחיקה והקריאה מותרת; ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, רצוי שיקרא מי שאין בידו למחוק, מאשר לקרוא בנוכחות שומר. ועוד הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל שמוותר לקרוא רשימת אנשים כדי להזכירם ב'מי שבירך' בעת שמחה וכדומה, אך אסור לקרוא רשימת חולים כדי להזכירם בתפילת 'מי שבירך' לחולה, אלא בנוכחות 'שומר', וכנ"ל, מחשש שימחקו את שמותיהם של החולים שהבריא או שנפטרו רח"ל.

ואשה שהכינה רשימה של המנות אותן היא רוצה להגיש בסעודות השבת והחג - לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, תקרא לאחד מבני הבית שאינו רשאי למחוק מהרשימה, ותאמר לו שיקרא את הרשימה. ולדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, יתכן שמוותר לאשה עצמה להתבונן בחטף ברשימת המנות כדי להיזכר בסדר הגשתן.

האם מותר לקרוא בשבת את כיתובי התמונות שבספרי תולדות גדולי ישראל? והאם מותר לכתחילה להסתכל בתמונות בשבת?

איסור נוסף שאסרו חכמינו ז"ל במסגרת האיסור של 'שטרי הדיוטות', הוא קריאת כיתוב שמתחת לציורים ולתמונות. אולם, כיתוב שאינו מחדש או מוסיף שום הסבר לציור ולתמונה - וכגון כיתוב שמו של רב ידוע מתחת לתמונתו - דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל שאין איסור לקוראו, משום שישוד האיסור בקריאת הכיתוב הוא בכך שהכיתוב יחד עם הציור או התמונה יוצרים סיפור או מסר מסוים, ולכן במקרה שאין צורך בכיתוב, לא נאסרה קריאתו. ותמונה של אדם גדול בשעת עשיית מצוה - צידד הגר"נ קרליץ זצ"ל שמוותר לקרוא את הכיתוב שתחתיה גם אם אין

מראהו של אותו אדם גדול ידוע [כך שהכיתוב מסביר את התמונה], וזאת משום שהתמונה מביאה לידי יראת שמים, ובאופן זה לא אסרו את קריאת הכיתוב. וכן כיתובים שמתחת לציורים בהגדה של פסח, וכדומה, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שמוותר לקוראם, משום שהם מוסיפים הבנה בדברי תורה; אולם, הגרש"ז אויערבך זצ"ל פקפק בהיתר זה. מאידך, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, כל ספר שמוותר לקוראו בשבת, אין איסור כלל בקריאת הכיתובים שמתחת לציורים או לתמונות המופיעים בו.

והסתכלות בתמונות ובציורים עצמם, מותרת בשבת. ועם זאת, הגר"ח קניבסקי זצ"ל כתב בשם החזון איש, שאין להסתכל בתמונות בשבת, וביאר הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמן הסתם לא החמיר החזון איש אלא באופן שיש כיתוב מתחת התמונות, והורה להימנע מכך מחמת החשש שיקראו את הכיתוב שתחתיהן; ואכן, גם לדעת המתירים להסתכל בתמונות בשבת, עדיף שלא יסתכל בהן אלא אם כן הוא יודע בעצמו שלא יכשל בקריאת הכיתוב שתחתיהן, או שיכסה את הכיתוב בידו.

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

חייב איניש לבסומי בפּוריא

חייב איניש לבסומי בפּוריא - האם חייבים לשתות יין, או ניתן גם לצאת די חובה בבירה וויסקי? והאם ניתן להסתפק במיץ ענבים?

'עד דלא ידע' לקט ענייני הפורים

נעשה הנס, אלא שיוצאים יד"ח גם כשמשתכרים בשאר משקים המשכרים, (וכעין שמצינו בנרות חנוכה, שמצוה מן המובחר בשמן זית שבו נעשה הנס, אבל המצוה מתקיימת גם בשאר שמנים או נרות).

ודעת הגרי"ש אלישיב שאף שהמנהג הוא להשתכר ביין, מ"מ מי שקשה לו לשתות יין יכול לקיים את הדין של חייב איניש ע"י שתיית שאר משקים המשכרים.

ולגבי מיץ ענבים, כתב בשו"ת שבט הלוי שלא מקיימים בזה את המצוה, כי אינו משמח כ"כ שכתוב בו "ויין ישמח לבב אנוש".

'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'

פירושים רבים נאמרו בכוננת 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', ונביא מקצת מהם:

המשנ"ב כותב שארור המן זה מפלה ראשונה, שניטל נקמה רבה ממנו, ועוד טובה יתרה מזה גדולת מרדכי, שברכו הקב"ה שעלה למעלה ראש, והנה קודם שנשתכר נתן בודאי תודה להי"ת על שתי הטובות, ועל כן אמרו חז"ל שלא יפסיק מלינתן שבח על זה בשמחה, עד שיבוא לידי כך שלא יבחין עוד מה בין טובה זו לזו.

השער הציון מביא מהמג"א שארור המן בגימטריא תק"ב כמו ברוך מרדכי, ומשנשתכר עד שלא ידע לחשב הגימטריא פטור מלהשתכר עוד.

הרמ"א בדרכי משה כותב בשם ספר המנהגים שהיה פיוט אחד שהיו עונים על בית אחד ארור המן, ועל בית א' ברוך מרדכי, וצריך צילתא שלא יטעה לפעמים.

הב"ח מביא שבספר 'צידה לדרך' פירש שישתכר עד שלפעמים יטעה לומר להפך - ברוך מרדכי ארור המן. (עיי"ש)

כתב השו"ע חייב איניש לבסומי בפּוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

וכתב הרמ"א וי"א שאין צריך להשתכר כ"כ, אלא ישתה יותר מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. וכתב ע"ז המשנ"ב 'וכן ראוי לעשות'.

והרמ"א מסיים ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון ליבו לשמים.

הביאור הלכה מביא מהמאירי שכתב שחייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר, ומ"מ אין אנו מצווים להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוונו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת ה' יתברך והודאה על הנסים שעשה לנו.

עוד מביא הביה"ל את דברי החיי אדם שכיון שכל הנס היה ע"י יין, לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשתות יותר מהרגלו כדי לזכור הנס הגדול, ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות, בנט"י וברכה וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב, או שינהג קלות ראש, מוטב שלא ישתכר, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

מצוה מן המובחר להשתכר מיין כיון שבו נעשה הנס בספר מקראי קודש כתב שמשמע מדברי רש"י, הרמב"ם והרוקח שצריך לשתות דווקא יין, והטעם הוא שהנס נעשה ע"י יין (וכמבואר בביה"ל). וסיים דבריו שהעולם לא נזהרים בזה ומשתכרים ב"ש ובירה וכדומה.

דעת הגרי"י קניבסקי שאפשר להשתכר גם ב"ש וכדו', אלא שצריך לשתות קצת יין משום קיום מצות משתה שהוא ביין.

דעת הגר"נ קרליץ שוודאי מצוה מן המובחר להשתכר מיין כיון שבו

גליון 672
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

החידושים לפרשת פינחס על ידי הרב יוסף יוסף

סיפורי חז"ל

להעמיד הצדיק הזה דיינו

פעם הלכו רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה לרומי, באו למקום אחד אצל יהודי אחד, מכל מאכל שהביא לפניהם הלך תחילה לחרר אחד, ואח"כ הביא לפניהם המאכל, חשדו שמביא את המאכל לפני ע"ז והם אוכלים זבחי מתים, שאלו אותו למה הוא עושה כן? השיב להם שיש לו אב זקן והוא נדר נדר שלא יצא מן החרר עד שיראה חכמי ישראל, אמרו לו שיאמרו לאביו שיבוא לפניהם, כשבא שאלו אותו למה נדרת הנדר? אמר להם אבקשם שתתפללו על בני שאין לו בנים שיוליד, אמר רבי אליעזר לרבי יהושע שהיה בקיא בכישוף, ראה מה תעשה להסיר הכישוף, כי חשד שכישפו את היהודי, אמר רבי יהושע שיביאו לו זרע פשתן, הביאו לו, הוא זרע את הזרעים על גבי לוח, וצמח מיד פשתן, התחיל לתלוש הפשתן עד שהוציא מכשפה אחת בשערה, אמר לה שתתיר כישוף שעשתה, אמרה שאיננה רוצה להתיר, אמר לה שאם לא תתיר או ימסור אותה למלכות, אמרה שאינה יכולה להתיר, לפי שזרקה את הכישוף לים, גזר רבי יהושע על שר הים ופלטו ליבשה. התפללו עליו שיוליד בן, נולד רבי יהודה בן בתירה, אמרו אילו לא עלינו אלא להעמיד הצדיק הזה דיינו.

(ירושלמי סנהדרין ז' - יג)

לע"נ הגה"ק
רבי יוסף חיים זוננפעלד זיע"א
ב"ר אברהם שלמה
נלב"ע י"ט אדר תרצ"ב
תנצב"ה

פרשת השבוע

בשביל זה כלום, וביאור הענין הוא כך הנותן צדקה יש לו נגיעה ואינו רואה אלא מה שנותן עבשיו, ומה שיתנו לו חזרה אינו רואה מחמת הנגיעה, אך לך אין נגיעה, ולכן קח בכוח מפני שברור לך הדבר שיתנו לו בחזרה.

זה יתנו (ל' י"ג)

מסופר על רב אחד שביקר פעם את הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א, ונתגלגלה השיחה ביניהם על המצב החומרי של היהודים, והרב שאל את רבי מרדכי'לה מה לעשות עם העולם? בני ישראל צריכים פרנסה והדור הולך הלוך וחסור, והפרנסה לקויה מאוד. השיבו הצדיק אין עצה אלא לעשות תשובה, כי תחת כסא הכבוד יש אוצר גדול של כסף, והראיה ממוחצית השקל כמו שנאמר במדרש תנחומא (כי תשא סימן ט' ט') אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראהו למשה, ואמר לו "זה יתנו" כזה יתנו, ועל התשובה הרי אמרו בגמרא (מסכת יומא דף פ"א א') גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, וכשכבר יהיו אצל כסא הכבוד יוכלו בנקל לקחת גם מהכסף של האוצר הגנוז שם.

ונתנו איש כופר נפשו (ל' י"ב)
מסופר על הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, ששמו יצא לתהילה גם בשל רוחב לבו ורוב מעשי צדקתו שנעשו בהתלהבות קודש. עוד בימי עלומיו בראשית ישיבתו בטשערנוביל, למד מדרכי חותנו זקנו הרה"ק רבי אהרן מטשערנוביל זיע"א, ואף הוא החל להתעניין בגורלם של עניי המקום. על אף שקידתו בתורה, נענה לכל עני ומר נפש בממון ובעצה, עמד לימין כל נצרך וחיזר על פתחי נדיבי העיר והחסידיים שבאו להסתופף בצל רבי אהרן. וקיבץ כספים לטובת הנצרכים הגלויים והנסתרים. פעם סיפר רבינו להרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א, שפעם אמר לו הרה"ק רבי אהרן הבה ואלמדך כיצד לגבות צדקה, ואמר לו בזה הלשון: שתקח בכוח כמה שאתה יכול, ומדוע, לפי שכתוב בתורה "ונתנו" (שמות יב) ומפרש שם בעל הטורים אם תקראנו למפרע יהיה ג"כ ונתנו, לומר לך כל מה שהאדם נותן לצדקה, יחזור אליו ולא יחסר לו

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:24 ת"א: 6:26 ר"ת: 01:05

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:11 ת"א: 5:26

פרשת כי תשא

בצר לו, הוריד דמעות עשר חמות, ומאז החלה מדת הדין פוגעת במשפחתו של הרוקח, וגם הוא עצמו נשתתקה ידו, עד ששוב לא היה מסוגל לתרגם את ספרי הרפואה הרוסיים, ולא הצליח להמשיך ולהוציא את עלונו המדיציני. מאירקה התחיל להבין שדבר שמיימי קורה פה, הוא פשפש במעשיו, הרבה בתעניות ובצדקה, וחזר בתשובה מתוך חרטה על העבר וקבלה על העתיד, אך ללא הועיל, הישועה לא הגיעה אליו. או אז החל רץ לחכמי וצדיקי ירושלים ואין פותר,

רק אחרי כשלוש שנים של יסורי איוב אשר פקדו אותו ואת משפחתו, רמז לו אחד מחכמי עיר הקודש את סיבת מקור צרותיו, היה זה מי שהיה אחר כך רבה של ירושלים הרה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א, אשר לבו הטהור נמס בקרבו למראה צרותיו של הרוקח המדומה, מי יודע, סח לו פעם רבי חיים, אילו עיניים הורידו על ירך דמעות. רבי חיים המשיך לפרש לו, חז"ל אמרו 'שערי דמעות לא ננעלו' גם תשובה ומעשים טובים אינם מכפרים על עבירות שבין אדם לחברו עד שירצה את חברו.

מאירקה שיסוריו הספיקו להפכו לאדם רציני, עד שגם הקפטן שלו, הלבוש הירושלמי שהיה לובשו תמיד בתליה ולא תליה על כתפיו, היה חופת בו עתה את כל גופו, וחגור באבנטו כחסידיים ואנשי מעשה, שמע את דברי הרב בכפיפת ראש ובנמיכות קומה, ואילו רבי חיים שם ידו על כתפו ומנסה לנחמו: איתא בספרים הקדושים שבין אדם לחברו אין הקב"ה ממתין לאדם עד לאחר מותו, והוא משלם על כך בעולם הזה. אולי ייזכר רבי מאירקה, מנמיך רבי חיים את קולו, אם פגע פעם במישהו, אולי יהודי אשר יומו תקף עליו הזיל על ידו דמעות, ורבי חיים מסיים את דבריו בגניחה ארוכה, 'ויצילנו מן השעות הרעות'.

כמוכה הלם נזכר הרוקח בצערו של האברך לפני כשלוש שנים, שבור ורצוף סיפר לרב כל אותו מעשה, ורבי חיים האיץ בו לילך מיד לביתו של האברך ולרצותו. כחץ מקשת רץ מאירקה לביתו של האברך, כאשר רבי חיים קורא אחריו, מאירקה, אמנם איחרת הרבה, אבל טוב מאוחר מלא כלום.

אולי יהודי אשר יומו תקף עליו הזיל על ידו דמעות
ליומא דהילולא של רבה של ירושלים ת"ו (י"ט אדר)

הרה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א

סיפור זה התרחש בירושלים של מעלה לפני מאה שנה ויותר, מאירקה שטיינר הרוקח היה יהודי מוכר בירושלים, רבות מן הישישות בירושלים היו מזכירות את שמו בסילודין, כאשר אינן שוכחות להצמיד לו את התואר 'פרופ' מדיציני'. ולא היה כל פלא בכך, בגלל המחסור ברופאים ובעטיין של המחלות שהשתוללו בירושלים של הימים ההם, שנות תר"ס תר"צ, ניתן היה לקנות בקלות תואר זה, על ידי האבקות והמשחות שהעניק מאירקה למשפחות וילדיהן ביד רחבה, תמורת פרוטות שחוקות.

מי היה מאירקה זה? למעשה לא היה לו כל שיג ושיח בהרכבת תרופות וקל וחומר ברפואה, אלא מאי, מוצאו היה מקיוב שברוסיה, ועל פי חוקי המדינה שם, הוכרח ללמוד בילדותו בבית הספר הנכרי, ומתוך כך ידע את השפה הרוסית על בוריה. בהגיעו עם ביתו לירושלים, התחיל מבקר בספריה הרוסית שהוקמה אז מחוץ לחומה, שאל שם כמה ספרי רפואה זולים על המחלות המצויות, נזלת האף, דלקת עיניים ואזניים, טחורים ונקבי שיניים, תרגמם לאידיש שפת אם, והדפיסם בעלונים, נשי ירושלים שתו את דבריו בצמא, ובכך קנה לו את הדוקטורט ואת הפרופטוריה גם יחד, וביסט לו פרנסה קטנה.

מאירקה הגיע לירושלים יחיד מכל בית אביו ברוסיה, אשר ידעו כל ימיהם חולי ומחסור, הגאון רבי אברהם יעקב בורכוב בעמח"ס 'חבל יעקב', שהיה רב ברוסיה ועלה בשנים ההן לירושלים, היה מספר כי משפחה זו נענשה, מכיון שזקנם עסק בקבלה מעשית, בחכמת הפרצוף וכדומה לשם פרנסה, ולא היה ראוי לכך. אחד מגדולי החסידות שלח להזהירו על ענין זה, וכיון שלא שעה לדבריו נענשו הוא וכל משפחתו.

גם על מאירקה עצמו עברה כוס התרעלה. עשרה ילדים. נולדו לו בירושלים, איתרע מזלו ומתוך עיסוקיו הרפואיים, פגע פעם באברך ירושלמי חשוב בר אבהן ובר אוריין, והלה

משל ונמשל

עת רצון בעת סעודת מלווה דמלכה

בסעודת מלווה דמלכה יכולים לפעול ישועות על בני ישראל יותר מסעודות שבתות וימים טובים. והמשל על זה משל הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק ב"ר אלימלך (יומא דהילולא כ"א אדר) זיע"א:

משל למדינה אחת שהיתה סובלת מהמס הכבד שהטיל עליהם המלך. פעם אחת הגיעה אליהם ידיעה כי המלך בכבודו ובעצמו יבא לשכון במדינתם לכמה ימים, בהגיע יום הגיע המלך, לבשו כולם בגדי חג ויצאו לקראת המלך בשמחה, בתופים ובמחולות, וכל הימים שהמלך ישב איתם, עשו לכבודו סעודות גדולות ושמחו על הזכות הגדולה שנפלה בחלקם. ביום שהמלך ביקש לנסוע ולהיפרד מהם, נתקבצו כל אנשי המדינה ונפלו לפני רגלי המלך ויאמרו: אדוננו המלך, אמנם כי כל הימים ששכנת בתוכנו היינו שמחים מאד על הכבוד הרב שנפל בחלקינו, ולא הודענו לך את צרת נפשנו, כי לא רצינו להדאיב את ביקורו של המלך ולהכאיב את הוד מלכותו. אבל כעת לפני נסיעת המלך, מוכרחים אנו לגלות למעלת כבודו, כי כשל כוחנו בעקבות רוב המיסים אשר העמסת עלינו, ומבקשים להקל מעלינו את עולו הקשה. דבריהם מצאו חן בעיני המלך וימלא את בקשתם בחפץ לב.

הנמשל: כן אנחנו בני ישראל, כאשר איש ישראל סובל מדאגות עול הפרנסה ועול הגלות, ועם כל זאת כאשר יגיע יום שבת קודש, לובש בגדי כבוד, ומכבד שבת מלכתא בתפילות ובלימוד תורה, ובשלוש סעודות בשירות ותשבחות, ואין מעלה על שפתיו שום בקשה אישית, כאשר אסרו חז"ל לשאול צרכיו בשבת. אבל בהגיע סעודת מלווה מלכה, אז האיש המשכיל יכול לבוא לפני המלך, לשפוך את נפשו ולבקש את בקשתו, ואז בודאי השם יתברך ימלא כל משאלות לבנו לטובה.

רך לבב ושפל ברך היה האברך, והוא סלח לו על אתר, מאירקה גם הציע לאברך שיקבל ממנו סכום כספי גדול כפיצוי על הצער אשר גרם לו, (עלוניו הרפואיים ותרופותיו הכניסו למאירקה כל השנים כספים רבים) אך האברך סירב לקבלם, דבר אחד ביקש האברך ממאירקה, אגא יעלה דבר זה על הכתב, למען ידעו הדורות הבאים כמה חמור הוא צערו של יהודי, ומה גדול כוחן של עשר דמעות.

כשבועיים עברו, ומאירקה רץ שוב לבתי מחסה לביתו של רבי חיים אך הפעם בשורה של שמחה היתה עמו, אמנם הוא איחר את המועד כפי שאמר לו הרב, אך עוד הספיק להציל דבר מה. לשמע דבריו של מאירקה, אמר לו רבי חיים. חייב אתה תודה להשי"ת, על שהדריכנו בדרך הישר כדי להוציאך מן המיצר ברגע האחרון ממש, הרב פתח מיד את מגירת שולחנו, קרע דף מתוך פנקסו, טבל את קסתו בדיו ורשם לרוקח סדר הודיה להשי"ת על חסדיו, והרי פתקתו של רבי יוסף חיים זוננפלד מילה במילה:

ינדור נדר לה', שילמוד מס' כריתות, ויתחיל מיד ללמוד אם אפשר לו, ואם לאו ינדור בזה"ל: הריני נודר אם יזכני הרופא הנאמן שיהא דעתי ומחשבתי צלולה, אלמוד מסכת כריתות, וגם יפריש קרבן תודה, היינו מעות שוייו של כבש או גדי, ויחלק אותו מיד לעניים בני תורה, ויאמר פרשת תודה ומשנת תודה ואיזהו מקומן ויהי רצון... ויכתוב אותו היום שנעשה לו נס, ויקבל עליו ועל זרעו בכל שנת ושנה שיעשה יו"ט באותו היום, ואסיים בכל טוב וברפואה שלמה ויחדש ה' את נעוריו בבריאות הנפש ובבריאות הגוף אמן.

הפעם היה כנראה בידי הרוקח המדומה מרשם תרופות מקורי, מאירקה שטיינר קיבל עליו את הדין באהבה.

צ'ין אדם לחברו

איזו תועלת צמחה לך מהליכתך

לגלות

מסופר על הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א (יומא דהילולא כ"א אדר) ששב פעם לביתו לאחר זמן רב של שהות בגלות בעיירות שונות שכן זו היתה דרכו בעבודת הקודש. כשעמד הרבי במבוא העיר, שמע שני אנשים אומרים איש לרעהו, הילד אלעזר חולה מסוכן הוא מצבו בכי רע. נענה השני ונאנת. לר' אלימלך היה בן בשם אלעזר וחשב שמדברים הם אודות בנו ונבהל מאד. התחיל ללכת במהירות רבה לכוון ביתו, כשכולו דאגה וחרדה לילד, תוך כדי הליכה, פגש אנשים נוספים מבני עירו, והתברר לו כי אלעזר החולה אינו בנו, כי אם בנו של הבלק המקומי. נחה מעט דעתו של ר' אלימלך, אבל מיד התנוצצו בקרבו רגשות חרטה ובושה, והתחיל להתאונן ולנוף בעצמו, איזו תועלת צמחה לך מהליכתך לגלות במשך זמן כה רב, אם עדיין קיים אצלך הבלדל, בין בנך לבין בן של יהודי אחר? על כן החליט החליט מיד לשוב שנית לגלות.

חסד בגופו

מסופר על הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל (מראשי ישיבת טשיבין), שאחד התלמידים בישיבה נסע לשבת לביתו בבני ברק, כשהגיע הביתה הבחין שהשאיר את המטריה באולם חתונות בירושלים, התקשר אותו בחור לטלפון הציבורי בישיבה, ור' אברהם ראש הישיבה שעבר סמוך למקום, ניגש והרים את הטלפון המצלצל. הבחור שהיה חדש בישיבה

לא זיהה את קולו של ר' אברהם, וביקש ממנו לחפש את אחד מחבריו לחדר. כעבור מספר דקות חזר ר' אברהם ואמר: "לא מצאתי אף אחד מהם, במה אוכל לעזור?" הבחור מעבר לקו עדיין לא הבחין שהוא מדבר עם ראש הישיבה, ביקש ממנו שימסור לאחד מחבריו כי הוא שכח את המטריה שלו באולם פלוני בירושלים, ואודה לו אם יוכל להביאה משם. ביום שישי נקש רבי אברהם על דלת ביתו של אותו בחור ובידו המטריה, הבחור נשאר לעמוד על מקומו המום מבלי יכולת להגיב. הוא הופתע לגלות ולהיווכח, שראש הישיבה שלו לא חשב פעמיים, פשוט הלך לאולם, מצא את המטריה והביא אותה איתו לבני ברק.

מביר טובה גם לחסד שגמלו

עם אחרים

מעשה ביהודי אחד שהיה שרוי בערה ושהה במדינת הים הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א (יומא דהילולא כ' אדר) טיפל ממכון שבתו בעיה"ק ירושלים ת"ו בכל עניניו הן הממוניים והן הטכניים והיה רבינו מטלפן באופן שוטף לאכסנייתו שבחול פעם אחת התקשר הגאון וענתה בעלת האכסניא ואמר מדבר שלמה זלמן אויערבאך אמרה מיד סליחה בעל הבית איננו אמר לה רבינו לא מחפש את בעל הבית כוונתי אליך ברצוני להודות לך על כל מה שהינך עושה בשביל האורח שלכם עד כדי כך היתה מידת הכרת הטוב בלבו של עריק נשגב זה הכיר לה טובה כגמולה הטוב עם היהודי הזה שמתאכסן בביתה.

תילולא דצדקיא

שבת קודש ט"ו אדר

הרה"ק רבי אברהם אבלי אב"ד קאליש ב"ר חיים הלוי (מג"א - תמ"ג)

הרה"ק רבי זאב וואלף מויטומיר (אור המאיר - תק"ס) הרה"ק רבי יוסף מפיטסבורג ב"ר ישכר בער (תשכ"ו)

יום ראשון ט"ז אדר

הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל ב"ר משה מלעלוב (תרמ"ג)

הרה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא ב"ר משה (תרמ"ג)

הרה"ק רבי פינחס מנחם ב"ר אברהם מרדכי ("פני מנחם" מגור - תשנ"ו)

יום שני י"ז אדר

הרה"ק רבי אברהם מפראהביטש ב"ר שלום שכנא (אחיו של הרה"ק מרוזין - תקע"ו)

יום שלישי י"ח אדר

הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ב"ר פינחס (תר"ל)

יום רביעי י"ט אדר

הרה"ק רבי דוד ב"ר צבי אלימלך מדינוב (צמח דוד - תרל"ד)

הרה"ק רבי יעקב שמשון ב"ר חיים מקאסוב (תר"מ)

הרה"ק רבי אברהם מפאריסאב ב"ר יהושע אשר מפאריסאב (תרע"ב)

הרה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה ב"ר אברהם יצחק (תרפ"ח)

הרה"ק רבי יוסף חיים ב"ר אברהם שלמה זונענפעלד (תרצ"ב)

יום חמישי כ' אדר

הרה"ק רבי יואל ב"ר שמואל (הב"ח - ה"א ת')

הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך ב"ר חיים יהודה לייב (תשנ"ה)

יום שישי כ"א אדר

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ב"ר אליעזר ליפמן (תקמ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

טאת הרה"ג נטילת הכתובים וביטול שליטת א"ת מ"ס "ב"א אדר" רפ"ס יוסף הדרש" על המעשים.

חוקות הגויים (א')

א) מה שאין אנו נוהגים להתפלל בזקפת ידיים למעלה, כמו שנהגו אבותינו מעולם, נראה הטעם משום חוקות עכו"ם. (שו"ת באר שבע, סימן ע"ד)

ב) מה שנהגים לכרוע על הברכיים בתפילות של יום הכיפורים, אין זוה חשש איסור דבחוקותיהם לא תלכו. (שו"ת שמש צדקה, או"ח סימן כ"ד)

ג) במדינות שנהגים העכו"ם להתפלל דווקא בגילוי הראש, אם עבר אחד והתפלל כמותם בלא כיסוי הראש, עבר אלאו דבחוקותיהם לא תלכו, וצריך לחזור ולהתפלל, ואפילו התפלל כן בשוגג. (שו"ת אגרות משה, או"ח ח"ד, סימן מ', אות י"ד)

ד) הישיבה בבית הכנסת בלא כיסוי הראש, הוא איסור גמור, כיון שהוא מחוקות העכו"ם. (ספר פחד יצחק, ערך פרוקא). וזה מלבד האיסור שכתב בשו"ע או"ח סימן צ"א סעיף ג'. ע"ש.

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק

רבי אלימלך מליזענסק זיע"א

ב"ר אליעזר ליפמן זיע"א

נלב"ע כ"א אדר תנצב"ה

הלכות פורים המשולש

תוכן עניינים

תענית אסתר | זכר למחצית השקל | דיני פורים המשולש | זמן מצוות הפורים במוקפין | קריאת המגילה במוקפין במניין | מנהג ערים המסופקות | דין הפרזים ביום א' | ליל פורים | קריאת המגילה בלילה וביום | מתנות לאביונים | משלוח מנות | מלאכה בפורים | סעודת פורים | שכרות בפורים | שתוי בתפילת פורים | דין מוקף הנמצא במקום פרוז ולהיפך - בפורים המשולש | הלכות ודקדוקים בקריאת המגילה | דיני טעות בקריאה | דיני אבלות בפורים | נידונים וספקות בהלכות פורים

תענית אסתר

א. נהגו כל ישראל להתענות ב"ג באדר, כדי לזכור שהקב"ה רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל הקב"ה בכל לבבו, כמו שעשה בימי מרדכי ואסתר.

ב. **קטנים** עד גיל מצוות פטורים מהצום, ואף בתענית שעות אינם חייבים.

ג. **חולה** אף שאין בו סכנה אינו מתענה, ואוכל ושותה כרגיל, ואינו צריך להשלים את התענית ביום אחר.

ד. הגדרת חולה היא כחולה שמותר לו לקחת תרופות בשבת, והוא או באופן **שנפל למשכב**, או **שחולה כל גופו** והיינו שהוא במצב שאינו יכול לתפקד.

ה. גם מי שיש לו מיחושים קשים [כגון כאבי עיניים, הגורמים סבל אך עדיין ניתן לתפקד] - אינו מתענה, אך במקרה זה יש להשלים את התענית ביום אחר.

ו. **מעוברות ומניקות אינן צמות.** הגדרת מעוברת היא מעת שיודעת שהיא מעוברת [בכל אופן שהוא], ואף בתוך ארבעים יום ליצירת הוולד. הגדרת מינקת היא כל עוד שמניקה בפועל, ואף הנקה חלקית. אבל אם אינה מניקה בפועל כלל, אף שהיא תוך כ"ד חודש מהלידה, צריכה לצום.

ז. **יולדת** [אפי' אם אינה מניקה] תוך ל' יום ללידתה אינה צמה. את הל' יום מקלים למנות מעת לעת.

ח. **מפלת**, אם הפילה אחר ארבעים יום מתחילת עיבורה, דינה כיוולדת שאינה צמה תוך ל' ללידה ולהפלה.

ט. צריך לדאוג לאפשרות שיוכל לצום. ומי שיודע שאם לא יתאמץ במהלך הצום לא יהיה בגדר חולה, עליו לעשות כן [-לנוח] בכדי שיוכל לצום.

י. יש להסתפק האם מותר לאלו הפטורים מהצום לאכול בשר ויין ומיני מעדנים, כיון שאין תענית זו תענית של אבילות. ונראה שאין להם לאכול כדי שלא לפרוש מן הציבור. אולם קטנים מותרים בכל אופן.

יא. התענית מתחילה בעלות השחר [השני, המאוחר] עד צאת הכוכבים. ואם רוצה לקום מוקדם לאכול לפני עלות השחר [לאחר שינת קבע], יתנה לפני שהולך לישון שאינו מקבל עליו את התענית עד עלות השחר. ואם לא התנה אסור באכילה אך מותר בשתייה [ולספרדים אסור אף שתייה]. וראה הרחבה בדינים אלו באזמרה לשמך גיליון 272.

יב. מותר להתרחץ, להסתפר ולשמוע מנגינות בתענית אסתר, מפני שהיא תענית של שמחה.

יג. במקום צורך מותר לשטוף פיו במים ולצחצח שיניים (משנ"ב סי' תקסז ס"ק יא מתיר לשטוף בד' תעניות במקום צער, ותענית אסתר קילא טפיו).

זכר למחצית השקל

יד. מנהג ישראל לתת בחודש אדר זכר למחצית השקל [ויזהר שלא לומר 'מעות אלו למחצית השקל'].

טו. המנהג לתת לפני מנחה של תענית אסתר, ויש נוהגים לתת לאחר מנחה קודם קריאת המגילה [מי שלא נתן לפני פורים יכול לתת עד סוף חודש אדר].

טז. רוב בני אשכנז נוהגים לתת ג' מטבעות של חצאי שקל [ודווקא ג' מטבעות, ולא שני מטבעות של שקל וחצי]. יש נוהגים לתת ג' מטבעות של חצאי דולר ישן [שיש בו כסף טהור], וקונים אותם מקופת בית הכנסת, ונותנים אותם חזרה. ומכיוון שאין זה מטבע היוצא בהוצאה בא"י, יש לתת ג' מטבעות של חצאי שקלים.

יז. ויש נוהגים לתת שווי של מחצית השקל של תורה, שהוא שווי של 9.6 גרם כסף, וכן מנהג רוב הספרדים. ואף הנוהגים שיעור זה, לילדים די בנתינת שלשה חצאי שקלים.

[ערך הכסף הטהור משתנה כל הזמן, ויש המחשבים זאת בתוספת מע"מ (בשנה זו כ-43 ₪) ויש שלא (כ-37 ₪). ניתן להתעדכן מהו ערך הכסף בקו בית ההוראה, שלווחה 84].

יח. קטן פחות מגיל י"ג אינו חייב במחצית השקל, אך המנהג לתת אף בעד בניו הקטנים, ואף לעוברים. רבים נוהגים לתת גם עבור **נשים ובנות**.

יט. קטן שאביו נתן עבורו מחצית השקל שוב אין מפסיק לתת בשנים הבאות. **נשים ובנות** שנתנו עבורן מחצית השקל יש להסתפק אם אפשר להפסיק לתת. ולכאורה נראה שבאופן שאין חשש של נדרי צדקה [ומועיל לזה מסירת מודעה בער"ה, או שלא היה דעתו לנהוג כן לעולם ולא נהג בזה ג"פ], אפשר להפסיק.

כ. מחצית השקל יש לתת לעניים [או לצרכי בית הכנסת].

כא. מחצית השקל אינו ניתן מכספי מעשר.

דיני פורים המשולש

השנה פורים דמוקפין חל בשבת ('פורים המשולש'), ולפיכך ישנם דינים רבים שאינם כשאר שנים. תחילה יובאו הדינים המיוחדים לשנה זו בערים המוקפות, ולאחמ"כ יובאו הדינים הנוהגים בכל השנים, וגם בשנה זו [דין מוקף הנמצא במקום פרוז ולהיפך בשנה זו, יובאו בעמ' ו].

זמן מצוות הפורים במוקפין [ירושלים]

יום שישי, י"ד אדר:

כב. קוראים מגילה ונותנים מתנות לאביונים [ולובשים בגדי שבת], אבל לא אומרים "על הנסים" [טעה ואמר "על הנסים" - אינו חוזר]. ביום זה אין קריאת התורה [אלא אומרים ח"ק לאחר חזרת הש"ץ, וקוראים את המגילה].

כג. כוונה בברכת 'שהחיינו': בברכת 'שהחיינו' ביום פורים [לאשכנזים] יכוונו המברך והציבור גם על מצוות מתנות לאביונים שיקיימו בהמשך היום. ויש נוהגים לכוון לפטור גם את המצוות שיקיימו ביום ראשון - משלוח מנות וסעודת פורים. **ולספרדים**, יש פוסקים שכתבו שיכוונו כן בברכת 'שהחיינו' בלילה, ולהלכה אין צריך לכוון בלילה.

כד. משלוח מנות ביום ו': יש מדקדקין לתת משלוח מנות אחד גם ביום שישי [לחוש לדעת הכנה"ג (סי' תרצה) והחזו"א (או"ח סי' קנה סק"ב) שזמן משלוח מנות הוא ביום ו', וכ"כ בכה"ח (סי' תרפח ס"ק לח)].

כה. סעודת פורים ביום ו': ביום שישי לא עורכים סעודת פורים (כדעת רוב הראשונים, וכ"פ השו"ע סי' תרפח ס"ו), ויש יחידים החוששים לדעות שיש לערוך סעודה ביום זה [אך בליל ו' ודאי ל"צ להחמיר] (דעת המאירי, הובאה בכה"ח שם ס"ק מה). ולכתחילה יש לעשותה **קודם חצות**, ולא יאכל הרבה יותר מרגילותו ביום חול.

כו. עשיית מלאכה ביום ו': מן הדין מותר לעשות מלאכה ביום שישי, אך נהגו שלא לעשות בו מלאכה.

אמנם מלאכות לצורך פורים או לצורך שבת [כגון גזיזת ציפורניים, תספורת, וכביסה כשהיא לצורך פורים או שבת], וכן שאר המלאכות המותרות בפורים (ראה להלן סע' קכו-קל) - מותרות.

שבת קודש, ט"ו אדר:

כז. אומרים "על הנסים". ובקריאת התורה מוציאים שני ספרים - בראשון קוראים פרשת השבוע, ובשני "ויבא עמלק".

כמו כן, **שואלים ודורשים בעניינו של יום**, בהלכות פורים וענייני המגילה (דין זה שייך דווקא השנה, אך בשנה רגילה מקיימים דין זה ע"י קריאת המגילה).

כח. שיר של יום (לנוסח אשכנז): אומרים רק "מזמור שיר ליום השבת". והספרדים והחסידים מוסיפים לומר גם שיר של יום פורים [והוא מזמור כ"ב בתהלים].

כט. סעודת פורים בשבת: יש מהדרין להוסיף בשבת מאכל מיוחד לכבוד פורים, וכן להוסיף מהרגיל בשתיית יין (לחוש לשיטת המהרלב"ח (הובאה במשנ"ב שם ס"ק יח, ועי' שעה"צ ס"ק ל, ובכה"ח ס"ק מה) שזמן סעודת פורים הוא בשבת).

ל. משלוח מנות בשבת: יש מהדרין לתת משלוח מנות [אחד] בשבת זו (לחוש לדעת המהרלב"ח שם, ובעניין נתינת מתנות בשבת ויו"ט עי' ביצה יד; סי' תקטז, והתבאר באזמרה לשמך גיליון 81).

לא. ברכת שהחיינו בשבת: יש מהדרין לברך שהחיינו בשבת על בגד או פרי חדש (לחוש לשיטת המאירי שיש ברכה על עיצומו של יום, ועי' בה"ל ריש סי' תרצב).

לב. טלטול המגילה בשבת: יש מחמירים שלא לטלטל את המגילה בשבת (פר"ח סי' תרפח סק"ו, כה"ח סי' שח ס"ק מח) אך להלכה אינה מוקצה (עי' משנ"ב סי' תרפח ס"ק יח, סי' שח ס"ק כב).

לג. במוצאי שבת מתפללים מעריב כרגיל כבכל מוצאי שבת [ואומרים "ויהי נועם, ואתה קדוש" כרגיל].

לד. סעודה במוצ"ש: ראוי לשמוח ולהרבות קצת בסעודה במוצאי שבת, ויכוון גם למלווה מלכה [ונכדין ליל פורים בכל שנה (ראה להלן סע' עט)]. אך יל"ע האם דין זה שייך גם בפורים המשולש, שהרי אינו יום טוב בעצם, והשמחה בו היא בתשלומין].

יום ראשון, ט"ז אדר:

לה. אוכלים סעודת פורים, שולחים משלוח מנות [ולובשים בגדי שבת], ואין אומרים "על הנסים" בתפילות ובברכת המזון [ויש מדקדקים לומר בסוף ברכת המזון "הרחמן הוא יעשה לנו נסים וכו', בימי מרדכי וכו' (עי' כה"ח סי' תרפח ס"ק מח)].

דין הפרזים ביום א'

מו. דיני פורים נוהגים בפרזים רק ביום שישי [ולא צריך לעשות ביום א' משתה ושמחה, כמבואר להלן סע' קמט], אך המנהג שלא לומר תחנון ו"למנצח" גם ביום ראשון.

דיני פורים הנוהגים בכל השנים [וגם בשנה זו]

דיני ליל פורים [וראה לקמן סע' עט-פ דינים נוספים]

מז. כתב המשנ"ב (סי' תרצה סק"ג) "כתבו האחרונים דנכון ללבוש בגדי שבת מבערב, וימצא אח"כ בביתו נרות דולקות ושולחן ערוך ומטה מוצעת". וכהיום שיש תאורת חשמל, רבים אינם מקפידים להדליק נרות בפורים.

מח. סדר תפילת ערבית וקריאת המגילה לבני אשכנז: מזכירים "על הנסים". לאחר תפילת שמו"ע אומר הש"ץ קדיש תתקבל, וקוראים המגילה. לאחר הקריאה אומרים "ואתה קדוש", ואח"כ אומר הש"ץ קדיש שלם בלי 'תתקבל', ו"עלינו לשבח".

"על הנסים" בתפילה

מט. אומרים "על הנסים" בשלוש התפילות של פורים.

נ. שכח לאומר: אם נזכר קודם שאמר שם השם בחתימת הברכה חוזר ל"על הנסים", ואם הזכיר שם השם של החתימה מסיים ואינו חוזר, וקודם "יהיו לרצון" שאומרים אחרי "אלוקי נצור" יאמר דרך בקשה "הרחמן [הוא] יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי ואסתר וכו'". אם כבר סיים את התפילה, אינו חוזר.

נא. הנוהג פורים בשני הימים מחמת ספק [כגון בערים שהן ספק מוקפות חומה, וכן בהולך ממקום למקום באופן שמתחייב מספק] – פסק המשנ"ב (סי' תרפח סק"ז, סי' תרצג סק"ו) שמזכיר "על הנסים", אך בכף החיים (סי' תרפח סק"ג, סי' תרצג סק"ז) הביא בשם האריז"ל והבא"ח (פ' תצווה) שלא להזכיר. ולמעשה נוהגים שלא להזכיר (לוח א"י).

אכילה קודם קריאת המגילה

נב. אסור לאכול לפני קריאת המגילה [בין בלילה ובין ביום], ואף טעימה אסורה. לצורך גדול, וכגון חולה קצת או מי שהתענית קשה לו, מותרת טעימה.

לו. עשיית מלאכה ביום זה מותרת [כמובן יש להיזהר שלא יימשך במלאכתו ויפסיד סעודת פורים].

לז. מתנות לאביונים ביום א': י"א שמי שלא קיים את החיוב של מתנות לאביונים ביום שישי, ייתן עכ"פ מתנות לאביונים ביום ראשון.

דין קריאת המגילה במוקפין [ירושלים] במניין

לח. לכתחילה יש להקפיד לקרוא את המגילה במניין [מפני שהשנה, קריאת המגילה בירושלים אינה בזמנה] (בעה"מ פ"ק דמגילה, רא"ש שם סי' ו, שבולי הלקט סי' קצה, ובראשונים במגילה ה', ובמשנ"ב סי' תרצ ס"ק סא, ובשעה"צ ס"ק נט).

לט. גם נשים ונערות שבכל שנה קוראים לפנין ביחידות, השנה תלכנה לבית הכנסת לשמוע קריאת מגילה. אמנם לא צריך שיהיה שם עשרה גברים, אלא די גם בעשר נשים.

מ. כמו כן חולה שאינו יכול להגיע לבית הכנסת, יאסוף עוד תשעה אנשים לביתו [אפי' אם הם כבר שמעו קריאת מגילה], כדי שקריאת המגילה תהיה בפני עשרה.

מא. באופנים הנ"ל, אם אין אפשרות לאסוף עשרה אנשים, יש להקל שיכול לקרוא מגילה בברכה, ויברך לפניו, אבל לא יברך לאחריה "הרב את ריבנו" [וכדין הקורא ביחיד בשאר שנים, ראה להלן סע' עה] (רש"י מגילה ה', עי' מרומי שדה וראש יוסף שם, חמד משה סי' תרצ ס"ק ת, או"ש פ"א מהל' מגילה שהוכיח כן בירושלמי, חזו"א או"ח סי' קנה ס"ק ב בדעת הרמב"ם, ועי' תמים דעים לראב"ד סי' קפ).

מנהג ערים המסופקות בפורים המשולש

מב. הנוהגים בכל שנה שני ימי פורים מחמת הספק [ובכללם גם מתושבי ב"ב הנוהגים לחשוש ליום ט"ו], השנה יקיימו את כל מצוות היום ביום שישי, ולא יאמרו "על הנסים" בשבת (ראה להלן סע' נא דין ספק על הנסים).

מג. יש מדקדקים להוסיף בשבת מאכל מיוחד לכבוד פורים, וכן להוסיף יותר מהרגיל בשתיית יין (לחוש לשיטות שזמן סעודת פורים הוא בשבת).

מד. טוב לקיים שנית סעודת פורים ומשלוח מנות ביום ראשון.

מה. מותר לעשות מלאכה ביום ראשון ואין אומרים תחנון ו"למנצח".

'שהחיינו' בלילה, ולהלכה אין צריך לכוון בלילה.
פרטי דין זה בשנה זו, התבאר לעיל סעי' כג.

סג. כשהקורא כבר יצא ידי חובה: אם השומעים אינם יודעים לברך - יברך הקורא, **ואם הם יודעים לברך - לכתחילה יברכו השומעים**, ואחד יכול לברך ולהוציא את כולם ידי חובת הברכה.

סד. הקורא לנשים [לאחר שכבר יצא ידי חובה] **תברכה הן 'לשמוע מקרא מגילה'**. ואפשר שאחת מהן תברך ותוציא את כולן, ואין עדיפות בזה. ויש נוהגים שהקורא מברך עבורן **'לשמוע מקרא מגילה'**.

לספרדים - הדין כנ"ל, אך נוסח הברכה הוא **"על מקרא מגילה"** כבקריאה לגברים. ויש הנוהגות שלא תברכנה כלל וגם לא יברכו להן.

סה. המאחר לקריאת המגילה, ולא שמע את הפרקים הראשונים, **יכול לברך על המגילה בעצמו [אף שיש לו רק חומש]**, ויקרא מתוך חומש עד שישתווה עם הבעל קורא. ובתנאי שלא יצטרך לקרוא בעצמו יותר מחצי מהמגילה [במילים (סיי' תרצ)] [ובכל האופנים שקורא לעצמו, יקפיד להשמיע לאזניו (כדלהלן סעי' סט)], אך ייזהר שאחרים לא ישמעוהו שלא לבטל כוונתו].

סו. המאחר לקריאת המגילה והגיע לאחר שהתחילו את הברכות, יש להסתפק האם יברך ואח"כ ישלים את הפסוקים עד שישתווה לבעל קורא או שימתין עם הברכה **עד מקום שיוכל לברך - כגון בהכאת המן, ואף שהוא בין הפרקים ובאמצע הקריאה - יברך שם**. ונראה שאפשרות שניה עדיפה.

דיני קריאת ושמיעת המגילה

[ראה הלכות נוספות באופן הקריאה בסוף הגיליון]

סז. אסור לדבר משעה שמתחילים לברך את ברכות המגילה, **עד סיום הברכה שלאחר המגילה**.

סח. צריך השומע לשמוע כל תיבה ותיבה מפי הקורא, ואם חיסר תיבה אחת לא יצא. **ולכן אם חסר תיבה אחת שלא שמע, ישלים בעצמו אף מתוך החומש**, עד שיגיע למקום שהקורא אוחז בו, ואפילו קרא הרבה מן החומש, **כל ששמע את רוב המגילה מהבעל קורא יצא**.

סט. הקורא את המגילה צריך להשמיע לאוזנו, ואם לא השמיע לאוזנו יש אומרים שלא יצא ידי חובתו, אך להלכה **לא יחזור**.

ע. דיבר השומע באמצע קריאת המגילה, אם שמע את כל התיבות - יש להקל שאינו חוזר, אבל אם קרא את המגילה מתוך חומש בגלל שחלם או

נג. הגדרת 'טעימה היא - אכילת פת ומזונות עד כביצה, ופירות וירקות וחטיפים שאינם מיני דגן אפי' הרבה. שתיית משקאות שאינם אלכוהוליים אפי' הרבה דינה כטעימה, **ושתיית מים יש להקל אף שלא לצורך גדול**, אך אסור **לשתות יין או שאר משקאות אלכוהוליים** יותר מכביצה.

נד. חולה שטעימה אינה מספיקה לו, יעמיד שומר שיזכיר לו לקרוא את המגילה ויכול לאכול.

נה. דינים אלו אמורים הן לגברים והן לנשים. אמנם יש לדעת שמצוי אצל נשים שיש להן צורך גדול [וכגון ששומעות מאוחר, מטפלות בילדים וכו'], ובמקום הצורך מותר להן לטעום אך לא לאכול.

קריאת המגילה בלילה וביום

נו. הכל חייבים בקריאת המגילה, אחד האנשים ואחד הנשים, ואע"פ שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא נשים חייבות, שאף הן היו באותו הנס.

נז. זמן קריאת המגילה, בלילה - מצאת הכוכבים עד עלות השחר [השני], **וביום** - מנץ החמה עד שקיעת החמה, ובדיעבד אם קראו מעלות השחר [השני] - יצא.

דיני הברכות שלפני הקריאה

נח. קודם שמתחיל הקורא לברך פושט כל המגילה וכופלה דף על דף, ודווקא כשקורא בציבור, והשומעים אין צריכים לפשוט.

נט. הקורא את המגילה צריך לכוון לצאת ידי חובה. ואם קורא בציבור, **צריך לכוון להוציא ידי חובה את השומעים, והשומעים צריכים לכוון לצאת**.

ס. ברכות המגילה נאמרות בעמידה, וגם השומעים צריכים לעמוד [ויש מהספרדים הנוהגים שהשומעים יושבים בברכות]. הקורא את המגילה בציבור צריך לעמוד, והשומעים יכולים לשבת. הקורא את המגילה לפחות מעשרה אנשים יכול לשבת, **והקורא לנשים אפי' יותר מעשר דינו כקורא ליחיד שיכול לשבת**.

סא. הקורא את המגילה מברך שלש ברכות: 'על מקרא מגילה', 'שעשה נסים', ו'שהחיינו'. **הספרדים** נוהגים לברך 'שהחיינו' רק בקריאת הלילה, **והאשכנזים** מברכים 'שהחיינו' אף בקריאת היום [ספרדי המתפלל אצל אשכנזים מותר לו לענות אמן על ברכת 'שהחיינו', ואין זה הפסק, ואף שבחלק מהמגילות אין 'עמוד', אין זה מעכב].

סב. בברכת 'שהחיינו' ביום פורים [לאשכנזים] **יכוונו המברך והציבור גם על שאר מצוות היום** - משלוח מנות, סעודת פורים [ומתנות לאביונים]. ולספרדים, יש פוסקים שכתבו שיכוונו כן בברכת

פ. יש נוהגים לאכול **זרעונים** בליל פורים [ומשום כך יש נוהגים בליל פורים לאכול אוזני המן ממולאים בפרג. ויש נוהגים לאכול ארבעס (חומוס) או אורז].

שחרית של פורים

פא. ביום הפורים בשחרית משכימים להתפלל, ומזכירים "על הנסים" בשמו"ע. לאחר חזרת הש"ץ אומרים חצי קדיש, ומוציאים **ספר תורה** [ובשנה זו המוקפים קוראים "ויבא עמלק" רק בשבת] וקוראים שלשה עולים בפרשת "ויבא עמלק" [מנהג **הספרדים** לכפול את הפס' האחרון, והאשכנזים לא נהגו לכופלו], ולאחר הקריאה אומרים חצי קדיש, ומחזירים הס"ת למקומו, ומיד לאחר מכן קוראים את המגילה [מנהג הספרדים שלא להחזיר את הס"ת עד לאחר קדיש תתקבל שלאחר קריאת המגילה].

פב. אין חולצים התפילין בשחרית עד לאחר קריאת המגילה (משנ"ב סי' תרצג ס"ק ו).

פג. י"א שכשקוראים במגילה "ליהודים היתה אורה וכו' ויקר" ימשמש בתפילין של יד ושל ראש וינשקם (בא"ח וכה"ח סי' תרצ).

פד. לנוסח **אשכנז** אומרים **בשיר של יום רק** **מזמור כ"ב בתהילים, וטוב לומר קודם אמירתו "היום יום פלוני בשבת"** [אך לא יאמרו 'שבו היו הלוויים אומרים וכו'. ואף הספרדים והחסידים האומרים גם שיר של יום הרגיל, לא יאמרו 'שבו היו הלוויים אומרים וכו']. **והמוקפים יאמרו ביום ו' שיר של יום שישי כרגיל.**

מצוות היום

פה. ביום הפורים יש לקיים את מצוות היום, שהם מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, וסעודת פורים. ודיניהם יבוארו להלן.

פו. לפני קריאת המגילה אסור לאכול כמו שנתבאר לעיל, **ולפני שאר מצוות היום יש שסוברים שאסור לאכול.**

מתנות לאביונים

פז. חייב כל אדם מישראל איש ואישה לתת **שתי מתנות לשני אביונים**, דהיינו מתנה אחת לכל עני.

פח. אין לתת מתנות לאביונים **מכספי מעשר**, אבל מה שמוסיף יותר מהשיעור של החיוב יכול לתת ממעשרות.

פט. **העיקר להלכה הוא ששיעור מתנות לאביונים הוא פרוטה** [יוצא יד"ח ב-10 אגורות], **ויש אומרים שבזמננו** [שאין בפרוטה אחת חשיבות וא"א לקנות בה דברים] **צריך יותר מזה, ומסתבר שבשקל אחד יוצא ידי חובה לשיטה זו, וי"א**

איחר ותוך כדי שמע את הבעל קורא - לא יצא ידי חובה, כי זה קריאה למפרע, לכן צריך להגיע עד היכן שהבעל קורא אוחז.

עא. 'חלם' בשעת קריאת המגילה, אם שומע את הקריאה עם מגילה [או חומש] לפניו **ויודע במשך כל הזמן שחלם היכן אוחז הקורא במגילה, נחשב ששמע ויצא ידי חובה. ואם לא יודע**, עליו להשלים מהמגילה שלפניו [או ממגילה שבחומש] מהמקום שחלם עד היכן שאוחז הקורא.

עב. **המסתפק אם דילג מילה או שלא שמע מילה**, בקריאת היום צריך לחזור ולשמוע כיון שהוא ספק מדברי קבלה, אבל בלילה יש מקום להקל משום ספק דרבנן.

עג. **מי שיש בידו מגילה כשרה יכול לקרוא בפיו עם הבעל קורא, אך עדיף שישמע מהבעל קורא בשתיקה**, ורק אם החסיר מילה שלא שמע יקרא בעצמו מהמגילה שלפניו [עד שישתווה עם הבעל קורא] [ועיין סי' תרצ ס"ק יג, וסי' תרפט ס"ק ה בטעם הדבר שעדיף שישמע מהבעל קורא ולא יקרא בפיו].

עד. **מי שיש לו חומש לא יקרא עם הבעל קורא** [אף לא בלחש], **אלא ישמע את הקריאה מהבעל קורא.**

דיני הברכות שלאחר הקריאה

עה. לאחר קריאת המגילה מברכים **ברכת "הרב את ריבנו" בלילה וביום**, ומברכים אותה לאחר שגלל את המגילה. ברכה זו מברכים דווקא כשקוראים בציבור, אך הקורא ביחיד נחלקו הפוסקים אם מברך, **ולהלכה אין מברכין אותה ביחיד. הקורא לנשים, אף שהן רבות - דינן כיחיד** [והמיקל לברך, אין למחות בידו, ובפרט בעשר נשים].

עו. בלילה, לאחר ברכת "הרב את ריבנו", אומרים **"אשר הניא"**, וגם יחיד אומרה. ביום אין אומרים "אשר הניא". ואומרים **"שושנת יעקב"**, בלילה וביום [הספרדים אינם אומרים כלל 'אשר הניא' ו'שושנת יעקב', אלא רק "ארור המן, ברוך מרדכי וכו'"], ונוהגים לכפול ג' פעמים].

דיני נגיעה במגילה

עז. טוב להחמיר ליטול ידיו לפני שנוגע במגילה.

עח. אם באמצע סעודת פת נגע במגילה ורוצה להמשיך באכילת פת, יש מחמירים ליטול ידיים פעם נוספת ללא ברכה.

דיני סעודת ליל פורים

עט. מצוה לשמוח ולהרבות קצת בסעודה בליל פורים [ודין מוקפין בשנה זו, ראה לעיל סע' לד].

קיומיים, לו ולבני ביתו למשך החודש, הרי הוא בגדר עני.

ק. אפשר לקיים מצות מתנות לאביונים בנתינה לבחור ישיבה שההורים/הישיבה לא מספקים לו את הדברים הנצרכים שיש לשאר הבחורים.

מתנות לאביונים בנתינה לת"ת של ישיבה

קא. בת"ת של ישיבה מקיימים מצות צדקה בהידור של החזקת עניים ת"ח, אך אין מקיימים בה מצות מתנות לאביונים כיון שלא מחלקים את הכסף לעניים בפורים עצמו.

קב. בחורים האוספים כסף לת"ת אינם רשאים ליטול אחוזים לעצמם ללא רשות מהנהלת הישיבה. ואף לגבי הוצאותיהם – יש לפעול לפי הוראות הנהלת הישיבה.

מתנות לאביונים ע"י אמצעים בנקאיים

קג. מתנות לאביונים ע"י שיק, רק אם העני פודה את השיק בו ביום [ויכול למשוך את הכסף] יוצאים יד"ח, ואם לא - לא.

קד. מתנות לאביונים ע"י העברה בנקאית, רק אם העני יקבל את הכסף לחשבונו [ואף יכול למשכו] ביום הפורים.

קה. בנתינת מתנות לאביונים בכרטיס אשראי לא יוצאים יד"ח, כיון שהעניים לא מקבלים את הכסף בפורים עצמו. אך יש קופות צדקה המזכות לכל התורמים להם - ע"י שקים דחויים או ע"י אשראי - כסף מזומן, ואותו נותנים לעניים בו ביום, ובזה יוצאים יד"ח.

משלוח מנות

קו. חייב כל אדם לשלוח לחבירו משלוח מנות אחד שיש בתוכו שני מיני מאכלים, או שני מיני משקים, או מאכל אחד ומשקה אחד.

קז. משלוח מנות צריך לתת דווקא מיני מאכל או משקה, ולא בגדים וחפצים. ובבשר חי שאינו מבושל, נחלקו הפוסקים אם יוצאים בו ידי חובה, ולכן יש להקפיד לתת מאכל שראוי לאוכלו כמות שהוא.

קח. שתי חתיכות בשר משני טעמים שונים, כגון מבושל וצלוי נחשבים לשני מינים למשלוח מנות. אך אם הותך בשר אחד לשתי חתיכות, יש לחוש שהן נחשבות למנה אחת (אמנם ע"י ראש יוסף מגילה ז).

קט. שני מיני חטיפים נחשבים לשתי מנות.

שצריך שיעור שיוכל העני לקבל ממנו הנאה חשובה [בין 10 ש"ל - 50 ש"ל].

צ. יש לדאוג שהכסף יגיע ליד העני בפורים, ואם אין אפשרות יש לזכות בו ביום לעני את שווי הסכום שנתן, ויודיע לעני שזיכו לו [והזוכה עבור העני אין צריך לדעת עבור מי מזכה, רק שיגביה ויאמר שמתכוון לזכות עבור מי שרוצים לזכות לו].

צא. כשגבאי צדקה אוספים עבור האביונים, אין צורך שאותו הכסף שניתן עבור העני יגיע לידיו ואפשר להחליפו בכסף אחר.

צב. אפשר לתת לגבאי צדקה שטר כסף אחד [כגון 100 ש"ל] ולומר שנותן מתנות לאביונים עבורו ועבור כל בני ביתו (וראה להלן האופן המהודר). כמו כן אפשר לתת שטר אחד לגבאי צדקה ולומר שהוא עבור שני אביונים [כגון אם הגבאי אוסף עבור שני אביונים, ואם אוסף עבור חמישה אביונים יכול גם כן לומר שיהיה עבור שני אביונים מתוך החמישה, כדי שתהיה מתנה חשובה לכל אחד מהם].

צג. אפשר לתת כסף לגבאי לפני פורים בתורת פיקדון, והוא ייתן אותו לעני בפורים.

צד. מתנות לאביונים ניתן לתת בכסף או במאכל, אבל לא בבגדים או בחפצים וכדו'.

צה. לדעת רוב הפוסקים נשים חייבות במתנות לאביונים, אך יש להסתפק אם מספיק שהבעל מוסיף סכום נוסף בשיעור מתנות לאביונים ומתכוון שיהיה עבור אשתו, או שצריך לזכות לה את הכסף על ידי אחר לפני שנותנו לעני [והאופן המהודר הוא שייתן לגבאי שיגביה ויזכה עבור אשתו].

צו. נחלקו האחרונים האם חובה לחנך ילדים שהגיעו לגיל חינוך למצוות מתנות לאביונים. ובחורים, אף שסמוכים על שולחן אביהם, חייבים.

צז. בכל שנה - לכתחילה בן כרך ייתן לעני שהוא בן כרך, ובן פרזים ייתן לעני שהוא בן פרזים. ובשנה זו, שכולם נותנים מתנות לאביונים ביום שיש, פרוז יכול לתת לעני מוקף [ולהיפך], אע"פ שהמוקף לא אוכל סעודת פורים באותו יום.

צח. יש הסוברים (ספר מקור חיים לבעל החוו"י סי' תרצד) שיש לתת מתנות לאביונים דוקא לאביון ולא לעני, והחילוק בין עני לאביון, פירש רש"י (ב"מ קיא:), 'אביון - מעונה מעני, ולשון אביון - האובה ואינו משיג מה שנפשו מתאוה לכל טוב וכו'. ומ"מ להלכה נראה שאף דכתיב קרא ומתנות לאביונים, נראה שאביון לאו דוקא, וה"ה עני.

צט. גדר עני הוא "עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוח" (וי"ד סי' רנג ס"ב), והכוונה שתהיה לו הכנסה קבועה. ומי שאין לו לשנה הקרובה משכורת מסודרת המספיקה לצרכים

למקבל שהכלי טבול, ואופן זה עדיף מאשר שיטבול וישתמש בעצמו פעם אחת].

ק"ז. אבל אם מניח על הכלי [אפי' בהפסק של נייר] **דבר חשוב** [כגון דג מבושל, עוגה וכד'] – חשיב שימוש בכלי **וצריך לטבולו** [אמנם אם מניח בכלי דברים שאינם צריכים לכלי, וכגון שמניח על הצלחת **חבילות** ממתקים וכד' - אין צריך לטבול את הכלי].

האם יוצאים ידי חובת משלוח מנות כשמחזיר משלוח מנות לחברו

איתא בגמ' (מגילה ז'): "אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי". ונחלקו רש"י והר"ן בפירוש דברי הגמ': לדעת רש"י - 'זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו, ובשניה סועד חברו עמו'. ולדעת הר"ן - 'שלא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחברו ולהשאיר לעצמו והיו שולחין כל סעודתן זה לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים משלוח מנות'.

ובאר הט"ז (סי' תרצה ס"ק ה) שטעמו של רש"י שלא באר כהר"ן כי סובר שכשאדם מחזיר לחברו משלוח מנות אחר שקבל ממנו, לא מקיים מצות משלוח מנות, ע"ש באורו. ונראה שטעמו של רש"י שסבר שהוא כעין פירעון חוב, כמבואר בב"ב קמה לגבי שושבינות שנחשב פירעון חוב, וה"נ כיון שחברו שלח לו ומקובל ששולח בחזרה, אינו יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות.

ולהלכה פסק השו"ע (שם סעי' ד) כדעת הר"ן, ובשעה"צ (שם ס"ק כט) כתב שלא העתיק את דברי הט"ז, כי להלכה אין חוששים לשיטת רש"י.

ק"ח. המחזיר משלוח מנות למי שכבר קיבל ממנו, אף שיש המחמירים שלא יוצא ידי חובה, להלכה נפסק שיוצא בכך ידי חובה [וכמו שנתבאר].

דינים נוספים

ק"ט. שני בחורי ישיבה יכולים להחליף את ארוחתם זה עם זה, ויוצאים בזה ידי חובת משלוח מנות.

ק"כ. אפשר לתת משלוח מנות גדול לאדם שהוא בגדר **עני**, ולכוון שחצי ממנו יהיה למשלוח מנות וחציו האחר יהיה למתנות לאביונים (עי' מהרש"א וטורי אבן מגילה ז, בה"ל סי' תרצה ד"ה או).

קכ"א. משלוח מנות לקטן - יש להסתפק האם אפשר לתת משלוח מנות לילד קטן, האם הוא בגדר 'רעהו', ואף שיש הסוברים שלא יוצאים ידי חובה בנתינת לקטן (בא"ח פ' תצוה), **להלכה נראה שיוצא ידי חובה**, כי אף קטן בכלל 'רעהו' (עי' ערוך השולחן סי' תרצה סעי' יח).

קכ"ב. בן השולח לאביו ולהיפך [כשהוא סמוך על שולחן אביו יש בזה פרטים רבים], **ותלמיד השולח לרבו ולהיפך**, יוצאים בנתינתו זו ידי חובת מצות משלוח מנות, דהוא בכלל 'רעהו'.

ק"י. שני סוגי בקבוקי יין נחשבים שני מינים, וכן **שני סוגי מיצים** [אבל לא מים].

קיא. אין צריך לשלוח שני מינים מברכות שונות, רבים טועים בזה.

קיב. די לתת רביעית יין או רביעית שאר משקים, וכן די לתת פרי אחד או פרוסת עוגה, מפני שכל אלו נחשבים מנה, כפי מה שרגילים לכבד אורח (עי' לקט יושר עמ' קנח, ופרי מגדים סי' תרצה משב"ז סק"ד, ראש יוסף מגילה ז, וא"א לגאון מבוטשאטש). אך עשיר, נכון שיזהר לכתחילה ליתן כפי הראוי לו. וכן נכון שהנותן לעשיר יזהר לכתחילה ליתן כפי הראוי לו (עי' ריטב"א מגילה שם, ובה"ל סי' תרצה).

קיג. לדעת רוב הפוסקים נשים חייבות במשלוח מנות. ולגבי ילדים שהגיעו לגיל חינוך, נחלקו האחרונים אם יש לחנכם לזה. **ובחורים** - אף שסמוכים על שולחן אביהם, יש להחמיר שיתנו משלוח מנות.

משלוח מנות ע"י שליח

קיד. יש מסתפקים אם צריך לשלוח משלוח מנות **דווקא ע"י שליח**, כיון דבקרא כתיב 'ומשלוח מנות' (עיין שו"ת בנין ציון סי' מד, שו"ת האלף לך שלמה או"ח סי' שפג), אך י"א שגם הוא עצמו יכול לתת, ופירשו שהדין של משלוח בא לאפוקי שאין במשלוח מנות מצוה בו יותר מבשלוחו, אך אין צריך לתת דווקא ע"י שליח.

והעיקר להלכה שאין צריך שליח. וגם מי שמחמיר לשלוח שליח, די בשליח שהוא ילד קטן וכדו' אף שילד אינו בר שליחות [החת"ס (גיטין כב): כתב שהיות וכתוב בפסוק 'ומשלוח מנות' - עיקר המצוה היא לתת על ידי שליח, לכן אפשר לשלוח גם ע"י קטן או גוי, כי דווקא במצוה שצריכה להיעשות ע"י האדם בעצמו, צריך שיהיה לשליח כח כמותו, אבל כאן היות שעיקר המצוה לתת על ידי שליח לכן מועיל גם שליח קטן או גוי].

קטו. יש לדון בשולח ע"י שליח, **האם המשלח צריך לברר אם אכן השליח נתן**, מפני שמשלוח מנות נחשב לדברי קבלה שדינם כדאורייתא, ובמילי דאורייתא לא אמרינן 'חזקה שליח עושה שליחותו' (עירובין לב, שו"ת אחיעזר ח"ג סי' עג).

טבילת כלי המשלוח מנות

הנותן כלי לחברו במשלוח מנות, ישנם מקרים שהכלי טעון טבילה וישנם מקרים שאינו טעון טבילה:

קטז. אם מטרתו העיקרית היא נתינת הכלי, והאוכל הוא רק כדי שהכלי יהא יפה ומלא - **פטור מטבילה** כדין כלי סחורה [ואם בכ"ז רוצה לטבולו, יש לו לזכות את הכלי למקבל ע"י אחר, ויודיע

קכג. לכתחילה בן כרך ייתן לבן כרך, ובן פרזים ייתן לבן פרזים.

קכד. הנוהג פורים בשני הימים מחמת ספק [כגון בערים שהן ספק מוקפות חומה, וכן בהולך ממקום למקום באופן שמתחייב מספק] – דעת הפמ"ג (הובא בבה"ל סי' תרצה ד"ה או) **שישלח מנות בשני הימים**, וכן פסק הכף החיים (סי' תרפח אות כג) בשם האריז"ל [ודלא כהפ"ח (הובא בבה"ל) ששולח רק בפורים דפרזים].

פירות שביעית בפורים

קכה. אפשר לתת יין של שביעית כמשלוח מנות, אך אין להחזיר משלוח מנות [למי שכבר שלח לו] יין של שביעית. **ויש להיזהר מאד בפורים שלא לשתות יינות של שביעית שלא הופקרו בזמן הביעור.**

מלאכה בפורים

[דיני מלאכה בפורים בשנה זו בפרזים ובמוקפין –

ראה לעיל סעי' בן, לו, מה]

קכו. נוהגים שלא לעשות מלאכה בפורים, והעושה מלאכה אינו רואה בה סימן ברכה לעולם.

קכז. מלאכה שיש בה שמחה, מלאכה לצורך פורים [ולהלכה בכלל זה כביסה, תספורת ונטילת ציפורניים – ודווקא כשזקוקים להן בפורים], מלאכת מצווה וצרכי רבים – מותרות בפורים.

קכח. סחורה מותרת, ששמחה היא לו, אך ראוי למעט בה.

קכט. מלאכה המותרת בחול המועד ודאי שמוותרת בפורים, שאיסור מלאכה בפורים קל יותר מאיסור מלאכה בחול המועד.

קל. בליל פורים, יש מחלוקת אם נהגו שלא לעשות מלאכה, והמיקל יש לו על מי לסמוך.

סעודת פורים

סעודת פורים בפרזים בערב שבת

קלא. לכתחילה יש לאכול סעודת פורים בערב שבת לפני חצות היום [ועכ"פ להתחיל לפני חצות היום]. מי שלא הספיק קודם חצות – יאכל אחר חצות [ונכון לאכול לפני שעה עשירית, ועכ"פ להתחיל לפני שעה עשירית], ויש להקדים ולהתפלל מנחה לפני כן (סי' תרצה ס"ב, משנ"ב ס"ק י, וכ"ה גם ע"פ הקבלה, עי' כה"ח שם ס"ק כג).

קלב. יש מחברים סעודת פורים וסעודת שבת יחד, אך אין לעשות כן לכתחילה כיון שנכנסים בזה לכמה ספיקות [לעניין הברכות, לעניין אמירת "על הנסים" ו'רצה', וכן לעניין תפילת ערבית (עיין סי' רעא ס"ק כא, וסי' תרצה ס"ק טו)], ועוד שע"פ הקבלה יש

לאכול סעודת שבת אחרי תפילת ערבית (עי' כה"ח סי' רעא ס"ק כב).

קלג. מי שמחבר סעודת פורים ושבת, צריך לעשותו באופן של 'פורס מפה ומקדש' (סי' רעא ס"ו), וכך הוא הסדר:

אחרי תפילת מנחה נוטלים ידיים ואוכלים **סעודת פורים** [ויש להקפיד לאכול בשר ולשתות יין לפני שמקבל שבת].

בין פלג המנחה לזמן הדלקת נרות – בתוך זמן זה מתי שרוצים – **ידליקו נרות שבת** ויקבלו עליהם שבת **ויפסיקו מלאכול** [אם אפשר, יאמרו כאן קבלת שבת], ויביאו לחם משנה **ויפרסו עליו** [ועל כל הפת שעל השולחן] **מפה, ויקדש על הכוס** [ואם אפשר, יקדש סמוך לשקיעה (עי' בה"ל ריש סי' רעא). אם שתה יין בתוך הסעודה, יאמר את נוסח הקידוש הרגיל אך ללא ברכת "בורא פרי הגפן"].

לאחר שתיית כוס הקידוש, המקדש בוצע על הלחם משנה **בלי נטילת ידיים ובלי ברכת 'המוציא'**, ומחלקים לכל המסובים מעט יותר מכביצה פת כדי לקיים מצוות סעודת שבת, ולכל הפחות יאכלו כזית פת כדי שיהיה קידוש במקום סעודה. וישתדלו לאכול גם כזית פת לאחר צאת הכוכבים.

בברכת המזון בגמר הסעודה, יאמרו 'רצה', **ולא יאמרו "על הנסים"**.

תפילת ערבית: לכתחילה יש להתפלל ערבית **לאחר צאה"כ** [ואם לא יוכל להתפלל אז בכוונה, יתפלל לפני כן], ואם אין לו מנין בביתו – **מותר לצאת לבית הכנסת**, ואין התפילה נחשבת הפסק בסעודה (רמ"א סי' קעח ס"ב, משנ"ב ס"ק מז, שעה"צ ס"ק מב, שו"ת זרע אמת ח"ג סי' עט, וכתב שם שלספרדים, אם אפשר, יש להשאיר נשים במקום הסעודה, מדין "הניח מקצת חברים"). **אם לא התפללו בתוך הסעודה, יתפללו לאחר הסעודה.**

קלד. יש להיזהר להוציא קודם כניסת שבת את כל המוקצה שהכניס לבגדיו במשך הפורים.

קלה. אף שאסור לקבוע בער"ש סעודה שאינו רגיל לאכול בימי החול (סי' רמט), נראה שאף אם אכל סעודת פורים בבוקר, **יכול לאכול שוב סעודת פורים נוספת** (עי' תוספת מעש"ר אות ע).

כמו כן נראה שמוקף הנמצא בפרזים ביום ו', אף אם לא התחייב בפורים דפרזים, יכול לאכול סעודת פורים דפרזים בערב שבת.

סעודת פורים במוקפין ביום א'

קלו. כתב הרמ"א (סי' תרצה ס"ב) **וז"ל:** "ורוב הסעודה צריכה להיות ביום ולא כמו שנוהגים לעשות את

בשר בקר בפורים

קמז. י"א שחובה לאכול בשר בקר בפורים (שו"ע סי' תרצו סעי' ז, מג"א ופמ"ג ס"ק טו. וצ"ע מחולין פג דמשמע דאין חיוב. אולם עי' משנ"ב סי' תקכט ס"ק כ שיש חיוב לאכול בשר).

אכילת פת בסעודת פורים

קמח. י"א שחובה לאכול פת בפורים (שו"ת מהרש"ל סי' מח), ויש המקלים בכך, ולכן אם שכח "על הנסים" אינו חוזר, וכנ"ל (עי' מג"א סי' תרצה ס"ק ט, ובמשנ"ב ס"ק טו).

משתה ושמחה בשני הימים

קמט. בשנים רגילות - יש חיוב משתה ושמחה קצת בשני הימים [לבן פרזים ביום ט"ו ולהיפך] אך לא צריך לאכול פת. ולכן בן פרזים צריך לעשות בט"ו קצת משתה ושמחה, ואף ירושלמי חייב לשמוח קצת ביום י"ד. **אך בשנה זו** - אין הפרזים צריכים לעשות משתה ושמחה ביום א' [אמנם, נוהגים שלא לומר תחנון ו"למנצח"].

שכרות בפורים

קנ. לבני אשכנז אין להשתכר בפורים אלא ישתה יותר מכדי הרגלו ויישן, ואף לספרדים שיש חיוב להשתכר - **אין להשתכר אם ע"י זה יזלזל במצוה מן המצוות,** כנטילת ידיים וברכה וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש (חיי אדם כלל קנה סעי' ל, מובא בבה"ל סי' תרצה ד"ה 'עד דלא ידע'). אך המשתכרים בפורים [אף בני אשכנז], אף שע"י מפסידים ברכת המזון וכדו' - יש להם על מה לסמוך.

מקור הדין - איתא בגמ' (מגילה ז'): 'אמר רבא, חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'. והשו"ע (סי' תרצה ס"ב) העתיק דברי הגמרא כלשונה. ובפשטות דעת השו"ע שיש חיוב להשתכר 'עד דלא ידע'. אמנם אם ע"י שתיית היין יגרם שיזלזל במצוות וכנ"ל בחיי אדם - אין להשתכר.

וכתב הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב הט"ו) "ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות". ומלשון הרמב"ם נראה שצריך לשותות כזו כמות של יין שעל ידה ירדם.

אמנם הרמ"א פסק (ע"פ המהר"י ברין שהובא בדרכי משה, והמהרי"ל המצוין ברמ"א הוא ט"ס): **"וי"א דאין צריך להשתכר כ"כ אלא ישתה יותר מלימודו ויישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי".** ובפשטות נראה שכוונתו שישתה יין יותר מכדי הרגלו ועל ידי שישן אינו יודע להבחין בין ארור המן וכו'. **דהיינו שלפי הרמב"ם צריך לשותות כמות יין עד שמתוך היין ירדם, ולפי הרמ"א סגי ששותה יותר מכדי הרגלו והולך לישון ובזה**

הסעודה סמוך לערב ועיקר הסעודה בליל טו". ולפי"ז יש להקפיד שישתו יין ויאכלו בשר ביום קודם השקיעה. **ובפרט בשנה זו, שביליל י"ז אין דיני פורים כלל.**

דיני סעודת פורים הנוהגים בכל השנים [וגם בשנה זו]

קלז. טוב לעסוק מעט בתורה לפני שמתחיל את סעודת היום. סמך לדבר 'ליהודים היתה אורה ושמחה' אורה זו תורה (רמ"א סי' תרצה ס"ב).

קלח. שואלין ודורשין בהלכות פסח ל' יום קודם הפסח, דהיינו ביום פורים עצמו יש להתחיל ללמוד הלכות פסח.

קלט. כתב המשנ"ב (סוסי"תלו) "כל שלשים יום [קודם פסח] צריך לעיין בכל דבר העושה שלא ישאר בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל".

קמ. יש להתפלל **מנחה** בעוד היום גדול, והמנהג לערוך סעודת פורים לאחר מנחה.

קמא. לכתחילה יש לאכול **פת** בסעודת פורים, ויש **לאכול בשר ולשתות יין** בסעודה זו.

קמב. יש נוהגים לאכול כביצה פת בבוקר ולאכול בשר ולשתות יין, ולאחר מכן הולכים לישון כדי לצאת יד"ח 'חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע' (עי' רמ"א סי' תרצה).

שינוי מקום לעניין ברכה בבחורים העוברים מבית לבית:

קמג. בחורים האוספים כסף ועוברים מבית לבית, ודעתם לאכול ולשתות בבתי נוספים - **מברכים רק בבית הראשון שבו אוכלים ושותים, ואינם צריכים לברך מחדש בכל בית,** כיוון שדינם כהולכי דרכים, ויברכו ברכה אחרונה לאחר האכילה והשתייה האחרונה.

"על הנסים" בברכת המזון

קמד. יש להזכיר "על הנסים" בברכת המזון, ואף אם מברך ברכת המזון במוצאי פורים, כיון שאכל כזית פת בפורים - אומר "על הנסים".

קמה. **שכח** לומר "על הנסים" בברכת המזון כיון שיש אומרים שאין חיוב לאכול פת בפורים, אינו חוזר ומברך.

קמו. אם נזכר קודם שאמר "הרחמן הוא יזכנו" יוסיף "הרחמן [הוא] יעשה לנו נסים ונפלאות וכו'" כנ"ל סעי' ג.

קנו. שיכור כלוט [דהיינו שעושה ואינו יודע מה עושה, כרמב"ם הל' מכירה פכ"ט הי"ח, ובחומ"מ סי' רלה סע' כב], דינו כשוטה ופטור מכל המצוות, ואם התפלל או ברך - לא יצא יד"ח וחוזר ומברך [אם עדיין לא עבר שיעור עיכול] (משנ"ב סי' קפה ס"ק ו, סי' צט ס"ק יא, רמב"ם הל' נזירות פ"א הי"ב, עירובין סה).

דיני בן עיר ובן כרך בפורים המשולש

דין ירושלמי המגיע לפרזים

בשנה זו של פורים המשולש, יש לדון מהי שעת החיוב של פורים דמוקפין - האם יום י"ד או יום ט"ו [ויש בזה צדדים נוספים, ויתבאר להלן עמ' טו]. לספק זה יש השלכה על דיני בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר.

על מנת שלא להיכנס לספיקות, צריך לכתחילה להתחייב באחד מימי הפורים באופן וודאי - ועל כן ירושלמי המעוניין לשהות בשבת בפרזים [וממילא ע"י כך אינו מתחייב במוקפין בוודאי], צריך לכתחילה להגיע לפרזים כבר ביום חמישי לפני השקיעה [מפני שרק באופן זה מתחייב בפורים דפרזים באופן וודאי, וכדלהלן].

והוא הדין לבן ערים המסופקות המעוניין לשהות בשבת בפרזים [אולם במקום הצורך יש להקל, מפני שיש בזה כמה ספיקות].

האופן בו ירושלמי שמגיע לפרזים מתחייב בפורים דפרזים באופן וודאי

[ולכך, עליו לקיים את מצוות היום [כולל משלוח מנות וסעודת פורים] ביום ו' מוודאי, וכן לומר "על הנסים"]

א. כדי שירושלמי שמגיע לפרזים ליום י"ד יתחייב בוודאי במצוות היום, צריך שיתקיימו כל ארבעת התנאים דלהלן [אם אחד מהם לא מתקיים - הוא מתחייב רק מספק, וכדלהלן]:

[א] שבשעה שיוצא מירושלים תהיה דעתו להישאר בפרזים לפחות עד עלות השחר של יום י"ד.

[ב] שיגיע לפרזים לפני השקיעה של ליל י"ד.

[ג] שבשקיעה של ליל י"ד [כשנמצא כבר בפרזים] לא נמלך בדעתו, ועדיין דעתו להישאר שם לפחות עד עלות השחר.

[ד] שנשאר בפועל בפרזים עד עלות השחר של י"ד.

האופנים בהם ירושלמי שמגיע לפרזים מתחייב בפורים דפרזים מספק

[ולכך, עליו לקיים משלוח מנות וסעודת פורים ביום ו' מספק, אמנם אינו מזכיר "על הנסים" בתפילה. כמו כן, לכתחילה עליו לדאוג שיתחייב בפורים דמוקפין באופן וודאי, מפני שאם גם בפורים דמוקפין יתחייב רק מספק, יתכן שהוא ביטל מצוות פורים. ובשנה זו הוי

מקיים המצוה. ונפק"מ בין הרמב"ם למהר"י ברין שלרמב"ם אין השינה צריכה להיות ביום, ולפי מהר"י ברין צריכה להיות דוקא ביום. אמנם בדברי המהר"י ברין שהובא בדרכי משה משמע כהרמב"ם, וצ"ע. אכן נראה שביאור דברי הרמ"א הוא כמו שמבואר היטב בדרכי משה הארוך, שם הביא דברי ה'כל בו' (והארחות חיים, פורים אות לח) הסוברים שאין להשתכר כלל, והשכרות הוא איסור גדול ואין לך עבירה גדולה ממנו, אלא ישתה מעט יותר מלימודו, וחייבר דעתם עם דעת מהר"י ברין הנ"ל, ויש כאן שני עניינים - לשתות יותר מלימודו, וכן לישון כדי שע"י השינה לא יבחין בין ארוך המן וכו'. **ואם כן צריך לדעת הרמ"א להקפיד לישון ביום הפורים.**

והנה בכל בו (הלכות פורים סי' מה) שהוא מקורו של הרמ"א כתוב שישתה יותר מלימודו כדי שירבה לשמוח, אבל ברמ"א לא העתיק מילים אלו כי לשיטתו ה'עד דלא ידע' מתקיים ע"י השינה.

ולמעשה האופן המהודר הוא לאכול כביצה פת בבוקר ולאכול בשר ולשתות יין ולישון כדי לצאת ידי חובת "חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע".

ולימוד זכות על המקלים בזה ששותים רק מעט יין ואינם ישנים אחר כך הוא כשיטת רבינו אפרים (הובאה בר"ן מגילה ז) הסובר שאחרי ששחטיה רבה לר' זירא בטלה מצות השתיה [וכ"כ הט"ז (סי' תרצה ס"ק ב) בדעת הרמ"א וכ"כ הפר"ח (שם)], או מטעם החיי"א הנ"ל.

קנא. ההתבשמות היא משתיית יין (רש"י מגילה ז; רמב"ם פ"ב מהל' מגילה הט"ו, אבודרהם סדר תפילת פורים, שו"ע סי' תרצו ס"ז), ואם קשה להתבשם מיין, יתבשם משאר משקאות חריפים.

קנב. נשים וקטנים אינם חייבים בשתיית יין.

דיני שתוי ושיכור לתפילה, ברכת המזון ושאר ברכות בפורים

[בשאר ימות השנה הדין שונה]

קנג. שתוי שיכול לדבר כהוגן מותר לו לכתחילה להתפלל, וכל שכן לומר שאר ברכות (סי' ט).

קנד. אם יכול להתפלל רק ע"י סידור, אם התפלל תפילתו תפילה (עי' שם סעיף ג ומשנ"ב שם ס"ק יז).

קנה. שיכור שאינו יכול לדבר [גם מתוך הסידור] ללא גמגום לפני המלך או אדם נכבד, אסור לו להתפלל, ואפילו בדיעבד לא יצא, וצריך להתפלל שנית אחר שיפוג יינו. ולגבי ברכת המזון, לכתחילה יש לברך ברכת המזון לפני שמגיע למצב זה, אך אם כבר הגיע לשכרות כזו לפני שהספיק לברך, יכול בדיעבד לברך ברכת המזון, ושאר ברכות יכול לברך לכתחילה.

ירושלמי הפטור מפורים דפרזים – דינו במוקפין

ט. **ירושלמי** שהגיע לפרזים ב"ד ביום, על דעת להישאר שם בשבת וכך עשה - פטור מפורים דפרזים וחייב בפורים דמוקפין מספק (הן משום שיתכן שא"א להיפטר מב' הימים, ובשנה זו גם משום הצד שהמחייב של מוקפין הוא ביום י"ד). **ולכן בשנה זו דינו כך: ביום ו' יקרא את המגילה** [בברכה] וייתן מתנות לאביונים ואינו מזכיר "על הנסים". **ובשבת** [אף שהוא בפרזים], אם יכול ישמע קרה"ת של מוקפין, וילמד מעניינו של יום, אך לא יזכיר "על הנסים". **וביום א' יקיים מספק מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות** [דין זה אמור אפי' אם חזר במוצ"ש או ביום א' לירושלים].

[**אבל אין לעשות כן**, משום שיש שיטות שהפסיד לגמרי מצות פורים, וכדלהלן סע' יד].

י. **ירושלמי** שהגיע לפרזים ב"ד ביום, על דעת לחזור לירושלים לפני שבת, וכך עשה [וה"ה אם התעכב מחמת סיבת אונס בשבת בפרזים] - פטור מפורים דפרזים וחייב בוודאי בפורים דמוקפין [ובמקרה הנ"ל שהתעכב, אם נשאר בפרזים עד יום א' - יכול לקיים את מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות אף בפרזים, אך לכתחילה ייתן משלוח מנות לאדם ירושלמי].

ירושלמי שהתחייב בפורים דפרזים – דינו במוקפין

יא. **ירושלמי** שהגיע לפרזים במהלך ליל י"ד, או לפניו [וממילא נמצא שהתחייב בפורים דפרזים מספק או אפי' בוודאי], **וחוזר לירושלים לשבת** - מעיקר הדין חייב בפורים דמוקפין (כיון שנראה עיקר שהמחייב של מוקפין הוא יום ט"ו), ולכן יאמר "על הנסים" בשבת, וביום א' יקיים מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות.

יב. **ירושלמי** שהגיע לפרזים לפני ליל י"ד, ונשאר בשבת בפרזים, וחזר לירושלים במוצ"ש או ביום א' - התחייב בוודאי בפרזים, ונפטר בוודאי ממוקפין.

יג. **ירושלמי** שהגיע לפרזים במהלך ליל י"ד, ונשאר בשבת בפרזים, וחזר לירושלים במוצ"ש או ביום א' - התחייב מספק בפרזים, וכן מתחייב מספק במוקפין (הן משום שיתכן שאי אפשר להיפטר משני הימים, והשנה גם משום הצד שהמחייב של מוקפין הוא ביום י"ד) - ולכן בשנה זו עליו לקיים מספק את כל מצוות היום ביום ו', וכן לקיים ביום א' מספק מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות, אך לא יזכיר "על הנסים" בכל ימי הפורים.

האופנים בהם ירושלמי לא מתחייב כלל במצות הפורים

יד. **ירושלמי** שהגיע לפרזים לאחר עלות השחר של יום י"ד וכוונתו לגור שם בקביעות - אף שבכל שנה נפטר משני ימי הפורים, בשנה זו יתכן שהוא וחייב בפורים דמוקפין מספק (וכפי האמור בהקדמה

אומר שלכתחילה עליו לחזור ולשהות בירושלים בשבת, מפני שע"כ יתחייב בוודאות באחד מימי

הפורים ממ"ג, ויבואר להלן עמ' טו]

ב. אם הגיע לפרזים בליל י"ד אחרי השקיעה על דעת להישאר שם לפחות עד עלה"ש.

ג. אם בשעה שיצא מביתו בליל י"ד [או לפני] היה בדעתו לחזור לירושלים עוד באותו הלילה קודם עלה"ש [אפי' אם הגיע לפרזים לפני השקיעה], ולבסוף נמלך והחליט מרצונו להישאר בפרזים עד לאחר עלה"ש [ואפי' שכבר בזמן השקיעה נמלך והחליט להישאר בפרזים].

[ונראה שאף אם החליט להישאר בפרזים מחמת סיבת אונס, יש להחמיר שמתחייב מספק. אך אם התעכב מחמת אונס (וכגון שהמתין למונית שהיתה אמורה להגיע לפני עלה"ש, ולא הגיעה) פטור, וכדלהלן סע' ז].

ד. אם הגיע לפרזים לפני ליל י"ד על דעת להישאר שם עד לאחר עלות השחר, ולבסוף נמלך ויצא מהפרזים לפני עלות השחר [ובאופן זה, לכתחילה ייתן משלוח מנות לבן פרזים].

האופנים בהם ירושלמי שמגיע לפרזים אינו מתחייב כלל בפורים דפרזים

[ולכן, לכתחילה עליו לדאוג שיתחייב בפורים דמוקפין באופן וודאי, מפני שאם יתחייב רק מספק בפורים דמוקפין, יתכן שהוא ביטל מצוות פורים. ובשנה זו הוי אומר שלכתחילה עליו לחזור ולשהות בירושלים

בשבת]

ה. **ירושלמי** שהגיע לפרזים ביום י"ד אינו מתחייב כלל בפורים דפרזים.

ו. **ירושלמי** שהגיע לפרזים בליל י"ד [או לפני], ובין בשעה שיצא מביתו ובין בעת השקיעה היה בדעתו לחזור באותו לילה לירושלים, וכך באמת עשה - פטור לגמרי מפורים דפרזים.

ז. באופן הנ"ל סע' ו, גם אם לבסוף נאנס [וכגון שהמתין למונית שהיתה אמורה להגיע לפני עלה"ש, ולא הגיעה] ונשאר בפרזים עד לאחר עלה"ש - פטור לגמרי מפורים דפרזים [אך אם הוא החליט להתעכב מחמת סיבת אונס, ראה דינו לעיל סע' ג].

ח. **ירושלמי** שהגיע לפרזים בליל י"ד [לאחר השקיעה] והיה בדעתו להישאר בפרזים עד לאחר עלה"ש, ולבסוף נמלך וחזר לירושלים קודם עלה"ש - פטור לגמרי מפורים דפרזים (והטעם הוא משום ממ"ג, לחזו"א אינו מתחייב כי לא היה בשקיעה בפרזים, ולמשנ"ב אינו מתחייב כי עד עלה"ש כבר חזר למוקפין).

יתבאר עוד להלן עמ' טו, שיש צד שהמחייב של מוקפין השנה הוא ביום י"ד).

דין בן פרזים המגיע לירושלים

האופנים בהם בן פרזים שמגיע לירושלים מתחייב בפורים דפרזים בוודאי ואינו מתחייב כלל בפורים דמוקפין

[ובשנה זו, יש לדון בחלק מהאופנים שיש להדר שמתחייב במוקפין]

טו. בן פרזים שהגיע לירושלים לפני ליל י"ד, ודעתו לצאת מירושלים לפני שבת, וכך עשה - מעיקר הדין חייב בפורים דפרזים למרות שהוא נמצא בירושלים, ועליו לקרוא/לשמוע (וראה להלן עמ' טו בדיון שמיעה מבעל קורא מוקף) את המגילה [בברכה] ולקיים את שאר מצות היום (כולל סעודת פורים ומשלוח מנות) ביום ו' [ולכתחילה ייתן משלוח מנות לבן פרזים], ומזכיר ביום ו' [בלבד] "על הנסים", ואין חוששים לשיטת הרא"ש הסובר שחייב בפורים דמוקפין [אמנם לצד שהמחייב של מוקפין השנה הוא יום י"ד, כמבואר בהקדמה, נמצא שבאופן זה דינו כמוקפין, ועל כן יש מהדרים לקיים אף ביום א' סעודת פורים ומשלוח מנות].

טז. באופן הנ"ל סע' טו, גם אם התעכב בירושלים בשבת מחמת סיבת אונס [וכגון שהמתין למונית שהיתה אמורה להגיע לפני עלה"ש, ולא הגיעה] - פטור מעיקר הדין מפורים דמוקפין [ואמנם יש מקום להדר בכך, כמבואר בסוף הסע' הקודם].

[באופן שנמלך מרצונו והחליט להתעכב בירושלים שלא מחמת אונס, דינו כספק פרוז ספק מוקף, ויקיים מספק את כל מצוות היום ביום ו', וכן יקיים ביום א' מספק מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות, אך לא יזכיר "על הנסים" בכל ימי הפורים. ונראה שיש להחמיר כן אף אם החליט להתעכב מחמת סיבת אונס].

יז. בן פרזים שהגיע לירושלים במוצאי שבת או ביום א' - אינו חייב במצוות היום פעם נוספת [ואף אם היה בירושלים בעלה"ש של יום א', אינו מתחייב בפורים דמוקפין כלל, מאחר ויום א' בשנה זו הוא בגדר השלמה בלבד].

האופן בו בן פרזים שמגיע לירושלים אינו מתחייב כלל בפורים דפרזים ומתחייב בפורים דמוקפין בוודאי

יח. בן פרזים שהגיע לירושלים לפני ליל י"ד, ובין בשעה שיצא מביתו ובין בשעת השקיעה של ליל י"ד היה בדעתו להישאר שם בשבת, וכך עשה - דינו כירושלמי גמור, הפטור מפורים דפרזים וחייב

בפורים דמוקפין (מפני שבאופן זה מתקיימים כל ד' התנאים האמורים לעיל בסע' א).

האופנים בהם בן פרזים שמגיע לירושלים חייב בפורים דפרזים בוודאי, ובפורים דמוקפין מספק

יט. בן פרזים שהיה בעירו בשקיעה של ליל י"ד - אף אם יצא לאחמ"כ לירושלים [היינו בין שקיעת ליל י"ד לכניסת שבת] על דעת להישאר שם בשבת [ואף אם מראש היה בדעתו לעזוב את עירו לאחר השקיעה] - מתחייב בפורים דפרזים בוודאי ובפורים דמוקפין מספק - ובשנה זו עליו לקיים ביום ו' [אפי' אם הוא בירושלים] מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות [ולכתחילה ייתן משלוח מנות לבן פרזים], וכן יאמר "על הנסים" ביום ו' בלבד, וביום א' יקיים שוב מספק סעודת פורים ומשלוח מנות [וא"א למחות במי שמקל שלא התחייב במוקפין באופן הנ"ל].

[נהטעם שמתחייב בפרזים בוודאי הוא מפני ששונה הדין של בן פרזים שהיה בתחילת ליל י"ד בביתו ואח"כ יצא, מבן ירושלים שמגיע לפרזים, שצריך שיהיה בפרזים בעלות השחר של י"ד כדי להתחייב בפורים דפרזים].

שו"ת בעניין בחורי ישיבה ההולכים מפרזים לירושלים ולהיפך

שאלה: בחור ישיבה המתגורר בפרזים ולומד בירושלים, ונמצא בשקיעה של ליל י"ד בישיבה, וחוזר לביתו שבפרזים במשך הלילה, וחוזר שוב לישיבה בירושלים לשבת. מה דינו.

תשובה: מעיקר הדין נראה שדינו גם כפרוז וגם כמוקף, ועל כן קורא את המגילה ביום ו', ומקיים את שאר מצוות היום בוודאי (כולל סעודת פורים ומשלוח מנות), ומזכיר "על הנסים" ביום ו' ובשבת [וכן ילמד בשבת מעניינו של יום], וביום א' יקיים שוב את מצוות סעודת פורים ומשלוח מנות [וראה במקור].

מקור: יש להסתפק בבחור ישיבה שגר בפרזים ולומד בירושלים - האם דינו כפרוז [כבית הוריו] או שדינו כמוקף [הישיבה שלומד בה].

והנה אם דינו כפרוז, נמצא שכאשר מגיע לפרזים במהלך הלילה מתחייב בוודאי כפרזים, וכאשר חוזר לירושלים מתחייב כספק במוקפין, ואילו אם דינו כמוקף הרי שלדעת המשנ"ב מתחייב בפורים דפרזים, ואילו לדעת החזו"א אינו מתחייב בפורים דפרזים, כיוון שלא היה בתחילת הלילה בפרזים, וכאשר חוזר לירושלים מתחייב בוודאי כמוקפין.

אולם למעשה נראה שבחור ישיבה זה נחשב גם כפרוז וגם כמוקף, ולכך גם כאשר מגיע לביתו

מהחומש אלא לצאת בשמיעה מהבעל קורא, וכך יוצאים יד"ח לכתחילה. אך להלכה אין צריך לכוון מפורש לזה, כיון שיש אומדנא שוודאי אינו מכוון לצאת יד"ח בקריאתו מהחומש, משום שרוצה לצאת לכתחילה.

ספיקות במסורת הקריאה

קסב. את הפסוק "אשר נתן המלך" (ח, יא) קוראים שתי פעמים - פעם ראשונה "להרג" בלא וא"ו, ופעם שניה "ולהרג" עם וא"ו. וכן את הפסוק "נקהלו היהודים" (ט, ב) קוראים ב' פעמים - פעם ראשונה "בפניהם" עם בי"ת ופעם שניה "לפניהם" עם למ"ד [ויש שאין חוזרים על כל הפסוק].

אם טעה וקרא רק אחד מהם - אינו מעכב [והעיקר להלכה זה "להרג" ו"לפניהם"].

קרי וכתוב במגילה

קסג. בפסוקים אלו יש לקרוא הקרי בלבד (עי' נדרים לז):

[פרק ג פס' ד] ו'יהי באמרם (כתיב) **כְּאִמְרָם** (קרי) אֲלוֹי".

[פרק ט פס' יט] ה'יהודים הפרוזים (כתיב) הַפְּרוּזִים (קרי) הַיְשָׁבִים".

[פרק ט פס' כז] ק'ימו וקבל (כתיב) וְקִבְלוּ (קרי) הַיְהוּדִים".

אם טעה וקרא הכתיב בלבד, למעשה נראה שלא צריך לחזור (ועי' שו"ע או"ח סי' קמא ס"ח).

דיני טעות בקריאה

קסד. בשולחן ערוך (סי' תרצ סעיף יד) נפסק בסתם מדברי הירושלמי **ש'אין מדקדקים בטעיותיה', ומשמע שבכל אופן.** ומובאת שם דעת י"א שהיינו דוקא בטעות שאינה משנה את המשמעות כגון 'יהודיים - יהודים' (פרק ד פס' ז, ובעוד חמשה מקומות), **אבל בטעות המשנה את המשמעות כגון 'יושב - ישב', ו'נופל - נפל'** הוי כאילו חיסר אותה מילה וצריך לחזור ולקרותה כסדר (משנ"ב שם ס"ק נא).

אם חיסר מילה שאינה משנה את המשמעות ולא אמרה כלל וסיים את המגילה, לדעת כל הפוסקים צריך גם לברך שנית על הקריאה, אך יש לחוש לדעת הרי"א"ז (בה"ל שם ד"ה 'אין מדקדקין'), שסובר שמילה שאינה משנה את המשמעות אינה מעכבת ואפי' לחזור אי"צ, ולכן למעשה צריך לחזור ולקרוא את המגילה בלא ברכה.

במהלך הלילה מתחייב כוודאי בפרזים, ולעומת זאת כאשר חוזר לירושלים מתחייב גם כוודאי במוקפין.

שאלה: בחור ישיבה המתגורר בפרזים ולומד בירושלים שהגיע לביתו בתענית אסתר, וחוזר לישיבה לשבת. מה דינו.

תשובה: מתחייב גם בפורים דפרזים וגם במוקפין בוודאי, ולכן דינו כאמור בשאלה הקודמת.

שאלה: בחור ישיבה המתגורר בירושלים ולומד בפרזים ושוהה בכניסת ליל י"ד בפרזים אך נוסע לביתו בירושלים במהלך ליל או יום י"ד, מה דינו.

תשובה: מעיקר הדין מתחייב בוודאי גם בפורים דפרזים וגם בפורים דמוקפין, ולכן דינו כאמור לעיל.

מקור: עפ"י המבואר לעיל שבחור ישיבה הלומד בפרזים דינו גם כפרוז וגם כמוקף, נראה שאפי' אם חזר במהלך ליל י"ד, דינו כדין כל פרוז ששהה בכניסת ליל י"ד בפרזים, ונסע לאחמ"כ במהלך הלילה לירושלים, שנתחייב כבר בפורים דפרזים (כבסעי' יט). ומאידך גיסא דינו גם כמוקף שהתחייב בפרזים וחזר לירושלים, שחייב במוקפים בוודאי.

הלכות ודקדוקים בקריאת המגילה

קנז. כשאומר "בלילה הוא נדדה" (ו, א) **יגביה קולו,** כי שם מתחיל הנס.

קנח. כשאומר "האגרת הזאת" (ט, כו) **ינענע את המגילה.**

קנט. נוהגים שהציבור אומר בקול רם את ארבעת פסוקי הגאולה דלהלן, והחזן חוזר וקורא אחריהם: "איש יהודי" (ב, ה), "ומרדכי יצא" (ח, טו), "ליהודים היתה אורה" (ח, טז), "כי מרדכי היהודי" (י, ג), וכן את עשרת בני המן מ"חמש מאות איש" (ט, ו) עד "עשרת" (ט, י) ועד בכלל.

קס. נוהגים לקרוא מילים אלו במנגינה של איכה: "וכלים מכלים שונים" (א, ז), "אשר הגלה מירושלים אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל" (ב, ו), "והמלך והמן ישבו לשתות.. זעקה גדולה ומרה" (ג, טו-טז, א), "אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד וכו'" (ד, ג), "וכאשר אבדתי אבדתי" (ד, טז), "כי נמכרנו אני ועמי" (ז, ד), "כי איככה אוכל וראיתי.. באבדן מולדתי" (ח, ו).

קסא. יש מקפידים לכוון בפסוק האחרון - **שלא לצאת ידי חובה בקריאה מתוך חומש אלא לצאת רק בשמיעת הפסוק מהבעל קורא,** וטעמם הוא דכיון שיוצא ידי חובה בקריאת הפסוק מתוך החומש [שהרי הקורא מיעוט בעל פה יצא בדיעבד], לכן עדיף לכוון להדיא שלא לצאת יד"ח בקריאה

אם חיסר אות אחת המשנה את המשמעות בקריאתו או בשמיעתו - צריך לחזור, ואם סיים את קריאת המגילה - חוזר מהיכן שטעה, ואם הסיח דעתו יחזור ויברך [ויש להסתפק אם חוזר לתחילת המגילה].

חיסר אות אחת שאינה משנה את המשמעות - יש להקל שאינו חוזר [ואם ספק אם משנה את המשמעות יחזור ויקרא בלא ברכה].

דקדוקים בקריאה

קסה. בפסוקים להלן יש להקפיד על ניקוד המילים המודגשות, ויש לדון שהם לעיכובא לדעת הי"א בשו"ע (סי' תרצ"ט), **ולהלן רשימת טעויות נפוצות:**

[פרק א פסוק יז] "**כי יצא דבר המלכה על כל הנשים**"

[פרק א פסוק יט] "**ויכתב בדת פריס ומדי**".

[פרק א פסוק כ] "**אשר יעשה בכל מלכותו**".

[פרק ב פס' ג] "**ויפקד... ויקבצו**".

[פרק ב פס' ו] "**הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה**" - להקפיד על הניקוד **המשתנה ג"פ במילה 'הגלה'** בפסוק זה.

[פרק ב פסוק יא] "**ומה יעשה בה**" [וכן בפרק ו פסוק ט ופסוק יא].

[פרק ב פס' יט] "**ומרדכי ישב בשער המלך**".

[פרק ב פס' כ] "**אסתר עשה**".

[פרק ב פס' כג] "**ויבקש הדבר וימצא ויתלו שניהם על עץ ויכתב**".

[פרק ג פסוק ח] "**ולמלך אין שוה להניחם**" [וכן בפרק ה פסוק יג, ופרק ז פסוק ד].

[פרק ג פסוק ט] "**ויכתב לאבדם**".

[פרק ג פס' יב] "**ויקראו ספרי המלך... ויכתב ככל אשר צוה... ונחתם בטבעת המלך**".

[פרק ג פס' יג] "**ונשלוח**".

[פרק ד פס' ח] "**כתב הדת אשר נתן בשושן**".

[פרק ה פס' ו] "**עד חצי המלכות ותעש**".

[פרק ה פס' יד] "**אמר למלך ויתלו**".

[פרק ו פס' א] "**ויהיו נקראים לפני המלך**".

[פרק ו פס' ב] "**וימצא כתוב**".

[פרק ו פסוק ח] "**ואשר נתן כתר מלכות בראשו**".

[פרק ו פס' יב] "**וישב מרדכי אל שער המלך**".

[פרק ז פס' ח] "**והמן נפל על המטה**".

[פרק ז פסוק י] "**ויתלו את המן**".

[פרק ח פסוק ה] "**ויכתב להשיב את הספרים**".

[פרק ח פס' ט] "**ויקראו ספרי המלך... ויכתב ככל אשר צוה**".

[פרק ח פסוק י] "**ויכתב בשם המלך... ויחתם**".

[פרק ט פס' א] "**ונהפוך הוא**".

[פרק ט פס' יד] "**ותנתן דת בשושן**".

[פרק ט פס' טז] "**המלך נקהלו ועמד... והרג בשנאיהם**".

[פרק ט פס' יז] "**ועשה אתו**".

[פרק ט פסוק כ] "**ויכתב מרדכי את הדברים האלה**".

[פרק ט פסוק לא] "**כאשר קים עליהם מרדכי היהודי**" [וכן בפס' לב].

קסו. יש לדון שטעויות אלו מעכבות, כמו שקרא "ישב" במקום "יושב" או "נפל" במקום "נופל" (משנ"ב ס"ק נא לדעת הי"א בשו"ע שם), ואף שיש לחלק קצת ולומר שטעויות אלו של עבר הווה ועתיד בשאר המילים הנ"ל פחות משמעותיות מ'יושב - ישב' ו'נופל - נפל' שהם שינויים ממש בסיפור הדברים, מ"מ **למעשה יש לחוש להחמיר** בשאר המילים הנ"ל. אמנם אם כבר סיים את המגילה - נראה **שיש להקל** בהרבה מטעויות אלו כדעה הראשונה בשו"ע (שם סע' יד, ועי' ערוך השולחן שם סע' כ), שזה אינו מעכב כיון שבסתם ויש עיקר ההלכה כסתם (עי' משנ"ב סי' לט סק"ד) ובפרט במילים הנ"ל שיש לדון בהם. אולם במילים 'יושב - ישב' ו'נופל - נפל' וכיוצא ביש להחמיר כמו שכתב הבה"ל, ובשעת הדחק יש להקל כדעת ערה"ש שאף במילים אלו אפשר לסמוך על הדעה הראשונה בשו"ע.

דקדוקים נוספים [יש להקפיד על ניקוד המילים,

אך אינו מעכב]:

[פרק א פס' ו] "**על רצפת בהט**". ואם אמר "רצפת" בפ"ה דגושה - יצא ידי חובה.

[פרק ב פס' יג-יד] "**ובצה הנערה באה וכו' בערב היא באה, ובבקר היא שבה**" במלרע, בשונה מ- "להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה" [פרק א פס' יז], שהוא במלעיל. ואם טעה - יצא ידי חובה, וכן כל מלעיל ומלרע - אינו מעכב.

[פרק ד פס' א] "**ומרדכי ידע את כל אשר נעשה**". ואם קרא "נעשה" - יצא ידי חובה (עי' נחמיה ה, יח). וכן פעמיים בפרק ו פסוק ג "**מה נעשה יקר וגדולה... לא נעשה עמו דבר**".

יש ליתר לקרוא מתוך הכתב את ה"ואת" השייך לבן המן הכתוב בסמוך אליו.

כללי ניקוד השם "מרדכי": אם מופיע באמצע הפסוק - מנוקד 'מרדכי', מלבד [פרק ד פס' יב] 'ויגידו למרדכי' אף שהוא באמצע פסוק. ובסוף פסוק

כמו כן, עפ"י יובן מה שנתבאר לעיל שירושלמי שהתחייב בפרזים מספק, לכתחילה עליו לחזור לשבת לירושלים, כדי שיתחייב באחד מימי הפורים באופן וודאי. ביאור הדבר הוא, שלצד ב' שהמחייב של מוקפים הוא בט"ו, ודאי שפיר כיון שבט"ו היה במוקפין, ולצד א' שהמחייב של מוקפים הוא בי"ד, אף שלא התחייב במוקפין, אך מכיוון שלצד זה יתחייב בוודאי בפרזים, נמצא שממ"נ התחייב באחד מימי הפורים.

ויתכן שבזה תלוי גם הנידון (הובא לעיל סע' לח-מ) האם קריאת המגילה בשנה זו נחשבת כקריאה שלא בזמנה וצריך דווקא עשרה, או שנחשבת קריאה בזמנה. וכן הנידון האם חיוב פרזים ומוקפין בשנה זו הוא חיוב אחד או שני חיובים.

עוד בנדון דלעיל, ונפק"מ נוספות

יש להסתפק בדין ירושלמים ששמעו את קריאת המגילה מבעל קורא ירושלמי, ולאחמ"כ ביום שישי הוא נסע לפרזים ונשאר שם במשך השבת [כאמור לעיל, לכתחילה אין לבן ירושלים לעזוב את ירושלים ביום שישי], האם יצאו ידי חובתם. והספק הוא בשני אופנים: [א] באופן שכבר בשעת הקריאה היה בדעתו לנסוע לפרזים ביום ו'. [ב] באופן שלא היה דעתו בשעת הקריאה לנסוע לפרזים.

ויסוד הספק הוא - האם החיוב של פרזים ומוקפין בפורים המשולש הוא חיוב אחד, כלומר שביום י"ד מחויבים כל ישראל לקרוא את המגילה, או ששני חיובים הם - בני עיר מחויבים בי"ד, אך מוקפים מחויבים בט"ו, ומכיוון שא"א לקרוא בשבת, לכן קוראים את המגילה ביום שישי מדין השלמה.

וירושלמי הנמצא בשבת במקום פרוז, נמצא שהפקיע עצמו מחיובי פורים לגמרי [ולכן אין להגיע למצב זה], שהרי לא התחייב מדין פרזים [כיון שהיה בירושלים ביום י"ד], ומדין מוקף לא התחייב [כיון שלא היה בט"ו בירושלים]. וא"כ השומעים בני ירושלים לא יכלו לצאת ידי חובה בקריאתו.

אמנם נראה שיצאו ידי חובה, שהרי כשם שאם ארע שהבעל קורא הלך לעולמו לאחר הקריאה נראה שיצאו ידי חובה, אף שלא היה בכניסת ליל ט"ו בירושלים, ה"נ נראה שאם לא היה בדעתו שישע לבני ברק לשבת, יצאו ידי חובה. אך באופן שהיה דעתו לנסוע לבני ברק, יש להסתפק בזה, ויותר נראה שיצאו ידי חובה.

עוד יש לדון, דהנה בשנה רגילה לדעת הרבה מהפוסקים (תוס' יבמות יד, ובמשנ"ב סי' תרפח ס"ק ח) מוקפים אינם יכולים להוציא פרזים [וליהיפך] בקריאת המגילה אף בדיעבד. אך בשנה זו שכולם קוראים בי"ד, יש להסתפק האם ירושלמי יכול להוציא פרוז [וליהיפך]. ונדון זה תלוי בספק הנ"ל - האם החיוב של פרזים ומוקפין בפורים המשולש הוא חיוב אחד שביום י"ד מחויבים לקרוא כל ישראל, או ששני חיובים הם - בני עיר מחויבים בי"ד ומוקפים מקדימים מדין השלמה, וכנ"ל.

קוראים בניקוד 'מרדכי'. וכן כל מקום שכתוב באתנחתא, נקרא בניקוד 'מרדכי'.

כללי ניקוד השם "הגי": כשמופיע במקום שכתוב באתנחתא [פרק ב אמצע פסוק ח] קוראים בניקוד "הגי", וכשמופיע באמצע פסוק [שם סוף פסוק ח וכן פסוק טו] קוראים בניקוד "הגי".

קריאת הניקוד במילה "מה": בכל המגילה מנוקד 'מה', חוץ מד' מקומות:

[פרק ח פס' א] "מה הוא לה"

[פרק ט פס' יב] "בשאר מדינות המלך מה עשו"

[פרק ט פס' כו] "ומה ראו על ככה, ומה הגיע אליהם"

דיני אבלות בפורים

[תוך י"ב חודש על הוריו, או תוך ל' יום על שאר קרובים]

קסז. אבל חייב בסעודת פורים ובבשר ויין, ומותר באכילה אף עם אחרים, ומצווה לאכול בחבורה, וכן מותר להשמיע מוזיקה בסעודה [עי' שו"ת זקן אהרן (הלוי, סי' ריג), וא"ר (סי' תרצו ס"ק ה) שחולק על דברי המג"א (שם ס"ק ז)]. ואם אי אפשר לו לעשות בביתו יכול לאכול ולשמוח אפילו מחוץ לביתו.

[ונראה שכל הנ"ל מותר אף אם הסעודה נמשכת בלילה. ויל"ע אם הוא הדין בליל פורים].

קסח. אבל חייב במשלוח מנות, וישלח לשנים או שלושה ממכריו, אבל לא ישלח דברי שמחה [היינו ממתקים וכד'], וי"א שאינו שולח אלא משלוח מנות אחד.

קסט. אין לשלוח משלוח מנות לאבל [אך עבור משפחת האבל מותר, בתנאי שהוא אכן עבור המשפחה ואינו אישי עבור האבל]. **אם שלחו לאבל מחוסר ידיעה, רשאי לקבלו [לרבו אבל, וכן לגנות אבלה - מותר לשלוח].**

נידונים וספקות בהלכות פורים

זמן חיוב מוקפין בפורים המשולש

יש להסתפק מהו הזמן המחייב את מצוות פורים דמוקפין בשנה זו של פורים המשולש, ויש בזה ג' צדדים:

[א] הזמן המחייב של כל דיני פורים הוא יום י"ד. [ב] הזמן המחייב של כל דיני פורים הוא ביום ט"ו [וקריאת המגילה בי"ד הוא רק כעין השלמה]. וצד זה נראה יותר. [ג] הזמן המחייב של קריאת המגילה ומתנות לאביונים הוא יום י"ד, והזמן המחייב של סעודת פורים ומשלוח מנות יום ט"ו.

בצדדים אלו תלוי דין מוקף העוזב את ירושלים ביום ו' - האם הוא מבטל את מצוות פורים לגמרי, או שחייב עדיין בכל דיני הפורים, או שחייב רק בקריאת המגילה אך פטור מסעודת פורים ומשלוח מנות.

ויש להסתפק מאיזה גיל יש לחנכו, האם מגיל שיודע לשמוע את כל המגילה [בדר"כ קרוב לבר מצווה] או מגיל שיודע לקרוא את כל המגילה באופן שיוצאים בו ידי חובה לכתחילה [בגיל 11-10 לפום חורפיה].

ולמעשה יש להחמיר לחנכו מגיל שיכול לקרוא את כל המגילה בשלימות.

תחפושות "לא ילבש", תפילה עם תחפושת]

שאלה: האם מותר לאיש להתחפש בפורים לאישה, ולהיפך.

תשובה: הרמ"א (סי' תרצו סע' ח) כתב להתיר, אבל רבים מהפוסקים אסרו הדבר בהחלט (עי' משנ"ב שם סק"ל) ונכון להחמיר. ואם מתחפש באופן שניכר שהוא איש או שהיא אישה [כגון שלובשים רק מלבוש אחד] - אפשר שאין למחות בידו.

ולילדים עד גיל מצוות: בפורים עצמו - מעיקר הדין מותר [לבני אשכנז], אך נכון להימנע מזה [ועכ"פ משהגיעו לגיל חינוך].

שאלה: נערה המציגה בהצגה במסיבת פורים, האם מותרת בלבישת ציצית או שאר בגדי גבר לשם משחק והצגה לצורך שמחת פורים.

תשובה: בפורים עצמו - המיקל בזה (כדעת הרמ"א דלעיל) באופן שניכר שהיא אשה - אין למחות בידו, אבל הנכון להחמיר בזה כיון שרבים מהפוסקים אסרו הדבר בהחלט.

לפני פורים - אף לדעת הרמ"א שמותר בפורים, לפני פורים חמיר טפי, ולכן יש להשתמש בבגד העשוי מחומרים כמו אל-בד וכדומה, שאינו נחשב בגד איש ואין בו איסור 'לא ילבש', ויכולה לקיים המשחק בלא להיכנס לחשש איסור.

בגדים שיש בהם חוסר צניעות [כגון מכנסיים לבנות וכיו"ב] - אסורים מדינא בכל אופן.

שאלה: האם מותר להתפלל עם תחפושת.

תשובה: יש להוריד את התחפושת לפני התפילה, אולם אם עי"ז לא יתפלל בציבור - יתפלל כך.

מקור: יש להסתפק האם מאחר שרגילים לעמוד כך בפורים אף לפני אנשים חשובים די בכך, או שכיון שכל השנה לא רגילים לעמוד כך אין להתפלל כך.

ובשעת הדחק כשאינן אפשרות אחרת יש להקל בזה, ובפרט אם מתחפש לדבר שיש אנשים שרגילים תמיד ללכת כך, **ולילדים** יש להקל בזה בכל אופן. מסכות פורים יש להוריד בכל אופן, כי הן מפריעות לתפילה (ועי' או"ח סי' צא).

אולם אף אם הכל חיוב אחד, יש לדון שכן כרך לא יכול להוציא בן עיר, מפני שכן עיר חיובו מדברי קבלה, וקריאת המגילה של בן כרך היא תקנה דרבנן מאוחרת אחרי אנשי כנסת הגדולה, שתקנו רבנן שלא לקרוא מגילה בשבת משום דרבה - שמא יעבירו ד' אמות ברה"ר.

ולמעשה נראה שלא רק שכן עיר יכול להוציא בן כרך, אלא אף בן כרך יכול להוציא בן עיר, משום שיש בדבר כמה ספיקות: [א] י"א שבכל שנה בן כרך יכול להוציא פרוז וכן להיפך (עי' משנ"ב הנ"ל). [ב] ישנו נדון גדול האם באמת קריאת המגילה של מוקפין היא רק מדרבנן (עי' רש"י מגילה ה, טורי אבן שם, ושו"ת בנין שלמה סי' נח) שיש סוברים שחיובו מדברי קבלה. [ג] לדעת רבים, המחויב מדרבנן יכול להוציא את המחויב מדברי קבלה. [ד] יתכן שהוא גדר חיוב אחד.

קריאת המגילה ע"י בעל קורא בן י"ג

יש לדון האם בחור בן שלוש עשרה שלא ידוע אם הביא ב' שערות יכול להוציא בקריאת המגילה ביום ובלילה לגברים ולנשים.

יסוד הספק הוא דקי"ל דחזקה דרבא מהני רק לדרבנן ולא לדאורייתא, וקריאת מגילה שמא הוי כדאורייתא כיון שחיובו מהכתובים דהוי כדברי קבלה. **ולמעשה בלילה יכול לקרוא להוציא בין גברים ובין נשים, וביום מוציא נשים, ובגברים יל"ע.**

טעם הדין הוא שמצינו שנחלקו הראשונים האם קריאת המגילה הוי כדרבנן או כדברי קבלה, לגבי ספק מוקפות חומה - שדעת הרמב"ן והריטב"א והר"ן (מגילה ה) שהוי ככל ספק דרבנן, ובשאלות (בהעמק שאלה שאילתא לה) כתב דהוי כדאורייתא, וכן לגבי המסתפק אם חסר מילה בקריאה מגילה של יום או לא, קי"ל (בסי' תרצב מ"ב ס"ק טז) שהוא כדאורייתא, ולכן נראה שה"ה בנד"ד שיש לחוש שקריאת המגילה נחשב דברי קבלה שדינו כדאורייתא וצריך שידעו שהביא שתי שערות.

ולהוציא נשים יכול כיון שבטורי אבן (מגילה ד) כתב שנשים חייבות רק מדרבנן [היינו מחמת שאף הן היו באותו הנס].

חינוך קטנים למקרא מגילה

כתב השו"ע (סי' תרפט ס"א) "ומחנכין את הקטנים לקרותה".

לתרומות והנצחות ניתן
לפנות לקו בית ההוראה
במספר **0733260800**

הגיליון הודפס ע"י
משה בן מרים, אביגיל בת סימה
ולהצלחת כל משפחת אברהם

מספר הטלפון בבית ההוראה
0733-260-800
להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון
למייל - פנו לכתובת
6191265@gmail.com

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תשא - שושן פורים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת כי תשא - שושן פורים

המשכת השפע מפורים

ד. ימי הפורים - הארת 'פורים דמוקפין' גם ל'יושבים בערי הפרזות'.....
ה. גם מחר - המשכת שפע ימי הפורים לכל השנה.....

אמונה

ח. וראית את אחורי - סוף דבר יתגלה כי הכל היה לטובתו.....

תפילה

י. ויחל - להודיעך כוחה של תפילה.....

התגברות ומסיר"נ

יד. למען אמצא חן בעיניך - גודל החביבות והחשיבות כשנותן מנפשו לה'.....

ספח"ק בת עין

לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי (לג ט). וקשה, הא כתיב (שמות לג יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו כו'.

ונ"ל כי אין הקב"ה ה' אחד שורה אלא על אחד, בחינת אחדות, כשיש בחינת אחדות בין ישראל, וזהו שאמר הכתוב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, אימתי דבר - כאשר ידבר איש אל רעהו, פירוש כאשר יש אחדות בין ישראל ומדבר איש אל רעהו באמת וחיבה בלב ובפה אחד, אז הקב"ה משרה שכינתו עלינו, וגם עם משה רבינו ע"ה דבר פנים אל פנים, אבל כשגרם החטא (אז לא ישרה שכינתו), כי הפסוק לא תוכל לראות פני כו' נאמר אחר מעשה העגל, אז נאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם, פירוש שאר אדם מבני ישראל לא יוכל לראות מחמת שאין אחדות ביניהם, על כן גם אתה לא תוכל לראות את פני, כי אם וראית את אחרי.

(בת עין, פרשת כי תשא ד"ה לא תוכל)

פרשת כי תשא - שושן פורים

מאיר גם לאותם שיושבים בערי הפרזות וכבר חגגו
אמש את חג הפורים כדינם², כי 'ימי משתה ושמחה'
כתיב - ימי לשון רבים³.

ומקור לדברים מצינו כבר בדברי הוזה"ק (ח"ג רנו.) שם
רומז בדברי הכתוב בעניין 'תיבת נח' שאמר
הקב"ה לנח להכניס אל התיבה שנים שנים מכל החי,
וכן שבעה שבעה מהבהמות הטהורות, ומרמז בזה
שכשם שהתיבה הגינה עליהם, כך יש שמירה על 'אלין'
דמנמין חגין וזמנין דאינון ימים טובים (- אלו ששומרים

ימי הפורים - הארת 'פורים דמוקפין' גם ל'יושבים בערי
הפרזות'

בתיב⁴ במגילה (ט כז), 'להיות עושים את שני הימים
האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה', והנה
הגם שלפי 'פשוטו של מקרא' הכוונה היא שבערי
הפרזות יעשו את יום הפורים בארבעה עשר, ואילו
בערים המוקפות חומה יחגגו למחרת - ביום חמישה
עשר, אך כבר איתא בספה"ק שדברי הכתוב נאמרו
לכל אחד ואחד בכל מקום שהוא להיות עושים את
שני הימים האלה, ותוקף קדושת יום 'שושן פורים'

א. הזמן גרמא להודיע, כה אמר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (תשא תשמ"ד, וכן איתא מעוד צדיקים) שהרי איתא במדרש
(תנחומא ג) 'אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה, חייך כשם שאתה עומד
עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני, כאילו אתה עומד
שם באותה שעה וזוקף את ראשן, ומחדש, שקאי הן על קריאת פרשת שקלים הן על קריאת פרשת כי תשא.
ב. חידוש נפלא מצינו ב'שאלתות' דרבינו אחאי גאון (ויקהל ב) בזה הלשון, דמחייבין דבית ישראל למיכל ולמשתה
בפוריא, ואודוויי ושבוחי קמי שמיא על כל ניסא דעביד להון קב"ה, דכתיב 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה',
ועדיף יומא דפוריא כיום שניתנה בו תורה, (ומביא מדברי הגמ' בפסחים סח:) כי הא דמר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא
כולה שתא וכו' ולבר מן תרי יומי דפוריא משום ניסא, עכ"ל [והוא חידוש גדול, כי בגמ' שלפנינו לא נזכר אלא
'פוריא']. ומבואר להדיא בדבריו, על חובת המשתה ושמחה בתרי יומא דפוריא [שהרי מר בריה דרבינא היה מה'פרזים'
ולא מה'מוקפין'... ואעפי"כ לא התענה ביום ט"ו].

זאת ועוד, הנה בתחילת דבריו כתב ועדיף יומא דפוריא כיום שניתנה בו תורה, ולבסוף מסיים ולבר מן תרי יומי
דפוריא משום ניסא, ועי' ב'העמק שאלה' לנצי"ב (אות ו) שמבאר מדוע הוצרך לב' הטעמים, אך על כל פנים מבואר
בדבריו, שהרי מעיקרי 'סגולות' יום הפורים הוא ה'הדר קיבלה מרצון' - קבלת התורה מחודשת מתוך אהבת ה',
שהזמן מסוגל לכל אחד ואחד להתחיל מחדש ולקבל על עצמו את התורה, וגם 'שושן פורים' הוא כיום שניתנה
בו תורה לכל ישראל בכל מקומות מושבותיהם, והרי יומא קגרים לכל אחד כח עליון לחדש כנשר נעוריו ולאזור
חלציו לעבודתו ית"ש.

ג. וכך כתב ב'זכר דוד' (מאמר ג' פק"ט) ישמחו היהודים ויגילו העם אף ביום ט"ו, דימי משתה ושמחה, וימי תרי
משמע וכו', כי הנס של שושן הועיל גם להיושבים בערי הפרזות וכו', עיי"ש באריכות גדולה ונפלאה מה שמבאר
ענין השמחה בשושן פורים לכל ישראל עפ"י פשט ועפ"י ה'סוד'.

והנה הגה"ק החיד"א זי"ע מביא (בספרו מעגל טוב) אשר בשנת תקל"ח חל י"ד באדר - פורים דפרזין ביום שישי
ערב שב"ק (כמו בהאי שתא), והתארח בבית הגאון רבי שאול מאמסטרדאם זצ"ל, וביום ראשון ט"ז באדר לעת ערב
נערך משתה גדול ברוב עם לכבוד 'שמחת פורים', ומתאר שם סדר המשתה 'באופן שהיה שולחן מלכים, והתחילו
לבוא למדנים וחשובים והיה הרב מדבר ד"ת וגם אני הצעיר דברתי אשר חנן אלוקים את עבדו, ובאו מיני זמר
נבל וכינור וכו'. ואם כי להלכה דנו בזה הפוסקים אימתי הוא זמן ריבוי הסעודה בשנה זו לבני הפרזים, האם ביום
השב"ק או למחרתו ביום ראשון וכנהוג אצל ה'מוקפים', ואכמ"ל, אך עכ"פ, הא פשיטא שימי הפורים הללו מאירים
גם ליושבים בערי הפרזות, וסגולת שלושת הימים היא לכל איש ואיש... וטוב לב משתה תמיד...

יתר על כן מציינו שנהגו להרבות בשמחה ב'שושן פורים' יותר מפורים דפרזון עצמו, וכמו שכתב להדיא הרה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע (פורים ד"ה המנהג) 'המנהג להרבות בשמחה בשושן פורים' וכו', ובהמשך דבריו כתב ש'מרבין בשמחה יותר מפורים', עיי"ש מילתא בטעמא.

גם הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (אות ט) הביא 'שמצינו הרבה צדיקים ששמחו יותר בשושן פורים מביום פורים'. וביאר בזה הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע (שער יששכר מאמר ימי ששון אות לא) על פי מה דאיתא ב'תיקוני זוהר' (בהקדמה יג.) לרמוז את ימי הפורים בלשון הכתוב האמור במחייית עמלק (שמות יז טו) 'כי יד על כס י-ה', 'יד' רומז ל"ד אדר והוא פורים דפרזים, וי-ה' רומז לחמשה עשר בו ולשושן פורים, ונמצא ש'שושן פורים' נרמז בשם הקדוש י-ה, על כן מעלתו יתירה על יום י"ד.

ובך כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, שנת תקי"ף) וז"ל, כי עיקר יו"ט הוא ביום מנוחת שושן, כי מה יועיל מנוחת כל העולם אם בבירת המלך עדיין אש מלחמה בוער, על כן אין שמחה לישראל אלא ביום מ"ו, עכ"ל.

גם מחר - המשכת שפע ימי הפורים לכל השנה

כתיב במגילה (ט כח), 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים', ואמרו צדיקי הדורות כי בא הכתוב לרמוז על עבודת האדם להשריש בעצמו את

הגים וזמנין שהם ימים טובים) שנים שנים שבעה שבעה, שנים שנים תרין יומין דראש השנה ותרין יומין דשבועות, ובגין דאינון תרין מנייהו בספק הא אית שני ימי הפורים באתרייהו (- ובגלל ששני ימים מהם בספק, כי ר"ה ושבועות עיקרם יום אחד הוא, ורק מחמת ספיקא דיומא נוהגים שני ימים, הרי יש שני ימי הפורים במקומם) שבעה שבעה ז' יומין דפסח ז' יומין דסוכות' [ומכאן הוכיחו (בזכר דוד' מאמר ג פרק קט, וב'משמרת שלום' סי' נ אות ו) ש'שני ימי הפורים' ניתנו לכל ישראל בכל מקום שהם, שאם נאמר ש'זמנו של זה לא כזמנו של זה', וי"ד שייך רק ל'פרזים' וט"ו נוהג רק ב'מוקפים', א"כ היאך אמר ששני ימי הפורים הם תחת שני הימים שבספק, והרי אין בהם אלא יום אחד, לכל מקום בדיליה].

ואכן ב'משמרת שלום' כתב בזה"ל, ביום שושן פורים יש בו גם כן הארה נפלאה, על כן יש לשמוח בו ולעשות סעודה, וטוב לב משתה תמיד, עכ"ל.

ובך איתא מהרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע (ליקוטי תורה לפר' זכור ד"ה כתיב) לרמוז בלשון הכתוב (שה"ש ה יג) 'שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר', כי 'שושנים' רומז ל'שושן', ומרמוז 'כי מי שמקיים מצות שמחה ויום משתה ושמחה בשושן פורים גם כן, פירוש דווקא ביום שאחר קריאת המגילה (שביום י"ד) הוא בוודאי מצוה גדולה, בחי' והעיר שושן צהלה ושמחה, ועל זה כתיב נוטפות מור עובר, שהוא פְּשִׁימִים ומעלה ריח טוב'.

ד. כה אמר הרה"ק אדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע 'עיקר פורים הוא שושן פורים, כי ירושלים היא באמצע העולם (תנחומא קדושים י), לב העולם, וירושלים מוקפת חומה מימות יהושע בן נון וכו', וכתיב (מלכים א' ח מה) והתפללו אליך דרך ארצם'. והוסיף עוד ואמר 'שושן פורים הוא גבוה מפורים, כי שושן פורים הוא בט"ו לחודש עת מילוי הלבנה'.
ה. כבר הבאנו מה שאמר הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע שבשושן פורים אפשר לפעול יותר מבפורים עצמו (ולא היה אותו צדיק דר בעיה"ק ירושלים...).

גם הובאו דברי הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (לר"ח אדר ד"ה או יאמר בהקדם) על הא דאיתא בגמ' (מגילה ז:) ששנה אחת נתבסס רבה מיינו בסעודת פורים, 'קם רבה שחטיה לרבי זירא', למחר כאשר התפכח מן היין 'בעי רחמי ואחייה' (ביקש רחמים והחייהו), ובזה המעשה גילו לנו חז"ל כי יום הפורים מסוגל לישועות ורפואות למעלה מדרך הטבע, ואף חולה הנצרך לרפואה בבחינת 'תחיית המתים' יכול להיושע ולהיענות. והוסיפו לדייק כי היום בו ביקש רבה רחמים על תחיית המתים היה 'למחר' - ב'פורים דמוקפים', ואף שהוא היה מ'בני הפרזים', אך סגולת היום לפעול כל מילי דמיטב, ומה שאלתך וינתן לך שווה לכל העולם כולו, ואדרבה תוקפו של יום הולך וחזק.

והנה מתנה טובה זכינו בהאי שתא, כשעיצומו של יום הפורים דמוקפין חל ביום השב"ק (ונוגע לכל העולם כולו, וכדלקמן), ובהצטרפות האורות הגדולים הללו של שבת ופורים גם יחד בודאי שניתן לפעול בשמים ממעל לאין גבול ושיעור. ואל נהיה כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, הזדמנות גדולה ומופלאה שאינה מצויה כל יום, ואף לא אחת בשנה, אלא פעם בכמה שנים... [ובפעם הבאה נזכה לכך רק בעוד עשרים שנה - בשנת תת"ה... עפ"י מה

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

דרך אראנו בישע אלוקים (תהלים נ גג), רבי מנחם בר יוסי אומר אלו שמדליקים נרות לרבים במבואות האפלים, שנרמזו בזה, למי שמדליק את 'הנר' וקובע בעצמו הארות החג גם לימים החשוכים והמבואות האפלים, זוכה לראות בישועת אלוקים.

הזכיה בן הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תשי"ב) ממה שמצינו לגבי ה'פעמונים' שהיו ב'מעיל' של הכה"ג, דכתיב (שמות כה לה) 'ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו...', וכבר העיר הרמב"ן, מדוע צריך שישמע קולו גם ביציאתו, והלא אינו עושה אז שום עבודה שיתחייב עליה משום מחוסר בנדים, אלא שבא לרמז, דעיקר תפקידו של אדם הוא לשמור שאורות החג ישארו אצלו אף בצאתו מן הקודש -

'הפורים' לבל יעברו וילכו ממנו כל השפעות הקדושה הנפלאות שבאים עלינו בימי הפורים הקדושים, אלא ישאירו בו חותם הקדושה לכל השנה'.

בה אמר הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (הובא ב'שפת אמת' ויצא תרל"ה ד"ה ויפגע) לפרש בלשון הכתוב (תהלים מט כא) 'אדם ביקר בל ילון נמשל כבהמות נדמו', שאדם הזוכה ליקר והארה ולרוממות והתעוררות ואינו מלינה אצלו - שתשארו אצלו, כבר קיימא, הרי הוא נמשל כבהמות נדמו... הוסיף הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (משפטים תרס"ב ד"ה אשר תשים), שהעיקר הוא להשריש אצלו לזמן הערב והחשיכה (וזהו 'בל ילון' זמן השינה והלינה), שגם אז יהיה קבוע בלבו רושם החג'.

ומבאר בזה את דברי המדרש (תנחומא תצוה ח) 'ושם

שיש בקביעות השנים אשר בידינו. ומי יתן שיבוא גואל צדק בב"א וישונו לקדש את החדשים עפ"י הראיה, ואז יתכן שיהא לנו פורים המשולש הרבה קודם לכן אם יעלה בחשבונם לקבוע א' אדר ביום השב"ק, וא"כ, שמא בשנה הבאה יהא שוב פורים המשולש.]

וכמו שכתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (לשבת זכור) כי לגבי פורים אמרו 'כל הפושט יד נותנים לו', וגדולה היא השבת שעליה נאמר (משלי לא כ) 'כפה פרשה לעני' - שהיא נותנת את היד' גם לאלו שכבר אין להם יד... וממילא אין לך איש שאינו יכול לפשוט ולבקש...

1. כה כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' (תרפ"ו), חנוכה ופורים הם יו"ט של חול, ואין בהם הבדלה, ויכול הכח להישאר לתמיד, וזהו שנאמר (אסתר ט יג) 'נתן גם מחר וכו' לעשות כדת היום' היינו שישאר למחר, עכ"ל.

הוסיף הגר"י הוטנער זצ"ל, דמהאי טעמא גופא לא תקנו חז"ל 'הבדלה' במוצאי פורים, למען לא 'נבדיל' ונפסיק את הפורים... אלא נמשיך אותו לאורך ימים.

וכך רמזו לה בדברי הגמ' (מגילה ב.) 'ואימא שיתסר ושיבסר, ולא יעבור', שזוהי עבודת ימי שיתסר ושיבסר (ט"ז וי"ז אדר) - לראות שלא יעבור' - שהשפעת הקודש של הפורים לא תעבור מקרבו כאילו לא היה כלום... ומאידך האיש הרוצה שלא יעבור' עצתו היא 'ואימא שיתסר ושיבסר' - ש'ישקיע' בימים אלו, כי סגולתם להמשיך את הארת הפורים לכל הרוצה...

ואגב אורחא, כתב הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (לר"ח אדר) וז"ל, וזהו שאמרו ז"ל (ביצה טו:) 'הרוצה שיצליח נכסיו', פירוש הי"ד ימים אחרונים של חדשי השנה שאזי הלבנה הוא מכוסה, וזהו נכסיו היינו בחי' נכסה שהלבנה הוא מכוסה, אזי 'יטע אדר', פירוש שישמור הימים האלו בחודש אדר, היינו הי"ד ימים אחרונים שבסוף חודש אדר, ועי"ז יקח ההמתקה והכנה לכל ימות השנה. עכ"ל.

2. מסופר על אחד מזקני חסידי ליובאוויטש שכבר היה ישיש טובא ולא היה יכול להלך בכוחות עצמו על כן היה יושב ב'כסא גלגלים' (Wheelchair), פעם התוועד וישב עם מרעיו החסידים כמה וכמה שעות, ובסיומה של ה'התוועדות' ניסה לקום מכסא 'מלכותו'... חבריו שראו אותו הבינו שהוא נצרך לדבר מה וחיש באו לעזרתו, אך הוא אמר להם, איני צריך מאומה, והמשיך בשלו לזוז ולנוע, חזרו ושאלוהו מה תבקש, הסביר להם איני צריך מאומה, אבל זאת ידעתי כי אחרי 'זיץ' (ישיבת חסידים בצוותא) אסור להישאר באותו מקום... ולעניינינו ייאמר, אחרי פורים אסור להישאר באותו מקום...

3. ראה נא בנוהג שבעולם, מעמידים בכל ארץ ועיר בניין גדול שמשם מעבירים את זרם החשמ"ל (עלסטר"ק) והנה אפשר שיעמוד אדם בסמוך ממש לאותו הבנין וחשכה לו, לעומתו יש המקבלים 'אורה' אף במרחק גדול מאד, וההפרש ביניהם, כי הללו התחברו לאותו זרם ב'חוטים' ועבותות (חוטי חשמ"ל) ע"כ יש בביתם אורה ושמחה.. והנמשל, אם 'יתחבר' ל'פורים' עצמו (וימשוך חוטים) עד ביתו ומקומו תאיר לו הארת החג למרחק מרחקים...

לכל תקופת השנה, לעקור את חלקו של עמלק - היינו הרע אשר בקרב האדם, ולהשריש בלבו אהבתו ויראתו.

ובן אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שמשום הכי כתיב במצות מלחמת עמלק, שאמר משה ליהושע (יז ט) 'וצא הילחם בעמלק מחר אנכי ניצב על ראש הגבעה', ובמגילה (אסתר ה ה) כתיב 'מחר אעשה כדבר המלך', עוד כתיב שם (ט יג) 'נתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כרת היום', וכן כאשר לחם דוד המלך עם עמלק כתיב (שמואל א' ל יז) 'ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם' [וכן קבעו לקרוא פרשת מחיית עמלק פעמיים, חדא בשבת זכור ואידך ביום הפורים, וגם עיקר יום הפורים נקבע ליומיים, י"ד וט"ו אדר]. עוד חזינן שנאמר כפילות בלישנא דקרא (יז יד) 'כי מחה אמחה את זכר עמלק', והיינו טעמא, דלא סגי במחיית עמלק לשעה, אלא שתהא המחיה לדורות גם ביום מחר שהוא לאחר זמן, וגם שיהא תמיד חוזר ומחה אותו שוב ושוב, ובפרט שמלחמה זו קאי על מלחמת

בצאתו מהחג, כי מה לו לאדם שנכנס לשרת בקודש ואין נשאר בו כלום בצאתו, דבכהאי גוונא לא יצא ידי חובתו אפילו בכניסתו^ט.

ובך איתא ב'אמרי נועם' (לר"ח אדר) דמה שאמרו (מגילה ז): 'קם רבה ושחמיה לרבי זירא', כי את התיבה (ויקרא א ה) 'ושחט' מתרגם אונקלוס 'ויכוס' [ואפשר לפרשה גם מלשון נכסים], וזאת העידו חז"ל על רבה שקנה את ימי הפורים בין נכסיו בלקיחה גמורה, שהשריש בנפשו את אורות החג כיתד בל תמוט לעולם. וכמאמרם (ביצה טו): 'הרוצה שיתקיימו נכסיו, ישע בהן אדר', היינו שהרוצה לראות ברבה בעמלו בגשמיזת וברוחניות, צריך לנמוע ולהשריש בנפש את החודש אדר, וזה יסייע בעדו להאיר את החשיכה בכל ימות השנה.

והדברים אמורים ביותר לענין פורים וענין מחיית עמלק, שעיקרו אינו ליומו בלבד כי אם

ט. וכמו שפירש הרה"ק רבי אלעזר מריישא זי"ע מה שאמר המן הרשע לאחשוורוש, שלא ינזק אם יהרוג את ישראל (מגילה יג): 'דמפקי לכולא שתא בשה"י פה"י' (ראשי תיבות - שבת היום פסח היום, שעושים כל ימיהם כחגים ואינם משלמים מס למלך מאחר שאינם עוסקים במסחר ואינם מרוויחים), ובודאי ליכא מועדים בכולא שתא, אלא, שבני ישראל עם קודש עסוקים וטרודים עם המועדים בכל ימות השנה, וזמן רב לפניהם יכינו עצמם לקראתם בהכנה דרבה, ולאחריהם יעסקו בקנייני החג, 'וממש כל השנה עבודתם וטרחתם רק לקיים מצוות' (הובא בספר דבש השדה אות יד), ועי"ז יונקים ונהנים מן השפע הגדול לאורך ימים.

משלו משל, למי שמילא את רכבו עם געז (דלק), אך 'חכם' זה נשאר על עמדו באותו מקום, ואף אחרי שהגיעו אחרים ורצו למלאות גז לא זז הלה ממקומו, מששאלו אותו מאי האי, השיב בטפשותו, שברצונו להישאר כאן תמיד ועל ידי שיכניס עוד ועוד גז יסע הרכב מהר וטוב יותר, לגלגו עליו השומעים ואמרו לו כי אם ישאר במקום אחד לא יועיל לו כל הגז שבעולם, כי הלא מטרת הגז ברכב היא כדי שיוכל האדם לנסוע למחוז חפצו ולעשות צרכיו, נמצא שרק אחר שיעזוב את מקומו יעזור לו הגז להגיע למרחקים. והנמשל מובן, שהזוכה לזמנים גבוהים, וכן השומע אמרות טהורות ופנינים יקרים ואינו משתמש בהם להלכה ולמעשה, אזי הוא דומה לאותו טיפש שמילא את רכבו עם דלק ונשאר במקום אחד ואינו עושה כלום, אך החכם עיניו בראשו, וממלא אסמיו בשפע רב, ארחות חיים ותוכחת מוסר, ועם אוצרות אלה נכנס לתוך ימי המעשה ומתגבר על כל הנסיונות לבלתי יוכל השטן זה היצר הרע להתגבר ולשלוט עליו.

י. שנה אחת במשתה היין ניגש חסיד אחד בגילופין אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, ובכה לפניו שברצונו לעשות תשובה, נענה הרה"ק ואמר לו 'בא אלי מחר...' ויש בדבריו משנה תוקף וכוונה עמוקה, דלא סגי במה שהאדם מתעורר לתשובה ביום הפורים עצמו, אלא יתן גם מחר להתחזק בתורה ועבודה.

כע"ז היה אצל הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע, שיהודי בכה לפניו במשתה היין שילמדו דרך תשובה, הקשיב הרה"ק לדבריו ואמר לו 'שמע בקולי, פנה נא למנוחתך, התפכח מיינך, אז תבוא אלי ואלמדך דרך תשובה, ויהא רעוא שיזכר לך באותה שעה מה שדברת אלי היום...'

וכך מספרים על יהודי עני ואביון ש'נדבק' לגביר העיירה אשר בשם ר' בערל נקרא, וכידוע שביום השב"ק יש להם לעשירים 'פנאי' וזמן הרבה לשמוע את אשר בפי העניים, הואיל ואינם עוסקים בעסקיהם באותו היום, העני ביכה את מצבו הקשה בפני העשיר וביקש ממנו 'נדבה הגונה', אמר לו ר' בערל (העשיר) נו נו, יש על מה לדבר,

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

ובכל עת שיש מחיית עמלק מתעורר אח"כ אהבת התורה בישראל, וכן כתב 'לכן אחר מחיית עמלק יש קבלת התורה, וזה מתעורר בכל שנה', כי בפורים יש בחי' מחיית עמלק, והרי זה שעת הכושר ל'הדור קבלוה' באהבה וברצון".

וראית את אחורי - סוף דבר יתגלה כי הכל היה לטובתו בפרשתן (לג נג), 'וראית את אחורי לפני לא יראו'. הגנה פעמים הרבה עוברים על האדם מאורעות ומקרים שונים ומשונים עד שאינו מוצא מנוח לכף רגלו, מהלך הוא כשכורת ולא מיון - מרוב בלבול

היצר, וצריך האדם לעמוד תמיד על משמרתו, ואת הכח לעמוד איתן במלחמות אלו מקבל האדם בפורים.

והזמן מסוגל ביותר להתחדש לעבודתו ית"ש ולקבלת התורה, וכמו שביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פורים תרמ"א ד"ה מה, תרמ"ב ד"ה עיקר) דברי הגמ' (שבת פח.) 'הדור קבלוה בימי אחשוורוש', כי עמלק וזרעו הם המעכבים גילוי כבוד שמו הגדול בעולם, וכמו שאמרו 'אין הכסא שלם ואין השם שלם עד שימחה זרעו של עמלק', ולאחר מפלת הרשע נתגלה יותר מלכות ה' בעולם, ובאיבוד כח הרע מתחזק כח הטוב, וכלשונו

הכנס אלי מחר ונדבר, לאחר זמן הוסיף העני לבקשו, ר' בערל, אולי תוכלו גם לתת לי 'הלואה' הגונה בתשלומים נוחים, אמר ר' בערל, נו נו, נדבר למחרת היום, לאחמ"כ הציע לו העני, אולי תצרך אותי כ'שותף' בעסקיכם... אמר לו ר' בערל, נו נו, אין הדבר מופרך כלל וכלל, נראה למחר כדת מה לעשות, העני יצא מביהמ"ד כשהוא רואה את עצמו כ'חצי' גביר... והמתין בכלות הנפש למחרת היום, ואכן, ויהי ערב ויהי בוקר יום ראשון ניצב העני הכן במשרד (אפיס) של העשיר, ובידידות פנה אליו, רבי בערל, נו, יזכר לך עתה אתמול אשר דברת, הבה לי ממתת ירך, תן לי הלואה כפי שדברנו, ונא הזדרז להביא 'שטרי שותפות' לחלוק יחד עמי את עסקיכם, ענה לו העשיר, היום כבר לא 'שבת', היום יום ראשון, כלומר, כל ה'הסכמות' שהסכמתי היו רק ב'דמיון' ובדיבורים, עברה השבת, הגיע יום ראשון והכל כ'עורבא פרח'.

כיו"ב, ייאמר לנו לענין רוחניות, ביום השבת וק"ו ביום הפורים, יושב לו האדם, ומזמר ניגונים יפים - זמירות שבת ויו"ט, הוא מחשב בלבו ומוחו קבלות טובות, ומדמה דמיונות כך וכך אעשה, בענין פלוני אוסיף להיטיב מעשי וכו', ויהי בוקר של יום ראשון, תמה עליו כביכול הבורא, היכן ומה אירע עם כל הבטחותיך וניגוניך היפים והנפלאים, מדוע אין רואים כל שינוי בסדר יומך, והאדם עונה כביכול, היום כבר לא 'שבת', היום יום ראשון, לא הייתה הכונה 'למעשה' ובפועל, אבל לא זו הדרך ישכון בה אור, אלא 'ינתן גם מחר ליהודים', גם למחרת הפורים עלינו להחזיק את ההתעוררות, לאחר זמן לאורך ימים ושנים טובות.

יא. וכבר אמר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, דהנה איתא בזוה"ק (ח"ב קפג:) דמצה מיכלא דאסוותא [-מאכל רפואה] היא, וכשם שהחולה במחלת הגוף צריך לצום במשך כמה שעות בטרם ינתחו אותו הרופאים כדי לרפאותו, כמו כן לקראת חג הפסח בו אנו עומדים לקבל תרופה ורפואה ל'חולי הנפש' והוא באכילת המצה, עלינו לצום ולהתענות - להיטהר ולהתרחק מתאוות רעות כדי שתוכל הרפואה להשפיע עלינו רפואה שלימה. בזה אפשר לבאר את דברי הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אדר ד י) המיישב קושיית הפוסקים (טור או"ח תלב) מדוע אין מברכין ברכת 'שהחיינו' על בדיקת חמץ - דאכן, מברכין שהחיינו בהתחלת זמן ביעור, והיינו ביום הפורים, והבן. ופירוש הדברים, כי אי אפשר לגשת אל הקודש כי אם שיטהר עצמו תחילה, ובהכנה כראוי, ולכן צריך להקדים בעבודת ה' כבר בפורים, וכך אמרו (פסחים ו. ועי' בביה"ל ריש סימן תכט) 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום' ופורים הוא שלושים יום לפני פסח [וכך נהגו הרבה צדיקים, להתחיל לעסוק בהלכות פסח ביום הפורים].

איתא ב'חסד לאברהם' (עין הקורא מעין השני נהר נז והובא ב'ערבי נחל' פרשת שמייני) שבשלושים הימים שבין פורים לפסח מוציא הקב"ה את ישראל מדי יום ביומו חלק אחד משלושים מתוך מ"ט שערי טומאה, ומעלה אותם מדרגה לדרגה, כמו שהוציאנו מטומאת מצרים בימים ההם עי"ש.

ולקחת אסתר, וכל הסיבות שסיבבו לדבר הזה, הכל היה הכנה להצלת ישראל, אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים [היינו שבעת הצרה אין בידי בשר ודם להבין מדוע מייסרו הקב"ה], רק מאמינים בלתי ספק לא דבר ריק הוא, אלא שמאנתו טעם הדבר כמס ונעלם, זאת האמונה טובה גדולה היא לנו, כי מקבלים שבר על האמונה, וזה 'וראית את אחורי' - לאחר שנעשה תכלית הדבר, תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה (שהכל היה חסד), אבל לפני - קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו, עכ"ל¹. אין לנו אלא להתחזק היטב באמונה שלימה, ולבסוף נראה ש'כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:).

וטרוות אינו יודע מה נעשה מימינו ומשמאלו, מה יעשה האדם ויחיה - יתאזר ויתחזק באמונה כי הכל נעשה משמים², ויאמר לנפשו חבי כמעט רגע ותמצאי כי הכל בחשבון³, סוף דבר יתגלה שהכל היה ב'טעם עליון' לטובתך הגמורה.

וכך ביאר הרמב"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ ד"ה וראית) בפסוק 'וראית את אחורי', וז"ל. 'הנה אנו רואים כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ אשר אנו מתמהים למה עשה הש"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכלי, כאשר לכל, כל הסיבות תכלית בוונתם כי כולם הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה, וכאשר היה בנס פורים, בהריגת ושתי

יב. בדרך זה ביארו בכתוב בפרשתן (לג יג) שביקש משה רבינו 'הודיעני נא את דרכך', א"ל הקב"ה 'הנה מקום אתי' (שם כא), ואיתא בגמרא (ברכות ז.) שביקש משה לדעת דרכיו של הקב"ה 'מפני מה יש צדיק ורע לו רשע וטוב לו', והשיבו לו 'הנה מקום אתי', פירוש מי שהוא מהלך על הארץ אינו רואה כי אם מחזה מחזה לחוד, אמנם המהלך על כנפי רוח, ועולה ממעל לארץ על ידי עראפלאן (מטוס), הרי הוא רואה כמה וכמה מחזות כאחד. כך א"ל הקב"ה 'הנה מקום אתי', כלומר אם תעלה השמימה - וכן אם תגביה את ה'דעת' שבך להביט על הכל בהבטה שמימית (הימעלשע בליק) אזי תראה מלמעלה עד כמה כל דבר בחשבון ארוך עם הרבה פרטים ונידונים, וכאשר תראה כמה טובה יש בכל דבר ודבר המתרחש בעולם שוב לא יהיו לך שום קושיות.

וכך הוא לכל חיי האדם והליכותיו, שכאן 'למטה' בהאי עלמא נראה כ'רעה', אך המתבונן 'מלמעלה' רואה את הטובה הגדולה והאמיתית שיש בזה, ואין לו לאדם אלא להאמין בהקב"ה ובהשגחתו משמים ממעל על הארץ מתחת. יג. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע נשא משלו לעובר אורח שהלך בדרכו מעיר לעיר, ולקראת הערב נכנס לאכסניא ללון שם, למחרת השכם בבוקר רצה להמשיך בהליכתו ונפרד מהבעל הבית לשלום, אך העיר לו שלדעתו לא טוב האופן שסידר והעמיד את הארונות ושאר החפצים בחדר, מוטב היה שיעביר את הארון לצד כותל השני וכן יעמיד את התנור במקום אחר וכיו"ב, אמר לו בעה"ב, הגעת לכאן רק לילה אחת וכבר תבוא לשנות את הסדרים ו'לתקן' את הבית... שמא בדעת מעלת כבודו להתגורר כאן בקביעות... והנמשל ברור, נמצאים אנו בעולם 'שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה' וכבר הננו משיאים עצות היאך לתקן את העולם... האחד בא לגור וישפוט שפוט... ורק 'בעל הבית' שאצלו היא 'דירת קבע' הוא מבין היטב כל צרכי הבית, ויש לו סיבה וטעם מדוע הארון נמצא כאן ולא שם... יד. מעשה היה באיש יהודי 'קשה יום' אשר הרבה צרות וייסורים עברו עליו והרגיש בנפשו ש'אך רע ומר ירדפוהו כל ימי חייו', ושפך ליבו בפני הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל גאב"ד טבריא, נענה לו רבי משה בלשון תימה, מדוע אתה מספר לי רק חצי סיפור, וכבר נודע פתגם העולם שרק לשוטה מראים חצי עבודה... התפלא האיש מאוד על דברי רבי משה, ואמר לו ימחול נא רבינו אך לא זכיתי לירד לעומק דעתו, ואיזה 'חצי שיעור' יש כאן... השיב לו רבי משה במתיקות ובמאור פנים, אכן, אינך עומד כעת אלא רק בחצי מהמעשה, כי 'הסיפור' עדיין לא הסתיים... המתן מעט ותתאזר בסבלנות וכבר תראה כיצד הכל היה בחשבון להביא לידי טובתך השלימה, ועוד תאמר בפה מלא 'אודך ה' כי אנפת בי'...

טו. ושמעתי מחכם אחד, לרמוז בנוסח התפילה, אשר בדבר מעריב מעריבים, אשר בדברו - מי שמאמין שהכל נעשה ב'דבר' ה', אפילו הקושי והחושך נעשה בדבר ה', לטובתו ולהנאתו, הרי בזה הוא מעריב - מל' עריבות ומתיקות, הוא ממתיק את כל העריבים - החושך וההסתר, ויקל מעליו משאם.

טז. יש שביארו (כע"ז בחפץ חיים עה"ת פר' בלק) הא דאיתא בגמ' (שבת נה.) חותמו של הקב"ה אמת, שמדרך החותם שבו עצמו אי אפשר לראות כי אם אותיות הפוכות, אמנם אחר שחתמו בו על הקלף - והסירו מעליו את

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

מבהילים על הרעיון, עד היכן מגיע כח התפילה שהוא בתופס את הקב"ה בכבודו ובעצמו עד שימלא" משאלותיו".

עוד בפרשתן (לב לב), 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת', וברש"י, 'שלא יאמרו עלי, שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים', ולכאורה קצת צריך ביאור

ויחל - להודיעך כוחה של תפילה
בפרשתן (לב י), 'ועתה הניחה לי וכו', ואמרו בנמרא (ברכות לב.) 'אמר רב אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, מלמד שתפסו משה להקב"ה כאדם שתופס את חברו בבגדו, ואמר לפניו ריבוננו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול להם'. ולכן הוצרך הבורא ית"ש להפציר בו שיעזבהו כביכול, והדברים

ה'חותם' אז יוכלו להכיר את האותיות של החותם על גבי הקלף בדרך ישרה, כיו"ב היא הנהגת הבורא, פעמים שבשעת מעשה אי אפשר לעמוד על טיבה, ואף נראה כי הכל 'להיפך', אך באמת אחר מעשה יראה האדם שכן היה ראוי להיעשות.

יז. וגם כאשר 'רואה' שנעלו בפניו כל השערים, ולא מיבעיא ש'שערי ההצלחה' סגורים וחתומים אלא אפילו שערי התפילה, שעומד ומתחנן פעמים רבות ולא נענה, אל יפול רוחו בקרבו אלא יחזור ויתפלל, ובוודאי ישמע א-ל ויענהו. צא ולמד מדברי חז"ל (מגילה יב:) על הפסוק (אסתר ב ה) 'איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש' - שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו, ולכאורה עיקר מעלתו של מרדכי ש'נפתחו' לו שערי רחמים, ואם כן היה צריך לומר 'בן יפתח', ומדוע נקטו 'בן קיש', אלא ללמדנו על גדולתו של מרדכי שלא התייאש לנוכח הגזירה, ואף שידע כל אשר נעשה, מכל מקום עמד והקיש שערי רחמים, מתוך האמונה בכוחה של תפילה, והיא שעמדה לבטל את הגזירה, והיא היא גדולתו.

ושמע נא למה שביאר הגה"ק רבי אליהו מאיזמיר זי"ע (בעל ה'שבט מוסר' בספרו תהלות ה' על מזמור כב) בלשון המזמור 'על איילת השחר' שהוא מעניינו של יום, כי כך אמרה אסתר המלכה 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה' ואף על פי כן לא התייאשתי אלא 'ולילה ולא דומיה לי', וכדאיתא בגמ' (ברכות לב:) 'אמר ר' חמא בר' חנינא, אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר (תהילים כז יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". וזאת למדנו מאבותינו, שבך בטחו אבותינו, ואף שלא נענו מיד לא נסוגו אחור ולא התייאשו אלא חזרו ובטחו, וסוף דבר היה ותפלטמו...

ומוסיף לפרש עוד בסמיכות הכתובים 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי, ואתה קדוש יושב תהלות ישראל', שאם רואה שהוא קורא יומם ולילה ולא נענה, אל יאמר חלילה שאין הקב"ה שומע את קולו, אלא אדרבה הקב"ה שומע אותו ומתענג למשמע קולו, אלא שאתה קדוש יושב תהלות ישראל, והוא מחכה ומצפה לשמוע אותו עוד, ועל דרך שאמרו חז"ל (יבמות סד.) 'מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים'.

דיוק נפלא אמרו לדייק בלשון קדשו של רש"י (מגילה ד. ד"ה ולשנותה) על הא דאיתא בגמ' 'חייב אדם לקרות את המגילה (- מגילת אסתר) בלילה ולשנותה ביום' ופירש רש"י 'זכר לנס שהיו זועקין בימי צרתן יום ולילה', ולכאורה אם קריאת המגילה היא זכר ל'זעקתם' ביום ובלילה - מה שייך לומר זכר לנס, הא אותם ימים שהיו זועקים ומתפללים היו ימי צרה ולא ימי נס, אלא, שאכן נס גדול היה באותם הימים, שזעקו יומם ולילה ולא התייאשו, הגם שהיה נראה בדרך הטבע שהכל אבוד וכבר אין מה לעשות... נחתמה גזירה בעליונים ובתחתונים, והחרב מונחת על צווארם להשמיד להרוג ולאבד ל"ע, מכל מקום הם לא התייאשו אלא המשיכו לדפוק על שערי רחמים אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם, ואכן אותם תפילות בקעו וקיעים עד שנדדו עליונים ותחתונים ונתבטלה הגזירה.

יח. ואגב ענין ה'תפילה' נזכיר את האמור בפרשתן 'פרשת הקטורת', ומקום אתנו לעורר אודות אמירת הקרבנות והקטורת קודם התפילה אשר סגולתה עצומה להציל מכל פגעים רעים. וכך איתא בזוהר הקדוש (וירא, מדרש הנעלם ק:;) אמר רבי כרוספדאי מי שיזכיר בפיו את ענין הקרבנות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויכוון בהם, 'ברית כרותה' היא, שכל המלאכים המזכירים עוונות האדם אינם רשאים להרע לו, רק עליהם להיטיב לו...

עוד מביא שם, רבי פנחס למד 'גזירה שוה' (מהרה מהרה) כתיב הכא מהרי שלש סאין קמח, וכתוב (במדבר יז יא) אצל משה ואהרן כש'החל הנגף' - 'ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה... ושים קטורת והולך מהרה', ועי"ז

לתפילת הפושע והחוטא. והרי אין זה נכון כלל, שהרי אתה שומע תפילת כל פה - יהיה מי שיהיה, על כן דרש בתעצומות שישמע ה' לצעקתו, ואם אין וכו', להודיע בשער בת רבים, שהקב"ה מקבל תפילת כל פה, אף של הפחות שבישראל^ט.

ברם, עיקר מעלת וכח התפילה, כאשר היא פורצת ועולה ממעמקי הלב, מתוך ההרגשה שאין לו

וכי מה אכפת ליה למשה רבינו - העניו מכל האדם שמא יאמרו שלא היה ראוי וכדאי, ועוד, הלא לפי ענוותנותו ושפלותו בעיני עצמו היה לו אכן לחשוב שמצד הדין אינו ראוי וכדאי לבקש עליהם רחמים. ומבאר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (ליקושים קמ"ד: ד"ה ואם אין) שאדרבה לגודל ענוותנותו טען משה רבינו ואם אין - שלא תתקבל תפילתי, חוששני שמא יאמרו הבריות שלכן לא קיבל ה' תפילתי - מאחר שאין הקב"ה שומע

'ותעצר המגיפה', ומזה ראייה לפירוש שאמר רבי כרוספדאי שאברהם אבינו מיהר לומר פרשת הקרבנות כדי להנצל מן הדין.

אמר רבי פנחס, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, פגש בי אליהו הנביא זכור לטוב, אמרתי לו, אמור נא לי איזה דבר המועיל לבריות, אמר לי, בשמים ממעל יש מלאכים הממונים להזכיר עוונותיהם של ישראל לפני כסא הכבוד, אך בעת שמזכירים בני ישראל את הקרבנות אשר צוה ה' את משה ואומרים אותם בכוונת הלב, חייבים הממונים להזכירם לטוב, וללמד עליהם זכות.

ועוד אמר לו אליהו הנביא שבשעת מגיפה רח"ל, יוצא הכרוז מפי א-ל עליון לכל צבא השמים, שאם יתקבצו עם ה' בבתי כנסיות ובתי מדרשות ויאמרו בכוונת הלב את פרשת הקטורת תתבטל המגיפה מהם, על כן שומה עלינו להתחזק ביתר שאת וביתר עז להקפיד על אמירת הקרבנות והקטורת כדת הראוי, ויושפע עלינו שפע רב ממרומים וכל מיני ישועות.

עוד בשבח קריאת ה'קטורת' מפורש בזוה"ק (ח"ב ריח): שכל מי שקורא את פרשת מעשה הקטורת בכוונה, ינצל מכל דברים רעים שבעולם, ומכל פגעים והרהורים רעים, 'ולא יתזק כל ההוא יומא, דלא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה' (ולא יזק כל אותו היום, שאין הסט"א יכול לשלוט עליו).

ובסוגיא ד'פורים' מצינו בדברי הגמרא (מגילה טז.) שכאשר המן הרשע נכנס להלביש את מרדכי בלבוש מלכות ראה אותו יושב ומלמד בהלכות קמיצה, שהיה זה בט"ז בניסן - יום הבאת העומר, ואמר להם 'אתא מלי קומצי קמחא דיכדכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי', ורבו הפירושים מה כוחו של קומץ מנחה זו לדחות עשרת אלפים כיכר כסף, עוד הקשה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, היאך היה יכול מרדכי הצדיק בשעה קשה כזו ללמוד ענייני קמיצה ועבודת המנחה בבית המקדש, אלא כי אדרבה מרדכי הצדיק רצה לבטל את הגזירה על כן למד הלכות קרבנות, כי סגולת אמירת קרבנות מועילה להשתיק כל המקטרגים.

מן הבאר

וראיתי מביאים עדים נאמנים ששמעו מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל כי אמירת פרשת הקרבנות קודם תפילת מנחה סגולתה שלא יהא נצרך לדרוש ברופאים. ומכאן ייאמר לכל אותם המשתמטים מאמירת הקרבנות בטענה ש'אין להם זמן ופנאי', כי משך זמן אמירת הקרבנות פחות הרבה מאוד מזמן ההמתנה אצל הרופאים... ('בצל הקודש' להגאון רבי בצלאל ראקאו, עמו' לה)

ובמכתבים של הגה"ק הסטייפעלער זי"ע (קריינא דאגרתא ח"א מכתב שס"ט) נתן עצה לאחד שהיו לו הרהורים באמונה, וז"ל, גם יאמר בכל יום בשחרית ובמנחה פרשת התמיד, והוא ע"פ מה שאמרו חז"ל, דעולה מכפרת על הרהור הלב, ואמרו חז"ל, כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה.

וט. ומפורשים הדברים בתנא דבי אליהו (זוטא, פרק ו) 'אמר לו הקב"ה למשה, כשאני רואה בני אדם אע"פ שאין בהם תהלה ושבח של תורה ומעשים טובים, לא במעשה ידיהן ולא במעשה אבותיהן, אלא רק בשביל שהן עומדין ומודיין ומברכין ומשבחין ומרביין תחנונים לפני, אני נזקק להם וכופל להם מזונותיהם', הרי שאף אם יהא האדם בשפל המצב ובתחתית המדרגות יענו אותו מן השמים בתפילתו, כי כל כך גדולה היא התפילה שבעד עצם התפילה ימלאו כל משאלותיו לטובה - ויכפלו לו פרנסתו... וכיו"ב בשאר צרכיו.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

זוה עומק כוונת דברי חז"ל, בתחילה קראה אסתר בגמ' (מגילה טו:) שכאשר הגיעה אסתר לחצר בית המלך הפנימית נסתלקה ממנה שכינה, 'אמרה א-לי א-לי למה עזבתני' (תהלים כב ב), שמא אתה דן על שונג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו 'כלב', שנאמר (שם כא) 'הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, חזרה וקראתו 'אריה', שנאמר (שם כב) 'הושיעני מפי אריה'. ולכאורה הדברים סתומים, כי מה חסרון יש בדבר שקראתו 'כלב' עד שבגין כך נסתלקה הימנה שכינה, ומה נפקא מינה אם אחשוורוש הוא 'כלב' או 'אריה'. ומבאר המהרש"א (ר"ה ואמרה), כי הנה המתפלל על ההצלה מהכלב אינו מתפלל כל כך מקירות הלב, כי בלבו מקננת מחשבה שיש בידו להנצל בכח עצמו, משא"כ בעמדו לפני אריה שואג לטרף... הרי הוא זועק בחזקה אל ה', ומרעיש עולמות שיזכה להינצל מלהיות טרף לשיניו רח"ל, בידעו שאין מי שיש בידו להצילו זולת הבורא בכבודו ובעצמו.

זוה עומק כוונת דברי חז"ל, בתחילה קראה אסתר בגמ' (מגילה טו:) שכאשר הגיעה אסתר לחצר בית המלך הפנימית נסתלקה ממנה שכינה, 'אמרה א-לי א-לי למה עזבתני' (תהלים כב ב), שמא אתה דן על שונג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו 'כלב', שנאמר (שם כא) 'הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, חזרה וקראתו 'אריה', שנאמר (שם כב) 'הושיעני מפי אריה'. ולכאורה הדברים סתומים, כי מה חסרון יש בדבר שקראתו 'כלב' עד שבגין כך נסתלקה הימנה שכינה, ומה נפקא מינה אם אחשוורוש הוא 'כלב' או 'אריה'. ומבאר המהרש"א (ר"ה ואמרה), כי הנה המתפלל על ההצלה מהכלב אינו מתפלל כל כך מקירות הלב, כי בלבו מקננת מחשבה שיש בידו להנצל בכח עצמו, משא"כ בעמדו לפני אריה שואג לטרף... הרי הוא זועק בחזקה אל ה', ומרעיש עולמות שיזכה להינצל מלהיות טרף לשיניו רח"ל, בידעו שאין מי שיש בידו להצילו זולת הבורא בכבודו ובעצמו.

ב. ורמזו לה בהלכות הפורים 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה א ד), כי הנה, האוחז דבר מה בידו הרי הוא קומץ ידו וסוגרה לשמור על מה שבתוכה, לעומת זאת הפושט יד מראה שאין לו כלום משל עצמו, ועל כן נותנים לו, כי כל ישועתו של אדם באה לו בשעה שיודע שאינו יכול לעזור לעצמו אלא נזקק הוא לישועתו ית'. אמור מעתה, כי לאו דווקא בפורים, רק כיו"ב בכל השנה, כפי מה שיכיר האדם שאין לו משלו, ישפיעו עליו מן השמים שפע רב פי כמה וכמה.

עוד אמרו מעין העניין, כל הפושט מעל עצמו מחשבות אלו ש'כוחו ועוצם ידו' עשו לו את החיל, זה האיש נותנים לו מן השמים פי כמה וכמה...

וכך אמר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חיל' דרוש לשבת זכור דרוש ב') לבאר בלשון הפיוט 'שושנת יעקב' - להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך, וכי היכן מצאנו שהיו בני ישראל 'בוטחים' וחוסים בה' באותה עת צרה יותר מכל מקום אחר. אלא ביאורו, כי גם במצרים שמענו שזעקו אל ה' - 'ותעל זעקתם', אך יחד עם זה היה בידם לעשות פעולות מסוימות (וכגון משה רבינו שאחותו הטמינה אותו על שפת הנהר) נמצא שכביכול לא הייתה אמונתם בתכלית הגמורה, לכן עם הישועה גם מצינו שחללים רבים הפילה - ומתו שם רבים מבני ישראל ומהתינוקות, אמנם בגזירת המן הרשע - 'להשמיד להרוג ולאבד', הבינו שאין בידם עשות מאומה בהשתדלות להצלתם, כי אם להשליך כל יתבם אל ה', שהרי אפילו תקוותם האחרונה 'אחות יש לנו בבית המלך' ה"ה אסתר המלכה ערכה סעודה וקראה אך ורק למלך ולהמון... לא נותרה בידם ברירה אלא להאמין בטובתו של הקב"ה ולהתפלל לפניו, לזה ניצלו בשלמות ולא נפגם אפילו כחגירת ציפורן של כל יחיד ויחיד מישראל.

וכך פירש המלבי"ם את טעמו של מרדכי הצדיק שלא רצה לקבל את הבגדים ששלחה לו אסתר ולהסיר שקו - 'כי לא רצה להפסיק רגע מתחנונים, שזה כעוזב בטחונו בה' וסומך על עזרת בשר'.

כא. ובזה פירשו במה שאמרה אסתר באותו מזמור (פסוק ב) 'א-ל-י א-ל-י למה עזבתני', ולכאורה קשה מדוע כפלה לומר קלי קלי ולא הסתפקה לומר פעם אחת ותו לא. אלא שמצינו בגמרא (סוכה כח:) שקטן הצריך לאמו פטור מן הסוכה, ובתחילה רצו לומר שקטן הנעור משנתו וקורא 'אמא' הרי בגדר צריך לאמו, אך הקשו שגם תינוקות גדולים קוראים 'אמא' כשהם מתעוררים משנתם, והסיקו בגמ' שאם התינוק קורא 'אמא, אמא' ודאי הוא צריך לאמו. עפ"ז מבואר ב'כפתור ופרח' מה שזעקה אסתר קלי קלי למה עזבתני, שבאה לבטאות תחושתה והרגשתה שהיא כקטן הצריך לאמו ואינו יכול 'להסתדר' בכוחות עצמו, כך היא צריכה לעזרתו ית' ויודעת כי ש'מבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עזרה וישועה'...

בידי ישראל כח עצום לבטל כל הגזירות - ע"י שיעמוד בתפילה בלב נשבר ויועקן אל ה' בצר להם, על כן סיבבו שמרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, ומעתה יסברו היהודים שכבר אין הגזירה בתוקפה כל כך [וגם 'אחות' להם בבית המלך, ומרדכי כבר יצליח לבטל את הגזירה] וממילא שוב לא יעמדו בתפילה כמו בתחילה, וע"ז יוכלו שונאי ישראל לבצע זממם מבלי מפריע... ואכן מרדכי הבין את עומק כוונתם, על כן שב אל שקו ותעניתו (מגילה טז.) כי ידע שרק כח התפילה הוא שיעמוד להם²².

לאורך גיסא, נודע מה שהפליגו בספה"ק אודות מעלת התפילה מתוך שמחה²³, וכמו שפירש הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (רמזי פורים ד"ה ותשלח) בפסוק (אסתר ד ד) 'ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קיבל', וצריך ביאור, וכי מחוסר בגדים היה מרדכי שחשבה אסתר שצריך לשלוח לו בגדים - הרי ראתה שבכוונה תחילה התלבש בשק ואפר מה שלא עשה מעולם, וא"כ לא היה לה כי אם לשאלו 'מאי האי' ולא לשלוח בגדים.

ומבאר ה'תפארת שלמה', שאסתר הבינה מיד שמרדכי שמע איזה בשורה קשה ומרה, ולכן קיבל על עצמו להתענות ולצום כדי לקרוע רוע גזר דינו, אלא שהיא הייתה סבורה שלא זו הדרך, כי אף בעת צרה וצוקה יש להתחזק במדת השמחה, ורק על ידי השמחה אפשר לצאת מכל המצרים. ומרדכי לא קיבל דבריה,

אוהבים להגיד איש לרעהו דברי ייאוש המשברים רוחו במקום לעודד אותו, לחזקו ולייעץ לו עצה טובה. אלא, שזרש אמרה להמן, הנה עניך הרואות כי החלות לנפול לפניו, דע לך כי זה אירע לך משום שמרדכי עסוק בשקו ובתעניתו ומתפלל וזועק לאלוקיו שיושיעו, אם כן אין לך עצה אלא לגרום לו להפסיק להתפלל, 'ורק באופן הזה תוכל לו אם תפול ותכניע עצמך לפניו עד שתתנאה דעתו ויפסיק מתפילתו ותשובתו אז תגבר ירך לעשות חיל, אבל כל עוד שתלחם בו כן ירים ידו בתפילה', והיינו שע"י שהמן יכנע ויפול בפני מרדכי שוב לא תהא תפילתו שלימה, כי יראה שמתחיל לזרוח שוב השמש וכבר אינו שרוי בחשיכה גדולה כ"כ, ותפילה בזו לא תועיל כ"כ, וממילא יוכל המן לגבור עליו.

וכה אמר הרה"ק מצ'עצינוב זי"ע, שהנה באותה שעה שהמן הלביש את מרדכי בלבוש מלכות והרכיב אותו על הסוס וקרא לפניו ככה יעשה לאיש, אז לא נשבר עדיין כח הקליפה כלל, וכמפורש במגילה שלאחר שהרגו את המן עדיין הוצרכה אסתר ליפול לפני המלך להעביר רעת המן האנגי, ורק לאחר זמן רב היה 'ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם', וא"כ יש להקשות כיצד נתנה הסט"א להשפיל את המן ולתת יקר וגדולה למרדכי. ומבאר, שאדרבה הסט"א עצמה היא שהביאה למצב זה ש'יכנע' המן לפני מרדכי, כי עיקר מטרתם היתה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ח"ו, אלא שידעו היטב שיש

כב. כדברים הללו ממש אמר גם הרה"ק האבני נזר זי"ע בעת אשר חלה את חוליו האחרון, והרעישו החסידים עולמות להחלמתו ולרפואתו השלימה, והנה חל שיפור במצבו, שלח האבני נזר לחסידיו, שמובא בגמ' (מגילה טז.) שבשעה שגזר המלך על המן להלביש את מרדכי ולהרכיבו ברחוב העיר נכנס המן לביהמ"ד ושאל את התלמידים במה אתם עוסקים, השיבו לו בהלכות קמיצה, אמר להם 'אתא מלי קומצא דידכו ודחי עשרת אלפי ככרי כספא דידי'. ותמוה מדוע אמר להם המן דברי חיזוק אלו, והרי אין זה מדרכו כלל לומר מילים המתיישבות על הלב ולעוררם להמשיך לשקוד על תלמודם... אלא שרצה המן להחלישם שלא יתפללו, על כן אמר להם שהקומץ דחה את עשרת אלפים כיכר כסף, וכל זה בכדי שיחשבו שהנה הגזירה עומדת לחלוף ולהתבטל ושוב לא יתפללו. המשיך ה'אבני נזר' ואמר, מי יודע שמא כל השתפרות המצב והרגשתי הטובה לא נועדה אלא בכדי שתדמו בנפשותיכם שכבר אינני זקוק לתפילות, וב"ה המצב נהיה טוב יותר, וממילא כבר אין צורך להרקיע שחקים בתפילה ולהרעיש את כל העולמות, על כן מבקש אני להמשיך להתפלל כמו בתחילה, מתוך ההכרה שאי אפשר בלא תפילה. כג. וכמו שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (אדרת אליהו בפר' משפטים) וז"ל, 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני' (שמות כב כו), יובן בס"ד כי ידוע שהתפילה צריך שתהיה בשמחה, ואם האדם יתפלל בשמחה אזי תתקבל תפילתו ברצון. וידוע שכל 'והיה' הוא לשון שמחה וזהו שאמר והיה כי יצעק אלי, והיה לשון שמחה, ר"ל שאם מתפלל בשמחה אזי ושמעתי כי חנון אני שתפילתו מתקבלת, עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

שהקב"ה שומע תפילתו וקרוב הוא ית' לכל הקוראים אליו, ו'מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו'.

למען אמצא חן בעיניך - גודל החביבות והחשיבות כשנותן מנפשו לה'

בפרשתן (ל יח), 'ועשית כיוור נחושת', הנה, בכל כלי המשכן נתנה תורה מדה ושיעור בארכם וברחבם, זולת בכיור שעשה משה שלא נתפרש מידתו, וצריך להבין 'מה נשתנה' כיוור משאר כלים, ועוד יש להקשות מדוע בכיור שעשה שלמה בבית המקדש נאמר בו שיעור, ככתוב (דה"ב ד ב) 'ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו, ואילו הכיור שעשו במשכן לא ניתן לו מדה. וביארו חכמי המוסר,

וסבר דבעת כזאת צריך להתפלל אל ה' בשברון לב ומתוך מרירות, ונחלקן שניהם במעשה אשר יעשו, אמנם הקב"ה הכריע שהצדק עם אסתר המלכה, וכך סיבבה ההשגחה שיבוא מרדכי לידי מידת השמחה על ידי שהמן ילבישנו בבגדי מלכות ויכריז לפניו 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו', ועי"ז נחלשה המרירות ונא לידי שמחה באתחלתא הנאולה, ובוה קרבה הישועה בהרף עין, ללמדנו שרק על ידי השמחה אפשר להינצל מן הבל"ג.

ובאמת שאין זה סתירה כלל, כי בוודאי צריך להתפלל מתוך 'לב נשבר' ובהכנעה יתירה מתוך ההרגשה שאי אפשר לו לאדם להשיג מאומה מבלי תפילה²⁶, אך אין לך שמחה גדולה מזו כאשר יודע

כד. כדברים האלה כתב ה'בן יהוידע' על הגמרא במגילה (טז. ד"ה ורכיב האי) שכאשר הגיע המן להביא את הלבוש ואת הסוס למרדכי, 'נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא, אתא המן ויתיב ליה קמייהו, ואוריך עד דסליק מרדכי לצלותיה' (מרדכי נעמד אז להתפלל, והמן המתין לו עד שיסיים את תפילתו), ולכאורה יפלא על רשע מרושע זה, על מה ולמה המתין לו ולא הפריע לו באמצע תפילתו לקיים 'גזירת מלך' תיכף ומיד, ומבאר ה'בן יהוידע' שבדווקא המתין ולא בישר לו בשורה טובה זו בשעת התפלה, כי ידע שהתפלה מתוך עצבון אינה מתקבלת וחשב שוודאי מתפלל כעת בעצבון, על כן אמר - מוטב לא אפסיקנו, כי אם אפסיקנו וודאי יחזור להתפלל שנית מתוך שמחה, ותפילה מתוך שמחה בוקעת וקיעים ואין שום מחיצה ומבדיל שיעכב בעדה מלהגיע עד לכסא הכבוד. אמור מעתה, אם המן הרשע ידע את ה'סוד', על אחת כמה וכמה שאנו צריכים לדעת על מעלת התפילה הבאה מתוך שמחה אשר וודאי היא מתקבלת...

כה. פלאי פלאות יש ללמוד מתוך ההתבוננות בסיפור הנס וכמו שנכתב ב'מגילה', כי הנה מדרך העולם, כאשר נקלע האדם לאיזה צרה בענייני בריאות הגוף או כשהוא תקוע בסבך החובות, הרי תחילה וראש הוא עושה 'השתדלות', דורש ברופאים או פונה לעסקנים ובעלי חסד, ואחר כך נעמד בתפילה להצלחת ה'השתדלות'... אמנם מרדכי הצדיק רוח אחרת היתה עמו, שבתחילה זעק זעקה גדולה ומרה, ורק אח"כ שלח לומר לאסתר המלכה 'לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה', והיינו טעמא, כי מרדכי הצדיק ידע היטב שאין ההשתדלות מועילה כלום ורק תפילה יכולה לעזור, ואף שעלינו לעשות כמנהג דרך ארץ ולעשות פעולות של השתדלות, אך אין זה אלא גזירת מלך, ואילו הדרך היחידה לבטל את הנגזר ולפעול למלא משאלות הלב אינה אלא בתפילה...

אגב אורחא, רמז נפלא כתב הגר"א זי"ע (דברי אליהו, אסתר) ב'טעמי המקרא' במגילת אסתר בכתובים המספרים אודות הנערות שנקראו לבוא אל המלך אחר הריגת ושת, כי על התיבות 'ובהגיע תור נערה ונערה' (ב יב) הטעם הוא קדמא ואזלא (ובתרגום ללשון הקודש משמעותו, קידם והלך), ואילו על 'ובהגיע תור אסתר בת אביחיל' (שם טו) הטעם הוא מונח, מונח, מונח - ד' פעמים, ומבאר בטעם הדבר, שבא לרמז כי כל הנערות מיהרו ללכת אל המלך - מתוך רצונם לזכות בתואר ה'מלכה', ואילו אסתר ניגשה אל כל הענין ב'ניחותא' רבתי, אדרבה, היא עשתה עצמה כחולה השוכבת על ערש דווי עד ש'ותלקח' בעל כרחה.

אמנם פוק חזי מה עלה בסופן של כל אותן הנערות שמיהרו כל עוד נשמתם באפם - שילחוהו לנפשם בידיים ויקות כלעומת שבאו - לא מלכה ולא 'משנה למלכה', ואילו אסתר שהלכה בניחותא היא היא נבחרה למלכת העולם. מעתה יש ללמוד לדידן, כי היודע ומכיר שממילא הוא וכל גורלו נתונים בידי ה', מדוע ימהר וייגע לריק, אל יבהל ואל יחשוב שבמהירות ופזיזות ירוויח משהו - יגדיל קצבתו או יקדים ישועתו לבוא, אלא הכל בכל מכל יעלה ויבוא לכשיעלה רצון מאת הבורא יתב"ש.

כי הכיור שבמשכן נעשה מן המראות הצובאות, וכמו שכתבו הראשונים (רמב"ן ואבן עזרא פרשת ויקהל) שהנשים נתנו את המראות שלהן שהיו מיוחדות לדבר עבירה והקדישו אותן לשמים [והוסיף רבינו אברהם בן הרמב"ם

(בפירושו על התורה) שנמלו אבן וזרקוהו לתוך המראה ונפצו אותה לרסיסים], ומשום הכי לא נתנה בה תורה שיעור, כי כל משהו ומשהו של שבירת היצרי חשוב מאד ל' לפנוייה, ואדרבה כמה שיוסיפו עוד ועוד

כו. בפרשתן (לב ה), 'ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר', ופירש רש"י, 'בלבו היה לשמים, בטוח היה שיבוא משה ויעבדו את המקום'. ולכאורה עדיין צריך ביאור מה שאמר 'חג לה' מחר', שאף אם היה סבור שיבוא משה ויעבדו את הקב"ה, אך עדיין אינו אלא כשאר ימות השנה ומה עניין 'חג' זה [וידוע מתלמידי האריז"ל ש'מחר' זה היה י"ז בתמוז, ואם לא היו בני ישראל חוטאים אזי היה נשלם התיקון הגמור, וי"ז בתמוז היה נהפך לחג, ואעפ"י שלא כך היה מ"מ לעתיד לבוא יהיה כן, שיום הזה יהיה 'חג לה']. ושמעתי לבאר, כי הנה איתא בספח"ק שכאשר יהודי מתגבר על יצרו וזובח את יצרו הרי אותו יום נחשב לו כ'יום טוב', והרי באותה שעה גבר היצר נוראות על כלל ישראל, ואילו היו עומדים בנסיון ו'שוחטים' אותו, היה באמת חג לה' לכל בני ישראל - יום טוב של התגברות על היצר...

איש יהודי היה באחד הכפרים, לפרנסתו שכר מה'פריץ' בית מזיגה ואחווה גדולה וממנה התפרנס בכבוד, באחת השנים היה 'שווערע ווינטער' (חורף קשה) בה רבו השלגים והגשמים ונתמעטו השיירות העוברות ממקום למקום, וכתוצאה מכך לא נכנסו עוברי אורח ל'בית המזיגה' של היהודי דנו, וכמעט שלא הרוויח היהודי אפילו בעד לחם לאכול וכ"ש בעד 'דמי החכירות' מהפריץ... הגיע זמן הפירעון ועדיין אין בידו אפילו שווה פרוטה בעד החכירות, בלית ברירה נכנס היהודי בדחילו ורחימו אל הפריץ יר"ה, ויבך ויתחנן לו שיואיל בטובו לדחות את תשלום חובו לשנה הבאה ואז יפרע חובו בעד שנתיים האחרונים (בקוותו שבשנה הבאה תמלא חנותו בקונים ויהיו מעות מצויין בידו), נכמרו רחמיו של הפריץ האכזר ודחה את פרעון החוב לשנה הבאה. והנה עבר קציר כלה קיץ... ויבוא החורף ו'אודך' (כיניו לדבר הנשנה, והוא כדרך שכופלים את פסוקי 'אודך' באמירת ההלל) השלגים והמטר של אשתקד לא היו אלא 'משל' למה שנעשה בזו השנה... וממילא פסקו גם השיירות מלעבור... והנה קרב ובא 'יום הדין' - יום הפרעון, חשב היהודי לעצמו הכסף איננו ואני אנה אני בא - הרי הפריץ יחרוץ את דיני ואת דין כל בני ביתי להעלותנו במהרה לשיבה של מעלה... מה עשה היהודי, אסף כל חפציו ומטלטליו עלה על עגלה 'וישא יעקב רגליו ויברח' אל עיר מבטחים... אלא שבעמדו בשערי העיר פגע ב'פריץ' בכבודו ובעצמו וכבר חשש היהודי שנתפס בקלקלתו ומי יודע מה יעלה בגורלו, אך יהודי אינו מתייאש לעולם, ו'על אתר' מצא עצה נפלאה, מעצמו ניגש אל הפריץ וכה אמר - לא שכחתי את חובתי אקיים - בעוד יומיים בבוא העת אכנס לבית הפריץ למלא ידיו בדמי החכירות... אלא שכעת הנני ממחר לעיר הגדולה כי למחר אנו עורכים 'יום טוב' כמו שידעת שבכל יום טוב אנו נוסעים לעיר הגדולה לחוג את החג בקרב מיודענו ומכירינו דשם, אמר לו הפריץ, לא ידעתי מה אמר מר, כי בקי אנכי במועדי ישראל והנני מכיר את 'חג המצות, חג השבועות וחג הסוכות', שמא יואיל מע"כ לומר לי איזה יום טוב יש לכם היום... אמר לו היהודי היום הוא חג פליטתנו. בירכו הפריץ ברכת הדרך ונפטר ממנו לשלום וליהודי הייתה אורה ושמחה ושושן ויקר...

ויהי ממחרת יצא הפריץ לרחוב העיר והנה הוא רואה כי אצל היהודים 'עסקים כרגיל' - כל חנויותיהם פתוחות, אף בידיהם הם מחזיקים את הפלאפונים (סעלי) ושאר דברי חול... מכיוון שכן שאל את היהודי הראשון שפגע כיצד הינכם מחללים את קדושת המועד בחוצות העיר, וכי לא 'יום טוב' היום לכם, תמה היהודי בפניו באיזה 'יום טוב' מדובר... אמר לו הפריץ, ה'מושקע' שלי (כיניו ליהודים חוכרי בתי המזיגה) גילה את אזני כי 'יום טוב' הוא לכם היום... מיד הבין היהודי ב'פקחותו' כי אכן יש כאן איזה 'יום טוב' - ששון ושמחה' בין המושקע והפריץ, עשה עצמו כ'נזכר' ושאל את הפריץ, שמא תאבה לומר לי כיצד כינה מושקע את היו"ט... א"ל הפריץ 'חג פליטתנו'... נענה היהודי ואמר, אכן, בוודאי חג זה הוא חג הגדול ביותר מכל חגי ישראל, אלא שנשתנה חג זה מכל החגים, כי הם מועד וזמן קבוע להם, ואילו חג זה יש לכל יהודי זמן שלו שבו הוא עורך את 'פליטתו'...

אף לנו ייאמר, לכל יהודי יש 'חג פליטתנו' איש איש בנסיונותיו, זה בשמירת עיניו וחושיו, זה בסתימת פיו מלדבר לשון הרע, זה בעצירת עצמו מלפגוע ברעהו, זה בתורה וזה בתפילה - כל אחד יקיים 'פליטתו' מהיצר בעיתו ובזמנו הראוי לו, ואכן, חג זה הוא החג וה'יום טוב' הגדול ביותר מכל מועדי וחגי בני ישראל.

כז. כאשר ביקר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בארה"ק קרא בתורה כדרכו בקודש, וכשהגיע לפסוק 'נתנו איש כופר נפשו לה' זעק בלבת אש קודש ונתנו איש כופר והפסיק מעט ושוב זעק נפשו לה', ובאין אומר ובאין דברים

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

יעשו יותר נחת רוח לפניו, וכל התגברות והתגברות בא וראה עד כמה מגיע שכרו הטוב של המתגבר על חשובה לאין ערוך^{כט}.

הבינו כל הקהל כוונתו לרמז שמהו הכופר שצריך לתת לה' - נפשו לה'... כי זהו עיקר רצונו של הקב"ה לתת לו את ה'נפש', ואת 'הדם הוא הנפש', וזה מה שמכפר על נפשותיכם...

כח. וכבר אמר מי שאמר שרק שחיטת 'בהמה' איננה נחשבת כמעשה שחיטה עד שיחתוך רוב סימנים, אבל אצל האדם חשובה אפילו שריטה אחת קטנה שהוא עושה למען השי"ת.

וכן פירשו רבותינו בעלי התוס' (מושב זקנים' בפרשתן), וז"ל, פר"ש ללמדנו שנתקשה משה והראהו הקב"ה כמין מטבע של אש, ותימה למה נתקשה משה, וכי לא ידע שעשרים גירה השקל, וי"ל, שזאת היה משה תמה - מה הוא הדבר שיכול אדם ליתן כופר לנפשו, וכמו שאמרו בתנחומא (פר' נשא פי"א), 'אמר משה, מי יוכל ליתן כופר נפשו עור בעד עור', אמר לו הקב"ה בדבר מועט כזה יתנו ויהיה כופר לנפשם. והיינו שלא הבין כיצד אפשר לכפר על חטאים נוראיים כאלו, וענה לו הקב"ה כי אכן כביכול אפשר לרצות ולקנות את ה' עם כל התגברות קטנה, עם כל דבר מועט.

מעשה מבהיל היה אצל הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר, ששנים רבות סבל ממחלת הפארקינסאון, ואף על פי כן כיתת רגלו במסירות עילאית שאי אפשר לתאר לכל קצווי תבל להחזקת הישיבה, ולמסור שיעורים בהיכל הישיבה, פעם אחת עלה ל'היכל' בכדי למסור שיעור, ותקפו עליו ייסורים קשים ונוראים ולא הצליח בשום פנים ואופן להוציא הגה מפיו, בכוחות לא לו ניסה להוציא מילים מפיו אך רק שברי תיבות מרוסקות נשמעו, שוב ניסה בלא לוותר, עד שלבסוף נאלץ 'להיכנע', וביקש שיביאו לו דף ועט, ורשם על הדף תיבה אחת ניסיתי... באמת אמרו שהיה זה ה'שיעור כללי' הגדול ביותר ללמד כיצד צריך להילחם כארי לעשות ככל שבידו, ולכל הפחות שיוכל לומר 'ניסיתי'...

כט. נפלאים דברי ה'מנות הלוי' (לרבי שלמה אלקבץ בעל ה'לכה דודי') על הפסוק במגילת אסתר (ד יז) ויעבור מרדכי, וז"ל. בגמרא (מגילה טו:) אמר רב שהעביר יום ראשון של פסח בתענית, ושמואל אמר דעבר ערקומא דמיא, פירש רש"י... 'דעבר עורקמא דמיא - לאסוף היהודים שבעבר השני (של המים)' ואני אומר דבר גדול השמיענו שמואל שאפילו דבר קטן לשם מצוה כתוב בספר... כי לא היה אותו הנהר גדול (שעבר אותו לאסוף היהודים) רק ערקומא דמיא - והוא שלולית של מים מכונסין כמו שפירש"י בגמרא (מגילה כח:). ואעפ"כ נכתב בספר (במגילה) 'ויעבור מרדכי' כאילו היה דבר גדול - להורות כי הכל בא לידי חשבון, עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

מִן הַבַּאד

ובאמת 'מאויבי תחכמני', כי הנה כאשר אמר המן הרשע 'כל זה איננו שוה לי' הרי כל עבדי המלך אשר בשער המלך כרעו והשתחוו לו, כל העולם כולו חל מפניו חוץ איש יהודי אחד ושמו מרדכי, אך המן גילה את הסוד ואמר, גם אם הצלחתי כמעט לגמרי, אך אם יש משהו של נקודה טובה שבזה בועטים בי - אין כורעים ומשתחוים לי, כבר אין זה שוה לי, ומכאן יתחזק כל אחד לעצמו, אף אם נפל ביד היצר רח"ל נפילה אחר נפילה וכבר הוא 'שייך' לו ב-99.999%... ואין בו באדם אלא משהו שבמשהו של נקודה טובה - עדיין אינו של היצר הרע... ואדרבה המן מרגיש ומכריז לא הצלחתי על אותו יהודי... כל זה איננו שוה לי... ואם המן הרשע ידע מהו ערך של משהו טוב על אחת כמה וכמה שעלינו להעריך כל מעשה טוב וכל פעולה קטנה של התגברות על היצר הרע.

וכך איתא ב'שם משמואל' (פורים תר"פ) דאמרו חז"ל (גיטין נו:) 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', והיא פליאה עצומה, איך זכה אותו רשע אכזרי וצורר היהודים לשכר גדול כזה שיצאו מצאצאיו תנאים ואמוראים העוסקים בתורת ה' בקדושה ובטהרה, ומבאר עפ"י דברי המדרש (אסתר י ה) 'בשעה שהעביר המן את מרדכי רכוב על סוס המלך ברחוב העיר, אותו רשע מה היה אומר (תהלים ל ח-ז) 'ואני אמרתי בשלוי כל אמוט לעולם, ה' ברצונך העמדת להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל', היינו שבאותה שעה נפלה בלבו מחשבה טובה שיש מנהיג לבירה והודה שהכל מהשי"ת, ובזה נתעוררו בו חלקי הטוב שהיו טמונים בקרבו, ונתפרד הרע מעצמותיו, ועל כן עברה הזוהמא מצאצאיו אחר גלגול אחד ויצאו ממנו מרביצי תורה וצדיקים.

מיכל מזלזל ושוב זי"ע בזה"ל, כשיצטרך האדם לפעול ענין שלא כטבע דהיינו אם הוא בטבע אינו מוליד יעשה מצוה גדולה שלא כטבע ויפעול למעלה מן הטבע. עכ"ל.

ועוד מבאר הנצי"ב מה שאמר להם משה רבינו 'מלאו ידיכם היום לה', שפעולה זו המנוגדת לטבע האנושי שנעשתה בקושי גדול 'פעלה בלבכם פעולה עזה ונמרצה לעשות כן מכאן ולהבא אך לה', מה שלא בנקל היה להם עד כה, דהיינו שהמתגבר פעם אחת 'קורע מעצמו' לעשות רצונו ית"ש זוכה שמעתה יהא נקל בידו להתגבר על יצרו בשאר פעמים, ויתחזק יצרו הטוב ויחלש יצרו הרע, ויש קונה עולמו בשעה אחת.

עוד יש ללמוד מהאמור בפרשתן (לא ב) 'ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור', ואמרו חז"ל (שמו"ר

באהבה, שהנה נאמר בפרשתן (לב כז-כט) 'שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה וְהָרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְגו', ויעשו בני לוי כדבר משה וְגו', ויאמר משה מלאו ידכם היום לה' כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה', ופירש הנצי"ב ב'העמק דבר' בזה"ל, עוד תועלת נפלא הגיע לכם במעשה נפלא זה [של הריגת איש את אחיו ורעהו], שתהיו ראויים לתת עליכם היום ברכה, דכמה שעשיתם דבר למעלה מטבע אנושי (כי מי מסכים להרוג את אחיו ואת קרובו, אם לא שמוסר את נפשו על כך), כך תהיה השגחה פרטית עליכם למעלה מן הטבע. עכ"ל. והיינו שהעומד בנסיון למעלה מדרך הטבע הרי מידה כנגד מידה משנים מן השמים את ההנהגה עמו למעלה מדרך הטבע.

וכבר הבאנו מה שכתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דפרקא אות כד) בשם הרה"ק רבי יחיאל

ומסיים ה'שם משמואל' בזה"ל, ומזה לימוד לכל אדם, אף כשהוא במצב רע נורא מאד רח"ל, אל יקטן בעיניו שום הגה ודיבור ואפילו מחשבה טובה, אף שאין בכוחו להישאר על דרך טוב, מכל מקום יתחזק עוד היום, ויהיה לו לתועלת עצומה מאד, שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב עד כמה מגיעים הדברים, עכ"ל. והיינו שאין לך אדם בישראל שגרוע יותר מהמן, וראה כמה הועילה לו מחשבה טובה אחת, לכן נאמר לכל יהודי באשר הוא שלא יתייאש אף בעת חושך והסתר, וכגון בשעה שאין לו חשק להגות בתורה יתחזק וילמד פרק אחד או הלכה אחת, וכך בכל ענין וענין, כי גם זה חשוב עד מאד בעיני השי"ת, ושכרו הרבה מאד, 'שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב עד כמה מגיעים הדברים'.

באמת אמרו, כי הא גופא הוא 'מחיית עמלק והמן', כי דרכו של 'עמלק' הוא לייאש את האדם לומר שאין ערוך ל'דבר קטן', ואם אינו צדיק גמור אזי אינו שווה כלום, וכמו שהיו היו אומרים שיש קליפת 'אדער גאר - אדער גאר- נישט' (או הכל או כלום), וכמרומו בדבריו של המן הרשע 'וכל זה איננו שוה לי' (אסתר ה יג), שאצל המן אין שיווי וחשיבות ל'זה' - משהו אחד וקטן אלא רק אם ישיג את הכל... אך עלינו לעקור מן השורש מחשבת פיגול זו. וכך ביארו בהא דאיתא בגמ' (מגילה טז.) שכשבא המן להרכיב את מרדכי על הסוס, ראהו יושב ומלמד לתלמידיו הלכות קמיצה, אמר להם 'אתא מלי קומצי קמחא דידיכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי' (בא 'קומץ' קטן שלכם ודחה 'עשרת אלפי ככר כסף' שלי), והיינו שקליפת המן היא, להסית את האדם שאין ערך כי אם לפעולות גדולות דוגמת עשרת אלפים כיכר כסף, לעומתו לימד מרדכי שאף פעולה קטנה כ'קומץ מנחה' נחשבת כקרוב לפני הקב"ה, כי כל התאמצות חביבה ויקרה עד מאד אצל השי"ת, ובזה גופא נוכח המן לראות כי אבדה תקוותו לפתות את האדם שרק מתנה מרובה חשובה, על כן אמר יבוא מלוא 'קומץ' חיטים דידיכו וידחה 'עשרת אלפי כיכר כסף' דידי. ידוע דבר 'המעשה' על הגולם מפראג, אשר פעם אחת לא הצליחו הדייגים להעלות אפילו דג אחד בחכותיהם וברשתותיהם, ולא היה ניתן להשיג דגים לכבוד שב"ק, ביום השישי בבוקר שלחו את 'הגולם' להביא דגים מן הים, ונתנו בידו שק גדול שבו יצוד ויתפוס את הדגים. הלך הגולם אל הים ונכנס לעומקו והחל במלאכתו, לאחר שעברו כמה שעות הבחינו שה'גולם' איננו, ונזכרו שנשאר הוא בים ומהרו לקרוא לו, ראוהו נאבק עם הגלים ומנסה לתפוס דג אחר דג, קראו לעברו שישוב, אך הלה הראה להם שהצליח למלאות רק כדי מחצית השק, ועדיין הוא 'עוסק במצוה'... אמרו לו שכבר אין צורך לצוד עוד (כי כבר תפס דגים הרבה), הלה לא הבין 'חכמות', ותיכף ששמע שאין צורך בדגים הגביה את השק והפכו ושיחרר את כל הדגים למצולות ים... ובאמת הרי זה משל על כל אלו אשר אומרים לעצמם 'אדער גאר אדער גארנישט' - או הכל או כלום, כי אין זה אלא מעשי 'גולם'... אבל האדם הנבון יבין שכל מעט שתפס בחכתו וצד ברשתו - איזה קנין בתורה או עבודה, מצוות ומעש"ט, נחשב לרווח עצום מאין כמוהו.

באר הפרשה - פרשת כי תשא - שושן פורים

הרע (עיי' במפרשי המדרש, שברחה מן העבירה) ומן החטא (שלא שמעה לפרעה להרוג את ה'בן הילוד') העמיד ממנה הקב"ה בצלאל (שהיה בן בנו של חור בנה של מרים) וזכה לחכמה ולבינה, הדא הוא דכתיב ראה קראתי בשם בצלאל, וכתיב (לא א) ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת'. ומי אינו רוצה לזכות לבנים ובני בנים חכמים ונבונים יראי אלוקים אנשי אמת בה' דבקים?...

מח א) 'בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז נתן חור נפשו על הקב"ה ולא הניח, עמדו והרגוהו, אמר לו הקב"ה חייך שאני פורע לך וכו', כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם', והרי שהמוסר נפשו ללחום מלחמות ה' בגבורה וזכה לבנים הגונים וצדיקים, וכפי שאותה מסירות נפש של חור היא שעמדה לבן בנו להיות בונה המשכן ולזכות לכל המדרגות הנשגבות שהיו לו.

יה"ר, 'כי תשא את ראש בני ישראל', ישא גם היום את את ראשינו ויגביה קרנינו למעלה למעלה לא, ויושיענו בקרוב למען שמו, בב"א.

וכן מצינו מפורש עוד בדברי חז"ל (שמו"ר מ א) 'אמר האלוקים וכו', ואם סרת מן הרע אני מעמיד ממך בני אדם שמבינים בתורה וכו', מרים על ידי שסרה מן

ל. פעם שאל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע את תלמידו הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל, הגידה נא לי, האם הינך 'כהן', השיב ר"ש בלאו, חזר החפץ חיים ושאל שמא אתה 'לוי', וגם על זה השיב בלאו, כי 'ישראל' אנכי. אמר לו הח"ח, כמה צער יש עליך, הנה תיכף יבוא משיח צדקנו לגאלנו ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, ולא תזכה לעבוד בבית המקדש, ולא עוד, אלא שיהיו מקומות שלא תוכל להיכנס בהם. אח"כ אמר לו הח"ח, מדוע אינך כהן, כי אביך לא היה כהן, ומדוע אביך אינו נמנה על שבט הכהונה כי אביו לא היה כהן, וכן הלאה לאבות אבותיו, לעומת זאת מדוע אני כן משבט הכהנים כי אבי היה כהן, ומפני מה אבי כהן כי אביו וכו' וכו', וכל כך למה, מה החילוק בין אבות אבותיי לאבות אבותיך, שבשעה שאמר משה 'מי לה' אלי' (לכ טו), אזי זקני קפץ והצטרף למשה לבער את הרע, ואילו זקנך נשאר לעמוד בצד ולא התחבר למשה, על כן זקני זכה שהוא וצאצאיו וצאצאי צאצאיו עד סוף כל הדורות יהיו כהנים משרתי ה', ואילו זקנך הפסיד לו וזרעו אחריו את הזכות הגדולה להתקדש בקדושתו של אהרן. וסיים החפץ חיים ואמר לו, מכאן תלמד, בכל עת, כאשר נשמע קול 'מי לה' אלי' עד כמה צריך לרוץ להיות נמנה על עושי מצווה...

ולדין ייאמר, בשעה שמזדמן לאדם דבר נסיון ידע ויתבונן, כי אם יעמוד בגבורה לבלתי לכת אחר יצרו הרע יזכה עי"ז לטובה וברכה בלי גבול וסוף לו ולבניו ולדורות עולם, ואילו אם ישמע ליצה"ר יכול להפסיד לעצמו ולכל יוצאי חלציו...

לא. כך כתב הרב מבארניב בספרו 'חמרא טבא' (סוף פרשת תרומה) כי טבעת רומז על חודש אדר, כמבואר בספר ברית כהונת עולם, ומסוגל חודש הזה לעמת המסגרת להוציא ממסגר אסיר - כל חד וחד ממסגר שלו... עוד שם, ע"ד הנ"ל בשם ברית כהונת עולם, כי טבעת רומז לחודש אדר והנה אדר מזלו דגים אשר פרים ורבים ואין עין רע שולטת בהם (כפי' רש"י ז"ל בראשית מ"ח ט"ז בתיבת וידגו לרוב). ע"כ מסוגל חודש הזה לישועה בפקידת בנים חיים, והנה עקרה ר"ל נקראת מסגרת (על דרך הכתוב שמואל א א ה) וה' סגר רחמה, וכן היולדת בצער ר"ל נכלל מסגרת (עדה"כ איוב ג' י) כי לא סגר דלתי בטני, ורומז הכתוב לעמת המסגרת הנך שנים, האמור תהיין הטבעות הוא חודש אדר שבו עת צמיחת ישועה גם לאלו בבנים זרע של קימא כיר"א.

ישקו העדרים

ודאית את אחודי לפני לא ידאו' (לג בג).

סיפר המגיד הנודע פמ"מ הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א מה שסיפר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל ששמע מזקן אחד שהיה ילד ונער בעת שבנו את ביהכ"נ 'תפארת ישראל' הנקרא ר' ניסן בק שוהל בעיה"ק ירושלים - בעיר העתיקה, בשליחות הרה"ק מרוזין זי"ע ששלח את המעות וכל הנדרש לצורך הבניה (בפועל נבנה ע"י בנו הרה"ק מסא"ג זי"ע אחר פטירת אביו). והנה, בגמר הבניה הובא צייר מיוחד מחו"ל לצייר ולכייל את כתלי ביהכ"נ - כי לא רצו להשאיר את הכתלים חלקים ולבנים, ימים ושבועות עמל הצייר על ציוריו בעבודה קשה ומפרכת, כשבכל אותו העת נכנסו ויצאו הילדים בהיכל ביהכ"נ, והיו מתבוננים במעשי הצייר, המה ראו כן תמהו, כי לא ראו שום 'ציור' וכדו', רק איך שהצייר עומד שעות על גבי שעות ו'מלכלך' את הכתלים, מציין קו ארוך במקום אחד, ופסיק במקום אחר וכנגדם שלשה קוים קצרים... חצי עיגול בצד ימין וחצי ריבוע בצד שמאל וכנגדם מקשקש קשקושים בלתי מובנים... כאן שופך כמות נדיבה של צבע שחור ובצידו מכתים את הקיר בצבע זהוב, ומשם ממשיך לכותל השני והשלישי בצבעים שונים ומשונים... והיה מראה ביהכ"נ ככתוב בתורה - עקודים נקודים וברודים, ו'כל הנערים' עיקמו את האף, באשר לא הבינו מה 'מצאו' בו בצייר זה שהובא מחו"ל, והרי פארפאטשקען קירות ולקשקש ע"ג הכתלים אפשר גם ע"י הילדים שבכאן... וכי על זה חיכינו וציפינו, אולי היה עדיף להשאיר הכל לבן וחלק, וכך היה במשך כמה שבועות - הוא בשלו והם בשלהם - הוא צייר וקשקש והמה צחקו.

באחד הימים נענה הצייר הדגול, בעוד יומיים אגמור מלאכתי בעזהשי"ת, אמנם בימים הללו נצרך אנכי לישוב הדעת מופלג, אבקש להשאיר אותי בביהכ"נ לבדי - ללא כל הנערים המקפצים לי תחת הרגליים, ומסיחים את דעתי בכל עת ועונה. וכן עשו, ביהכ"נ ננעל על מסגר ובריח אין יוצא ואין בא.

ותכל כל המלאכה, אז נפתחו שערי ביהכ"נ לרווחה, קהל הקודש נכנסו פנימה, ולא ידעו את נפשם מרוב התפעלות מיופי הציור והכיול... כי באלו הימים עשה הצייר 'גמר מלאכה' - השלים קו אחד למשנהו והתאים צבע לצבע, ונגלה לעיניהם עצי פירות ואילנות מלבלבים בשילוב פרחים נאים וכו'... ועוד נופים משובבי נפש. אז הבינו שכל ה'תמיהות' שהיו תמיהים היה רק כל עוד שלא הושלמה התמונה, אבל משהגיעה התמונה לשלימותה ראו שכל קו וקו הייתה לו מטרה ושליחות, סיבה וצורך, וכן מטרת כל צבע וצבע, יחדיו יהיו תמים, הכל משלימים זה את זה בשלימות נפלאה.

ובזה יש מקום להסביר את דברי חז"ל (ברכות י.) על הכתוב (שמואל א' ב ב) 'אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלוקינו', ואמרו 'מאי אין צור כאלוקינו - אין צייר כאלוקינו'. וידועה התמיהה וכי שבחו של הקב"ה שהוא צייר, ועפ"י האמור יתבאר היטב, כי הנה, מהלך לו האדם בעולמו של הקב"ה, והוא תמה בראותו איך שהקב"ה מנהיג עולמו, נותן לו מכה בענין זה, ושוב נפילה במקום אחר, חסרון בענין שלישי ומחסור נורא בענין נוסף, והוא תמה, על מה ולמה, מה מגיע לי... מה יעלה לי בסוף, וכיו"ב בתמיהות על הנעשה עם רעהו אם במחסור פרנסה, בריאות, נחת, שלום ושלוה וכו' וכו', כל אחד באשר הוא. אומרים לו, רבי יהודי, שמע היטב, הקב"ה הוא הוא ה'צייר', ומנהיג את העולם דוגמת צייר מומחה - כל מה שהינך רואה בעיניך אינו אלא 'חלק' מתמונה גדולה, הנח, ובעוד זמן, כאשר התמונה תגיע לשלימותה, תראה שאין 'כתמים' וקוים בלתי מובנים, אלא הכל קשור שזור ומחובר זה בזה, סוף דבר תבין כמה כל פרט ופרט (עם כל הקושי הכרוך בו) היה חלק חשוב ונכבד מתמונה גדולה ושלימה לטובתך ולהנאתך...

פאר מקדושים

פגונים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת כי תשא תשפ"ה

כי עם קשה עורף אתה. (לג ג)

אחד המיוחד שבין תלמידי הגר"א ז"ל היה הגאון הצדיק רבי מנשה מאיליא זצ"ל, שבשנת תקס"ז הוציא ספרו 'פשר דבר' עקב המחלוקת הקשה ששררה אז בין החסידים והמתנגדים, ושם הוא מבאר דרך רמז הסיבות השונות שמעכבות לפשר בין הכיתות השונות בעם, ואחד מהם הוא ההרגל המוטעה של האדם, שאינו נותנו לראות הטוב שבצד השני.

ועל זה כתב בספרו אלפי מנשה בזה"ל, מה נאמר בדורינו זה שירדנו עשר מעלות אחורנית, ואנו רואים שבענין [המחלוקת] נתרבו דמיונות ושוושים בלב כל אחד שאינו רוצה לזון ממנו, ואף אם יבררו לו כשמש בצהרים, עב"ז במה שהוא היפוך מהרגלו לא יאבה ולא ישמע ויעמוד על שלו, ויחשוב בעיניו שזכה למעלה שנשתבחו בו ישראל לפי פירוש איזה מפרשים, שפירשו הפסוק 'כי עם קשה עורף אתה' שהוא לשבת, מה שבאמת אמרה הקב"ה לגבאי, והוה כשגגה שיוצא מלפני השליט, ונמשכו אח"כ כמה גדולים, וחס לן מלחשוב ככה על מדה גרועה כזאת שלא להטות אוזן לשמוע דבר שכלי ממי שאינו סובר כמוהו, והיא המחברת ומבלבלת כל הענינים שבעולם, וזה בא מכת הדמיוני המשובש, שזה הוא א' מחלקי היצה"ר שהבאתי בשם הגאון זללה"ה מווילנא.

(אלפי מנשה חלק א', וילנא תקפ"ב)

הגאון המופלא רבי מנשה מאיליא זצ"ל

שמו של הגה"ק רבי מנשה מאיליא בהרב ר' יוסף ז"ל בן פורת היה נודע ביהודה ובישראל גדול שמו, שרבים מגאוני דורו יצקו מים על ידו, ובתוכם הגאון המפורסם ר' אריה לייב שפירא זצ"ל אב"ד דק"ק קאלוואריא וקאוונא המפורסם בשם רבי לייבל"ה קאוונר זצוק"ל.

האדם הגדול הזה נולד בשנת תקכ"ז, ובהיותו בן עשר שנים לא נמצא לו מורה בכל העיר מפני שעלה עליהם בזכרונו הנפלא ובהבנתו החדה, ע"כ הלך ללמוד בבית הגדול של עירו סמארגאן שהיה מליאה מפה אל פה בתלמידי חכמים מחכמי העיר. בצעירותו נתקרב לאורו של עולם רבינו אליהו מווילנא זצלה"ה שהעריכו מאד, והוקיר אותו לעיני כל בני עמו כנודע בספר עליות אליהו.

הגאון רבי חיים מבריסק ז"ל התבטא על הגר"א דהיו לו שני תלמידים גדולי עולם שבלטו, הגר"ח מוולוז'ין שהתחבר עם הציבור, ורבי מנשה מאיליה שדרכו היה להתבודד. ובשנת תקצ"א בהיותו בן ס"ד שנים נסתלק לבית עולמו.

האדמו"ר מגור הפני מנחם ז"ל כתב דבר פלא באיגרתו, שהגה"ק הצמח צדק זצ"ל אמר בשם זקינו הגדול הבעל התינא זצ"ל, שכדאי להשתדך עם צאצאי רבי מנשה מאיליה.

וידבר ה' אל משה לאמר, כי תשא וגו'. (ל ב)

ויש לדקדק מאי לאמר, ושמעתי מפי הדרשן הגדול מהר"ר משה דרשן זצוק"ל שאמר על דרך הירושלמי, שהתורם הנכנס לתרום היה צריך לדבר בפיו, שלא יחשדוהו שנתן ממעות תרומות הלשכה לתוך פיו. וזהו וידבר ה' אל משה, הקב"ה אמר למשה, לאמור כי תשא, ר"ל שהתורם צריך לדבר ולאמור, כי תשא - כאשר יתוכם, ודפח"ח.

(מסורת הברית (המבורג תע"ה) מגילת אסתר ד"ה הכסף)

לא ידענו מה היה לו. (לב א)

שמעתי בשם הרב רבי משה ז"ל אב"ד דק"ק ווילנא, דאיתא במדרש אסתר רבא (ו, ג) בפסוק איש יהודי היה, א"ר יוחנן כל מי שנאמר בו היה, הוא מתחילתו ועד סופו, וכן במשה רבנו כתיב ומשה היה (שמות ג, א), משום שהיה מתוקן לגאולה מתחילתו ועד סופו. ורבי לוי חולק ואומר כל מי שכתוב היה, ראה עולם חדש. וזהו שאמרו כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו, ר"ל לא ידענו הפי' של היה, אם פירושו מתחילתו ועד סופו יהיה גואל, וא"כ הוא יבוא, או היה כפירוש השני, וא"כ לא יבוא.

(דרוש שמואל (ויניציא תנ"ד) לרבי שמואל פייביש כ"ץ נכד הסמ"ע)

ויפול מן העם ביום ההוא שלשת אלפי איש. (לב כה)

איתא במדרש, הה"ד חמשה בקר ישלם תחת השור (שמות כא) והוא פליאה. וביאר אדונינו הגר"א ז"ל עפ"י מאמר ז"ל על הפסוק (קהלת ז, כח) אדם אחד מאלף מצאתי, ואשה בכל אלה לא מצאתי, אדם אחד מאלף זה מעשה העגל, שאחד מאלף חטא, ואשה בכל אלה לא מצאתי, היינו באלה אלקיך ישראל לא מצאתי, כידוע דנשים כשרות היו ולא חטאו בעגל.

ולפ"ז היה קשה להמדרש, הרי מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה (סנהדרין צ, א) א"כ כשאחד מאלף חטא בעגל, הרי לא חטאו בעגל רק שש מאות איש, כי לא היו רק שש מאות אלה, ומדוע נפלו שלשת אלפים איש.

ועל זה השיב הה"ד חמשה בקר ישלם תחת השור, היינו לעגל תבנית שור אוכל עשב (תהלים ק, כ), וחמש פעמים שש מאות הוא מדוקדק שלשת אלפי איש.

(סערת אליהו (ורשא תרל"ז) בסוף הספר)

אנא חטא העם הזה חטאה גדולה. (לב לא)

שמעתי בשם המפורסם רבן של בני הגולה החסיד מו' יונתן אייבשיץ נשמתו עדין במה שאמר משה כשחטאו בעגל אנא חטא העם הזה חטאה גדולה, דקשה מאד הרי משה הוא הפרקליט של ישראל, ודרך הפרקליט להמליץ בעדם ובעד סרחונם ולהקטין את הסרחון בכל האפשרי, ולמה היה מעורר קיטרוג באמרו שחטאו חטאה גדולה.

ותירץ אדרבה בזה המליץ בעדם שלא חטאו כלל, דהנה כשחטאו בעגל נתהווה וויכוח בין מדת הרחמים למדת הדין, שמדת הדין קטרגה ואמרה כלום, שאחר כל הניסים שעשית עמהם המה כפויי טובה ואין להם אלא כליה, ומדת הרחמים צווחה

ככרוכיא לומר לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה (ע"ז ד, ד), על כן בא משה רבינו ע"ה להכריע שמדת הרחמים האמת איתה, והוא ע"פ מאמר ז"ל (שבת קה): דדרכו של יצה"ר שאינו מסית בפעם אחת לחטא גדול, אלא היום אומר לו עשה כך ולמחר א"ל עשה כך עד שיאמר לו עבוד ע"ז. והנה ישראל שהיו אצל הר סיני היו קדושים וטהורים, ועם כל זה חטאו בפעם אחת חטא גדול כזה, בודאי אין זה מצד היצה"ר, (אף שדברי רז"ל אינם מוסכמים ולפעמים מסית לחטא גדול גם בפעם הראשון, מ"מ להמליץ מיהו איכא), וזה היה כוונת משה רבינו שאמר חטא העם הזה חטאה גדולה, אפי' שהיה בפעם הראשון, על כרחך שלא עשו החטא אלא להורות תשובה, ודפח"ח.

(דרך המלך (שקלאב תקנ"ח) דרוש לר"ה, לרבי יחיאל מיכל מקאלווריע)

פנינת הדר

בפרק חלק (סנהדרין צח): אמרו ז"ל מה שמו של משיח, דבי רבי שילא אמרי שילה שמו שנאמר עד כי יבא שילה, דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו שנאמר וכו', דבי רבי חנינה אמר חנינה שמו שנאמר וכו', ויש אומרים מנחם בן חזקיה שמו וכו'. ודע דבמדרש משלי סי' יט אמרו דהמשיח נקרא אליהו ע"ש.

והרב המופלא עיר וקדיש כמוה"ר חיים בן עטר ז"ל כתב בספר אור החיים פרשת ראה על הפסוק כי יהיה בך אביון, דהמשיח שמו חיים ע"ש*.

(מראית העין להחיד"א)

*הגאון רבי יוסף שאול נאטונזן זצ"ל כתב בספרו שי למורה בזה"ל, ואני שמעתי שנמצא בקראקא ש"ס שהגיה הגאון רבי שכנא מלובלין ז"ל חותנו של הרמ"א ז"ל בפרק חלק (סנהדרין צח): בשמות של משיח, וכתב אני אומר שכנא שמו שנאמר (דברים יב ה) לשכנו תדרשו ובאת שמה.

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פורים תשפ"ה שנה י | גליון מס' 573

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

רזי אמונים

רמזי אמן במגילת אסתר

מרדכי חנך את אסתר לעגות אמן

"וַיְהִי אִמּוֹן אֶת הַדָּסָה הִיא אֶסְתֵּר בַּת דָּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם וְהַנְּעִרָה יָפֶת תֹּאֵר וְטוֹבֶת מְרֵאָה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקַחְהָ מֶרְדֵּכִי לֹל לְבַת" (אסתר ב ז)

על השאלה מאיזה גיל זוכה תינוק קטן מישראל שנפטר לחיי העולם הבא, משיב התנא רבי מאיר (סנהדרין קי ב): "משעה שיאמר אמן". לפיכך פוסק הרמ"א (או"ח כח ז): "וילמד את בניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן, יש לו חלק לעולם הבא".

לאור זאת, כן דרש רבי אליהו הכהן מאזמיר בעל 'שבט מוסר':

נקט הכתוב "ויהי אמן את הדסה" - בכתיב חסר - אותיות "אמן" (אסתר ב ז), ללמדנו כי מרדכי למד את אסתר מיד בקטנותה לעגות אמן. וממשיך הכתוב ומבאר שנהג מרדכי כך "כי אין לה אב ואם". כיון שלאסתר לא היו אב ואם שילמדוה לעגות אמן, לפיכך מלא מרדכי את מקומם - "ויהי אמן את הדסה" (מנחת אליהו פרק לא, ענין פורים).

בספר 'נוטרי אמן' (ח"ב עמ' רעט) כותב על דברי השבט מוסר הללו כך: "והנה יש לנו לשים לב לעבדה המפלאה שמרדכי ואסתר בכותבם את המגלה ברוח הקדש, ראו לנכון לכתב את המלה 'אמן' את הדסה בכתיב חסר, כדי להשיענו שחונכה הטהור והקדוש של אסתר ביד מרדכי היה על ידי שהרגילה לעגות אמן".

הנוטרי אמן אף מסביר מדוע נתן מרדכי דגש לקיום הלכה זו, לפי שראו שבחונף עגית אמן יעלה בידו לבסס בלב אסתר את האמונה הטהורה, אשר בכחה תוכל לעמד בכל נסיון שיבוא עליה בחייה. ואכן אסתר עמדה בנסיונות הרבים שעברו עליה והצדיקה על עצמה דין שמים באמונה בכל מה שהתרחש עמה.

עוד מוסיף הנוטרי אמן (שם) ומבאר כי הקפדתה של אסתר על עגית אמן אף הגנה ושמירה עליה גם מבחינה גשמית, בכל המאורעות שעברו עליה בעת שגלוקחה לבית אחשורוש. לכך התכוונו בעלי התוספות (תוספות השלם' אסתר ב ז) בדרושם את הכתוב: "ויהי אמן את הדסה", כך: "אמן בגימטריה מלאך, כאלו אומר שהמלאך גדלה". כלומר, אותם מלאכים שנוצרו מעגיות אמן של אסתר הם שגדלוה ושמרו עליה בכל צעדיה, וכפי שדרשו חכמים (מדרש תהלים לא) את הכתוב (תהלים לא כד): "אמונים נצר ה'", על אלו המקפידים לעגות אמן.

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

נס פורים -

בזכות עגית אמן!

ואסתר, היו מכחה של עגית אמן. ומעטו של חכם אחד מקוראינו הנאמנים שמענו רמז נאה לכך במלה 'אמן' עצמה, שכן היא ראשי תבות: "נס מרדכי ואסתר..."

ואכן, מפליא לראות כי ב'יצרות' לפרשת זכור מדגיש הפיטן את כחה של עגית אמן, באמרו: "לשווערים ולשומרים ממנים, כל היום וכל הלילה מזמנים, להזכיר קדשת נוצר אמונים, להעריץ זכירת גוי שומר אמונים, ובשם ישראל מתכנים".

לאור האמור יתכן כי פנה כאן הפיטן את הקדוש ברוך הוא "נוצר אמונים", ואלו את ישראל "גוי שומר אמונים", כדי לרמז כי נס חג הפורים ארע מכת עגית אמן, שנוצר הקדוש ברוך הוא לישראל את כחה של עגית אמן של מרדכי ואסתר, והגנה זכותם להנצל מיד המן האגני.

לאור זאת מובנים היטב דברי בעל "קב הישר", שיום פטירתו חל בשושן פורים, כי אותם אורות מפלאים שלהם זוכה המזדרז לעגות אמן - הם אלו שהאירו על מרדכי ואסתר והושיעו את ישראל, ואשר לזכרם אנו מרבים בהזלזלת גרות בפורים (ראו להלן במדור 'שערי גן עדן'). כי כן, האור והשפע של עגית אמן הוא שרש ההצלה שעמדה לאבותינו בימי מרדכי ואסתר.

אחים יקרים! לכמה רחמים זקוקים אנו בימינו כדי להושע מגויי הארצות הצרים וקמים עלינו! אם נאמנים עלינו דבריו של אליהו הנביא, כי בזכות המשפיקים לעגות אמן נפרע הקדוש ברוך הוא מאויבי ישראל, הבה ונשפים מדי יום לעגית אמן אחר ברכות השחר, ונזכה אף אנו לראות כיצד מתגשם לעינינו הכתוב (שם ח טו): "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

בקריאת "להעריץ

זכירת גוי שומר אמונים!"

פורים שמח,

278 213 מכאול"ן

ברכות השחר בהלכה

במקור בכונה בתברותא

ברכה שפראה נפשות

באותה שנה שבה התרחש ספורנו, אחר שנים את מסכת בקוריו, פנה הרבי בשקט לגבאי ובקש לערף עוד בקור אחד. הגבאי התענין: "אצל מי?" והרבי השיב: "אצל ר' זושא".

באותה תקופה כבר שמש ר' זושא כראש ישיבה בישיבת באבוב, וכששמעו החסידים שהרבי עומד לבקרו נדרכו בסקרנות. הם ידעו היטב על מצוקתו של ר' זושא אשר חלפו כתשע שנים מיום נשואיו וטרם זכה להפקד בפרי בטן. כאשר הודיע הרבי על פגנתו לבקר בביתו, הבינו החסידים כי הוא מבקש למשוך ישועה לביתו.

שוב התיישבו החסידים סביב השלחן. גם הפעם פרס הרבי מן העוגה שהנחה לפניו ופניו האירו באור מחד. כאשר נגש ר' שמיל, הגבאי המסור של הרבי, לקבל את חלקו, בקשו הרבי להכין בעבורו כוס תה.

הבקשה לא היתה שגרתית, שכן כאמור, הרבי הקפיד ללגום אך מעט בבתים שבהם בקר. הגבאי הנאמן מהר למלא אחר בקשת הרבי.

לאחר שנים הרבי לחלק פרוסת עוגה לכל אחד מהנוכחים, קרא שוב לר' שמיל. סברו החסידים כי הרבי שכח שר' שמיל כבר קבל את חלקו ומהרו להעיר על כך לרבי, אך הרבי אמר: "הוא צריך עוד". ואכן הגבאי הנאמן היה זקוק לעוד... בן יחיד היה לגבאי הנאמן והוא יחל לזכות לילדים נוספים.

עתה התפנה הרבי לכוס התה שכבר הספיקה להצטנן. הוא נטל את הכוס בידו, ברח ולגם את מחציתה. לאחר מכן נתן את עיניו בר' זושא ובר' שמיל וברך בקול רם, ברגש ובשמחה ברכה אחרונה.

"בורא נפשות רבות..." הדהדו המלים בחלל החדר והרטיטו את הלבבות.

הרבי היה שרוי בעולמות עליונים. פניו להטו באש קדש ועיניו היו עצומות בסלוידין. עיניהם של החסידים היו מרתקות לרבי ההוגה בהטעמה מיחדת את מלות הברכה בזו אחר זו עד לסיומה.

משהסתמה הברכה נשמעה מפי כל הנוכחים אמן בקול רם ובכונה עצומה.

לאחר מכן פנה הרבי לשוב אל המשך עבודת יומו, אך הספור לא נשפך מזכרונם של החסידים.

שנה לאחר מכן חבקו ר' שמיל ונות ביתו בן נוסף, וזמן לא רב אחריהם התברכו ר' זושא ונות ביתו בבת ראשונה.

כעשרים שנה לאחר מכן היו רבי שמיל ורבי זושא למחתנים, כשבנו של ר' שמיל ובתו של ר' זושא באו יחדיו בברית הארוסין. בסדור קדושין בכתנתם כבד הרבי, ויהי הדבר לפלא.

הברית ישיבה קדושה ברוח חסידות באבוב המפארת, ואף טבעי היה כי התלמידים הראשונים בישיבה שיקים יהיו שלושה עשר היתומים הללו. התלמיד האמריקאי הראשון 'מבטן ומלדה' שהצטרף לישיבה, היה בחור בן שש עשרה ששמו זושא. הוא היה בן לאחת מאותן משפחות חסידי באבוב שהתיישבו בארצות הברית מעט לפני פרץ המלחמה. עד אז למד זושא בישיבת 'תורה ודעת' שבניו יורק, ובכשהוקמה ישיבתו של הרבי, העבירוהו הוריו ללמד בה.

זושא היה כאמור הראשון שהצטרף, ואחריו הצטרפו לישיבה עוד רבים וטובים. וכן, הישיבה החסידית, שבתחלה היתה נראית כתופעה מוזרה על אדמת החליץ של אמריקה, גדלה ושיגשגה עד מאד.

בשנים הראשונות נהג הרבי לסעד בקרבת תלמידי הישיבה, והיה שתף מלא לכל בעיותיהם ולבטיהם. כך נוצר קשר חם בינו לבין תלמידיו הראשונים, ובפרט לראשונים שבראשונים - זושא כמובן ביניהם.

שנים רבות חלפו מאז.

מנהג מיחד היה לרבי מבאבוב, לחגג את יום שושן פורים בקרב חסידיו בשמחה ובהתלהבות כביום פורים עצמו. בבקרו של יום שושן פורים לאחר התפלה, נהג הרבי לבקר את בני משפחתו הקרובה, ובהמשך נהג לפקד את בתייהם של כמה מחסידיו, כשאליו מתלויים כמה חסידים יחידים סגלה.

הרבי הכיר היטב את צרכיהם ומצוקותיהם של חסידיו, ובבקורים הנדירים הללו היה מרעיף ברכות ומעניין עידוד לאותם חסידים שהיו זקוקים לכך. רבים מהם זכו לראות ישועה גדולה לאחר אותם בקורים.

הרבי נהג בהפנסו לבית לקרא בהתלהבות "גוט יום טוב! גוט יום טוב!" כשכלו קורן משמחה פנימית ומאהבה. בעודו מוסיף לפזם "אגוט יום טוב, אגוטן פורים", היה הרבי מתישב לצד השלחן. בעל הבית היה מגיש עוגה ומשקה, וכשסיים, היו החסידים שהתלוו לרבי מתישבים סביב השלחן. הרבי היה פורס פרוסה מן העוגה, מוזג מן המשקה שלפניו לכוסות, וכל אחד מן החסידים היה נקרא בתורו לקבל את חלקו.

לאחר שנים הרבי לחלק לכל הנוכחים את מנותיהם, היה מברך בקול, החסידים ענו אמן בכונה, והרבי היה לוגם בעצמו מהמשקה, לגימה קלה בלבד, כדי לא להפנס לספק חיוב ברכה אחרונה. לאחר קריאת "לחיים" היו פוצחים כל הנוכחים בשירה ובקריאות שנמשכו דקות ספורות, ואחר משיכים לפתבת הבאה...

לאחר השואה האימה שבה אבד כמעט את כל משפחתו, שב האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב אל עיר מכותו. הוא בקש למצא בה שרידים לחסידות המפארת שעד פרץ המלחמה נהלה ברמה על ידי אביו הקדוש, האדמו"ר רבי בן ציון מבאבוב הי"ד, ובשנות השואה נכחדה כמעט לחלוטין. שלושה עשר יתומים צעירים היו כל שמצא

לאחר שנים הרבי לחלק לכל הנוכחים את מנותיהם, היה מברך בקול, החסידים ענו אמן בכונה, והרבי היה לוגם בעצמו מהמשקה, לגימה קלה בלבד, כדי לא להפנס לספק חיוב ברכה אחרונה. לאחר קריאת "לחיים" היו פוצחים כל הנוכחים בשירה ובקריאות שנמשכו דקות ספורות,

האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצ"ל

הרבי בעירתו. יתומים אמללים שבדרך לא דרך הצליחו לשרד. הרבי, שאבד בשואה את הוריו ואחיו, רעייתו ושני ילדיו, ונותר לבדו עם בנו הצעיר וממשיך דרכו לימים האדמו"ר רבי נפתלי צבי, החליט לפרס את חסותו על אותם יתומים רפים ולשמש להם קאב וכאם.

בהמשך, כאשר נענה הרבי לקריאתה של קבוצת חסידים אשר הספיקה להמלט לארצות הברית עוד לפני המלחמה, לבוא להנהיגם ולהקים את ממלכת באבוב מחדש על אדמת ארצות הברית, נטל הרבי עמו את שלושה עשר היתומים שאמץ.

הרבי שאף להקים על אדמת ארצות

טוב רגע אחד שול תפלה מאלף השתדלויות
"ותבואנה נערות אסתר וסריסה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל" (ד ט)

יש להבין את הנהגתו של מרדכי: הלא לכאורה ההשתדלות הטובה ביותר שהיה עליו לעשות כדי להביא לבטול הגזרה, היא להביא לידיעת אסתר את זממו של המן כדי שתשפיע על המלך לבטלה. ואלו מרדכי לא רק שלא נהג כן, אלא אף כשבקשה ממנו אסתר להסיר את שקו מעליו כדי שיוכל לבוא לפניה - סרב. מדוע?

באר רבי אברהם ישראל משה סלומון, הרב מחרקוב:

חשש מרדכי שמא כאשר יראו אחיו היהודים כי הוא מסיר את שקו כדי לשוחח עם אסתר המלכה, יתלו את יהבם באסתר ויסיחו דעתם מהתפלה ומהתשובה. לפיכך בפר להעביר לה את הידיעה על הגזרה בסתר, באמצעות התך (נתיבות הקדש) עה"ת ומועדים עמ' קכה).

עוד באר המשגיח רבי חיים פרידלנדר:

ידע מרדכי שכדי לבטל את הגזרה - טוב רגע אחד של תפלה יותר מההשתדלות הטובה ביותר, ועל כן סרב להסיר שקו מעליו אף לשעה קלה כדי לבוא לפני אסתר ולדבר עמה. לכך אף כון הגר"א בבאורו לפסוק, שכתב על התבות "ולא קבל" כך: "לא רצה לבדל משקו אפלו רגע אחד" (שפתי חיים' מועדים ב' עמ' קפ).

להתחזק בתפלה עד גמר הישועה

"אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלוצות לנפל לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו" (ו יג)

פרש המלבי"ם, כי כף אמרו להמן זרש אשתו ואוהביו:

כיון שמרדכי מזרע היהודים, הרי הוא משגח בהשגחה פרטית, ואם כן בודאי "אשר החלוצות לנפל לפניו" לא ארע במקרה, אלא משום שהוא עסוק בתפלה ותענית. לפיכך "לא תוכל לו", אלא אם כן: "נפול תפול לפניו" - עשה עצמך כאלו נפלת לפניו לגמרי, וכאשר יסבר שנושע מצרתו ויחדל מתפלתו, אזי תוכל לשוב ולנצחו, "אבל כל עוד שתלחם בו, כן ירים ידו בתפלה - והיה כאשר ירים מרדכי ידו וגבר ישראל".

ספר הצדיק רבי זאב אייזלמן:

"היה זה בעצומה של מלחמת תש"ח. באחד הימים השגה הפונה בין הצדדים הלוחמים. הגר"ז מבריסק נצל את ההפוגה כדי לצאת מביתו ולשאף קמעא מאוירה הצח של ירושלים.

בדרכו פגש באחי. כשהתענין מפיו על המצב השורר בעיר, נענה כי אמנם יום האתמול היה קשה במיוחד, שכן ההפגזות היו בו חזקות מתמיד, אף היום, ברוך ה', טוב יותר...

מששמע זאת הגר"ז הגיב ואמר: 'אתמול אכן היה המצב גורא, אף דוקא היום זקוקים אנו לרחמים מרבים. שכן בעוד אתמול הכל התעוררו להעתיר בתפלה בעקבות המצב הקשה, הרגיעה השוררת היום מסיחה את דעת ההמון וגורמת להם לשוב לסדר יומם. מקף באמת יש לדאג...'

הוסיף ואמר הגר"ז: "זהו מנהגו של עולם: כאשר רווח לאדם קמעא מצרותיו, הרי הוא נרגע ושמח, אולם באמת אל לו

לשמח בטרם תבוא עליו הישועה השלמה. שהרי כף נהג אף מרדכי היהודי - אף כי רוח לו בשעה שהחל המן לפל לפניו, בכל זאת לא שש ושמח, אלא המשיך להתפלל בשק ובתענית עד שהשלמה הישועה, כפי שדרשו חכמים (מגלה טז א) על הכתוב (לעיל ו יב): 'וישב מרדכי אל שער המלך' - 'ששב לשקו ותעניתו'" (ישאל אביך וגדך' ח"ג עמ' ק).

תפלתו של מרדכי נענית מיד

"אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלוצות לנפל לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו; עודם מדברים..." (ו יג-ד)

דרש רבי משה חיים אפרים מסדליקוב:

במסכת תענית (כה ב) מבאר כי שבח הוא לצבור כאשר תפלתם נענית מיד עם סיומה, וזאת אשר הבהירו חכמי המן זרש אשתו: "אם מזרע היהודים... לא תוכל לו", ומדוע? משום שחביבותו כה גדולה לפני המקום, עד: "כי נפול תפול לפניו - עודם מדברים" - 'שועתם באה אליהם מיד עם סיום תפלתם (דגל מחנה אפרים' דרוש לפורים).

אסתר בקשה על עמה

"ותען אסתר המלכה ותאמר אם מצאתי חן בעיניך המלך ואם על המלך טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי" (א י)

בשתי דרכים פרש המהר"ם שיף את בקשתה של אסתר בכתוב זה:

א. במסכת בבא קמא (צב א) אמרו חכמים: "כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחלה". אף כאן אמרה אסתר: בזכות מה "תנתן לי נפשי בשאלתי"? בזכות: "ועמי בבקשתי" - שאני כוללת את עם ישראל בבקשת.

ב. תפלה הנאמרת שלא בכונה אינה מתקבלת. אולם אין היא נאבדת חלילה, אלא ממתנה עד שיתפול הצדיק בכונה, ותפלתו תעלה עמה את התפלות שלא נאמרו בכונה. לכך רמזה אסתר: "תנתן לי נפשי בשאלתי" - כשהתפללתי כראוי, "ועמי בבקשתי" - יחד עמה יעלו כל התפלות שהתפללו ישראל בלא כונה (דרושים נחמדים למהר"ם שיף, נדפס בסוף פרושו למסכת חליו).

תפלת אסתר כוללת כל דרכי התפלה

"ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו" (א ח)

הגר"א באר, שכל דבריה של אסתר לפני המלך היו תפלה שהתפללה לפני ה', כסדר תפלת שחרית הנאמרת בכל יום יום:

"ותוסף אסתר" - כנגד פסוקי דזמרה שהוסיפו חכמים על עקר סדר התפלה; "ותדבר לפני המלך" - כנגד קריאת שמע שבה נרמזו עשרת הדברות (ירושלמי ברכות א ה), שנפתחים בכתוב (שמות כ א): "וידבר אלוקים את כל הדברים האלה"; "ותפל לפני רגליו" - כנגד תפלת "נפילת אפים"; "ותבך" - כנגד תפלת שמונה עשרה שצריכה להאמר בכונה, ועקר הפונה הוא בדמע. "ותתחנן לו" - כנגד תפלת "אלתי נצר", שבתוכה אנו מתחננים: "וכל החושבים עלי רעה, מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם" - כבקשת אסתר: "להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו" (באור הגר"א על מגלת אסתר).

שרידי מצבות בבית העלמין היהודי בפרנקפורט

ה'קב הישר' ט"ו באדר תע"ב

רבי צבי הירש קוֹזְדִינֹבֶר גולד בסביבות שנת ת"י בוילנה לאביו רבי אהרן שמואל, בעל 'ברכת הזבח'. בבחרותו קנה את תורתו מפי אביו הגדול, ואף למד תורה מפי רבי יוסף מדובנא, בעל ה'סוד יוסף'.

עקב פרעות הקוזקים נאלץ לנדוד עם אביו, ומששב לוילנה החל לעסוק במסחר וראה ברכה בעמלו. בעקבות עלילת שוא נכלא לזמן קצר, ומשהשתחרר עבר לפרנקפורט ובה התמנה למשרת רבנות.

בפרנקפורט חבר את ספרו הנודע 'קב הישר', שבמהלך השנים הדפס בעשרות מהדורות ונחשב לאחד מספרי המוסר החשובים. בהקדמת ספרו הוא מסביר את משמעות השם שבחר לספרו: 'הישר' הן אותיות שמו 'הירש', ו'קב' - על שם ק"ב פרקי הספר וכמנין הגימטריה של שמו 'צבי'.

כחו הרב בתורת הנסתר מתגלה מתוך ספרו. המגיד מקוֹזְנִיץ היה אומר שלמוד מאמר זה מתוך הספר 'קב הישר' מסגל לעורר את נשמת האדם יותר מאשר למודו מתוך ספר הזהר עצמו ('מאיר עיני חכמים', פרשת אמרו).

ה'קב הישר' נפטר בפרנקפורט בט"ו באדר ב' שנת תע"ב ובה מנוחתו כבוד.

אור הפורים - פאורה של אמן

כך כותב המקביל האלקי רבי צבי הירש קוֹזְדִינֹבֶר בספרו 'קב הישר' (פרק צו), על השפעת הנפלא שלו זוכה המקפיד על עניית אמן, וחלילה להפך:

"כי כל העונה אמן בכונה וממהר לרוץ לבית הכנסת בשביל עניית אמן - זוכה לאלו שלוש מאות ושבעים נהורין על ידי עניית אמן. וכל המבזה אמן, וקל בעיניו עניית אמן - מקדימין לנשמתו שלוש מאות ושבעים קלפות, רחמנא לצלן. ומוליקין אותו לחדרי חשך וצלמות, ועליהם אמר הנביא (ישעיה נ ט): "עש יאכלם".

ה'קב הישר' ממשיך ומבאר כי אותם שלוש מאות ושבעים נהורין האירו על אסתר המלכה, וכרמז לאותו אור גדול מרבים אנו להדליק גרות בפורים ולהאיר באור קרות את בתי הכנסיות, ועל זה פתוב (אסתר ח טז): "ל'יהודים היתה אורה..."

כונה מיוחדת בעניית אמן

ה'קב הישר' (פרק צו) אף גלה פונה מיוחדת שיש לכוון בעניית אמן, ואלו דבריו:

"בכל מצוה ומצוה שאדם עושה, נולדים ונבראים מלאכים קדושים ממנה; ולכל מצוה שנבראים ממנה מלאכים, הם נקראים מחנה של מצוה זו. וזהו פשוט שבכל מצוה שמברכים עליה מתכנסים עליה אותו המלאכים, ועומדים סביבות המברך ושומעים הברכה ועונים אמן. ורמז לדבר: "מלאך" הוא גימטריה "אמן". ולכן כשישראל עונים בברכה או בקדוש ואומרים אמן, יכוננו לאותם המלאכים שיענו אמן, כי אמן הוא בגימטריה מלאך".

ל'יהודים היתה אורה ושמחה ושישון ויקר כן תהיה לנו

את הפסוק שאמרה דבורה הנביאה בשירתה, לאחר נצחונם של ישראל במלחמת סיסרא: "בפרע פרעות בישראל - בהתנדב עם ברכו ה'" (שופטים ה ב), דרשו חכמים (תנ"א רבא יא) כך:

"מה נתנבאה דבורה לישראל? אלא כך אמרה להם: בזכות מי הקדוש ברוך הוא נפרע לישראל מאמות העולם? בבני אדם שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן..."

האדמו"ר רבי משה יחיאל מאז'רוב באר כי כאשר נדיק בלשון הפסוק "בהתנדב עם ברכו ה'", נראה שעקר סגולת אמן היא כאשר האדם מתנדב לשמע ברכות שאינו מחיב בהן, כדי לענות אמן אחריהן, כאותם "בני אדם שמשכימים לבית המדרש" כדי לענות אמן אחר המברכים (באר משה' שופטים עמ' קסה).

יהודים יקרים!

כמה רחמי שמים צריכים אנו כיום להושע מגויי הארצות הקמים עלינו לבלותינו! עד כמה זקוקים אנו לעת הזאת שיפרע הקדוש ברוך הוא משוגאי ישראל לבלתי השאיר מהם שם ושארית!

נאמנים עלינו דבריו של אלקי הוה הנביא, כי בזכות עניית אמן נפרע הקדוש ברוך הוא משוגאי ישראל. נשכים אם כן לעניית אמן אחר ברכות המברכים ברכות השחר בבית הכנסת, וישיב הקדוש ברוך הוא לשונאנו שבעתים אל חיקם.

"ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר - המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד".

ברכות השחר כהלכה

בקור בכונה בתברותא

{ אז נדברו }

פרשת כי תשא - פורים תשפ"ה | גליון מס': 684 | לסדר: " להודיע שכל קוויץ לא יבושו "

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

מה כן בסוף נשאר לנו מכל מגילת אסתר... (מאמר לאברכים)

קורא יקר: יש לי משימה מעניינת בשבילך... קח מגילת אסתר מזדמנת... (מהסוג המודפס שמקבלים מתנה מ'יש חסד' או חברת 'קיים') ובמקביל תצטייד עם טיפקס!! ותתחיל לעבור על המגילה פסוק פסוק... וכעת שים לב: כל מילה במגילה שהיא לא רלוונטית ולא עדכנית להיום תמחוק עם הטיפקס!!! לדוגמא: ויהי בימי אחשוורוש... המולך מהודו ועד כוש... נו... אחשוורוש גם כעת מולך מהודו ועד כוש?? לא!!! לא ידוע לי... אם ככה... תמחוק... המילים 'המולך מהודו ועד כוש' הם לא עדכניים ולא רלוונטיים להיום... הלאה... בשנת שלוש למלכו עשה משתה... שמונים ומאת יום' נו... המשתה הזו רלוונטי כעת? נכון לעכשיו!!! מי שזלל שם במשתה 180 יום... האם הוא עדיין שבע?? לא!!! נראה לי שהוא כבר הספיק לחזור להיות רעב מאז... אם ככה... תמחוק!! כל המשתה הזו לא רלוונטי... אף אחד לא יצא עם משהו בידים!!! גם לא שבע!! בקיצור: תמחוק כל דבר במגילה שהוא כבר לא רלוונטי... הלאה... בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר... חור כרפס ותכלת וגו'... זה רלוונטי להיום?? האם נשאר משהו אחד מכל העושר האדיר של אחשוורוש?? לא!!! גארנישט!!! לא ידוע לי שום עמותה או מוסד שעדיין מתוחזק מההון של אחשוורוש... הלאה... תעבור הלאה פסוק פסוק וכל מה שלא רלוונטי ולא נשאר מזה כלום עד היום תמחוק ומה שכן רלוונטי תשאיר... נו... אתה יודע מה הדבר היחיד שישאר??? בעצם עזוב... למה שאני אגיד... תעשה את זה לבד... תגיע לזה בכוחות עצמך...

עכ"פ- ובכן: אם תעבור פסוק פסוק עם טיפקס אתה תגלה שעקרונית ניתן למחוק את ככככל המגילה... שום דבר מהתיאורים המדליקים וה'מטריפים' שנכתב שם לא רלוונטי... היה טוב וטוב שהיה... אמנם היה שם הרבה דרמות... הרבה כסף וזהב... המון כיופים וצחוקים... אבל זה לא רלוונטי... ואגב: כשאני אומר לא רלוונטי אני לא מתכוין בייחוס להיום... אני מתכוין לא רלוונטי אפילו לעשר שנים הסמוכות!!! כי תגיד לי: עשר שנים בלבד לאחר המשתה... האם מעניין את מישהו איך היה שם?? ואוי מה הפסדנו... עזוב... מה שהיה היה... אם יש משהו שכן כולם יודעים שבעשר שנים הקצרות האלו אחשוורוש הספיק כבר למות... והבנים של המן נצפו מחזרים על הפתחים (אגב: לא שמים לב אבל כל הרכוש של אחשוורוש נמצא כעת בידים של יהודים שקוראים לה אסתר שאף אחד לא יודע עד עצם היום הזה מה היא בדיוק עשתה עם כל הרכוש הזה... אבל ליהודי מאוד קל לנחש שהההלך הלך לבנין בית המקדש... רק זה הלך בשקט בלי פרסומת ובלי 'ברכות לראש משביר', כי אם אחשוורוש אמר עד חצי המלכות- שהכוונה היא לבית המקדש... אז אסתר כעת לקחה את ככככל המלכות למקדש... מותר לה... כמו שאחשוורוש העביר את עיר הממלכה לשושן כי שם היה כסא שלמה... אז מותר למלכה גם היא להזרים את כל הרכוש שלו לים של שלמה... והמלך דריווש לא מתנגד לא רק בגלל שהוא בן של אסתר אלא בגלל שהוא בכה"כ בן שבע... בקיצור: אם הרכוש של המן הגיע למרדכי באופן רשמי!! אבל הרכוש של אחשוורוש? זה כבר הגיע מהדלת האחורית... יהודי או לא יהודי?? במאמר המוסגר)

אבל מה הדבר היחיד שכן נשאר מהמגילה?? מה הם הפסוקים היחידים שהטיפקס לא ימחוק?? איש יהודי היה בשושן הבירה... מרדכי נשאר... אסתר נשארה... אפילו אשר הגלה מירושלים נשאר... כי ירושלים אמנם עדיין חרבה אבל היא רלוונטית ועוד איך... היא לא ירדה לרגע אחד מסדר היום... ובקרוב בונה ירושלים ה'... האגרות הראשונות וגם השניות של אחשוורוש נשארו אי שם בהסטוריה... (וגם זה רק בזכות מגילת אסתר שמתעדת אותם) ומה כן נשאר?? כל פרק ט'!!! הפרק ה'משעמם' הזה שכתוב שם הרבה... כן... זה נשאר עד עצם היום הזה... קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם... וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים... זה נשאר!!! ועוד איך נשאר. אבל!!! אחרי שזה הדבר היחיד שכן נשאר מהמגילה... אז אנא ממך קורא יקר:

אני מבקש ממך: אל תעשה מה שאמרתי... מקודם אמרתי לך שתקח טיפקס ותמחוק כל משפט לא רלוונטי במגילה... אז זהו שלא!!! בסוף חזרתי ביי! אל תעשה את זה... ולמה לא?? כי אחרי שהתברר ששום דבר לא נשאר מאחשוורוש והמן והדבר היחיד שנשאר זה הנצחיות של קיום רצון ה'... אז אם ככה... אל תמחוק אפילו מילה מהמגילה... כי... כי היא כן רלוונטית!!! אוהו רלוונטית... אנחנו צריכים מסמך כזה שיעמיד לנו את כל החומריות והבלי עולם הזה מול העיניים עם כל הברק המנצנץ ולגלות שלמיעשה הדבר היחיד שנשאר מכל קברות התאוה זה חיי הנצח של קיימו וקבלו היהודים!!! זה מסמך מספיק רלוונטי ועדכני שצריך להשאיר אותו עם כל העסיסיות... כן... קיי"ל: שמי שמחסיר מהמגילה אפילו מילה אחת לא יצא ידי חובה!!! והשאלה זועקת: למה?? מה יש?? מה הקנאות הגדולה בפסוק 'על גלילי כסף ועמודי שש על רצפת בהט ושש ודר וסוחרת... מה יקרה אם הרצפה תהיה רק בהט ושש וסוחרת בלי 'דר'?? מה יקרה אם נדלל קצת מפרץ היצרים של אותו נבל שפל בפרק ב' של המגילה?? למי זה חסר??

והתשובה היא: כן!!! תעמוד מול כל החומריות הזו... שלפעמים קורצת לנו... לפעמים מרגיש לנו שאנחנו מפסידיים משהו... תעמוד מול כל זה בעיצומו של יום הפורים... אבל אין לך רשות להתקרב... יש את זה רק לאחשוורוש ולך לא... למה?? כי אתה חרדי... ולך אסור ורק לאחשוורוש מותר סמארטפון... רק לו מותר לעשות מה שבא לו... תתגרה... תתמלא בתחושת נחיתות שלגוי מותר ליהנות בסעודתו של אותו רשע... תתגרה... תתבשל בעצמך... אבל!!! בסוף המגילה תוציא לרגע ראש החוצה נו... ורגע... איפה הוא אחשוורוש? איפה הרצפת בהט ושש ודר וסוחרת?? איפה כל זה? הההלו תתעורר... מכל זה לא נשאר כלום!!! והדבר היחיד שנשאר זה חיי עולם נטע בתוכנו... על כן על כל דברי האגרת הזאת!!! המשך בעמוד אחרון בגליון זה (אגב: האם זו התשובה על השאלה ששאלתי לפני רגע?? לא!! חלש מאוד!!! תזכיר לי בסוף המאמר לענות את התשובה האמיתית...)

רבותי... תרומות...
חסרים כמה 'חצאי שקלים'
למימון והדפסת גיליון זה...
ניתן להקדיש לרפואה
להצלחה, לעילוי נשמת...
וניתן גם לתרום בלי
הקדשה... צנעת הפרט
מובטחת...

רוצים להיות שותפים

בהוצאות העלון?

בבנק: בנק פארי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

באשראי: "נדרים פלוס"

(שם קופה: עלון אז נדברו)

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

תודה מראש!!!

די... אין לי כח לתחפושות... ולמשלוחי מנות... הצילו.....

די... נמאס לי!! נמאס לי מהתחפושות האלו... מהמשלוחי מנות האלו... מהתייפיות האלו... מהצולפנים והסרטים וה'פורים שמח' הזה... די... אין לי כח שוב לשחק את המשחק... אין לי כח לכל מפגני הייחצנות האלו... אין לי כח לבכיות של הילדים מה להתחפש... ואיך אני אראה... ושיירת הילדים שצריכים להתחפש אותו דבר וכמובן שהמשלוח מנות צריך להיות באותו רעיון של התחפושות... זה ממש מצווה דאורייתא... וכמובן הברכה חייבת... חייבת להיות קשורה ל"רעיון" של המשלוח מנות והתחפושות גם יחד... נמאס לי... מהדיון למי לתת משלוחי מנות והאם לתת להם את הסלסלה או מספיק שקית יפה... וההחלטה... שיראה יפה... ושלא ישימו לב שזה המשלוח מנות שקבלנו לפני דקה ושלא נחזיר להם בטעות את מה שהם בעצמם הביאו... ואוי... שכחת להוריד את הפתק שלהם... והכי הכי: שלא ישימו לב שאנחנו נותנים להם רק בגלל שהם נותנים לנו שלא נעים להם מזה שלא נעים לנו... די די די... לא... לא בשבילי... אין לי כח למירוץ הניראות הזה... גם יום אחד בשנה אין לי עצבים להיות כזה מתועש...

תבין: בפורים צריך לתת משלוחי מנות... למה??? בשביל להרבות אהבה אחווה שלום ורעות... מה לעשות שברגע שאני מגיע לזירה של המשלוחי מנות ומתחילים הקשקושים והחשביינות אני פתאום מגלה שאני לא אוהב את עצמי!! אני לא מסתדר עם עצמי... זה לא אני... ור' שמעון שקאפ זיע"א כבר לימד אותנו את היסוד: שאם אני לא אוהב את עצמי אוטומטית אני לא יכול לאהוב את השני ובוודאי שלא להרבות עוד אהבה... אין לי בכלל אהבה שיהיה לי מה להרבות... אני מרגיש שבמקום להרבות אהבה ואחווה... אני רק מרבה עוד אהבה מעושה וצבועה... **נראה לך שלזה התכוונו חז"ל...?? נראה לך שככה זה היה גם פעם??** מה... גם פעם כולם היו כאלו יפים ומתוקים... ומביאים מגשים ענקים ועוגות פצפוניות ופתק מגולגל ומנוסח (מהבינה מלאכותית)?? **לא יודע!!! לא נראה לי...**

נראה לי שמי שבאמת באמת אוהב את חבר שלו... יכול לעשות את זה קצת יותר טבעי!!!

כל שנה מתחשק לי להכריז מראש: רבותי: מי שרוצה ממני משלוח מנות, אני מודיע לך מראש מה התפריט!! ובכן: אשתי הכינה ארבעס טעימים... וגם עוגת כושי... ועוגת שתי שכבות... אני 'אביא' לך חתיכת עוגת כושי ב'צלחת!! נכניס שם בצלחת עוד פרוסה מהעוגה השנייה... אני גם אשים לך ארבעס בשקית... (את זה אני מסכים לקשור עם סרט... זה בשביל שתרגיש 'מכובד'!!) ואני אכתוב לך: ידידי היקר: תדע לך שאני אוהב אותך מאוד מאוד... זהו!!! זה התפריט שלנו... ואגב: אם בסוף אשתי תכין עוד עוגה... יתכן שאני אדחוף לך מהר עוד פרוסה... זה כבר יהיה בונוס... **אה... אתה מוכן לקבל ממני כזה משלוח מנות??**

אבל לא!!! אל תדאג... אני לא אתן לך כזה משלוח מנות כי... כי אי אפשר... אי אפשר לעצור את המירוץ בעיצומו... אתה תעלב... כי אתה מוכן שאני יאהב אותך רק אם זה יהיה מוגש יפה... עם סכין ומזלג... ורק אם כל המוצרים יהיו באותו צבע... (נניח חורטום ירוק, עם קליק ירוק, ועם קריסטל מנטה ירוק) רק ככה אני אצליח להרבות אהבה וצולפנים ואחווה ותחפושות בינינו... **אבל שתדע לך דבר אחד ידידי היקר!!!** אם בטעות יגיע לך ממני כזה משלוח מנות עם העוגות שהזכרתי תדע לך שזה בסה"כ כי אני באמת אוהב אותך!!! ולכן אני מרגיש מספיק היימייש לתת לך משהו שבאמת אוהב, באמת מושקע, באמת נאפה עם כל הלב- שלי... **אבל גם אם לא...** אם אני כן אגיש לך משלוח מנות מעוצב וצעקני... אל תעלב... זה בסה"כ אומר שאני לא אוהב אותך בדיוק כמו שאני לא אוהב את עצמי...

בין כך ובין כך מי שבסוף תמיד מציל את המצב זה פורים בעצמו!!! אחרי מנחה גדולה אני שותה שלוש כוסות יין והראש מתחיל להסתובב... ואז סוף מורידים ככפות ומשילים תחפושות... ואז מתחילים החיבוקים האמיתיים עם הדמעות הכנות!!!! אוהו... סוף סוף... כמה חיבנו לרגע הזה... כמה שכבות של תחפושות והצטעצעויות היינו צריכים לקלף ולקלף עד שהגענו למקום האמיתי הזה!!! ואני כשאני הלום יין... אני יכול ללכת ברחוב ופתאום אני רואה מהעבר השני של הכביש את חבר שלי... ואני צועק לו מרחוק ישר ולעניין: הההלו... אתה אוהב אותי??? והוא עונה לי קצר וקולע: כן!!! אני אוהב אותך... ואז הוא מחזיר לי בחזרה... רגע... זה הדדי? מה... גם אתה אוהב אותי?? ואני עונה לו בצעקה: בטח!!! ואז אנחנו מתחבקים וזהו!! זה אמיתי... לגמרי אמיתי... השתכנעתי סופית... חבל!!! חבל שבזכותי עליו משלוח מנות... לא איכפת לי הכסף... איכפת לי הצולפנים... העיצובים... בינינו... כל העיצובים האלו לא שכנעו אותי שאני אוהב אותו!!! וההראיה שגם אני לא השתכנעתי... אבל עכשיו שאלנו אחד את השני: והתברר שאנחנו באמת אוהבים...

אני לא יודע מה רציתי לומר במאמר הזה... מה שבטוח: הוצאתי קיטור... אבל בינינו... יכול להיות שצורת החיים המעושה שנכפתה עלינו בתרבות הנוכחית זה חלק בלתי נפרד מ-אכתי עבדי אחשוורוש אנן!!! אחד מהמאפיינים המוצהרים של גלות פרס שהם היו מנומסים ומדברים ברמזים... 'דמחוי ליה במחוג'!! מין שיח כזה של מתחת השלחן. (ר' ניסים גאון מצטין שהנס שהיה לרבי יהושע בן חנניה אצל הקיסר שהוא התוכח עם אותו מין והוא לא ידע לפרש תנועות ידיים ורמזיות והרגו אותו, כי 'נברא דלא ידע מאי מחווי ליה במחוג יתיב קמיה מלכא וקטלוהו', אומר ר"ג גאון שזה היה מלך פרסיה) והנימוס הזה של הפרסים לא נובע מעדינות הנפש אלא מרמות רוחא!!! וכנראה שזה לא דילג עלינו ואנחנו חיים בתוך התרבות המעושה הזו... ומה שהכי מעצבן זה שמי שמעזי להיות טבעי כפי שעשה אותו אלוקים... הוא כבר נהפך להיות בן אדם זול ולא מכובד כי הוא העזי להיות נורמלי לפי הפירמה המקורית של ה'...

אז קדימה... אולי נכווין על זה בעל הניסים... במילים- ועל המלחמות!!!! בא נצא למלחמה נגד הפרסיות שחדרה בתוכנו... די להצטעצעויות... די לניראות... די להרשים כל הזמן... די להשקיע כ"כ הרבה משאבים בלשחק את המשחק ולדפוק הופעה...

די לתחפושת הזו!!! בא נחליט שכולנו בבת אחת מפשיטים תחפושות... מתחילים להיות טבעיים... ותאמין לי... בדורנו אם אני באמת רוצה להרבות אהבה אחווה שלום ורעות... היות ואני מאוד מאוד אוהב אותך... אני מפרגן לך את מה שהייתי מפרגן לעצמי!!!

הייתי מפרגן לעצמי שתותר לי ותתן לי לחיות איך שאני רוצה... ותסכים לסלוח לי שאני לא כל היום בהופעה מולך... זה מה שהייתי מפרגן לעצמי להירגע שאני לא כל היום בהופעה מולך... והיות וזה מה שאני מפרגן לעצמי ואני מחויב באהבך לרעך כמוך... אז אני נותן לך את זה במתנה כמשלוח מנות!!! ידידי היקר... תרגיש נוח... תעשה מה שאתה רוצה... מצדי תלך עם שלייקס ועם סנדלים... בכיף... אני מקבל אותך איך שאתה... אם תסכים להחזיר לי בחזרה משלוח מנות שכזה... אני אשמח מאוד... זה יראה לי כמה גם אתה אוהב אותי... אבל גם אם לא... אני אוהב אותך כמות שאתה!!! אנא... תאשר את קבלת המשלוח מנות... פורים שמח...

(לדוגמא: לראות יהודי פשוט מגיע לצדיק שהצדיק 'יתן לו ישועה' 'יביא לו ברכה' והצדיק מביא לו ישועה ומתקן אותו ומברך אותו ומעלה אותו... ואתה עובד ה', הבא בתור, רואה את השפראך הזה ונדרש ממך להבין שזה נכון בייחס אליו ואילו בייחס אליך השפראך הזה גובל בחטא העגל... כי סליחה... התפלת היום שחיות... וכי הצדיק מביא לך ישועה? למה?? מה... אין לך תקשורת עם הרבש"ע?? איזה היתר יש לך לתפוס ישות ולהפוך אותו למתווך בלעדי בינך לבין ה'?) וכן הלאה וכן הלאה... עוד הסתייגות נוספת: יש כאלו שמסתבכים עם המושג שהצדיק מעלה על תפילות!! ודווקא בזה אין שום בעיה... הצדיק בסה"כ משמש כאמצעי שינוע ועליה לתפילה שאני התפללתי ישירות מול הרבש"ע... עוד הסתייגות אחרונה: אין שום בעיה בלהאמין בזכות הצדיק!! שאב הרחמן ישמע קולנו בהילולא דבר יוחאי... בטח... זה גופי תורה- ונשאתי לכל המקום בעבורם... והתורה מלאה בזכות הצדיק שמגניה על כל הדור וכל העולם ניזון בשביל חנינא בני... אבל זה רבש"ע שהוא זן את העולם בזכות הצדיק!! וסטיה כחוט השערה שמייחסת לצדיק עצמו את השפע ואתה בעיצומו של עגל ומחולות!! מישהו מוכן לקחת אחריות על חטא העגל (חוץ מאהרן הכהן)??

וממילא אם אתה שואל אותי כמו חבר: בנושא הזה לא שייך להיות חצי קלאצ'... או שאתה מבין עד הסוף בנושא הזה... או שתעזוב את זה לגמרי... אני באופן אישי מזדעזע מהליטאי שמגיע בחובבנות ומתחיל לדקלם לי השתטחויות והתקשרויות לצדיקים כי לכה"פ אני בתור ליטאי יודע מה רמת ההבנה וגסות ההגדרה שלו בנושא הזה... ולפי איך שהוא תופס את זה... ההתקשרות מבחינתו היא דבר פסול!! ולכן ממה נפשך... או שתחזור להיות ליטאי שמנוטרל לגמרי מהנושא הזה... או שתלמד את הסוגיה עד הסוף ותוודא שזה מעוגן על פי התורה... (אם אתה מאוד רוצה... שזה יהיה מעוגן לפי תורת רשב"י... נשמע קצת יותר ידידותי- משום מה) כי חובבני ? ! ? חובבני זה לא!!! מה כן? זה כבר במאמר הזה כתבתי רק מה לא!!! מה כן? זה כבר שיעורי בית שלך... ואין כוונתי להסביר את זה אי פעם כי אני חושב שזה נושא מהותי ומפחיד מידי בשביל לדרוש בו בשנים... אנא ה'... כוונתי לשם שמים!! עניי ה' עניי שלא יחשבו שהתכוונתי כוונות אחרות... מאוד אשמח לשמוע למה אני טועה בגדול... וכל עוד ימשיכו לשתוק... אז לצערי אני צודק ואם ככה גם אתה צריך להצטרף להעמיד את הדברים כי בנפשנו הוא... מי לה' אלי.

מולו!! הוא מתקן אותי!! אני משתטח לו... מדליק לו... נותן מזונות לכבודו. מפרסם אותי, ואז הוא הולך במקביל ומסדר אותי מול הרבש"ע.

זה... זה... זה... זה לא... זה לא נשמע טוב... זה נשמע רע מאוד!!!! אשמח להתבדות!! ואני מתחנן... אנא מכם... יהודים רחמנים... מי שמוכן לבא ולהסביר לי למה זה בסדר ומה ההבדל בין זה לחטא העגל?? אנא מכם... תעזרו לי להבין... אני מאוד אשמח לשמוע שאני טועה... רבש"ע: למה אני המשוגע היחיד שחושב שזה איום ונורא???

עכשיו שלא תבין!!! די צפוי שאחרי שכתבתי מאמר זה יתכן ואני אקבל תגובות מעובדי ה' מרוממים בעלי השגה שמבינים בנושא הזה הרבה יותר ממני, ונניח שהם יסבירו לי... ונניח שהיה לי סבלנות להקשיב שעתים ואולי יותר ונניח שלקחתי ריטלין לפני כן, ונניח שאני בעל כשרון וב"ה לאחר מאמץ רב הם הצליחו להסביר לי את הסוגיה. זהו... אני כבר מסודר!! אני כבר לא חצי חכם חצי טיפוש... אני כבר חכם גדול ואני כבר יודע איך לגשת נכון להתבטלות לצדיק... אבל מה יעשו לי כל אלו שימשיכו להיות חצי חכם חצי טיפוש וימשיכו להבין את השפראך כפי שאני רואה אותו כעת בעלוני הצדקה בלי שום אוקימתות ודקויות ש'עושים' שזה לא יהיה בעיה... רבש"ע: אני מוכן לחזור בי כל רגע נתון, רק תסבירו לי...

עכשיו: בשביל קצת לרפד את מה שאמרתי... אני אציג בקצרה כמה הסתייגויות... ובכן: יש אופנים מסוימים שדווקא מותר להשתמש בתיווך מול הרבש"ע... דבר ראשון: מותר ליהודי לבקש מצדיק שיתפלל עליו **מקביל** לתפילה שלי... ומכאן מגיע המושג המקובל שהולכים לבקש ברכה מצדיק, וגם חנה שהתפללה בעומק לב וגם קבלה ברכה טובה מעלי, אבל זה רק בתנאי שזה **מקביל לתפילה שלי!!!** הלאה... ישנם מצבי חירום ותקופות יוצאות דופן שאז הצדיק נאלץ להיות **מתווך בלעדי**. אם זה כשישראל מומרים ונזופים למקום כמו לאחר חטא העגל... שאז במשך תקופה קצרה משה באמת היה איש הקשר הבלעדי!! עד כדי כך!!! שכשמה היה יוצא לדבר עם ה', ישראל היו עומדים איש פתח אהלו ומשתחיים מול משה... ושים לב: המחזה הזה מקביל לגמרי לחטא העגל... ובכל זאת באופן חריג זה היה מותר לשעתו!!! (וזה גופא הטענה של משה ראה אתה אומר אלי וכו...) אבל גם אז!! זה לא מהלך אידיאלי ולא קבוע!! זו הוראת שעה של הפסקת חשמל יזומה... עד שמה רבינו יתקן את הקצר החשמלי ושוב ה' יחזור לשכון בתוכנו... (נו... אתה כעת קולט את עוצמת המורכבות...? איזו קבלה מבלבלת!! רגע אחד השתחוואה למשה מותרת והשתחוואה לעגל אסורה ואח"כ אם משתחיים ליואש המלך כמו שמשתחיים למשה אז שם נחתם גזר דינם לחורבן בית ראשון... נו... כעת לך תסביר מתי זה נכון ומתי זה עגל...? למה למשה מותר להשתחוות וליואש לא?) כמו כן: לאורך כל הדורות היו נשמות נדחות ש'מעשיהם כבהמה...' אלו שאין להם זיק של יהדות, ובייחס אליהם הצדיק נאלץ לפרוש עליהם חסות ולעמוד בפרץ ולשמש כאיש הקשר בינם לבין ה'... אבל גם כאן אסור להתבלבל!! זה לא מצב אידיאלי. זה תקן של שירות סוציאלי... הצדיק פורש חסות על מי שלא לוקח אחריות על עצמו ומפרנס אותם מהקב חרובין שלו... אבל זה לא שם של מהלך... אלא שם של מחדל!! הנה לך מדגם של כמה 'לא אמרן', בנושא זה... שרק תבין עד כמה זה מורכב...

יש לנו את משה שהוא 'עומד בין ישראל וביניכם להגיד לכם את דבר ה'" ולכן אנחנו גם גדלים על משפטים בסגנון ש... שהצדיק מעלה את התפילות... והכל מגיע בהשפעת הצדיק, וזה גופי תורה מלאים שכשה' משפיע רוח נבואה על שבעים זקנים, הוא מציל על משה וממשה זה יורד עליהם... יש!! יש לנו תקדימים כאלו ביהדות בייחסים של משה רבינו לישראל... רק יש לזה כל מיני הסתייגויות וחילוקים עדינים וכאן מגיע משה בכבודו ובעצמו ומלמד זכות: רבש"ע: עם ישראל עלולים להתבלבל בהבדל שבין משה רבינו לעגל מסיכה...

וכאן קבלתי קלף!!!! פתאום משה רבינו בכבודו ובעצמו מעמיד בפנינו את הסיכון הצפוי שעלול להיות לנו ישירות בגללו!! אי לכך טיירע יידן... אומר משה רבינו... נכון שבמקרה הזה לימדתי עליכם זכות... ונכון שה' קיבל את הטענה שלי... אבל עדיין!! עדיין מדובר חטא העגל!!!! וחטא העגל זה לא משהו שניתן לקחת עליו ריזיקות נוספות...

ולכן אני כאן עושה את שלי... אנא... זה לא צחוק... זה אש!!

היות והנושא של התבטלות והתקשרות לצדיק הוא נושא מאוד עדין ומסוכן!!!! נושא שבקלי קלות אתה יכול להחליף בין התקשרות לצדיק לבין חטא העגל... אז אנחנו צריכים לדעת **שזה נושא לא חובבני**... בכל פעם שיש צל צילו של חשש להיכשל צריך לקחת מאה צעדים אחורה!

ואי לכך: בנושא הזה, אתה יכול לבחור בשתי אפשרויות:

או להיות חכם עד הסוף ולהבין!!!! או להיות טיפש גמור!!!

עם שתי הקצוות האלו אין לי בעיה... חכם עד הסוף זה אחד שילמד את הנושא עד הסוף... למדן אמיתי שיודע להבדיל בדקויות בין התקשרות אמיתית לטראגית... (ועם כזה אחד הכל בסדר...) לא רק שבסדר אלא הוא זכה ויש לו השגה בסוגיות מהותיות ש-לי עכ"פ אין מספיק בהירות בהם) אז עם החכם אין לי בעיה... באותה מידה גם אין לי בעיה עם השוטה גמור... שוטה גמור שניגש לקבר של צדיק ומבקש: הצדיק תעזור לי... תושיע אותי... גם בזה אין בעיה... הוא מתכוין באמת לקב"ה... והוא בסה"כ מתבלבל בין הצדיק לה'... (כבר כתבתי כאן בעלון שההוכחה שזה לא בעיה מההוא מעשה שכשלא ירד גשם היו שולחים ילדים לחנן הנחבא והם היו מבקשים ממנו גשם והוא היה מתפלל: ה' עשה למען אלו שלא יודעים להבחין בין אבא שמוריד גשם לאבא שלא מוריד גשם, רואים מכאן שילד שמגיע לצדיק ופונה אליו כאילו הצדיק הוא הרבש"ע... אין בזה בעיה!!! כי זה כמו ילד שרץ לקראת אבא אחר כי הוא התבלבל וחשב שזה אבא שלו... וכי אבא שלו יעלב שהילד שלו הימר אותו באבא אחר?? לא!! הוא התכוין לאבא, רק הוא טעה וחשב שזה אבא... כנ"ל ישנם יהודים פשוטים שכשהם מגיעים לצדיק הם מתכוונים לרבש"ע... רק תקוע להם בראש שהצדיק זה הרבש"ע... זה סתם בלבול... זה יותר חמוד מאשר בגידה... רק מה... איפה הבעיה שלי מתחילה???

במי שחצי חכם חצי טיפש- כמוני!!!!

אני כדוגמא מצד אחד לא בקי לעת עתה בסוגיה של התבטלות לצדיקים... ומצד שני אני לא לגמרי טיפש... ממילא כשאני מגיע לצדיק או לקבר מתוך הבנה שבאתי אליו!!!! הוא הזמין אותי!!! אני מתנהל

מאמר לצופה מחוץ לחצר גינת ביתן המלך...

(המשך) כן... אברך יקר: לכולנו יש את הרגעים הקשים שאנחנו מרגישים שאנחנו מפסידים משהו... סו"ס יש עולם גדול... ויש כאלו שיכולים להרשות לעצמם כל מיני משאלות לב שאין לו את האפשרות להרשות לעצמך... ואתה בגלל השמרנות שלך נאלץ לפרוש משלל מילוי סיפוקים... **אבל אל תשכח שלא רק אתה מפסיד!!!** וגם אותו אחד שכעת נהנה איפה שאתה לא... **שיהיה לך ברור שמה שמפריד ביניכם זה יום אחד!**

אם הוא הלך היום למסעדה ואתה לא... מחר אתם שוים!!! מחר שניכם רעבים אותו דבר... אם הוא יצא לחו"ל ואתה לא... אז נכון... הוא היה בחו"ל אבל ברגע שהוא יחזור מחו"ל... שניכם נמצאים באותו מקום!! אבל!!! מי שקנה קנייני נצח בבחיים... הרי והלך לפניך צדקך ומי שנהנה מהחיים הרי שום דבר לא נותר לו... אחשוורוש ואביון של פורים נמצאים באותה שורה... **עד כאן דברים הפשוטים!! שלא זייק לנו לשון גם אותם...**

---אבל אם כבר מדברים על משק החיים הפלאי של אברך... אולי זו הזדמנות לשתף אתכם ברעיון יצירתי... הרי אחת השאלות שכולם שואלים: **זה אירון! אין אברך גומר את החודש??** מאיפה אברך מחתן ילדים?? וכידוע שמאוד קשה לענות על השאלות האלו... וכמה שמנסים לסחוט את האברכים שיגלו אחת ולתמיד איזה בנק הם שדדו. האברכים ממשיכים למלאות פיהם מים... ובינינו... זה לא סנוביות... כי באמת באמת אין תשובה!! זה כנה!!! אין תשובה על השאלה הזו... נכון???

אז זהו!!! שיום אחד מצאתי איזושהו קצה חוט איך לעלות על מעגל העו"ש של האברכים... **חשבתי להעביר את הכדור בחזרה לשואלים!!!**

אתם מסוקרנים איך אני האברך גומר את החודש... אז זהו ש-לי יש שאלה שמסקרנת אותי לא פחות... שמעתי ישנה תופעה שאצל החילונים או המודרניים יכול להיות מצב שהבעל מרוויח 25.000 שקל והאשה מרוויחה גם באזור הזה אם לא יותר... בקיצור: מעגל הכנסות שלהם נע סביב 50 אלף שקל בחודש... (אנב: מרוב פרמטיביות אני די מתקשה להאמין שקיימים כאלו ספרות במעגל החודשי של אנשים... אבל טוענים לי שזה לא בהכרח העשירון העליון... לא יודע... תבררו את זה.) אבל חכה... זה לא נגמר בזה... לאותו זוג יש בסה"כ שני ילדים... והם לא נותנים להם דירות ולא מחזיקים אותם אחרי החתונה בטענה ש... **ש שאין להם כסף!! והם לא גומרים את החודש!!!** ופה הגיע תורי להגיב בתדהמה!!

כעת הגיע תורי לא להאמין ולא להבין... אני לא מצליח להבין לאיפה נעלם 50.000 שקל!!! איפה הכסף?? הההלו... אתה מרוויח 50.000 שקל כל חודש?? אז איפה זה?? **לך יש שאלות עליי? אז גם לי יש שאלות!!!**

בדיוק כמו שהמודרני לא מבין מאיפה אנחנו מחתנים ילדים בלי חובות... אתם רוצים תשובות?? קודם אתה... קודם אתה תביא לי פירוט חשבון... תראה לי לאיפה נעלם 50.000 שקל מידי חודש (בו בזמן שאפילו את הילדים שלך אתה לא מפרנס...) תראה לי את העובר ושב ואחרי שאני אראה לאיפה הכסף שלך נעלם אז אני אענה לך מאיפה לי יש כסף... **אה... מה אתה אומר על הרעיון?** אני חושב שהחילוני יכול מאוד לעזור לי בזה!!! כי ברגע שהוא יראה לי את התנועות בחשבון ואני אראה על מה הכסף שלו מתבזבז... יהיה לי הרבה יותר קל לסמן לו אחד לאחד איזה הוצאות אני חוסך... **תבין:** הקב"ה מאוד יצירתי... הרבה יותר יצירתי ממה שאנחנו מדמיינים... בשביל לדמיין איזה הפסדים ואיזה הוצאות קיימות בעולם שאת זה הקב"ה חוסך לאברכים... צריך להיות בשביל זה מאוד מאוד יצירתי להקריץ איזה בלאי והוצאות יש בעולם שפסחו על בתי בני אברכים בדור 2025... אבל אם החילוני יסכים להראות לי על מה הוא מכלה את המשכורת המנופחת שלו מידי חודש... יהיה לי מאוד קל להצביע לו אחד לאחד ולהראות לו הנה... הנה עוד משהו שה' חסך לי... הנה עוד הוצאה שמיותרת מבחינתי...

---עכשיו: קח בחשבון!!! שיתכן שחלק דומיננטי מההוצאות יהיה כל מיני יחור כרפס ותכלת... מיוטת זהב וכסף על רצפת בהט ושש ודר וסוחרת, שהוא צריך את זה בשביל להרגיש סיפוק ואושר ואני לא!!! **כן... תקשיב טוב טוב למשפט הבא:** מותר לנו לדעת שבניגוד למה שמקובל לחשוב... הרי ישנה רמת חיים ורווחה כלכלית שדווקא לחילוני ולאייפוניסט, זה מגיע להם ביושר!!! ודווקא לנו האברכים זה **פחות מגיע!!!**

ולמה?? כי סליחה... אתה האברך מגיע הבייתה מותש לאחר יום שלם של עסק התורה... אתה לפחות יודע שעשית היום את הדבר הכי אידיאלי מבחינתך! היית במקום נכון ביותר!! עשית את הדבר הטוב ביותר!! ואתה מברך את הילד שלך בעיניים בורקות שגם הוא יזכה לשבת כמון ככולל... ואני שואל אותך: האם פעם דמיית מה עובר על בן אדם שחוזר הבייתה עוד יותר מותש ממך... והוא **לא מרגיש** את מה שאתה מרגיש!!! הוא לא מרגיש שהוא עשה את הדבר האידיאלי ביותר... הוא לא אוהב את העבודה... הוא חייב לעבוד... והוא עובד קשה... (והוא ממש לא מאהל לילד שלו שגם הוא יעבוד בעבודה המתישה הזו) אז בשביל מה?? בשביל מה הוא בכל זאת עובד? כי... כי ככה זה... כי חייבים לעבוד... וזה החיים... **נו... אני שואל אותך: לא מגיע לו קורטוב של נחת וקרמיקות ויקריות וקצת בילויים ומסעדות ולו בשביל אחוז בחבלי בוץ וארגמן...** זה לא רק יופי ופאר **אזרה הי?** תחשוב על זה!! החור כרפס ותכלת אחוז בחבלי בוץ וארגמן... זה לא רק יופי ופאר והדר ורווחה כלכלית כמו שזה נראה מהמשקפיים שלך... תבין שזה גם ובעיקר מגיע בתור פיצוי וקרטוב של נחת בחיים!!! תחשוב שכן אדם עובד כמו חמור ומשווע לקצת נחת ותחושת פיצוי שנהנה לפחות את זה יש לי... זה לפחות יצדיק את העבודה הקשה שעבדתי... **האם חשבת על הזוית הזו??** אברך בן עליה כמעט ולא פוגש את הצורך ביזה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו!!

אתה כמעט ולא פוגש את הבאסה של החיים... אתה אפילו לא יש לב שאתה כמעט כל הזמן מחובר לנטו ו-לא לברוטו!!! **הבנת מה אמרת???** הרי כל בן אדם רוצה נטו תוכן ונטו אוטו בחיים!!! אבל הוא נאלץ לשלם המון המון דברים מסביב בשביל הברוטו... לעבוד נורא קשה ולהתקשקש סביב כל המידות רעות שלו ולהפגין בככרות ולהאשים את הממשלה והכל בשביל להרגיש קרטוב של ערך נטו!! הנה... יש לי איזה ערך שאני חי בשבילו... ואילו אברך כולל... כל כולו נטו! הוא מחובר לנטו תכלית!!! נטו יעוד שלנו בעולם הזה!! אברך לא עובד יום שלם בשביל ללמוד... אלא הוא מיד מתחיל את היום בלימוד... הוא לא עושה שמיניות באויר כדי לחוות נחת בחיק המשפחה... אלא הוא מיד בשעה 1.00 ופוגש את הילדים... והם כבר מתחילים לריב ב"ה וכבר סקנדל וכבר הוא יוצחוקים... אתה יודע כמה שמיניות חילוני עושה באויר כדי להגיע לשעת ארוחת צהרים הכי שגרתית בחיק המשפחה בהרמוניה ספונטנית וטבעית?? הרי רק בשביל לבקש מהבן שלו את הבקשה הדרמטית: נא לסגור את

המכשיר כי אנחנו עכשיו יושבים ביחד!! בשביל זה צריך לשבת במסעדה או לכה"פ לעשות על האש כי בסתם יום למה לנתק מכשירים?? **האם חשבת על זה??** האם העלית על דעתך שהסיבה שלמשפחת אברכים יש פחות בילויים כי פחות מגיע לנו בילויים?? פחות מגיע לנו פיצוי ונחמה על עצבון ידינו?? אין לך צורך בנחמה כי אתה כל היום מוקף בחוויות הכי טבעיות של החיים... ואתה מרגיש סיפוק יסודי מעצם הסדר יום שלך שאתה יודע שאתה עושה את הדבר הכי טוב? תבין: אברך יודע טוב מאוד מה זה לא לגמור את החודש... אבל יש משהו שאברך לא יודע!! מה זה גם לעבוד קשה ולהזיע ולירוק דם במשך חודש ימים על כסף... ובסוף!!!! יודע גם לא לגמור את החודש... **את זה אברך לא טעם בחיים שלוו!** זה טעם מר שאף אברך לא טעם!!!! מילא אתה האברך, בחרת ביעדים אחרים בחיים... אתה משקיע בחיי נצח... טבעי שלא תגמור את החודש... זה נורמלי!!! אבל גם לקרוע את הנשמה וגם לא לגמור את החודש??

נו... לא מגיע לכזה אחד קורטוב של יחור כרפס ותכלת' בשביל לנחם אותו ממעשיו ומעצבון ידינו? תחשוב על אחשוורוש... רחמנות!!! בן אדם עשה משתה 180 יום... את הנששששמה הוא השקיע שם שיהיה הטוב שבטופ... ובדיוק ביום האחרון- ביום ה-180 בום!!!! איבד את האשה שלו... נשאר ערייר... אין לו לא ילדים ולא אשה, כל המשתה של ה-180 יום נהפך לנושא רגיש שאסור להציף אותו כי הוא הסתיים במפח נפש איום ונורא... לא נקרע לך הלב?? לא מגיע לו לכה"פ להסתובב בארמון ריק ומשומם כשלכה"פ הרצפה עשויה מבהט ושש ודר וסוחרת... אתה לא צריך את זה... אתה לא מתוסכל מבילוי של 180 יום שהסתיים בטעם מר... אתה לא חזרת מבילוי בחו"ל שכ"כ השקענו וכ"כ רצינו ליהנות ובסוף רק רבנו כל האל הזמן וחזרנו לבוץ מרוחקים מאי פעם...

אתה בכלל לא מגיר את הניואנסים האלו... אצלך הכל מהיד לפה!!! (תבין: אצל אברך... לא עם יד לפעמים קטיים והתמודדות לא פשוטות... אבל לפחות ההתמודדותיות מתזמנות משמים... כלומר: אצל אברך מה נקרא התמודדות?? כשהקב"ה מתזמן כל מיני קשיים... המתנה לילדים, המתנה לשידוך, קושי בפרנסה, או בריאות... זה משהו שלפחות הרב"ע הזמין... אבל הההל... אתה לא שם לב... אבל אצל חילוני כמעט כל ההתמודדותיות והאכזבות של החיים הם פחות רב"ע ויותר אנתוני! אנתוני פיתחנו ציפיות... רצינו לבלות... רצינו ליהנות... היינו חנושים לישנות אחד את השני... רצינו לדפוק משפטית את הבן זוג הקודם וכי... בקיצור: המודרני תופס חזק חזק את המושכות... הוא זה שמנסה בכל הכח להוביל פה מהלכים... ליהנות... לנקום... ומתי מתחילה התמודדות? כשהתוכנית שלו נכשלה והמהלכים שלו לא צלחו, וזה באמת באסא אמיתית... זו אכזבה!!! אבל אצל אברך... לפחות את הבאסה הזו הוא חוסך!! זה לא שפיתחנו משתה 180 יום וזה הסתיים במפח נפש... היינו מפתים בעצם זה שאין לי אפשרות לעשות משתה 180 יום... בסדר... זה חצי צרה... לא לנסוע לטיול זה אולי לא נחמד... אבל לסיים טיול מושקע באכזבה ש... שחוף מעצבים לא היה כלום זה אאאוף)

---אבל עדיין נשארתי חייב... שאלה שנשאלה מקודם ולמעשה התחמקתי ממנה... בשביל מה צריך לכתוב את כל הפיציקעס של החור כרפס ותכלת וכל החומריות של אחשוורוש... ועוד לא סתם... אלא זה מעכב... מי שלא שמע את זה במגילה הוא לא יוצא ידי חובה... למה??

והתשובה היא: ליתן לך שכר על כל אמירה ואמירה!!! כמו שמיצנו אצל אברהם אבינו שהקב"ה אומר לו: קח נא את נכך- שני בנים יש לי... את יחידך- שניהם יחידים, אשר אהבת- את שניהם אני אוהב, את יצחק... ולמה ה' לא אמר לו מיד יצחק?? ליתן לו שכר על כל אמירה ואמירה...

אז זהו!!! שבני תורה בדורנו נאלצים להתמודד הרבה הרבה מול סור מרעו!!! יש הרבה הרבה פיתויים מבחוץ שקורצים... מסנוורים... ואתה צריך לסור ולוותר על הרבה מאוד דברים... גם על הקניות דרך הרשת... וגם על הקליפ שניתן לראות רק בקישור... ועל האישור שמגיע רק דרך הישימוני, **והשאלה הנשאלת:** למה הקב"ה מפגיש אותנו חזיתית ומגרה אותנו מול כ"כ הרבה דברים שבגדר 'הראיתך בעיניך ושמה לא תעבור'??

והתשובה היא: ליתן לך שכר על כל אמירה ואמירה!!! ליתן לך שכר על כל חור!! כרפס!! תכלת!! אחוז בחבלי בוץ וארגמן... לא מפגש נוסף מול הנהגנות של העולם שאני נאלץ לוותר על זה למענו שיתברך... זה נועד בשביל ליתן לך שכר על כל ויתור וויתור!! וזו הסיבה שהמגילה כ"כ מפרטת את כככלל מה שהיה שם במשתה של אחשוורוש...

ולמה? כי היה איש יהודי בשוטרן הבירה שהוא לא!!! לא גלש ברשת... והוא הפסיד את המשתה המטריף... ואם ככה... המגילה צריכה לפרט כי ליתן לו שכר על כל פריט שהוא ויתר!!! האם האיש יהודי הזה עשה כלל עסק בכל הפריטים האלו?? לא יודע!! יתכן שלא!! אבל לא הוא קובע... ה' קובע... הרבש"ע יודע מה מרדכי של דורנו הפסיד בכל אתר שהוא לא נכנס... והקב"ה בונה מזה היכל של געגועים בשמים!!! ואם הבן שלי ויתר על רצפת בהט ושש למעני... אז בשמים נבנה היכל של נאמנות לה' מרוצף בבהט ושש ודר וסוחרת, ה' ממשיך להתהלך בעולמו של אחשוורוש בן דורנו ורואה כמה קליינטים וקידומים מרדכי ואסתר מוכנים לוותר למענו יתב... וזה גם נכנס להיכל הנאמנות והצפת הגעגועים של ה' אלינו!! אשת אברך בדורנו שהיא ממש בחזקת אסתר בארמון אחשוורוש, נתקלת ביום יום בכאלו שאורח החיים שלהם עסוק בשדרוג וטיפוח והרחבת הליק... אחוז בחבלי בוץ על גלילי כסף ועומדי שש... ואתה אשת אברך מוכנה לוותר!! והקב"ה לוקח מידות מדויקות!!! לא מוותר על שום גליל כסף... ולא מדלג על שום קרמיקת בהט ושש... מהכל הוא בונה היכל של אהבה ונאמנות...

זו הסיבה שכל העושר והמילוי סיפוקים של אחשוורוש כתוב במגילה בכתב אשורית... כי בשביל אחשוורוש זה חומריות... ובשביל מרדכי זה נתינה לה'!!! אני מוכן לתת ולמסור לך ה' את כל העושר הזה... את כל המשתה הזה בנאמנות!!! ואתה מצייד מוותר... מרגיש מפסיד... אבל לא!!! ה' לוקח את כל התפרים של כל משתה שאתה מפסיד אותה... ה' לוקח כל פריט בגד שלא יכולת לקנות דרך המחשב... ו... ואצל הקב"ה זה מתורגם לאהבה וגעגועים!!! ויום אחד שאלה הגעגועים האלו ישפצו ויקצפו ויצו... ואתה מוכנה באהבה חוזרת... אבל עזוב... לא זה מה שכעת מעניין אותנו... מה שמעניין אותנו זה שמה'חור כרפס ותכלת' של אחשוורוש לא נשאר כלום... אבל מה'חור כרפס ותכלת' שמרדכי סר מהם למענו יתברך... מזה יש היכל שכולו אהבה וגעגועים וזה נצח נצחים!!! כן... אלו שנהנים פה חופשי על הרב... הכל פתוח לפניהם והם עושים מה שבא להם... לפעמים קשה ליהנות!!! לפעמים בא לי... אין לי לגמרי מושג מה יש שם... אבל בא לי... גם אני רוצה ככה להתגלץ חינום מן המעוות, לי אני מושג מה יש שם!!! אבל לרבש"ע יש מושג... הוא יתברך לוקח מידות, לוקח כל וכל ריגוש שאני מוותר עליו ושוקל אותו כמנה מעות במשקל נאמנות ואהבה... ואנא ה'... קח את זה ממני משלוח מנות... ממני אליך באהבה... רק בקשה אחת אני מצרף עם זה: אנא ממך ה' תרצה בנו... תחפוץ בנו... תשמח בנו... תדע שיש לך כאן כלה שמחכה לך בבילוי עיניים... ממתנה רק לך... ועד שתשוב אלינו אני פה ממשיכה לשגר לך עוד ועוד ויתורים שפיתחתי לא מוכנה להמיר אותך...

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת פי תשא - לחיות על קדוש ה'

"אם נא מצאתי חן בעיניך ה'... כי עם קשה ערף הוא וסלחת לעונונו" (שמות ל"ד, ט')

עם קשה ערף הוא וסלחת לעונונו. (שמות ל"ד, ט'). צריך להבין, חלק מהטענה כנגד בני ישראל שהם עם קשה ערף, כיצד משה הופך את הדברים לסגוריה?

על פי האמור לעיל, משה רבינו אמר לקב"ה, נכון שחטאו בחטא העגל חטא גדול. אולם ריבונו של עולם, מה שאתה טוען שהם עם קשה ערף, תסתכל על הצד החיובי שבדבר. הם עקשנים עם 'חוט שידרה' שמוכנים למות בשבילך על קידוש ה'!

לחיות על קידוש ה' מעלתו גדולה ממסירת הנפש! התורה כותבת: "וְהֶאֱלָקִים נֶסֶה אֶת אֲבָרָהָם" (בראשית כ"ב, א'), מדוע התורה לא מזכירה את יצחק? אלא יצחק מסר נפש על קידוש ה' פעם אחת! אבל אצל אברהם זה לחיות על קידוש ה' ולהתמודד עם המציאות יום יום בתור אב שכול!

הרמב"ם כותב (פ"ה מיסודי התורה הי"א) מהו קידוש השם? "היה דיבורו בנחת עם הבריות, ומקבלם בסבר פנים יפות, ונעלב ואינו עולבן, מכבד להם ואפילו למקילין לו, ונושא ונותן באמונה... הרי זה קידוש את ה' ועליו הכתוב אומר: "וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדֵי אֶתְּהָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְּפָאֲר" (ישעיהו מ"ט, ג').

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
רב הקהילה מבשרת ציון

צאת לכת

19:06	18:23	17:11	י"ט
19:03	18:21	17:29	כ"א
19:04	18:23	17:30	מ"ב
19:05	18:23	17:30	כ"ג

בכל הדורות שמענו על יהודים שנעקדו על קידוש ה'. רבי עקיבא היה מעשרה הרוגי מלכות שסרקו את בשרו במסרקות ברזל ביום הכיפורים שחל להיות בשבת. באותה השעה קרא קריאת שמע. כאשר תלמידיו שאלו אותו תגובתו היתה, כל ימי הייתי מצפה מתי יגיע לידי מצוות קידוש השם!

אנחנו בכל יום קוראים קריאת שמע ואומרים: "בְּכָל נֶפֶשׁ" (דברים ו', ה) - אפילו נוטל את נפשו. לפני כ-80 שנה יהודי אירופה בדרך לתאי הגזים שרו: "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח".

ביציאת מצרים נאמר על בני ישראל "וְאֵת עַרְם וְעִרְיָה" (יחזקאל ט"ז, ז) - ללא מצוות! (מה אלו עובדי עבודה זרה אף אלו). אמרה התורה: "מִנְשְׁכֹו וְקֹחוֹ" (שמות י"ב, כ"א) - תמסרו נפש ותיקחו את האלוהים של מצרים ותמרחו את הדם על המשקוף! "וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפְסַחְתִּי" (שמות י"ב, י"ג) - בורא עולם יראה שבבית זה מסרו נפש!

בגמרא כתוב (ברכות דף כ' ע"א): אמר רב פפא, מאי שנא דורות הראשונים שנעשו להם ניסים - מספיק הורדת נעל ביום תענית מיד היו נענים ויורדים גשמים ואילו אנחנו צווחים ולא נענים? אלא מכיוון שהם מסרו את נפשם על קידוש ה'!

אנחנו קוראים בפרשה: "רָאִיתִי אֶת הָעָם הַזֶּה, וְהִנֵּה עִם קָשָׁה עֵרְף הוּא" (שמות ל"ב, ט). וכן בהמשך "כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ, כִּי עִם קָשָׁה עֵרְף אֶתָּה פֶן אֶכְלָךְ בְּדֶרֶךְ" (שמות ל"ג, ג'). "וַיִּמְהַר מֹשֶׁה וַיִּקַּד אֶרְצָה וַיֹּאמֶר, אִם נָא מְצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ ה', יִלַּךְ נָא ה' בְּקִרְבְּנוּ כִּי

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"מ קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ניה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קטנט בת דגנו רונת בת סבירה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעמה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובראות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניהו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר נועה בת אסתר ויליד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה - בשר וחלב - חלק ב'

מה דין בשר בהמה שבישלו בחלב טהור האם מותר למכור לגוי או לתת לכלב?

שאלה:

תשובה:

הלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בשר בהמה שהתבשל בחלב טהור ונאסר בהנאה, אסור לתת את הבשר או למכור לגוי ואפילו אינו מכירו כלל, וכן אסור להשליך אותו לכלבו שמזונותיו עליו. גם כאשר הכלב של הפקר שאין לו הנאה ממנו, יש אוסרים. **הערה:** מכיוון שדינו שנאסר בהנאה, השו"ע (או"ח סימן תמח ס"ו) כתב לעניין חמץ שנאסר בהנאה, אסור ליתנו אף לכלב של הפקר. כן דעת רבים מרבנותינו האחרונים הביאים הגרי"ח בשו"ת רב פעלים ח"ג (חיו"ד סימן ה), כ"כ הראש"ל בספרו הליכות עולם ח"ז (עמוד יא). כאשר יש ספק אם נאסר בהנאה, מותר לתת לכלב של הפקר. ע"ע בשו"ת יביע אומר ח"י (עמוד שנה).

יש מי שהתיר. **מקורות:** בפתחי תשובה (יו"ד סימן צד סק"ה) הביא בשם הגאון מקור חיים, דווקא בחמץ בפסח הדין שאסור לתת לכלב של הפקר, מה שאין כן בשאר איסורי הנאה מותר להשליכם לבהמת הפקר או לגוי שאינו מכירו. כך דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל. הובא בשו"ת ישיב משה- טורצקי (עמוד צט).

כן הדין שאסור להשליכו לים עבור דגים, אלא יזרוק אותו לפח האשפה הנמצא ברשות הרבים או ישפכנו לבית הכסא. **מקורות:** עין שו"ע (או"ח סימן תמח ס"ו) לעניין חמץ שעבר עליו הפסח שנאסר בהנאה, אסור אפילו לבהמת הפקר. הכנסת הגדולה כתב (סימן פז הגה"ט אות י) שלא יזרקנו לרחוב של רשות הרבים, אפילו כשאין שם כלב. יש מקילין בכלב של הפקר, עיין הליכות עולם ח"ז (עמוד יא). להשליכו לפח ברשות הרבים, נראה שאם הוא מונח בשקית סגורה היטב שאין חשש שיאכלוהו חתולים וכדו' נראה דשרי, בפרט שלאחר שמגיעה האשפה לאתר הפסולת, הכל יהיה תחת ערימה של פסולת והוי כקבורה. טוב שישפוך מעט חומר פוגם. כך הביא בשו"ת וישמע משה ח"א (עמוד רמו) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

אדם שמצא עבודה במסעדה של גויים וחלק מהעבודה שיצטרך לבשל בשר וחלב, אסור לו לעבוד שם. גם אם לא מבשל בשר בחלב ממש, אלא מבשל את הבשר בסיר חלבי בן יומו אסור, אבל כאשר סיר החלבי אינו בן יומו מותר. **מקורות:** מכיוון שמסעדות של גויים משווקים בשר פרה נבילה או טריפה, איסור בישולם עם חלב מן התורה. עוד יש לאסור שמא יבוא לאכול, כמ"ש בשו"ת משיב הלכה- טויבר (סימן צ) באופן שהמאכלים מוכנים לאכול ובנקל יוכל לטעום. הביא סימוכים משו"ת תשורת שי ח"ב (סימן קפד) שאסור לבשל לגוי דבר האסור באכילה, שמא יבא לאכול ממנו. כ"כ לאסור בשו"ת בית יצחק (יו"ד סימן קמג).

מי מחזיק את מי

הרב אליהו דיסקין סיפר סיפור נורא: לפני למעלה מארבעים שנה היה בחור באמריקה שלמד בתיכון. הנער היה מוכשר והאבא רצה שלאחר התיכון ילמד באוניברסיטה כי הוא רצה שיהיה לו 'תכלית' שיהיה עו"ד או רופא וכו'. הבן חשקה נפשו בתורה הקדושה ולכן הוא אמר לאביו: "אבא, אני רוצה ללמוד תורה". האבא אמר לו: "אני מוכן שתלמד תורה שנה אחת אבל לאחר מכן תלך ללמוד באוניברסיטה". הבחור הסכים ונסע לארץ ישראל. שם זכה ללמוד אצל הגה"צ רבי אליהו לופיאן בכפר חסידים בשנתו האחרונה. אחרי שנה הוא נאלץ לחזור לביתו בחו"ל. מאחר שהוא לא רצה לבזבז את שנותיו בלימודי הבל הוא פנה אל אביו ואמר לו: "הרי עוד מעט כבר אני מגיע לשידוכים. תן לי ללמוד תורה עד החתונה. אני מוכן ללמוד כאן בלייקווד ולא לנסוע לארץ ישראל". אביו אמר לו: "אני מוכן אבל בתנאי אחד- יותר מזה אתה לא מבקש. אחרי החתונה אתה הולך לאוניברסיטה".

הבן הסכים. אחרי כמה חדשים הוא אכן התארס, בין האירוסים לחתונה הוא התחיל לאבד את מצב רוח מכיוון שידע שאחרי החתונה לא תהיה לו שום ברירה והוא יהיה חייב להפסיק ללמוד. מיום ליום שמחת חיים שלו נעלמה. האבא ראה ולא ידע מה לעשות, מצד אחד הוא רוצה את טובת בנו שיהיה לו מקצוע ביד, מצד שני הבן לגמרי מאבד את חדות החיים.

ככל שהתקרב זמן החתונה הבחור שקע יותר בעצבות. יום לפני החופה האב קרא לבנו ואמר לו: "אני יודע בדיוק מה עובר עליך, אני רציתי את האושר שלך, אבל אני רואה שאתה לא מאושר מזה. דיברתי עם אמא. החלטנו שיותר חשוב לנו שתהיה שמח, לכן חמש שנים אחרי החתונה אתה יכול להמשיך ללמוד כאברך בלייקווד ואנחנו נפרנס אותך 'קסט' חמש שנים על שולחננו. שבועיים אחרי החתונה האבא קיבל ל"ע דום לב, הוא היה במוות קליני. הרופאים לא נתנו לו שום סיכוי. בניסי ניסים האבא חזר לאיתנו וגם תפקד כרגיל. בדיוק ביום שנגמר חמש שנים מהחתונה האבא קיבל שוב דום לב, אבל הפעם הסתלק לבית עולמו! אמרו: "אם היה יודע מי מחזיק את מי, היה לוקח על עצמו חמישים שנה!". בנוסף כל החמש שנים כולם חשבו שהאבא מחזיק את בנו, אבל אחרי מה שקרה, נוכחו שהבן הוא הוא החזיק אביו! "עץ חיים היא למחזיקים בה". (מעובד מתוך 'ציוני תורה')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

קו לעניית 'אמן' ו'אמן יהא שמיה רבה' לאחר שיעור תורה- בזמן אמת מספר פעמים ביום 02-313-7905

העלון נמצא בחובות גדולים. בעל בית-הדפוס העלה את מחיר ההדפסה בבת אחת ב-220 ₪ לכל הדפסה מי שיוכל לעזור, תבוא עליו ברכת טוב. למעוניינים לעזור נא להתקשר 052-7652084 או לשלוח מייל PnineEH@gmail.com

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – האדמו"ר הרב אברהם פרידמן מפרהוביטש זצ"ל

האדמו"ר הרב אברהם פרידמן מפרהוביטש זצ"ל - נולד בשנת ה'תקמ"ז (1787) כבן בכור להוריו. בבית נקרא על שם זקנו הרה"ק ר' אברהם המלאך זיע"א. הנהגתו היתה בקדושה ובפרישות. בני דורו קראו לו 'המלאך הקטן'. בערב סוכות שנת ה'תקס"ג (1802) נפטר אביו (בגיל 34).

רבינו היה אז כבן שש-עשרה. למרות גילו הצעיר רבינו נבחר למלא את מקום אביו כאדמו"ר בעיר פרהוביטש שבאוקראינה. עוד באותו היום ליל חג הסוכות רבינו ערך את שולחנו עם אלפים מהחסידים של אביו שנשארו בעיר לאחר ההלוויה.

מעבר לעול הנהגה של אלפי חסידים שציפו למוצא פיו רבינו היה עליו לדאוג לכל צרכי משפחתו ובפרט לדאוג לחינוך אחיו הקטנים שהקטן שבהם היה בן שבע שנים בלבד בעת פטירת אביהם. רבינו דאג להם בחום ולבביות. אחיו הקטן רבי ישראל שלימים התפרסם בזכות עצמו כאדמו"ר רבי ישראל מרז'ין העיד על רבינו כי הוא נמנה בין אותם הצדיקים שהיו דבוקים תמיד בה' יתברך ללא הפסק אפילו של רגע.

בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-י"ז אדר ה'תקע"ו (1816). חי כ-29 שנים בלבד עם מפעל חיים כשל זקן. ציונו בעיר פרהוביטש שבאוקראינה ליד ציונו של אביו. לאחר פטירתו מאחר שהיה צעיר לימים אימו, מרת חווה הלכה לאדמו"ר הרב אברהם יהושע השיל מאפטא ושאלה אותו: "מפני מה מגיע לי שבני ימות בחיי?". הרב הקדוש ענה לה: "**בנך הגיעה למדרגתו הגבוהה ביותר שאפשר להגיע, מה עוד היה לו לעשות בעולם הזה?**".

סבא (מצד אביו): רבי אברהם המלאך. **אביו**: ר' שלום שכנא מפרהוביטש המכונה 'רבי שלום הגדול'. **אמו**: מרת חוה (בת רבי אברהם מקאריסטשוב). **נשותיו**: בתו של רבי יוסף משה מקרוסנא (זיווג ראשון), בתו של הרב קבלינסקי (זיווג שני). **ילדיו**: לא היה לרב ילדים. **מספריו**: **יעירין קדישין** - מדברי תורתו.

בערב סוכות שנת ה'תקס"ג אביו נפטר. רבינו היה אז כבן שש עשרה. למרות גילו הצעיר רבינו נבחר למלא את מקום אביו כאדמו"ר בעיר פרהוביטש שבאוקראינה. עוד באותו היום, ליל חג הסוכות רבינו ערך את שולחנו יחד עם אלפים מחסידיו אביו שנשארו לאחר ההלוויה.

בעת עריכת השולחן רבינו היה בשמחה עצומה. אמו שאלה אותו: "שמחה זו מה עושה? רק לפני כמה שעות היינו בהלוויתו של אבא!". רבינו ענה לאמו: "אם היית רואה את מקומו של אבא בגן עדן, גם את היית שמחה".

הרה"ק רבי משה מבאיאן זי"ע (חתנו של הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן - טשערנוביץ זי"ע) סיפר על רבינו: פעם מלכות הרשעה גזרה על היהודים שגרו בכפר לעזוב את המקום ולעבור לגור בעיר. אנשי הכפר באו לרבינו והתחננו בפניו שיבטל את רוע הגזירה. רבינו אמר להם שיבואו אליו שוב בראש חודש.

כשאנשי הכפר באו אליו בראש-חודש רבי אברהם היה לפני נטילת ידיים לסעודה. רבינו אמר: "חז"ל (חולין ס:) הסבירו: 'מה נשתנה שער של ר"ח שנאמר בו לה', אמר הקב"ה שער זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח', והעניין לאכול סעודה בראש חודש הוא משום שהשולחן דומה למזבח ואכילה כקורבן ונמצא שבזה אנו מכפרים כביכול על שהקב"ה מיעט את הירח, וידוע שבני ישראל נמשלו לירח".

"אם הפריץ יגרש את יהודי הכפר ממקומם נמצא ששוב ימעטו את הירח ר"ל לבני ישראל שנמשלו ללבנה". רבינו הפטיר: "אני לא עושה סעודת ראש-חודש" ושהה מעט ושקע במחשבותיו ובהרהוריו הקדושים. לאחר מכן אמר להם: "אתם יכולים לשוב לביתכם כי הגזרה התבטלה", ואכן כך היה. (הסיפור מעובד מתוך 'זכרונם לברכה' מאת הרב אהרון פרלוב)

דוד רבינו, הרה"ק רבי אריה לייב מבנדר (אחיו של הרה"ק רבי משה מסאווראן זי"ע וגיטו של רבינו רבי שלום שכנא מפרהוביטש זי"ע. היה מגדולי תלמידי אביו הקדוש ומהמקושרים אליו ביותר). כשראה שמינו את רבינו במקום אביו הקדוש בגיל שש-עשרה שנים בלבד בהתחלה ערער על נשיאותו של רבינו.

הוא נסע אליו במיוחד כדי לבחון אותו ולעמוד על הנהגתו. כאשר הגיע לפרהוביטש רבינו כיבדו בכבוד גדול. כשישב בביתו לפני השולחן הביאו לפניו כיבוד לכבודו. לפתע רבינו רפרף בעיניו והתחיל לומר תורה על הפסוק: "תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם וְלִגְרָם הָגֵר אֲתָכֶם" (במדבר טו, טז). רבינו הקשה- למה גבי תורה כתוב 'אחת' ולגבי משפט כתוב 'אחד' והאריך בזה במשך שעתיים. הרה"ק רבי אריה לייב מבנדר סיים ואמר: "שכחתי לטעום מהכיבוד שהעמידו לפני מרוב עמקות שאמר בתורה הזו". (מעובד מתוך 'כרם ישראל')

הרה"ק רבי ישראל מרז'ין העיד על רבינו (אחיו): "רבינו נמנה בין אותם הצדיקים שהיו דבוקים תמיד בשם יתברך שמו בלי הפסק של רגע". פעם אחרת התבטא על רבינו ואמר: "אלמלא היה איתי בחיים אחי הגדול רבי אברהם, היינו יכולים לקרב הגאולה בביאת משיח צדקינו". (מעובד מתוך 'דעת משה')

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל האוהב ישראל' ראש שושלת אפטא זיע"א העיד על רבינו, שיכול להביט מסוף העולם ועד סופו. (הסיפור מעובד מתוך 'נר ישראל')

צְדָקָה תְּצִיל מַמּוֹת

המורחבת יש בית שחסר בו מזון בסיסי? האם מישהו מהאחיינים או מבני הדודים, נמצא במצב כה דל, עד שילדיו הולכים לישון בלי ארוחת ערב מסודרת?"

האחיין נשבר ופרץ בבכי. הוא סיפר כי זה המצב בביתו. אתמול ילדיו הלכו לישון ללא ארוחת ערב, והבוקר יצאו למוסדות הלימוד ללא לחם בתיק!

הגיס זעק לתוך השפופרת: "אל תדאג, אני מטפל בזה עכשיו!". הגיס בכל כוחו רץ לסופרמרקט הקרוב, מילא שתי עגלות עמוסות בכל טוב, לחמים שונים, מוצרי חלב, ממרחים, פירות וירקות, קופסאות שימורים, מוצרי מזון קפואים והוסיף גם ממתקים, שילם בקופה, והוביל את הכל אל ביתו של האחייין, להשביע נפש עוללים רעבים ללחם!

משם, הגיס שב במרוצה לבית הרפואה מתוך דאגה ומתח לגורלו של החולה. שוב הוא ניצב מחוץ לחדרו, ממלמל פרקי תהילים ומצפה לנס, שהרופאים כבר לא האמינו שיקרה. אבל הוא קרה.

לא חלפו כמה שעות והלא יאומן התחולל. לפתע החולה התעורר, פקח את עיניו והתיישב על המיטה! הרופאים רצו אליו, הדבר הפך לשיחת היום במחלקה: **חולה שנראה כי הורדם הרדמה מלאה אשר ממנה כבר לא יקום, לפתע פתאום שב לחיים!**

כעבור מספר ימים החולה השתחרר מבית הרפואה ומודה לקדוש ברוך הוא על הנס הפלאי ולצוות המסור על המאמצים המרובים, כשהוא לא שוכח להודות לגיס היקר - שנקט יוזמה, פתח שערי שמיים והעניק לו חיים במתנה!

כעבור תקופה המשפחה ערכה את שמחת בר-המצווה לבנו הגדול של החולה בה השתתף הפרופסור שניתח אותו. בעיצומה של השמחה, הפרופסור הנרגש לא הצליח לעצור את דמעותיו ונשא דברים קצרים שהרטיטו את כל המשתתפים וכך הוא אמר:

"האמת היא, שאני לא האמנתי שהוא עוד ישוב לחיות. כשניתחתי אותו מצבו היה מורכב מאוד, כשלא התעורר מההרדמה חשבתי שאולי הוא עוד יחיה, אבל בטוח הוא לא ילך על שתי רגליו. והנה עיניי הרואות כי הוא חי, מהלך ומדבר, צוחק ומחייך. **מי היה מאמין! זורע צדקות- מצמיח ישועות, בורא רפואות!**"

אין ספק כי האמירה המופיעה בגמרא (מסכת שבת דף קנ"ו): **"צדקה מציל ממוות"**, ולא רק ממיתה משונה אלא אפילו ממיתה עצמה היא לא אמירה בעלמא. יהודי שסיכוייו לחיות אפסו ממש, והנה בעינינו ראינו כי הוא מסתובב, מהלך, חי ובריא ועל שתי רגליו, מאושר ומודה לבורא עולם.

להלן סיפור מופלא שהרב אשר קובלסקי סיפר ומעובד מתוך העלון **'פניני פרשת השבוע'**. יש בו כדי ללמד אותנו עד כמה מעשה הצדקה עשוי לעזור לנו ואפילו להחיות חולה שמצבו קשה ביותר כפי שהתרחש במקרה הזה:

הסיפור התרחש בחודש אדר ה'תשע"ט. יהודי צעיר, אב למשפחה בת חמישה ילדים קטנים הובהל לבית הרפואה בעקבות בעיה פתאומית בליבו.

כשהגיע שם, הוא הוכנס לסדרת בדיקות מקיפות. בכל אחת ואחת מהן הרופאים הפכו ליותר רציניים. מפניהם נראה שהם דואגים בקשר למצב הרפואי שלו.

בשלב מסוים היהודי הוכנס לחדר ניתוח לניתוח לב מורכב ומסובך שנערך בהרדמה מלאה. הניתוח ארך שעות ארוכות. הרופאים אמרו כי לאחר הניתוח הוא אמור להתעורר בתוך 48 שעות לכל היותר.

ככל שהזמן חלף ניכרו אותות דאגה על פניהם. סמי ההרדמה כבר מזמן איבדו את השפעתם אבל החולה לא התעורר. חולפות עוד כמה שעות מתוחות מאוד. הרופאים נכנסים ויוצאים ולא מבינים מדוע האיש לא מתעורר.

הרופאים הפעילו טיפולים וזריקות המסייעים במצבים כאלה, אולם החולה מסרב להגיב. בחוץ, רעייתו עומדת, עיניה לחות מדמעות, כוססת ציפורניים במתח, ממלמלת פרקי תהילים מתוך אימה ופחד.

כשהרופאים דיברו איתה על האפשרות ההולכת והופכת לסבירה שבעלה נכנס לתרדמת ויש להעבירו למוסד מתאים – היא לא מצליחה להבין מה הם אומרים. היא רואה בעיני רוחה את חמשת הזאטוטים הצעירים שבבית שזקוקים לאב תומך ועיניה מתמלאות דמעות...

אחד מגיסיו של החולה שלח את שם החולה לאחד מגדולי ישראל כדי לבקש עצה וברכה. התשובה שקיבל היתה: **לברר אם יש מישהו מהמשפחה שרעב ללחם, שקיים אצלו מחסור במזון בסיסי.**

לחפש ולאתר אדם כזה. למהר לצרכניה הקרובה, למלא את הבית הנזקק בכל טוב, להעמיס את המקרר והארונות, המזווה והשולחן בלחם לשבוע ומוצרי מזון בשפע רב, להשביע רעבים פשוטו כמשמעו!

הגיס התחיל להרהר: מי יכול להיות מועמד מתאים שבביתו שורר רעב כזה? לפתע התקשר אליו אחד מהאחיינים לדרוש בשלום הסודד שבבית הרפואה.

הגיס היה טרוד עד שלא הצליח להשיב תשובה. במקום זאת שאל: **"האם מישהו במשפחה רעב ממש? האם במשפחה**

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רגינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוק דב ז"ל יצחק יצקן בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חביבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן פרחא ז"ל פיבי מלכה בת מזל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל דוד יצחק בן פרחא ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה נעמי בת נתון ע"ה אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה אלואר בן פרידה ז"ל משה בן רחל ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה משה בן בוסה ז"ל סעדה בת רוסה ע"ה שפרה בת פסיה ע"ה בנימין בן דב ז"ל בתיה (מרדה) בת שמחה ע"ה שרה גבריאל בת גאוה ע"ה כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן פנינה ז"ל חי יזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל רחמה בת מסעודה ע"ה סעידה בת תופחה ע"ה איליהו בן חיים משה גרשון ז"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל קסאנש בת דגיטו ע"ה סוליקה בת עישה ע"ה שרה בת נקיים ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה חיים חומטל בן רינה ז"ל ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל נעימה בת שרה ע"ה

גיליון מס' 597 פרשת כי תשא-פורים
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

לעילוי נשמת רשכבה"ג מרן שר התורה
רבינו שמריהו יוסף חיים קניבסקי זללה"ה
בן מרן רשכבה"ג רבינו יעקב ישראל זללה"ה
לזכות חיים ברוך בן שרה פעשא לרפר"ש
ובריאות איתנה לברכה והצלחה בכל העניינים

אבעלי אסופות - פורים המשולש

מה דין פורים המשולש בבני ברק

כתב רבינו זצ"ל, כשחל פורים ביום שישי מחמירים בבני ברק כספק פורים משולש, ונפקא מינה לסעודה ולמשלוח מנות ביום ראשון, ויכוין ביום ו' בשהחיינו לפטור הסעודה ולשלוח מנות שיעשה ביום ראשון, ואם כיון בליל ו' בשהחיינו ג"כ יצא בדיעבד, (דולה ומשקה עמוד רמ"ו ובס' מעשה כהן מגילת אסתר בסוה"ס אות רכ"ב השיב רבינו זצ"ל דאי"צ ביום ו' לכוין בשהחיינו על משה ומשלו"מ של יום א', ועי' תשובת רבינו בס' משרים אהבוך ח"ד שו"ת פורים המשולש אות כ"ג דאולי יקח ביום א' פרי חדש לפטור ברכת שהחיינו).

ונשאל רבינו זצ"ל, האם בני הפרזים אומרים תחנון ביום ראשון ט"ז אדר ב' פורים המשולש דמוקפין, והשיב, בבני ברק אין אומרים שהיא ספק מוקפין, (מישרים אהבוך ח"ד שו"ת פורים המשולש אות י"ד ובקובץ מה טובו אהל"ק יעקב קובץ כ' עמוד קע"ח נשאל רבינו זצ"ל על הנהגים פורים המשולש מספק מה הדין לגבי תחנון, והשיב, פטור, ונשאל, האם לפ"ז אלו שנוהגים לעשות בבני ברק עוד יום פורים מספק כשיש פורים המשולש האם לא יאמרו תחנון בט"ז באדר כי מספק זה פורים עדיין כמו בירושלים, והשיב, כן, והוכיח רבינו זצ"ל מהשעה"צ ס' קל"ב סקט"ו דספק תחנון להקל עי' תורתך שעשועי ח"א עמוד ע').

ולענין אמירת למנצח, אמר דמספק א"א בבני ברק ביום א', ובקונטרס הזכרונות (ס' כ"ה אות כ"ב וס' ל"ג אות ה') הוכיח כן בדעת מרן החזו"א זצ"ל שספק למנצח דינו להקל, לפי שבאסרו חג יש מנהגים אם לומר למנצח או לא, ומרן החזו"א שחשש ליו"ט שני בבני ברק הורה שלא לומר למנצח, והרי שסובר שספק למנצח יש לילך בו לקולא ולא לאומרו, ומזה למד רבינו זצ"ל ש"כ"ה גם ביום א' של פורים המשולש, דכיון שאין אומרים למנצח בערים המוקפות חומה אין לאמרו אף בבני ברק לפי שיש בה ספק, (דקדוקי מצות פורים אות מ"ח ועי' שערי ציון ח"א שיח חיים אות ז' שכ' רבינו זצ"ל דגם בפורים קטן בכה"ג א"א תחנון ולמנצח ביום א').

(ועי' בארחות רבינו ח"ג עמוד קס"ד שהסתפק בה אביו מרן הקה"י זצ"ל ורבינו זצ"ל דן לפניו דכיון דבני ברק ספק מוקפת ומטעם זה יש לעשות סעודה ביום א' לקיים דין משתה ושמחה, לכן אין לומר בו תחנון ולמנצח, כמו שנראה בירושלמי מגילה פ"א ה"ד את ששמחתו תלוי בבי"ד דנראה שהמשתה ושמחה פטור מתחנון, והסכים עמו אביו, וכן הורה רבינו בביהכ"ס לדרמן כמש"כ במנהגי ביהכ"ס חזון איש פ"ז סט"ז וביאר הטעם דמספק יש להקל ולא לומר תחנון כמו שנראה בשעה"צ ס' קל"א סקט"ו).

שנה אחת בפורים המשולש שחל בשבת נתן רבינו ב' מנות ואמר שנותן כדי לצאת גם דעות האחרונים שיש לתת בשבת משלוח מנות אלא ד"א של הלכה פ' ס"ד אות כ"ג ועי' משנ"ב ס' תרפ"ח סק"ח מהרלב"ח).

ונשאל רבינו זצ"ל, שבספר ארחות רבנו (ח"ג עמוד ל"ה אות ט"ז) הובא שאביו הקה"י זצ"ל הורה משתה מעט יין ביום ראשון בפורים המשולש בבני ברק משום משתה פורים, מחמת שסמוכה לעיר יפו, אלא שהדברים נסתרים ממה שהובא שם (אות ט"ז) בשמו, שבבני ברק אין כלל דיני פורים המשולש, ורק בירושלים אוכלים סעודת פורים ביום ראשון. ואפשר דלא קשיא דאין הכי נמי כל דיני פורים המשולש אינם נוהגים בבני ברק אולם ראוי להחמיר, והשיב רבינו זצ"ל, מה שאינו טרחא חששו, (מישרים אהבוך ח"ד שו"ת פורים המשולש אותיות א - ז).

ולמעשה בפורים המשולש ביום ראשון רבינו זצ"ל לא היה מקיים שום מצוה ממצוות היום, אבל היה עושה סעודה כדן, ולא היה אומר תחנון כי כן דעת החזו"ן איש, ולבש בגדי שבת, (אלא ד"א של הלכה פ' ס"ד אות כ"ד). ונשאל רבינו זצ"ל, כשנודחית הסעודה ליום א' האם גם ראוי להרבות במוצש"ק בסעודה ככל ליל פורים, והשיב, לא מסתבר, (מעשה כהן מגילת אסתר בסוה"ס)

וסיפר מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, שהתקיימה שבת שבע ברכות לנכדו בעיר נתיבות בפורים המשולש, ושאלו את רבינו זצ"ל אם יש חשש מלנסוע לשם, והשיב, דכיון שמרן החזו"א זצ"ל נקט דב"ב היא ספק ט"ו מחמת שהיא מחוברת ליפו שהוא ספק מוקף, א"כ להצד שהיא ט"ו, אם יסעו לשבת לנתיבות הפסיד את כל הפורים, וגם את הקריאה שכבר קרא הפסיד למפרע, (ימי הפורים עמוד קס"ד, ועי' בשו"ת תשובות והנהגות ח"ג סי' רל"ט, ועי' להלן בענין בעל קורא שמת ואולי כאן שדעתו ליסע גרע).

סעודת פורים במוצאי שבת

נשאל רבינו זצ"ל, בט"ו אדר שחל להיות בשבת אמאי אין עושין בכרכין את הסעודה מיד במוצאי שבת, דלכאו' כאן כבר ל"ש הטעם שכ' המשנ"ב (ס' תרפ"ח סק"ח) דסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא, כיון דבלא"ה אי"ז בזמנה, והשיב, יום טוב כתיב ולא לילה, (שיח התורה ח"ב ס' תתק"ז).

תחנון ביום א' בפורים המשולש בעיר שאין מוקפת חומה

נשאל רבינו זצ"ל, האם אומרים תחנון בט"ז באדר בפורים המשולש בערים שאינן מוקפות חומה, והשיב, יתכן שאין אומרים, (שאלת רב ח"ב פרק לט אות כ"ג).

תחנון ולמנצח ביום א'

נשאל רבינו זצ"ל, האם חייב לומר תחנון ולמנצח ביום ראשון כשהוא בפורים המשולש בירושלים, והשיב, אצלנו לא אמרו, (מענה ר"ח עמוד ל"א שאלה רל"ה ועמוד ס"ז שאלה תק"ע).

מתי לומר למנצח על אילת השחר

נשאל רבינו זצ"ל, הנהוגים בפורים לומר למנצח על אילת השחר (קפיטל כ"ב) בשיר של יום באיזה יום יאמרוהו בפורים המשולש, והשיב, בב"ב ביום ו' ובירושלים לא יאמרוהו כלל, (מעשה כהן מגילת אסתר בסוה"ס תשובה רכ"א).

מתי עשה רבינו זצ"ל הסעודה בערב שבת

נשאל רבינו זצ"ל, כיצד נוהג מרן רבינו במנהג סעודת פורים שחל ביום ו', האם סועד בבוקר, או סמוך לערב ופורש מפה ומקדש, או שמא דרבא אחרינא, והשיב בבוקר, (שם אות י"ג).

אם ראוי להיות פורס מפה ומקדש

נשאל רבינו זצ"ל, יש נוהגים לעשות בפורים דמוקפין פורס מפה ומקדש ואח"כ להמשיך בסעודת שבת, אולם שמעתי שאין זה מכבוד שבת משום שנכנסים מבושמים מה דעת מרן בזה, והשיב, איני מבין דברין, (שם אות י"ח וביאר דמה בכך שנכנס מבושם לשבת ואדרבא הולך מחיל אל חיל ממצות חייב איניש לבסומי למעות קבלת שבת והסעודה דכל עוד אינו שיכור האסור בתפילה ובברכת המזון כמו שכתב בשו"ע א"ח סימן צ"ט), אך מטעם אחר יש להמנע כמש"כ בשונה הלכות (ס' רע"א ס"ח) בדין פורס מפה ומקדש דיש דעות הרבה בדינים אלו אם צריך לברך שוב או לא לכן ראוי לכל בעל נפש לזיזר שלא יבא לידי כך להתחיל מבעו"י ולהמשיך בשבת ובאמצע לקדש וכמש"כ המג"א (שם סק"י) ובמשנ"ב (סק"ה). ועי' שונה הלכות (ס' תרצ"ה סק"ב) דאם נמשכה הסעודה עד הלילה נמנע מאמירת על הניסים, ואמר רבינו זצ"ל דלכתחילה אין להכניס עצמו לספק ברכת המוצאי, אלא עדיף לאכול ולסיים מבעוד יום, ואם באמת יהיה שבע בלילה יאחר סעודת שבת כדי שיהיה קצת רעב, (מים חיים גיליון תקמ"ט).

מדר זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל
תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ה', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 137

עובדות חדשות ונדידות מפי רבינו מנחם מנדל זצ"ל!

מזרח שנים קדמוניות - השבועות הבאים בעזה"י:

הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור אב"ד קובנא (כ"א אדר תרנ"ז) | הרה"ג מנחם מנדל ביליס ז"ל מחשובי מתפללי ביהמ"ס לדרגון

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

מחותן רבינו הגאון רבי שכנא קולדצקי זצ"ל (ז' אדר תש"ג)

עצה בענין ולא עלתה בידם, עד שהוכרחו להביא פורץ שפרץ הדלת, וראוהו עומד עם ספר הרמב"ם בידו, כשהגדול ממינסק שואלם לשם מה באו. לא שמע כלום מהדפיקות בדלת ולא ידע כלום... (דרך שיחה חלק א' עמוד תע"ח, וראה בספר שמענו כן ראינו ח"ב פרק כ' עמוד תקנ"ה גירסא דומה).

תמונה נדירה: רבינו עם רבי שכנא בשמחת נישואי בנו רבי יצחק קולדצקי

זריזין מקדימין במצות מילה

רבינו אמר, שגם לפני חצות היום יש את הדין של 'זריזין מקדימין למצוות' במצות מילה. והוסיף שסיפר לו מחותנו רבי שכנא, ששמע מחמיו רבי זרח ברוורמן זצ"ל, שהיה מתלמידי מהר"ל דיסקין, שפעם אחת הזמין רבי זרח את רבו לסנדקאות, ומיד לאחר הנץ היה צריך להתקיים הברית, והמהר"ל איחר מלהגיע, ולקח ר' זרח את הסנדקאות. כאשר הגיע מהר"ל וראה את אשר נעשה, אמר לתלמידו שנהג טוב, כי זריזין מקדימין למצוות (דרך שיחה חלק ב' עמוד שי"א). יישר כוח לחתן רבינו הגאון הצדיק רבי יצחק קולדצקי שליט"א שפינה מזמנו לטובת קוראי הגליון

ידידו וימינו של הגרי"ש אלישיב

כאשר עלתה הצעת השידוך של הבחור רבי יצחק קולדצקי בן רבי שכנא לבת רבינו, הרבנית בת שבע קניבסקי ע"ה מאוד דחפה את ההצעה, כי הכירה מקרוב את רבי שכנא קולדצקי זצ"ל.

וכך סיפרה פעם אודותיו: אבא שלי, הרב אלישיב, היה שקט וביישן מאוד, תמיד היה לומד לבד יומם ולילה, מבלי להיות מעורה בחברה. אחרי נישואיו הוא היה מוכרח להיכנס לכולל ללמוד, כדי שתהיה לו מילגת קיום, אך הוא מאוד התבייש, כי כמעט לא היה לו שום חברים. היה לו חבר אחד נאמן ששמו היה רבי שכנא קולדצקי, הוא דאג לו מאוד, וכיון שהבין לליבו, היה מתלווה עמו אל הכולל, ואף נכנס עמו יד ביד כדי שלא יתבייש בכניסתו... וכך הוא אזר אומץ להיכנס אל הציבור בבית המדרש. לימים כאשר משפחתו של הרב אלישיב התרחבה, והוא עמד לקראת נישואי הילדים, המריץ אותו רבי שכנא לכהן כדיין בבית הדין, ואחרי שחמיו רבי אריה לויין התערב הוא הסכים. רבי שכנא אף שימש כספרא דדיינא מלבד זה, דאג רבי שכנא תמיד לצרכיו של הרב אלישיב. 'כשהיה צורך להעביר דמי לימוד לבית הספר שלנו, היה זה רבי שכנא שסידר את הדברים מול ההנהלה' נזכרה הרבנית ע"ה...

בשמחת נישואי רבי שלמה בן רבינו:

מימין לשמאל: החתן לוחץ יד להגרי"ש אלישיב, מאחורי הרב אלישיב נראה רבי שכנא, ובצד שמאל נראה סב הכלה יעקב שניידמן

מעולם לא רבתי

סיפר רבנו: שכאשר צעד פעם ברחוב עם מחותנו רבי שכנא, פגש בהם ראש ישיבת מיר הגאון רבי ביינוש פינקל זצ"ל, שהכיר היטב את רבינו ורבי שכנא.

ורבי ביניש היה איש שמח ומשמח, וכאשר ראה שהולכים בידידות עמוקה, קרא בבדיחות לעברם: - רק שהמחותנים לא יעשו בסוף קרייגן (-מריבה). ענהו רבי שכנא: מעולם לא רבתי עם מחותני...

ירושלמי עם ביאור 'תולדות יצחק'

סח חתנו רבי בצלאל פרנס שליט"א: רבינו התעסק במשך הרבה שנים יחד עם ידידו הוותיק רבי בערל וינטרוב זצ"ל בההדרת החיבור 'תולדות יצחק' על הירושלמי של הגאון מפולטובה שברוסיה, על המפעל הגדול הזה ניצח רבי צבי ברונטשטיין, וכאשר החליט רבינו בעצה אחת עם אביו מרן הסטייפלער למנות 'ועד להוצאת הירושלמי', הוחלט להעמיד בראשו את רבי שכנא, שהיה מוכר כאיש מעש אשר יוכל להציע את מפעל הירושלמי לכדי גמר.

בתקופה מסוימת, היה מגיע רבי שכנא כל שבוע אל רבינו, ויושב עמו ועם רבי בערל לראות את התקדמות הירושלמי ולקבל הכרעה והחלטה בהמשך המפעל.

רבי בצלאל פרנס שליט"א מגיש את אחד מנכדיו לפני רבינו לברכה

על הגדול ממינסק

סיפר רבינו: שמעתי מרבי שכנא קולדצקי זצ"ל, כי הוא בעצמו ראה את פנקס הקהילה במינסק, ושם מסופר כי 'הגדול ממינסק' הגאון בעל 'אור גדול' זצ"ל היה רגיל בבוקר לעלות לעליית הגג ולהסתגר שם, והיו באים לקרוא לו לתפילת מנחה, ופעם אחת לא הגיע למנחה, דפקו על דלת חדרו ולא ענה, שוב דפקו בחזקה ולא ענה, הביאו את בני משפחתו שיעלו

לזכרו של הגאון רבי זאב ברלין זצ"ל ראש ישיבת 'גאון יעקב'

השבוע במוצאי שבת קודש תצוה - זכור אור לט' אדר תשפ"ה הסתלק מעמנו הגאון הנודע רבי זאב זלחה"ה חתנו הגדול של רש"י רב מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל. רבי זאב, שהתגורר באותו רחוב עם רבינו, זכה לנשיאות חן מיוחדת אצלו. כאשר התאסרה בת רבינו עם הגאון רבי דוד אפשטיין שליט"א, שהתייתם מאביו בדיוק כאשר עמד לסגור את השידוך, עמד רבי זאב עם אביו רבי חיים ברלין - שהיה דוד החתן - מצד החתן ועסקו בכל ההכנות לנישואין והמסתעף, ובאותו הזמן אף הגיע רבינו לביתו של רבי זאב כדי לדבר איתו על הפרטים השונים.

גם בשנים שאחרי כן, היה רבי זאב נכנס פעמים רבות לרבינו. וכאשר התחיל בשנת תשנ"ח להוציא את ספריו 'פירושים משולחן גבוה' בו העלה קושיות למדניות על סדר פרשיות השבוע, לבני ישיבתו 'גאון יעקב' עם תירוצים נפלאים, עבר רבינו על הספרים ואף רשם הערות רבות.

כאשר עמד להוציא את הכרך החמישי בשנת תשס"ב, היה רבינו שרוי בחולשה לאחר ה'אירוע מוחי' שעבר, ורבי זאב נכנס אליו ואמר שהיות והוא רוצה להוציא כרך נוסף, ישמח אם רבינו יעבור על הדברים. לאחר כמה ימים כאשר חזר רבי זאב מיישיבתו לעבר ביתו, פגשה בו הרבנית קניבסקי ע"ה, ואמרה לו: אין לך מושג איך שהחיית את בעלי !! בתקופה הזו קשה לו לכתוב חידושי תורה וללמוד כפי שהוא רגיל תמיד, והוא כל כך נהנה מהספר שהבאת, שהוא רשם לך הערות רבות, וזה עושה לו מצב רוח טוב! ואכן כרך חמישי מתייחד בהערות רבות מרבינו.

מסופר, כי תקופה קצרה לאחר מכן ניגש אל רבינו אחד מבני משפחתו אשר נתמנה לא מכבר לתפקיד באחת הישיבות, ואמר לו שהרבה פעמים הוא מתבקש למסור שיעור על הפרשה, ואין לו שיעור מוכן... יעץ לו

רבינו שישתמש בספר פירושים משולחן גבוה, ושם יהיה לו שפע של נושאים לומר מהם שיעור (מפי נכד רבינו הג"ד יעקב ישראל ש. שליט"א)

פרסום ראשון: משמאל לימין: רבינו, רבי חיים ברלין, בנו רבי זאב ברלין - כבר מצוה לבנו של רבי זאב